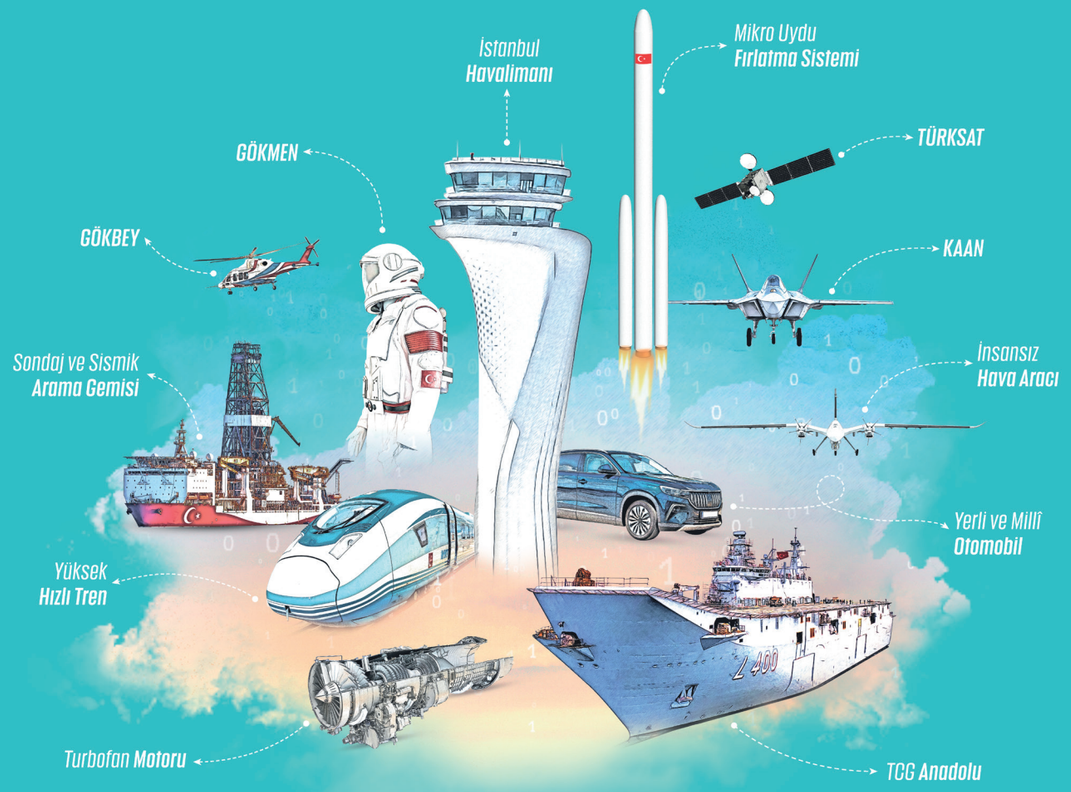
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN NO: 978-975-11-6374-5

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİ 10

DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİ

10

Ders Materyali

MESLEKİ VE TEKNİK
ANADOLU LİSESİ

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİ

10

Ders Kitabı

Yazarlar

Cahit KARABEY

Keziban KODAZ

Musa ŞEN

Mutlu AKPINAR ÖREN

Orhan Taner TUTAK

Zuhal ERDEM MAKİNE

DEVLET KİTAPLARI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI.....: 8057
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....: 1985

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir.
Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Hazırlayanlar

Dil Uzmanı	**Zeynep Gümeysa AKSEL**
Program Geliştirme Uzmanı	**Dr. Eda ÖZ**
Ölçme Değerlendirme Uzmanı	**Filiz İSNAÇ**
Rehberlik Uzmanı	**Vakkas ÖZBEK**
Görsel Tasarım Uzmanı	**Süleyman ÖZKETEN**

ISBN NO: 978-975-11-6374-5

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

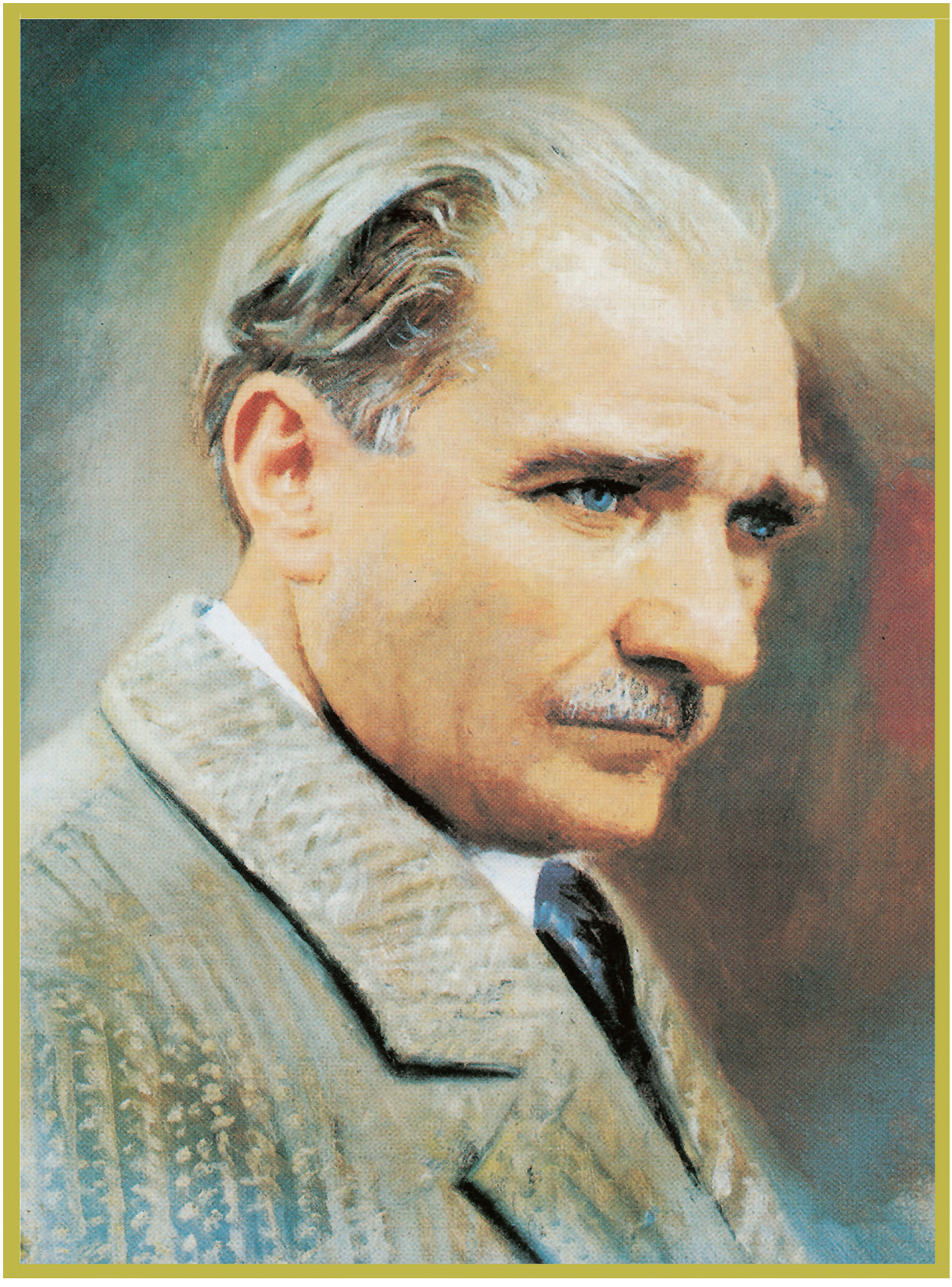
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KİTAP TANITIM ŞEMASI 13

1.1. MUHASEBE VE HESAP KAVRAMLARI 16
1.1.1. Muhasebe Kavramı 16
1.1.2. Muhasebenin Fonksiyonları 16
1.1.3. Muhasebenin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi 17
1.1.4. Muhasebe Türleri 17
1.1.5. Muhasebenin Tarihçesi 17
1.1.6. Muhasebe Mesleği 18
1.2. TEMEL MALİ TABLOLAR 19
1.2.1. Bilanço 19
1.2.2. Gelir Tablosu 23
1.2.3. Hesap Kavramı 25
1.2.4. Hesapların İşleyiş Kuralları 26
1.2.5. Gelir Tablosu ve Bilanço İlişkisi 30
1.2.6. Ticari İşlemlerin Hesaplarda İzlenmesi 34
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 36

2.1. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNİN AMAÇ VE KAPSAMI 38
2.1.1. Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Amacı 38
2.1.2. Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Kapsamı 38
2.2. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNDE USUL VE ESASLAR 39
2.2.1. Muhasebenin Temel Kavramları 39
2.2.2. Mali Tabloların İlkeleri 40
2.2.3. Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması 42
2.2.4. Tek Düzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı 42
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 48

3.1. AÇILIŞ BİLANÇOSU 50
3.2. MUHASEBE DEFTERLERİNE KAYIT 52
3.2.1. Muhasebe Fişleri 53
3.2.2. Yevmiye Defteri 56
3.2.3. Defterikebir 59
3.2.4. Defterikebir ile Yardımcı Defter Bağlantısı 62
3.3. AYLIK MİZANLARIN DÜZENLENMESİ 65
3.4. ENVANTER İŞLEMLERİ 69
3.5. GELİR TABLOSUNUN DÜZENLENMESİ 74
3.6. GELİR VE GİDER (SONUÇ) HESAPLARININ KAPATILMASI 76
3.7. KESİN MİZANIN DÜZENLENMESİ 78

3.8. KAPANIŞ BİLANÇOSUNUN DÜZENLENMESİ 80
3.9. BİLANÇO HESAPLARININ KAPATILMASI 81
3.10. YENİ DÖNEME İLİŞKİN HESAPLARIN AÇILMASI 82
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 89

4.1. DÖNEN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ 92
4.1.1. Hazır Değerler 93
4.1.2. Menkul Kıymetler 107
4.1.3. Ticari Alacaklar 110
4.1.4. Diğer Alacaklar 120
4.1.5. Stoklar 122
4.1.6. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri 135
4.1.7. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları 135
4.1.8. Diğer Dönen Varlıklar 139
4.2. DURAN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ 143
4.2.1. Ticari Alacaklar 143
4.2.2. Diğer Alacaklar 145
4.2.3. Mali Duran Varlıklar 145
4.2.4. Maddi Duran Varlıklar 145
4.2.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar 153
4.2.6. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar 154
4.2.7. Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları 155
4.2.8. Diğer Duran Varlıklar 157
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 159

5.1. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ 162
5.1.1. Mali Borçlar 163
5.1.2. Ticari Borçlar 164
5.1.3. Diğer Borçlar 170
5.1.4. Alınan Avanslar 171
5.1.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri 173
5.1.6. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler 173
5.1.7. Borç ve Gider Karşılıkları 177
5.1.8. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları 177
5.1.9. Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar 182
5.2. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ ... 184
5.2.1. Mali Borçlar 184
5.2.2. Ticari Borçlar 185
5.2.3. Diğer Borçlar 185
5.2.4. Alınan Avanslar 185
5.2.5. Borç ve Gider Karşılıkları 185
5.2.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları 186
5.2.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar 186

5.3. ÖZ KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ 186
5.3.1. Ödenmiş Sermaye 187
5.3.2. Sermaye Yedekleri 188
5.3.3. Kâr Yedekleri 188
5.3.4. Geçmiş Yıllar Kârları 188
5.3.5. Geçmiş Yıllar Zararları 189
5.3.6. Dönem Net Kârı (Zararı) 189
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 192

6.1. GELİR HESAPLARININ İŞLEYİŞİ 196
6.1.1. Brüt Satışlar 196
6.1.2. Diğer Faaliyetlerden Elde Edilen Olağan Gelir ve Kârlar 198
6.1.3. Olağandışı Gelir ve Kârlar 202
6.2. GİDER HESAPLARININ İŞLEYİŞİ 203
6.2.1. Satış İndirimleri (-) 203
6.2.2. Satışların Maliyeti (-) 205
6.2.3. Faaliyet Giderleri (-) 206
6.2.4. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-) 207
6.2.5. Finansman Giderleri (-) 211
6.2.6. Olağandışı Gider ve Zararlar (-) 212
6.2.7. Dönem Net Kârı veya Zararı 212
6.2.8. Gelir Tablosu Hesaplarının Bilanço Hesaplarına Devri 213
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 216

7.1. 7/A SEÇENEĞİ 218
7.1.1. 7/A Seçeneği Maliyet Hesapları 218
7.2. 7/B SEÇENEĞİ 221
7.2.1. 7/B Seçeneği Maliyet Hesapları 221
7.3. GELİR VE GİDER HESAPLARININ MALİYET HESAPLARI İLE İLİŞKİSİ 223
7.3.1. 7/A Maliyet Hesaplarının Gelir Tablosu Hesaplarına Devri 223
7.3.2. 7/B Maliyet Hesaplarının Gelir Tablosu Hesaplarına Devri 225
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 228

8.1. NAZIM HESAPLARLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER 230
8.2. NAZIM HESAPLARIN İŞLEYİŞİ 230
8.2.1. Nazım Hesapların Bilançodaki Yeri 231
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 232

9.1. BİLANÇONUN DÜZENLENMESİ 234
9.2. MİZAN DÜZENLENMESİ 235
9.3. GELİR TABLOSU 238
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 248

KAYNAKÇA 249

CEVAP ANAHTARLARI 252

NOT DEFTERİ 254

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminin QR kodunu gösterir.

Öğrenme birimini simgeleyen resmi gösterir.

Öğrenme biriminin içerisinde neler öğreneceğimizi gösterir

Öğrenme biriminin içerisinde geçen temel kavramları gösterir.

Öğrenme birimi konularını gösterir.

Öğrenme birimi içindeki konu başlıklarını gösterir.

Öğrenme birimi hazırlık çalışmaları sorularını gösterir.

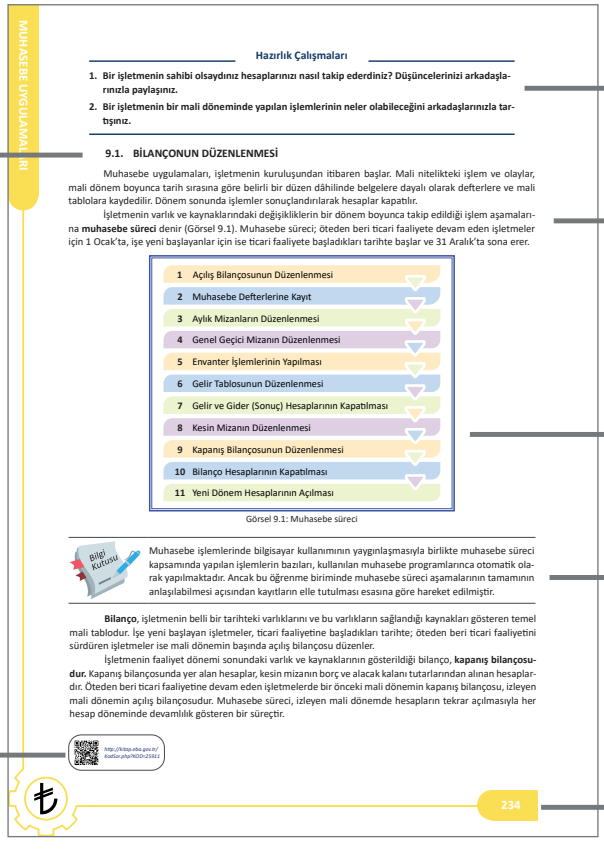
Öğrenme birimi konu anlatımlarını gösterir.

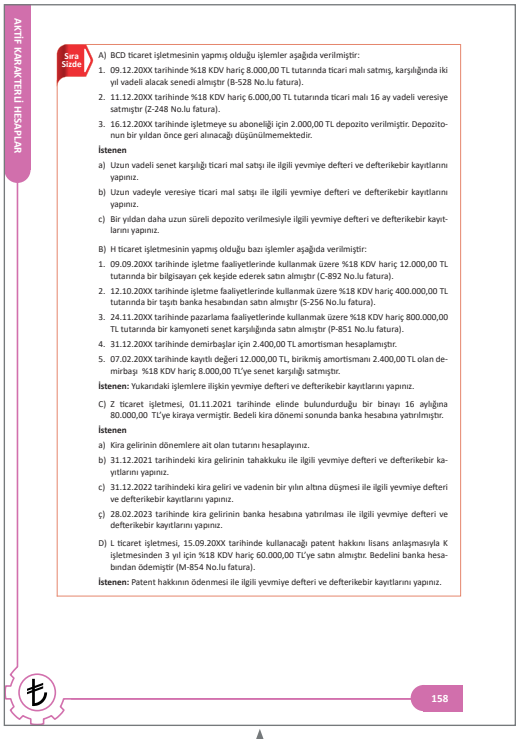
Konu ile ilgili görseli gösterir.

Öğrenme birimi içerisinde yapılan uygulamaları izleyerek öğrenmeniz için üretilmiş dijital içeriğin QR kodunu gösterir.

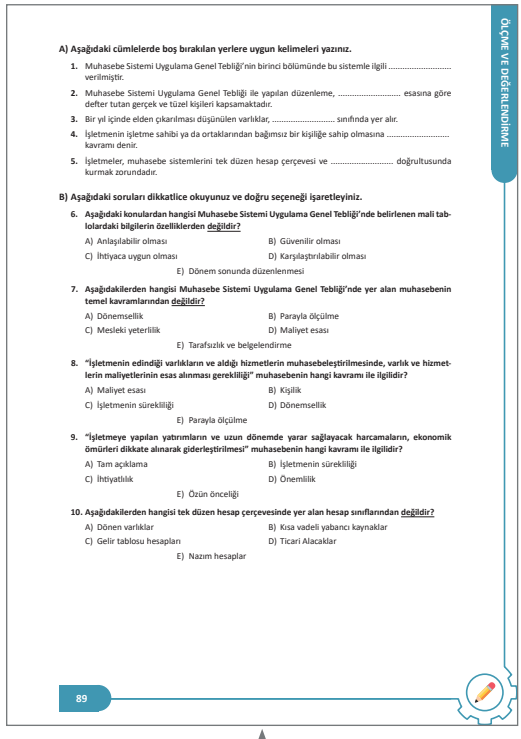
Öğrenme birimi içerisinde geçen önemli bilgileri içeren bilgi kutusunu gösterir.

Sayfa numaralarını gösterir.

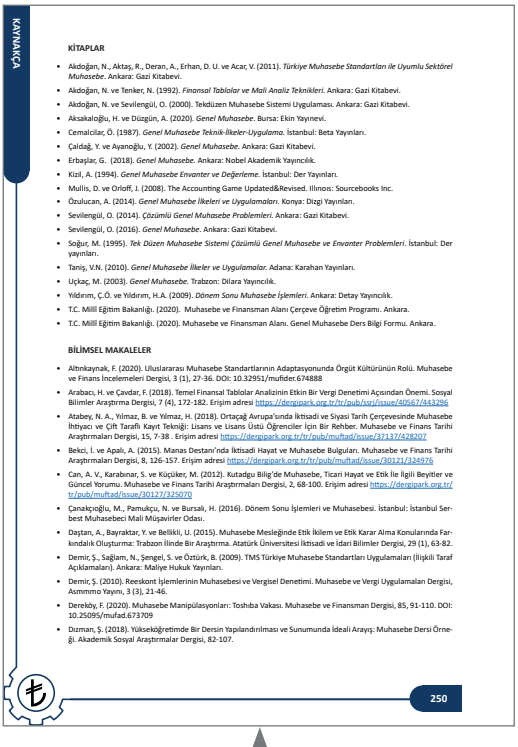

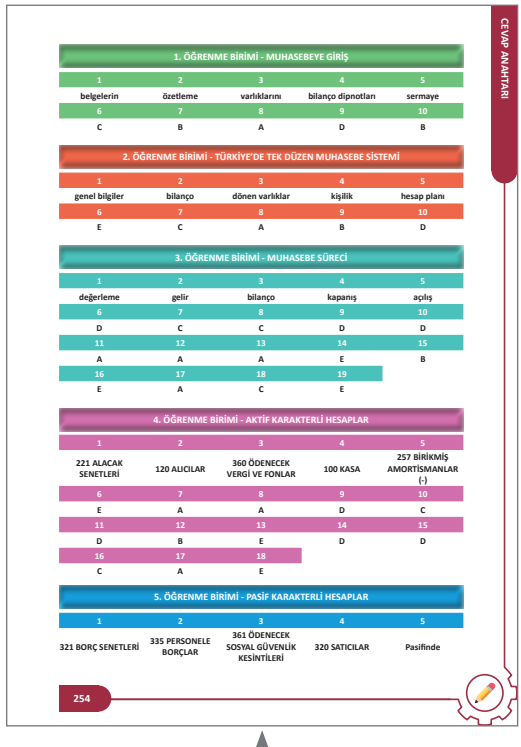
Öğrenme birimi içinde öğrenilenleri uygulatmaya yönelik "Sıra Sizde" uygulamasını gösterir

Öğrenme birimine ait kazanımları ölçen "Ölçme ve Değerlendirme" çalışmalarını gösterir.

Tek Düzen Muhasebe Sistemi kitabının "Kaynakça" bölümünü gösterir.

Öğrenme birimi içinde yapılan ölçme ve değerlendirme çalışmalarının "Cevap Anahtarı" bölümünü gösterir.

1. Öğrenme Birimi

Muhasebeye Giriş

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Muhasebe ve hesap kavramlarını
- Temel mali tabloları düzenlemeyi

TEMEL KAVRAMLAR

bilanço, gelir, gider, hesap, kaynak, muhasebe, serbest muhasebeci ve mali müşavir, varlık, yeminli mali müşavir

KONULAR

1.1. MUHASEBE VE HESAP KAVRAMLARI

1.2. TEMEL MALİ TABLOLAR

Hazırlık Çalışmaları

1. **Günlük hayatınızda gelir ve giderlerinizi takip ediyor musunuz? Takip ediyorsanız ne şekilde takip ettiğinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Çevrenizdeki muhasebe ve finansman alanında çalışan meslek elemanlarının yaptıkları işler ile ilgili bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

1.1. MUHASEBE VE HESAP KAVRAMLARI

Muhasebe mesleği, ticari faaliyetlerin tümünü kapsayan bir meslektir. Ticari işletmelere hizmet veren bu meslek, uzmanlık gerektiren iş ve işlemleri içerir. İşletmelerin ticari faaliyet sonuçları, muhasebe işlemlerinin ortaya koyduğu bilgi ve belgeler üzerinden değerlendirilir.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te **muhasebe;** hesaplaşma, karşılıklı hesap görme, hesap işleriyle uğraşma, hesapların bütünü, hesap işlerinin yürütüldüğü yer olarak tanımlanmıştır.

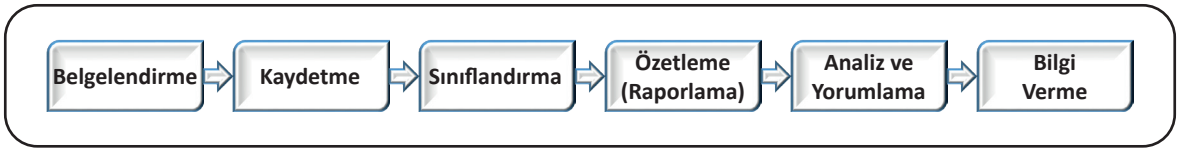
1.1.1. Muhasebe Kavramı

Muhasebe; mali nitelikteki işlem ve olayları parayla ifade edilmiş şekilde kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek rapor eden, sonuçlarını yorumlayan ve analiz eden bilgi sistemidir.

Muhasebe sistemi, işletmelerin devlete karşı olan yasal sorumluluklarını yerine getirmek ve işletme yönetimi ile işletmeyle ilgisi bulunan kişi ve kuruluşlara gerekli bilgileri sağlamak amacıyla kullanılır. Devlete ödenecek verginin doğru hesaplanması, işletmelerin yönetimle ilgili daha etkin kararlar alabilmeleri için gerekli kayıtların tutulması ve raporların hazırlanması muhasebe mesleğini ilgilendiren konulardır.

1.1.2. Muhasebenin Fonksiyonları

Muhasebenin tanımında yer alan muhasebenin fonksiyonları aşağıdaki gibidir (Görsel 1.1):

Görsel 1.1: Muhasebenin fonksiyonları

a) Belgelendirme: Bilgi ve belgeleri bir araya getirerek bunları muhasebe işlemlerinde kullanılacak şekilde anlamlı hâle getirmektir. Muhasebeye konu olan mali nitelikteki her işlemin kanunen düzenlenmesi gereken bir belgeye (fatura, çek, senet vb.) dayandırılması yasal zorunluluktur. Kaydetme işlemi gerçekleştirilmeden önce mali nitelikteki işlemlere ait bilgi ve belgelerin düzenlenmesi ve derlenmesi gerekmektedir.

b) Kaydetme: İşletmenin mali nitelikteki işlemleri; tutulması zorunlu olan defterlere, belgelere dayalı olacak şekilde tarih sırasıyla kaydedilir. Kaydetme fonksiyonunda iki önemli unsur vardır: Birincisi, kaydedilecek işlem ve olay mutlaka parayla ifade edilebilir nitelikte olmalıdır. Muhasebenin konusu mali nitelikteki olaylardır. Yapılan işlem önemli de olsa parayla ifade edilemiyorsa kaydedilemez. İkincisi kaydedilecek işlem ve olayın bir belgesinin olması gerekir. Muhasebede belgesiz hiç bir işlem kaydedilemez.

Muhasebe sisteminde tek taraflı ve çift taraflı olmak üzere iki türlü kayıt tutma yöntemi vardır. Tek taraflı kayıt yönteminde işlemler, işletme hesabı defterine; çift taraflı kayıt yönteminde ise işlemler, muhasebe fişleri aracılığı ile yevmiye defterine (günlük deftere) kaydedilir.

c) Sınıflandırma: Belgelendirilen ve tarih sırasıyla yevmiye defterine kaydedilen mali nitelikteki işlem ve olaylar niteliklerine göre sınıflandırılır. Sınıflandırmanın amacı, işletmenin belirli bir dönemde gerçekleştirdiği mali işleri niteliklerine göre gruplarına ayırmaktır. Sınıflandırma işlemleri; muhasebe sistemi dâhilinde, muhasebe defterlerinden "defterikebire (büyük deftere)" yapılır.

ç) Özetleme: Kaydedilerek sınıflandırılan işlemler, dönem sonlarında toplanarak anlamlı sonuçlar çıkarabilmek ve yapılan kayıtların kontrolünü sağlamak için özetlenir. Muhasebe sisteminde özetleme fonksiyonu mali tablolar aracılığı ile yapılır.

d) Analiz ve Yorumlama: Bir bilginin düzenlenerek kaydedilmiş ve sınıflandırılmış olması dışında muhasebeye taraf olan kişi ve kurumlarca kullanılabilmesi ve değerlendirilebilmesi, o bilgi üzerinde yapılmış analiz ve yorumlara bağlıdır.

Muhasebenin analiz işlevi ile mali tablolar üzerinde matematiksel ve istatistiksel yöntemler uygulanarak yeni bilgiler üretilir. "Yorumlama" fonksiyonu ise işletmeyle ilgili kararlar verebilmek için, analiz yoluyla elde edilmiş bilgilerin ne anlama geldiğinin ifade edilmesidir. Yorumlama, ekonomik ve sektörel veriler ile işletme verilerinin karşılaştırılmasına imkân tanır. Ayrıca analiz ve yorumlama sayesinde işletmenin farklı dönemleri birbirleri ile karşılaştırılabilir.

e) Bilgi Verme: Kaydetme, sınıflandırma, özetleme, analiz etme ve yorumlama sonuçları bilgilendirme amacıyla işletmeyle ilgisi bulunan kişi ve kuruluşlara sunulur.

İşletmenin muhasebe bilgileriyle ilgilenen gruplar şunlardır:

- Yöneticiler
- Sermaye sahipleri
- Yatırımcılar
- İşletmeden alacağı olanlar
- Kredi kuruluşları
- Devlet (vergi dairesi vb.)
- İşletme çalışanları
- Alıcılar, satıcılar
- Sendikalar

1.1.3. Muhasebenin Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi

Muhasebe; kaydetme, sınıflandırma, özetleme, rapor etme ve yorumlama fonksiyonlarını yerine getirirken ekonomi, matematik, istatistik, yönetim, bilgisayar ve hukuk gibi bilimlerle ilişki hâlindedir.

1.1.4. Muhasebe Türleri

Muhasebe, çok geniş bir uygulama alanına sahiptir. Muhasebenin temel kuralları aynı olmakla beraber işletme türleri, amaçları ve faaliyet konuları farklıdır. Bu farklı ihtiyaçları karşılayacak muhasebe türleri ortaya çıkmıştır. Bunlar:

- Genel (finansal) muhasebe
- Maliyet muhasebesi
- Yönetim muhasebesi

1.1.5. Muhasebenin Tarihçesi

Muhasebe tarihinin yazının tarihi ile başladığı söylenebilir. İnsanlık tarihinde yazı, ilk kez MÖ 3000'li yıllarda Sümerler tarafından kullanılmıştır. Çivi yazısı; Sümerlerde şehirlerin ortaya çıkması, tarım üretiminin artması ve ticaretin gelişmesi sonucunda karışık hâle gelen ekonomik ilişkilerin kayıtlarının tutulması ihtiyacından ortaya çıkmıştır. Muhasebe ile ilgili ilk yazılı kurallar, Eski Babil'deki Hammurabi Kanunları'nda yer almıştır.

Eski Roma'da bugünkü muhasebe sisteminin temelleri atılmış ve çift taraflı kayıt yöntemi 13. yüzyıldan itibaren İtalya'da kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntemin esasları, 1494 yılında Venedik'te Luca Pacioli (Luka Paçoli) tarafından yazılı bir metin hâline getirilmiştir.

Ülkemizde de hesap tutma tekniği, ekonomik yaşama paralel olarak gelişmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda çift taraflı kayıt yönteminin kullanımına ilişkin düzenleme, 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret ile yapılmıştır.

Cumhuriyet Dönemi'nde muhasebe ile ilgili ilk kanun, 26.05.1927 tarih ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'dur. 1992 yılında yayımlanan 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile bilanço esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişiler için Tek Düzen Hesap Planı, 1994 yılından itibaren uygulamaya girmiştir. Bu uygulama ile birlikte Türkiye'deki muhasebe uygulamaları belirli bir standart kazanmıştır. Teknolojik gelişmelerin sonucunda bilgisayar kullanımı yaygınlaşmıştır.

1.1.6. Muhasebe Mesleği

1989 yılında çıkarılan "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu", Türkiye'deki muhasebe mesleğinin şartlarını ve çalışma konularını belirlemiştir.

Muhasebe mesleğinin defter tutma dışında bilgi üretme ve varlıkları yönetme işlevleri de vardır. Bir muhasebeci çağa uygun güncel bilgi ve becerilere sahip olmalı, yenilikleri sürekli takip ederek kendisini geliştirmelidir. Muhasebe meslek mensubu yaptığı işlemlerde meslek ahlâkına uygun hareket etmelidir. Çalıştığı işletme ile ilgili çevreye karşı dürüst ve güvenilir olmalıdır.

- Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (Görsel 1.2)
- Yeminli Mali Müşavir

Görsel 1.2: Mali müşavir logosu

Mali Müşavir: 3568 sayılı Kanun'a göre işletmelerin muhasebe ile ilgili işlemlerini doğru bir şekilde yönetmek, denetlemek ve işletmeye ya da resmî kurumlara işlemlerin mevzuata uygunluğunu gösteren belgeleri sunmakla yükümlü kişilerdir.
Yeminli Mali Müşavir: İşletmelerin hesap, bilanço, defter kayıtları ve belgelerini, Vergi Mevzuatı ve Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliğleri yönünden inceleyerek rapor eden kişilerdir.

Meslek Mensubu Olma Şartları

3568 sayılı Kanun'a göre meslek mensubu olmanın genel ve özel şartları aşağıda sıralanmıştır:

Genel Şartlar	Özel Şartlar
• T.C. vatandaşı olmak (Yabancı serbest muhasebeci mali müşavirler hakkındaki hüküm saklıdır). • Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmak. • Kamu haklarından mahrum bulunmamak. • Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak. • Ceza veya disiplin soruşturması nedeni ile memuriyetten çıkarılmış olmamak. • Mesleğin şeref ve haysiyetine uymayan durumları bulunmamak.	• Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan en az lisans seviyesinde mezun olmak veya lisansüstü seviyesinde diploma almış olmak. • En az üç yıl staj yapmış olmak. • Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olmak (Kanunlar uyarınca vergi inceleme yetkisini almış ve mesleki yeterlilik sınavında başarılı olduktan sonra yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olanlarda serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavını kazanmış olma şartı aranmaz). • Serbest muhasebeci mali müşavirlik ruhsatını almış olmak. **Yeminli Mali Müşavir Olmanın Özel Şartları** • En az 10 yıl serbest muhasebeci mali müşavirlik yapmış olmak. • Yeminli mali müşavirlik sınavını vermiş olmak. • Yeminli mali müşavir ruhsatını almış olmak.

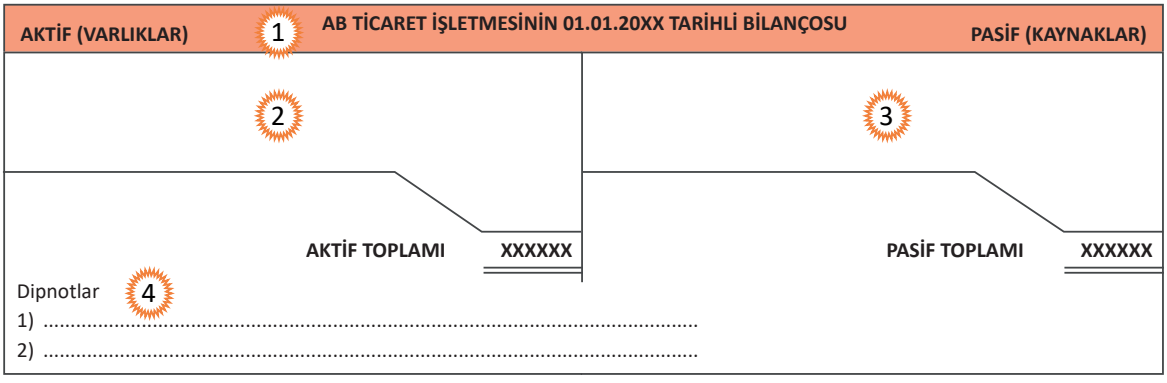
Sıra Sizde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin toplumsal sorumlulukları hakkında sınıf arkadaşlarınızla fikir alışverişinde bulununuz.

1.2. TEMEL MALİ TABLOLAR

İşletmelerin faaliyetlerine ilişkin finansal bilgilerin toplu olarak gösterildiği tablolara **mali tablolar** adı verilir. Muhasebede kullanılan temel mali tablolar, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde bilanço ve gelir tablosu olarak belirtilmiştir.

1.2.1. Bilanço

İşletmenin belli bir tarihteki varlıklarını ve bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren mali tabloya **bilanço** denir.

Görsel 1.3: Bilançoda bulunması gereken unsurlar

Bilançoda bulunması gereken unsurlar aşağıdaki gibidir (Görsel 1.3):

1 **Bilanço Başlığı:** Bilanço başlığında mutlaka bulunması gereken üç unsur vardır. Bunlar: işletmenin adı veya unvanı, "bilanço" ibaresi ve bilanço tarihi.

2 **Aktif:** Bilançonun sol tarafında, işletmenin varlıklarını (mevcutlarını ve alacaklarını) gösteren kısımdır.

3 **Pasif:** Bilançonun sağ tarafında, işletmenin kaynaklarını (sermayesini ve borçlarını) gösteren kısımdır.

4 **Bilanço Dipnotları:** Bilançonun daha iyi anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi için gerekli açıklamaların yazıldığı bölümdür.

a) Bilançonun Biçimsel Yapısı: Bilanço iki bölümden oluşur: Aktif taraf, işletmenin sahip olduğu varlıkların; pasif taraf ise işletme öz sermayesi ve yabancı kaynakların yer aldığı bölümdür.

Bilançonun Aktif Tarafının Biçimsel Yapısı

İşletmenin sahip olduğu, mali nitelikteki değerlere **varlık** denir. Varlıklar, işletmenin sahip olduğu mevcutlar ile alacaklardan oluşur.

Mevcutlar: İşletmenin sahip olduğu para, mal, bina gibi ekonomik değerlerdir.

Alacaklar: İşletmenin çeşitli kişi ve kuruluşlardan olan senetli ve senetsiz alacaklarıdır.

VARLIKLAR = MEVCUTLAR + ALACAKLAR

İşletme varlıkları, bilanço aktifinde dönen ve duran varlıklar olarak iki grupta toplanır. Varlıklar, bu gruplar itibarıyla bilançoda likidite sırasına göre yer alır.

Likidite: Varlıkların nakde çevrilebilme kolaylığıdır.

Dönen Varlıklar: Nakit olarak işletme kasasında ve bankada tutulan varlıklar ile bir yıl ya da daha kısa süre içinde paraya çevrilebilecek varlıkların yer aldığı gruptur. Örneğin nakit para, banka mevduatı, bir yıldan kısa vadeli senetli ve senetsiz alacaklar, ticari mallar; işletmenin dönen varlıklarıdır.

Duran Varlıklar: Normal şartlarda bir yıl içinde elden çıkarılması düşünülmeyen, faydaları bir yıl içinde tükenmeyecek varlıkların yer aldığı gruptur. Örneğin demirbaşlar, makinalar, binalar, taşıtlar, bir yıldan uzun vadeli senetli ve senetsiz alacaklar; işletmenin duran varlıklarıdır.

Bilançonun Pasif Tarafının Biçimsel Yapısı

İşletmenin sahip olduğu varlıkların elde edilme yöntemine **kaynak** denir. Varlıklar sermaye ve borçlar olmak üzere iki kaynaktan elde edilir.

Borçlar: İşletmenin kişi ve kuruluşlara olan senetli ve senetsiz borçlarıdır.

Sermaye: İşletme sahibi ya da ortaklarının işletme varlıkları üzerindeki haklarıdır.

KAYNAKLAR = BORÇLAR + SERMAYE

İşletme kaynakları, vadelerine göre en kısa süreden en uzun süreye doğru sıralanır. Kaynaklar bilançoda üç gruba ayrılır:

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar: Bir yıl ya da daha kısa süre içinde ödenmesi öngörülen borçların yer aldığı gruptur (vadesi 1 yıla kadar olan senetli ve senetsiz borçlar gibi).

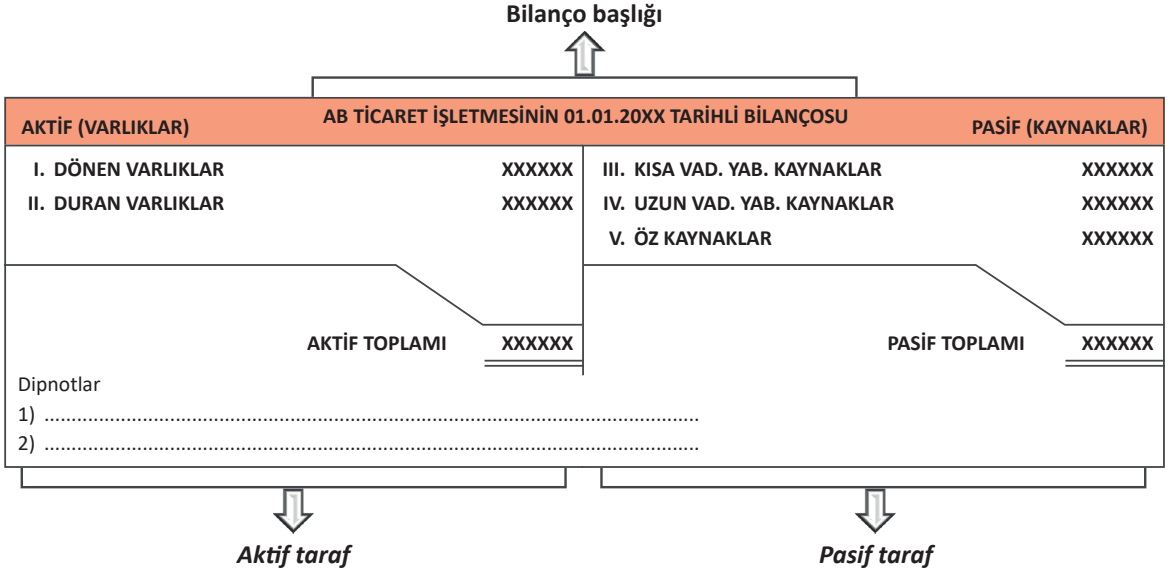
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar: Bir yıldan daha uzun sürede ödenmesi öngörülen borçların yer aldığı gruptur (vadesi 1 yıldan uzun olan senetli ve senetsiz borçlar gibi).

Öz Kaynaklar: İşletme sahip ve ortaklarının işletmeye verdikleri sermaye ve benzeri kaynakların yer aldığı gruptur (sermaye ve kârlar gibi).

b) Şekil Bakımından Bilanço Türleri: Bilanço, sunuş biçimine göre hesap tipi bilanço ve rapor tipi bilanço olarak iki farklı şekilde düzenlenebilir:

Hesap Tipi Bilanço

Hesap tipi bilançolarda sol tarafta aktif (varlıklar), sağ tarafta pasif (kaynaklar) yer almaktadır. Bu tür bilançolar "T" sembolü ile gösterilir (Görsel 1.4).

Görsel 1.4: Hesap tipi bilanço

Rapor Tipi Bilanço

Hesapların aktif hesaplardan pasif hesaplara doğru alt alta sıralanmasıyla düzenlenen bilanço tipidir. Tek Düzen muhasebe sisteminde öngörülen bilanço, rapor tipi bilançodur. Rapor tipi bilançolar, birden fazla

yılı bir arada gösterebilmesi sayesinde, mali analizlerin yapılmasında kolaylık sağlamaktadır (Görsel 1.5).

AB TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU						
	Geçmiş Dönem			Cari Dönem		
AKTİF (VARLIKLAR)			.....			.....
I. DÖNEN VARLIKLAR		.....			.....	
10 Hazır Değerler	.....			.....		
15 Stoklar	.....			.....		
II. DURAN VARLIKLAR		.....			.....	
22 Ticari Alacaklar	.....			.....		
25 Maddi Duran Varlıklar	.....			.....		
PASİF (KAYNAKLAR)			.....			.....
III. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		.....			.....	
30 Mali Borçlar	.....			.....		
36 Ödenecek Vergi ve Diğ.Yük.	.....			.....		
IV. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		.....			.....	
40 Mali Borçlar	.....			.....		
42 Ticari Borçlar	.....			.....		
V. ÖZ KAYNAKLAR		.....			.....	
50 Ödenmiş Sermaye	.....			.....		
59 Dönem Net Kârı (Zararı)	.....			.....		

Görsel 1.5: Rapor tipi bilanço

c) Bilanço Temel Denkliği: Bilanço, varlık ve kaynak olmak üzere iki ana bölümden oluşur. Bilançoda yer alan her varlığın bir kaynağı vardır. Varlık ve kaynak toplamları mutlaka birbirine eşit olmalıdır. Bu eşitliğe, **bilanço temel denkliği** adı verilir (VUK 192. madde, TTK 73. madde).

VARLIKLAR (AKTİF) = KAYNAKLAR (PASİF)

Bu eşitlik aşağıdaki şekilde de ifade edilebilir:

DÖNEN VARLIKLAR
+
DURAN VARLIKLAR

=

KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
+
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
+
ÖZ KAYNAKLAR

Yukarıda verilen eşitlik ve formüllerden faydalanarak işletme sermayesini bulmak mümkündür.

SERMAYE = VARLIKLAR - YABANCI KAYNAKLAR

ÖRNEK: 01.01.20XX tarihinde AB ticaret işletmesinin varlık ve kaynakları aşağıdaki gibidir:

Dönen Varlıklar	40.000,00 TL	Kısa Vadeli Yab. Kaynaklar	30.000,00 TL
Duran Varlıklar	20.000,00 TL	Uzun Vadeli Yab. Kaynaklar	6.000,00 TL

İstenen: İşletmenin sermayesini hesaplayınız. Bilanço temel eşitliğini bilanço üzerinde gösteriniz.

Çözüm: Varlıkların toplamından yabancı kaynakların toplamı çıkarıldığında sermaye bulunur.

SERMAYE	=	(Dönen Varlıklar + Duran Varlıklar)	-	(KV. Yab. Kaynak. + UV. Yab. Kaynak)
SERMAYE	=	(40.000,00 + 20.000,00)	-	(30.000,00 + 6.000,00)
SERMAYE	=	60.000,00	-	36.000,00
SERMAYE (ÖZ KAYNAK)	=	24.000,00		

AKTİF (VARLIKLAR)	AB TİCARET İŞLETMESİNİN 01.01.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU		PASİF (KAYNAKLAR)
I. DÖNEN VARLIKLAR	40.000	III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR	30.000
II. DURAN VARLIKLAR	20.000	IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	6.000
		V. ÖZ KAYNAKLAR	24.000
AKTİF TOPLAMI	60.000	PASİF TOPLAMI	60.000

ç) Varlık ve Kaynaklardaki Değişimlerin Bilançoda İzlenmesi: İşletme faaliyetlerinin sonucunda, varlık ve kaynaklarında sürekli değişimler meydana gelir. Varlık ve kaynaklardaki değişimlere neden olan bu işlemlere muhasebe işlemleri denir. Ancak bu değişimler bilanço temel denkliğini bozmaz. Varlık ve kaynaklarda eşitliğin sağlanamaması işlemlerde bir hata yapıldığını gösterir.

Varlık ve kaynaklardaki değişimler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Varlıklarda hem artış hem de azalış olabilir.
- Hem varlıklarda hem de kaynaklarda artış olabilir.
- Hem varlıklarda hem de kaynaklarda azalış olabilir.
- Kaynaklarda hem artış hem de azalış olabilir.

Örnek: 01.12.20XX tarihli bilançosu verilen AB ticaret işletmesinin işlemleri aşağıdaki gibidir:

AKTİF (VARLIKLAR)	AB TİCARET İŞLETMESİNİN 01.12.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU			PASİF (KAYNAKLAR)
I. DÖNEN VARLIKLAR		67.000	III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR	95.000
Kasa	20.000		Senetsiz Borçlar	55.000
Senetsiz Alacaklar	17.000		Senetli Borçlar	40.000
Ticari Mallar	30.000		IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	--
II. DURAN VARLIKLAR		60.000	V. ÖZ KAYNAKLAR	32.000
Taşıtlar	60.000		Sermaye	32.000
		127.000		127.000

1. 05.12.20XX tarihinde, 5.000,00 TL tutarındaki senetsiz alacağını tahsil etmiştir.
2. 08.12.20XX tarihinde, borçlanarak (veresiye) 7.000,00 TL tutarında mal almıştır.
3. 14.12.20XX tarihinde, 4.000,00 TL tutarındaki senetsiz borcunu ödemiştir.
4. 25.12.20XX tarihinde, senetsiz borcu için 6.000,00 TL tutarında 4 ay vadeli senet vermiştir.

İstenen

a) İşletmenin faaliyetleri sonucu varlık ve kaynaklarda meydana gelen değişimi hesaplayınız.

b) 25.12.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Varlık ve kaynaklarda meydana gelen değişim

Tarih	Kasa	Senetsiz Alacaklar	Ticari Mallar	Taşıtlar	Senetsiz Borçlar	Senetli Borçlar	Sermaye
01.12.20XX	20.000,00	17.000,00	30.000,00	60.000,00	55.000,00	40.000,00	32.000,00
05.12.20XX	Varlıklardan birisi (Kasa) artarken diğeri (Senetsiz Alacaklar) azalmıştır.						
	+5.000,00	-5.000,00	-	-	-	-	-

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Tarih	Kasa	Senetsiz Alacaklar	Ticari Mallar	Taşıtlar	Senetsiz Borçlar	Senetli Borçlar	Sermaye
08.12.20XX	Varlıklardaki (Ticari Mallardaki) artış kaynaklarda (Senetsiz Borçlarda) da artış yaratmıştır.						
	-	-	+7.000,00	-	+7.000,00	-	-
14.12.20XX	Varlıklardaki (Kasadaki) azalış kaynaklarda (Senetsiz Borçlarda) da azalış yaratmıştır.						
	-4.000,00	-	-	-	-4.000,00	-	-
25.12.20XX	Kaynaklardan birisi (Senetli Borçlar) artarken diğeri (Senetsiz Borçlar) azalmıştır.						
	-	-	-	-	-6.000,00	+6.000,00	-
Sonuç	21.000,00	12.000,00	37.000,00	60.000,00	52.000,00	46.000,00	32.000,00

b) 25.12.20XX tarihli bilanço

AB TİCARET İŞLETMESİNİN 25.12.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**70.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**98.000**
Kasa	21.000		Senetsiz Borçlar	52.000	
Senetsiz Alacaklar	12.000		Senetli Borçlar	46.000	
Ticari Mallar	37.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
II. DURAN VARLIKLAR		**60.000**	**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**32.000**
Taşıtlar	60.000		Sermaye	32.000	
		130.000			**130.000**

Sıra Sizde

CD ticaret işletmesi 01.10.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla faaliyetine başlamıştır:

Kasa	50.000,00 TL	Senetsiz Borçlar	20.000,00 TL
Senetli Alacaklar	25.000,00 TL	Sermaye	?
Ticari Mallar	15.000,00 TL		

CD ticaret işletmesinin faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

1. 05.10.20XX tarihinde, 3.000,00 TL tutarındaki senetli alacağını tahsil etmiştir.
2. 15.10.20XX tarihinde, 14.000,00 TL tutarındaki ticari malı senet karşılığı satın almıştır.
3. 22.10.20XX tarihinde, senetli borçlarının 6.000,00 TL tutarını nakit (Kasa) olarak ödemiştir.
4. 25.10.20XX tarihinde, senetsiz borcu için 8.000,00 TL tutarında 2 ay vadeli senet vermiştir.

İstenen

a) 01.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

b) Yukarıdaki faaliyet tarihlerinde meydana gelen değişimleri hesaplayınız.

c) 30.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

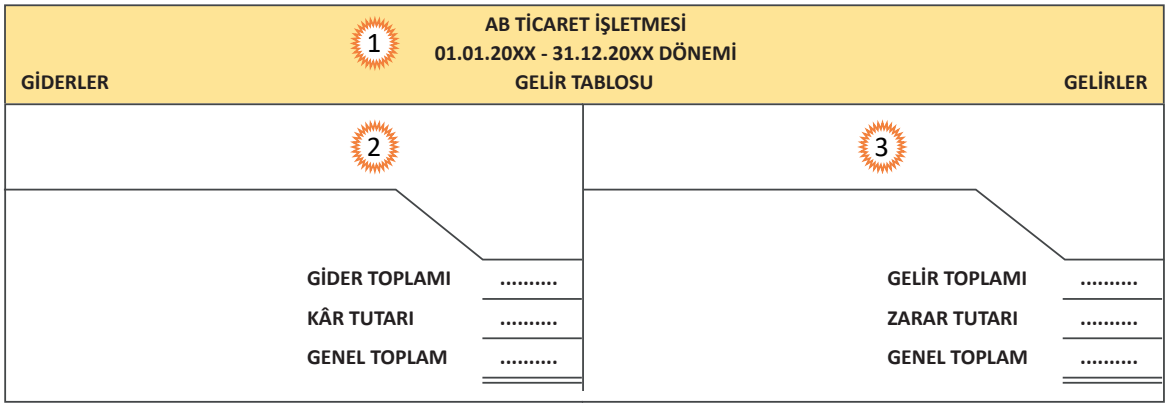
1.2.2. Gelir Tablosu

İşletmenin belli bir faaliyet döneminde elde ettiği gelir, gider ve bunların sonucunda ortaya çıkan "dönem net kârı veya zararı"nı gösteren mali tabloya **gelir tablosu** denir.

Tablonun adı gelir tablosu olmakla birlikte işletmenin giderlerini, kâr ya da zararını da kapsadığı için **gelir gider tablosu** veya **kâr zarar tablosu** olarak da adlandırılır.

Gelir tablosu, hesap tipi gelir tablosu ve rapor tipi gelir tablosu olarak iki farklı biçimde düzenlenebilir:

a) Hesap Tipi Gelir Tablosu: T şeklinde düzenlenen hesap tipi gelir tablosu üç bölümden oluşur (Görsel 1.6).

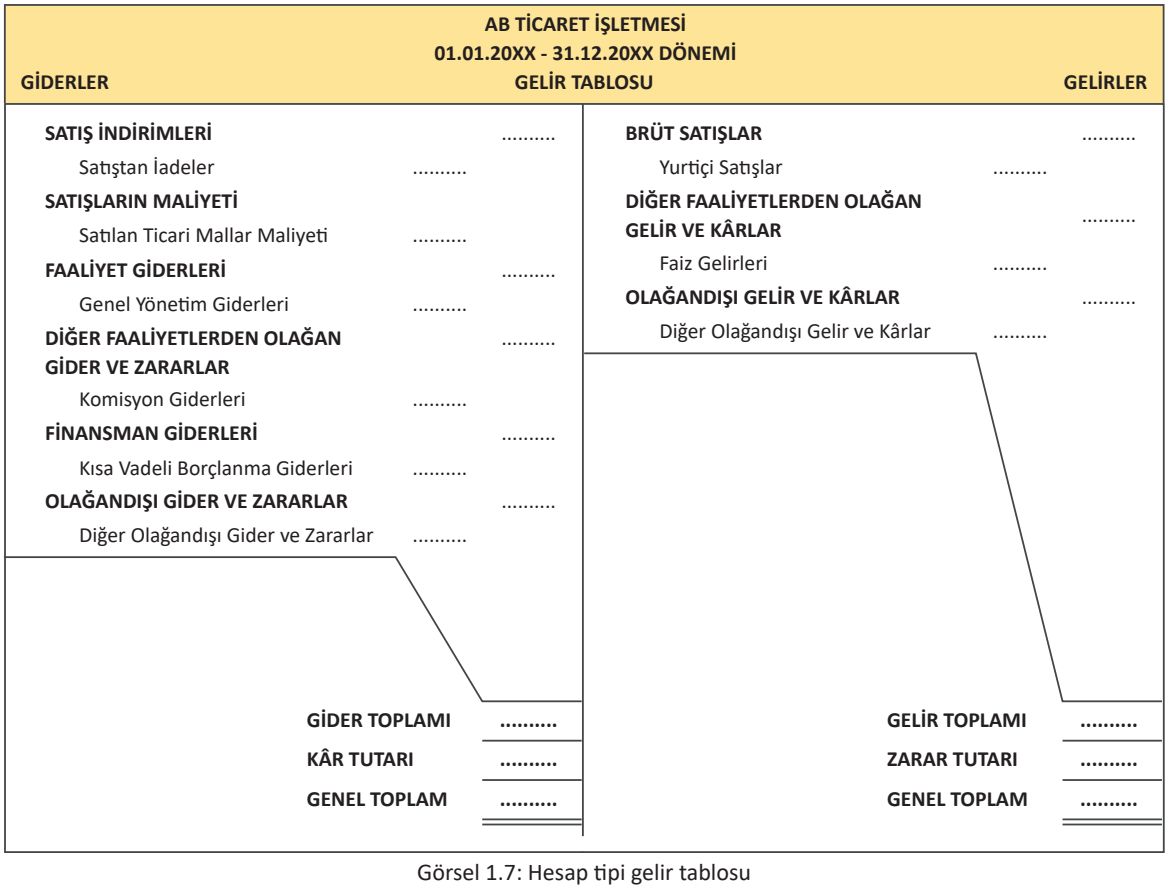
Görsel 1.6: Hesap tipi gelir tablosu

1 **Gelir Tablosu Başlığı:** İşletmenin adı, gelir tablosunun ait olduğu dönemin başlangıç ve bitiş tarihi, "gelir tablosu" ibaresi yer alır.

2 **Gider Tarafı:** Faaliyet dönemine ait giderleri gösterir. Gelir tablosunun sol tarafında yer alır.

3 **Gelir Tarafı:** Faaliyet dönemine ait gelirleri gösterir. Gelir tablosunun sağ tarafında yer alır.

Gider tarafı toplamı gelir tarafı toplamından fazla ise aradaki fark, zarar tutarı olarak tablonun sağ tarafına; gelir tarafı toplamı gider tarafı toplamından fazla ise aradaki fark, kâr tutarı olarak tablonun sol tarafına yazılır ve tablo toplamları denkleştirilir (Görsel 1.7).

Görsel 1.7: Hesap tipi gelir tablosu

b) Rapor Tipi Gelir Tablosu: Rapor tipi gelir tablosunda tablo başlığı yazıldıktan sonra gelir ve giderler sırası ile yazılır. Gelirler toplanarak, giderler çıkarılarak kâr ya da zarara ulaşılır (Görsel 1.8).

AB TİCARET İŞLETMESİ 01.01.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		.....
1- Yurtiçi Satışlar	.....	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(.....)
1- Satıştan İadeleri (-)	(.....)	
C - NET SATIŞLAR		.....
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(.....)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(.....)	
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI		.....
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(.....)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(.....)	
FAALİYET KÂRI VEYA ZARARI		.....
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		.....
6- Menkul Kıymetler Satış Kârları	.....	
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(.....)
1- Komisyon Giderleri (-)	(.....)	
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(.....)
1- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(.....)	
OLAĞAN KÂR VEYA ZARAR		.....
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		.....
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(.....)
DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI		.....
K - DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KRŞ. (-)		(.....)
DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI		.....

Görsel 1.8: Rapor tipi gelir tablosu

1.2.3. Hesap Kavramı

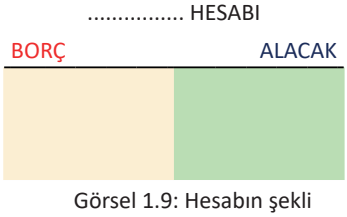
Aynı nitelikteki işlemlerin artış ve azalışlarının izlendiği çizelgelere **hesap** denir. Örneğin işletmenin nakit giriş ve çıkışlarının takip edildiği çizelge, KASA hesabı adını alır.

İşletme faaliyetleri varlık, kaynak, borç, alacak, gelir ve gider tutarlarında sürekli değişikliklere neden olur. Meydana gelen değişikliklerin takibini kolaylaştırmak ve sistemli hâle getirmek için hesap adı verilen çizelgeler kullanılır. Varlık, kaynak, borç, alacak, gelir ve giderlerin her biri için bir hesap açılır. Bu unsurlarda meydana gelen artış ve azalışlar açılan hesaplar üzerinde takip edilir.

Bir hesap, takip ettiği olayla ilgili olarak hem parasal artışları hem de azalışları gösterir.

a) Hesabın Şekli: Muhasebede hesaplar, defterikebir olarak adlandırılan ve her bir sayfasında ayrı bir hesabın takip edildiği deftere kaydedilir. Defterikebirin sol kısmına **borç**, sağ kısmına ise **alacak** tarafı denir. Borç ve alacak tarafın orta yerinin en üstüne hesabın adı yazılır. Hesabın iki tarafında da tarih, açıklama ve tutar sütunları yer alır.

Muhasebe eğitimlerinde kolaylık sağlamak amacı ile hesap T şeklinde çizilerek sol tarafına borç ve sağ tarafına alacak yazılır (Görsel 1.9).

Görsel 1.9: Hesabın şekli

b) Hesap Açma: Bir hesabın borç ya da alacak tarafına ilk kez kayıt yapılarak hesabın kullanılmaya başlanmasına, **hesap açma** denir.

c) Hesabın Borçlandırılması: Bir işlemin hesabın borç tarafına kaydedilmesine, **hesabın borçlandırılması** denir.

ç) Hesabın Alacaklandırılması: Bir işlemin hesabın alacak tarafına kaydedilmesine, **hesabın alacaklandırılması** denir.

d) Hesabın Kalan (Bakiye) Vermesi: Bir hesabın borç tarafı toplam tutarı ile alacak tarafı toplam tutarı arasındaki farka, **kalan** ya da **bakiye** denir. Hesabın borç tarafı toplamı fazla ise hesap, borç kalanı; alacak tarafı toplamı fazla ise alacak kalanı verir.

KASA HESABI

	BORÇ		ALACAK	
Hesap açma →	(b)	5.000,00	(ç)	1.000,00 ← Hesabın alacaklandırılması
Hesabın borçlandırılması →	(c)	4.000,00	(ç)	2.000,00
		9.000,00		3.000,00

Hesabın kalan vermesi → (d) 9.000,00 TL - 3.000,00 TL = 6.000,00 TL borç kalanıdır.

KASA hesabının borç tarafı toplam tutarı 9.000,00 TL, alacak tarafı toplam tutarı 3.000,00 TL olarak görülmektedir. Bu durumda borç tutarı daha fazladır. Aradaki 6.000,00 TL tutarındaki farka, borç kalanı denir. Fark tutarı, işletmenin kasasında bulunan para tutarıdır.

e) Hesabın Kapalı Olması: Hesabın borç ve alacak tarafı toplamlarının birbirine eşit olması hesabın kalan vermemesidir.

BANKALAR HESABI

		BORÇ	ALACAK
		2.800,00	1.500,00
		3.600,00	4.000,00
		1.700,00	2.600,00
Hesabın kapalı olması →	(e)	8.100,00	8.100,00

BANKALAR hesabının borç ve alacak toplamları eşit olduğundan BANKALAR hesabı kapalıdır. Hesabın borç ve alacak tarafındaki rakamların altı çift çizgi ile çizilerek kapalı olduğu belirtilir.

f) Aktif Karakterli Hesap: Açılış kaydı borç tarafına yapılan ve borç kalanı veren hesaptır. Bilançonun aktif tarafında yer alan bu hesaplar **varlık hesapları** olarak adlandırılır.

g) Pasif Karakterli Hesap: Açılış kaydı alacak tarafına yapılan ve alacak kalanı veren hesaptır. Bilançonun pasif tarafında yer alan bu hesaplar **kaynak hesapları** olarak adlandırılır.

1.2.4. Hesapların İşleyiş Kuralları

Mali nitelikteki işlemlerin hesapların hangi tarafına (borç veya alacak) kaydedileceği, hesapların işleyiş kuralları ile ilgilidir. Kaydedilecek işlemlerin parayla ifade edilebilmesi gerekir. Varlık ve kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışların hesabın hangi tarafına kaydedileceği çok önemlidir.

a) Bilanço Hesaplarının İşleyiş Kuralları: Bilançoyu oluşturan varlık ve kaynak hesaplarının işleyişi birbirinden farklıdır.

Varlık Hesaplarının İşleyiş Kuralları

Varlık hesapları, işletmenin sahip olduğu mevcutlar ve alacakların izlendiği hesaplardır.

Varlık hesaplarının işleyişinde artış meydana geldiğinde artış tutarı, hesabın borç tarafına; azalış meydana geldiğinde azalış tutarı, hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Varlık hesaplarının işleyişine ilişkin kurallar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

BORÇ	..... (VARLIK) HESABI	ALACAK
• İlk kayıt borç tarafına yapılır. • Artış yaratan işlemler, borç tarafına kaydedilir. • Borç tarafı toplamı alacak tarafı toplamından küçük olamaz. • Borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez.	+	• Azalış yaratan işlemler, alacak tarafına kaydedilir. -

Örnek: AB ticaret işletmesi, 4.000,00 TL tutarındaki ticari malı peşin olarak satın almıştır.

İstenen: KASA hesabı ve TİCARİ MALLAR hesabındaki değişimleri hesaplar üzerine kaydediniz.

Çözüm

KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
--	4.000,00
17.000,00	

TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
4.000,00	

Mal alımında kasadan para ödendiği için işletmenin kasasındaki para tutarında azalış meydana gelmiştir. KASA hesabı, varlık hesabıdır ve azalışlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir.

> Kasadan ödeme yapılabilmesi için hesabın borç tarafında en az 4.000,00 TL bulunması gerekir. Burada örnek olması açısından 17.000,00 TL yazılmıştır.

İşletme mal aldığı için ticari mallarında artış meydana gelmiştir. TİCARİ MALLAR hesabı, bir varlık hesabıdır ve artışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir.

Bu örnekte iki varlık hesabı işlem görmüştür. Varlıklarda artış yaratan işlem, diğer varlıklarda azalışa neden olmuştur. TİCARİ MALLAR hesabı artarken KASA hesabı azalmıştır.

Kaynak Hesaplarının İşleyiş Kuralları

Kaynak hesapları, işletmenin sahip olduğu varlıkların elde edilmesi için katlanılan borçlar ile sermayenin izlendiği hesaplardır. Kaynak hesaplarının işleyişinde artış yaratan işlemler, hesabın alacak tarafına; azalış yaratan işlemler, hesabın borç tarafına kaydedilir.

Kaynak hesaplarının işleyişine ilişkin kurallar aşağıdaki şekilde sıralanır:

BORÇ	..... (KAYNAK) HESABI	ALACAK
• Azalış yaratan işlemler, borç tarafına kaydedilir. -		• İlk kayıt alacak tarafına yapılır. • Artış yaratan işlemler, alacak tarafına kaydedilir. • Alacak tarafı toplamı borç tarafı toplamından küçük olamaz. • Alacak kalanı verir ya da hiç kalan vermez. +

Örnek: CD ticaret işletmesi, satıcılara olan borcuna karşılık 8.000,00 TL tutarında borç senedi vermiştir.

İstenen: BORÇ SENETLERİ hesabı ve SATICILAR hesabındaki değişimleri hesaplar üzerine kaydediniz.

Çözüm

BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	8.000,00

İşletme, satıcılara borç senedi verdiği için senetli borçlarında artış meydana gelmiştir. BORÇ SENETLERİ hesabı, kaynak hesabıdır ve artışlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir.

SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
8.000,00	--
	30.000,00

SATICILAR hesabı, kaynak hesabıdır ve azalışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir. İşletme, satıcılara olan borcunun 8.000,00 TL'lik kısmını borç senedi vererek ödediği için satıcılara olan borcunda azalış meydana gelmiştir.

Satıcılara ödeme yapabilmek için hesabın alacak tarafında en az 8.000,00 TL bulunması gerekir. Burada örnek olması açısından 30.000,00 TL yazılmıştır.

Bu örnekte iki kaynak hesabı işlem görmüştür. BORÇ SENETLERİ hesabı artarken SATICILAR hesabı azalmıştır.

b) Gelir Tablosu Hesaplarının İşleyiş Kuralları: Gelir ve gider hesaplarının işleyiş kuralları birbirinden farklıdır.

Gelir Hesaplarının İşleyişi

İşletmenin öz kaynaklarında artış meydana getiren işlemlere **gelir işlemleri** denir. Gelir hesaplarının işleyişi, kaynak hesaplarının işleyişi ile aynıdır. Bir gelir ortaya çıktığında gelir tutarı, gelir hesabının alacak tarafına; gelirde azalma olduğunda azalan tutar, gelir hesabının borç tarafına kaydedilir.

Gelir hesaplarının işleyişine ilişkin kurallar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

BORÇ	..... (GELİR) HESABI	ALACAK
• Azalış yaratan işlemler, borç tarafına kaydedilir.		• İlk kayıt alacak tarafına yapılır. • Artış yaratan işlemler, alacak tarafına kaydedilir. • Alacak tarafı toplamı borç tarafı toplamından küçük olamaz. • Alacak kalanı verir ya da hiç kalan vermez.
-		+

Örnek: YZ ticaret işletmesi, bankadan 3.000,00 TL tutarında faiz geliri elde etmiş ve bu tutar, işletmenin banka hesabına aktarılmıştır.

İstenen: FAİZ GELİRLERİ hesabı ve BANKALAR hesabındaki değişimleri hesaplar üzerine kaydediniz.

Çözüm

Bankadan faiz geliri elde edildiği için faiz gelirlerinde artış meydana gelmiştir. FAİZ GELİRLERİ hesabı, gelir hesabıdır ve artışlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Elde edilen faiz geliri işletmenin banka hesabına aktarıldığı için BANKALAR hesabında artış meydana gelmiştir. BANKALAR hesabı, varlık hesabıdır ve artışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir.

BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
3.000,00	

FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	3.000,00

Bu örnekte bir varlık hesabı bir de gelir hesabı işlem görmüştür. Gelirlerde artış yaratan işlem, varlıklarda da artış yaratmıştır. FAİZ GELİRLERİ hesabı artarken BANKALAR hesabı da artmıştır.

Gider Hesaplarının İşleyişi

İşletmenin öz kaynaklarında azalış meydana getiren işlemlere **gider işlemleri** denir. Gider hesaplarının işleyişi, varlık hesaplarının işleyişi ile aynıdır. Bir gider ortaya çıktığında gider tutarı, gider hesabının borç tarafına; giderde azalma olduğunda azalan tutar, gider hesabının alacak tarafına kaydedilir.

Gider hesaplarının işleyişine ilişkin kurallar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

BORÇ	..... (GİDER) HESABI	ALACAK
• İlk kayıt borç tarafına yapılır. • Artış yaratan işlemler, borç tarafına kaydedilir. • Borç tarafı toplamı alacak tarafı toplamından küçük olamaz. • Borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez.		• Azalış yaratan işlemler, alacak tarafına kaydedilir.
+		-

Örnek: AB ticaret işletmesi, yönetim biriminde çalışan personeline 5.000,00 TL ücret (genel yönetim gideri) ödemesi yapmıştır.

İstenen: GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabı ve KASA hesabındaki değişimleri hesaplar üzerine kaydediniz.

Çözüm

GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
5.000,00	

KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
--	5.000,00
60.000,00	

Ücret ödemesi, giderlerde artış meydana getirmiştir. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabı, gider hesabıdır ve artışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir.

Ücret ödemesi, kasadaki para tutarında azalış meydana getirmiştir. KASA hesabı, varlık hesabıdır ve azalışlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Kasadan ödeme yapılabilmesi için hesabın borç tarafında en az 5.000,00 TL bulunması gerekir. Burada örnek olması açısından 60.000,00 TL yazılmıştır.

Bu örnekte bir varlık hesabı bir de gider hesabı işlem görmüştür. Giderlerde artış yaratan işlem, varlıklarda azalışa neden olmuştur. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabı artarken KASA hesabı azalmıştır.

Sıra Sizde

1. MN ticaret işletmesi, 2.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır.
   a) TİCARİ MALLAR hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.
   b) SATICILAR hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.
2. YZ ticaret işletmesi, 4.000,00 TL'lik borç senedini nakden ödemiştir.
   a) BORÇ SENETLERİ hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.
   b) KASA hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.
3. KL ticaret işletmesi, 6.500,00 TL komisyon geliri elde etmiş, karşılığında alacak senedi almıştır.
   a) ALACAK SENETLERİ hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.
   b) KOMİSYON GELİRLERİ hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.
4. DE ticaret işletmesi, bankadan 6.000,00 TL tutarında faiz geliri elde etmiş ve bu tutar işletmenin banka hesabına aktarılmıştır.
   a) BANKALAR hesabındaki değişimi göstererek hesap üzerine kaydediniz.
   b) FAİZ GELİRLERİ hesabındaki değişimi göstererek hesap üzerine kaydediniz.
5. RS ticaret işletmesi, yönetim biriminde çalışan personeline 6.000,00 TL ücret (genel yönetim gideri) ödemesi yapmıştır.
   a) GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.
   b) KASA hesabındaki değişimi hesap üzerine kaydediniz.

1.2.5. Gelir Tablosu ve Bilanço İlişkisi

Bilanço, işletmenin belli bir tarihteki varlıklarını ve kaynaklarını gösteren statik (durgun, durağan) bir mali tablodur. Kâr veya zararın oluşumu bilançoda ayrıntılı olarak görülmez.

Gelir tablosu, işletmenin belirli bir hesap döneminde gerçekleşen gelir ve giderlerinin sonucunda ortaya çıkan dönem kârı veya zararını gösteren dinamik (hareketli) bir mali tablodur. Kâr veya zararın oluşumu gelir tablosunda ayrıntılı olarak görülebilir.

a) Gelir Kavramı ve Unsurları: İşletmenin faaliyetleri sonucu öz kaynaklarında meydana gelen artışlara **gelir** denir. Gelir tablosunda gelir unsurlarını oluşturan faaliyetler üç grupta toplanır:

- Mal ve hizmet satışları
- Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar
- Olağandışı gelir ve kârlar

b) Gider Kavramı ve Unsurları: İşletmenin faaliyetleri sonucu öz kaynaklarında meydana gelen azalışlara **gider** denir. Gelir tablosunda gider unsurlarını oluşturan faaliyetler dört grupta toplanır:

- Satılan mal ve hizmet maliyeti
- Faaliyet giderleri
- Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar
- Olağandışı gider ve zararlar

c) Gelir ve Gider Hesaplarının Bilanço ve Gelir Tablosunda İzlenmesi: Gelir hesaplarında meydana gelen artışlar, varlıklarda ve öz kaynaklarda artış yaratır. Gider hesaplarındaki artışlar, varlıklarda ve öz kaynaklarda azalış yaratır.

Kâr ve zararın bilanço temel denkliğine etkisi aşağıdaki gibidir:

VARLIKLAR		=	**BORÇLAR**		+	**SERMAYE + KÂR - ZARAR**
Dönen Varlıklar	Duran Varlıklar	=	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	+	Öz Kaynaklar

Dönem sonunda varlık hesaplarının borç kalanları, bilançonun aktif tarafına; kaynak hesaplarının alacak kalanları ise bilançonun pasif tarafına yazılır.

Gelir tablosu hesaplarının toplamına göre oluşan kâr, öz kaynaklarda artış sağlarken zarar ise azalışa neden olur. Kâr ya da zarar, bilançonun pasifindeki öz kaynaklar sınıfında yer alır. Ancak bilanço temel denkliğinin sağlanması için kâr artı (+), zarar eksi (-) olarak yazılır.

Örnek: MN ticaret işletmesi, 01.10.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla faaliyetine başlamıştır:

Kasa	20.000,00 TL	Ticari Mallar	11.000,00 TL
Bankalar	30.000,00 TL	Borç Senetleri	8.000,00 TL

İstenen: Bilanço temel denkliğine göre sermayeyi hesaplayınız. 01.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

SERMAYE = VARLIKLAR - YABANCI KAYNAKLAR

SERMAYE = (KASA + BANKALAR + TİCARİ MALLAR) - BORÇ SENETLERİ

VARLIKLAR — YABANCI KAYNAKLAR

SERMAYE = (20.000,00 + 30.000,00 + 11.000,00) - 8.000,00

SERMAYE = 61.000,00 - 8.000,00

SERMAYE = 53.000,00

AKTİF (VARLIKLAR)	MN TİCARET İŞLETMESİNİN 01.10.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU		PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**61.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**8.000**
Kasa	20.000		Borç Senetleri	8.000	
Bankalar	30.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	11.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**53.000**
II. DURAN VARLIKLAR		--	Sermaye	53.000	
		61.000			**61.000**

05.10.20XX tarihinde gerçekleşen işletme faaliyeti yukarıdaki bilanço kaynak alınarak çözülecektir.

İşletme Faaliyeti 1: 05.10.20XX tarihinde maliyeti 4.000,00 TL olan malı 6.000,00 TL tutarla satmış ve satış bedeli, alıcı tarafından işletmenin banka hesabına yatırılmıştır.

İstenen

a) İşletmenin bu faaliyetinden kaynaklanan kâr veya zararını hesaplayınız. 01.10.20XX - 05.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

b) Bilanço temel denkliğini hesaplayınız. 05.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Kâr veya zararın hesaplanması ve 01.10.20XX - 05.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunun düzenlenmesi

Gelirler			-	Giderler				=	Sonuç	
Mal ve hizmet satışları	Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar	Olağandışı gelir ve kârlar	-	Satılan mal ve hizmet maliyeti	Faaliyet giderleri	Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar	Olağandışı gider ve zararlar	=	Kâr	Zarar
6.000,00 +	-- +	--	-	4.000,00 +	-- +	-- +	--	=	2.000,00	--

Yukarıdaki işleme göre işletme, 4.000,00 TL maliyetindeki ticari malı 6.000,00 TL tutarla satarak 2.000,00 TL kâr elde etmiştir. Bu durumda, işletmenin 01.10.20XX - 05.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosu aşağıdaki gibi olacaktır:

MN TİCARET İŞLETMESİ 01.10.20XX - 05.10.20XX GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		6.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	6.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		6.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(4.000,00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(4.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		2.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(--)
FAALİYET KÂRI		2.000,00
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		--
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(--)
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN KÂR		2.000,00
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM KÂRI		2.000,00

b) Bilanço temel denkliğinin hesaplanması ve bilançonun düzenlenmesi

Tarih	VARLIKLAR			=	KAYNAKLAR		
	Kasa	Banka	Ticari Mallar	=	Borç Senetleri	Sermaye	Kâr
01.10.20XX	20.000,00	+ 30.000,00	+ 11.000,00	=	8.000,00	+ 53.000,00	+ --
05.10.20XX	--	6.000,00	+ (4.000,00)	=	--	--	2.000,00
Sonuç	20.000,00	+ 36.000,00	+ 7.000,00	=	8.000,00	+ 53.000,00	+ 2.000,00

Yukarıdaki işleme göre işletmenin varlıklarından olan banka hesabındaki parasında 6.000,00 TL artış olurken ticari mallarında 4.000,00 TL azalış olmuştur. Varlıklar, net 2.000,00 TL artarken karşılığında öz kaynaklar sınıfında yer alan dönem net kârı da 2.000,00 TL artmıştır.

Bu durumda 05.10.20XX tarihli bilanço aşağıdaki gibi olacaktır:

MN TİCARET İŞLETMESİNİN 05.10.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**63.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**8.000**
Kasa	20.000		Borç Senetleri	8.000	
Bankalar	36.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	7.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**55.000**
II. DURAN VARLIKLAR		--	Sermaye	53.000	
			Dönem Net Kârı	2.000	
		63.000			**63.000**

09.10.20XX tarihinde gerçekleşen işletme faaliyeti yukarıdaki bilanço kaynak alınarak çözülecektir.

İşletme Faaliyeti 2: 09.10.20XX tarihinde 500,00 TL elektrik, 4.800,00 TL işçi ücreti olmak üzere toplam 5.300,00 TL faaliyet gideri ödemesi yapmıştır.

İstenen

a) İşletmenin bu faaliyetlerinden kaynaklanan kâr veya zararı hesaplayınız. 01.10.20XX - 09.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

b) Bilanço temel denkliğini hesaplayınız. 09.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Kâr veya zararın hesaplanması ve 01.10.20XX - 09.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunun düzenlenmesi

Gelirler			-	Giderler				=	Sonuç	
Mal ve hizmet satışları	Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârlar	Olağandışı gelir ve kârlar	-	Satılan mal ve hizmet maliyeti	Faaliyet giderleri	Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar	Olağandışı gider ve zararlar	=	Kâr	Zarar
6.000,00 +	-- +	--	-	4.000,00 +	-- +	-- +	--	=	2.000,00	--
-- +	-- +	--		--	+ 5.300.00 +	-- +	--		-	5.300,00
6.000,00				9.300,00					-	3.300,00

Yukarıdaki işleme göre işletme, 4.000,00 TL maliyetindeki ticari malı 6.000,00 TL tutarla satarak 2.000,00 TL kâr elde ederken elektrik ve işçi ücretleri ödeyerek 5.300,00 TL faaliyet gideri yapmıştır. Bu durumda işletme, 01.10.20XX - 09.10.20XX tarihleri arasındaki faaliyetlerinden 3.300,00 TL zarar etmiştir.

01.10.20XX - 09.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosu:

MN TİCARET İŞLETMESİ 01.10.20XX - 09.10.20XX GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		6.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	6.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		6.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(4.000.00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(4.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		2.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(5.300,00)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(5.300,00)	
FAALİYET ZARARI		(3.300,00)
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		--
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(--)
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN ZARAR		(3.300,00)
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM ZARARI		(3.300,00)

b) Bilanço temel denkliğinin hesaplanması ve 09.10.20XX tarihli bilançonun düzenlenmesi

Tarih	VARLIKLAR			=	KAYNAKLAR			
	Kasa	Bankalar	Ticari Mallar	=	Borç Senetleri	Sermaye	Kâr	Zarar
05.10.20XX	20.000,00	36.000,00	7.000,00	=	8.000,00	53.000,00	2.000,00	--
09.10.20XX	(5.300,00)	--	--	=	--	--	--	- (5.300,00)
Sonuç	14.700,00	+ 36.000,00	+ 7.000,00	=	8.000,00	+ 53.000,00	+ --	- (3.300,00)

Yukarıdaki işleme göre, işletme varlıklarından olan kasasındaki parada 5.300,00 TL azalış olmuştur. Varlıklar net 5.300,00 TL azalırken karşılığında öz kaynaklarda da 5.300,00 TL azalış meydana getirmiştir. Ancak öz kaynaklarda oluşan 5.300,00 TL azalıştan, mevcut 2.000,00 TL kâr düşülmüş, geriye kalan 3.300,00 TL tutarında dönem net zararı bilançoya yansıtılmıştır.

Bu durumda 09.10.20XX tarihli bilanço aşağıdaki gibi olacaktır:

AKTİF (VARLIKLAR)	MN TİCARET İŞLETMESİNİN 09.10.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU		PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**57.700**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**8.000**
Kasa	14.700		Borç Senetleri	8.000	
Bankalar	36.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
Ticari Mallar	7.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**49.700**
II. DURAN VARLIKLAR		--	Sermaye	53.000	
			Dönem Net Zararı	(3.300)	
		57.700			**57.700**

Sıra Sizde

AB ticaret işletmesi 01.10.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır:

Kasa	40.000,00 TL	Borç Senetleri	10.000,00 TL
Ticari Mallar	20.000,00 TL	Sermaye	?

İşletme Faaliyeti 1: İşletme, 07.10.20XX tarihinde maliyeti 5.000,00 TL olan ticari malı 6.500,00 TL tutarla peşin olarak satmıştır.

İşletme Faaliyeti 2: İşletme, 12.10.20XX tarihinde yönetim binasına ait 2.000,00 TL tutarındaki iş yeri kirasını (Genel Yönetim Giderleri) ödemiştir.

İstenen

a) Bilanço temel denkliğine göre sermayeyi hesaplayarak 01.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

b) 07.10.20XX tarihli faaliyete göre kâr veya zararı hesaplayınız. 01.10.20XX - 07.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

c) 12.10.20XX tarihli faaliyete göre kâr veya zararı hesaplayınız. 01.10.20XX - 12.10.20XX tarihleri arasındaki gelir tablosunu düzenleyiniz.

ç) 12.10.20XX tarihli bilançoyu düzenleyiniz.

1.2.6. Ticari İşlemlerin Hesaplarda İzlenmesi

İşletmelerin ticari işlemleri hesaplara kaydedilirken bilanço temel denkliğinin korunması temel kuraldır. Bu eşitliğin korunması için mali nitelikteki bir işlemin en az iki hesaba kaydedilmesi gerekir. İşlemin tutarı, hesaplardan birisinin borç tarafına yazılırken diğerinin alacak tarafına yazılır.

Örnek

A) KR ticaret işletmesi, aşağıdaki varlık ve kaynaklarla 01.12.20XX tarihinde ticari faaliyetine başlamıştır:

Kasa	25.000,00 TL	Borç Senetleri	10.000,00 TL
Ticari Mallar	70.000,00 TL	Sermaye	?

B) İşletmenin mali nitelikteki faaliyetleri şöyledir:

a) 06.12.20XX tarihinde, 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı senet karşılığı satın almıştır.

b) 17.12.20XX tarihinde, maliyeti 4.000,00 TL olan ticari malı, 6.500,00 TL tutarla peşin olarak satmıştır.

c) 22.12.20XX tarihinde, yönetim bölümüne ait 700,00 TL tutarındaki elektrik giderini (Genel Yönetim Giderleri) ödemiştir.

İstenen

a) KR ticaret işletmesinin 01.12.20XX tarihli bilançosunu düzenleyiniz.

b) 01.12.20XX tarihli bilançodaki varlık ve kaynaklar ile işletmenin faaliyetlerini ilgili hesaplara kaydediniz.

Çözüm

a) Bilançonun düzenlenebilmesi için bilanço temel denkliğine göre sermayenin hesaplanması gerekir.

SERMAYE = VARLIKLAR - YABANCI KAYNAKLAR
SERMAYE = KASA + TİCARİ MALLAR - (BORÇ SENETLERİ)
SERMAYE = (25.000,00 + 70.000,00) - (10.000,00)
SERMAYE = 95.000,00 - 10.000,00
SERMAYE = 85.000,00

AKTİF (VARLIKLAR)	KR TİCARET İŞLETMESİNİN 01.12.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU		PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**95.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**10.000**
Kasa	25.000		Borç Senetleri	10.000	
Ticari Mallar	70.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
II. DURAN VARLIKLAR		--	**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**85.000**
			Sermaye	85.000	
		95.000			**95.000**

b) İşletme faaliyetlerinin hesaplara kaydedilmesi

VARLIKLAR	=	KAYNAKLAR							
		YABANCI KAYNAKLAR	+	ÖZ KAYNAKLAR					
DÖNEN VARLIKLAR (+) DURAN VARLIKLAR	=	KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR (+) UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	+	SERMAYE	+	GELİRLER	-	GİDERLER	

KASA HS.

BORÇ		ALACAK	
A	25.000	c	700
b	6.500		
	31.500		700

BORÇ SEN. HS.

BORÇ		ALACAK	
		A	10.000
		a	3.000
			13.000

SERMAYE HS.

BORÇ		ALACAK	
		A	85.000
			85.000

YURTİÇİ SAT. HS.

BORÇ		ALACAK	
		b	6.500
			6.500

ST. TC. ML. MAL. HS.

BORÇ		ALACAK	
b	4.000		
	4.000		

TİC. MAL. HS.

BORÇ		ALACAK	
A	70.000	b	4.000
a	3.000		
	73.000		4.000

GEN. YÖN. GİD. HS.

BORÇ		ALACAK	
c	700		
	700		

BORÇ KALANI TOPLAMI	=	ALACAK KALANI TOPLAMI	+	ALACAK KALANI TOPLAMI	+	ALACAK KALANI TOPLAMI	-	BORÇ KALANI TOPLAMI
99.800,00 TL	=	13.000,00 TL	+	85.000,00 TL	+	6.500,00 TL	-	4.700,00 TL
99.800,00 TL	=	99.800,00 TL						

Sıra Sizde

MN ticaret işletmesi, aşağıdaki varlık ve kaynaklarla 01.12.20XX tarihinde ticari faaliyetine başlamıştır:

Kasa	10.000,00 TL	Satıcılar	5.000,00 TL
Alıcılar	20.000,00 TL	Borç Senetleri	15.000,00 TL
Ticari Mallar	40.000,00 TL	Sermaye	?

İşletmenin mali nitelikteki faaliyetleri şöyledir:

1. 05.12.20XX tarihinde, 4.000,00 TL tutarla ticari malı peşin olarak almıştır.
2. 15.12.20XX tarihinde, 1.500,00 TL tutarındaki komisyon giderini ödemiştir.
3. 20.12.20XX tarihinde, maliyeti 3.000,00 TL olan ticari malı 4.500,00 TL tutarla veresiye satmıştır.
4. 31.12.20XX tarihinde, yönetim bölümünde çalışan işçinin 3.600,00 TL'lik ücretini (Genel Yönetim Giderleri) ödemiştir.

İstenen: MN ticaret işletmesinin bilançosunu düzenleyiniz. İşletmenin faaliyetlerini ilgili hesaplara kaydediniz.

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

1. Kaydetme işlemi gerçekleştirilmeden önce mali nitelikteki işlemlere ait bilgi ve ..... düzenlenmesi ve derlenmesi gerekmektedir.
2. Muhasebe sisteminin ..... fonksiyonu mali tablolar aracılığı ile yapılır.
3. Bilançonun sol tarafında, işletmenin ..... gösteren kısma aktif denir.
4. Bilançonun daha iyi anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi için gerekli açıklamalar ..... bölümüne yazılır.
5. İşletme sahibi ya da ortaklarının işletme varlıkları üzerindeki haklarına ..... denir.

B) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

6. **Aşağıdakilerden hangisi muhasebenin fonksiyonlarından <u>değildir?</u>**

   A) Belgelendirme B) Bilgi verme C) Denetleme D) Kaydetme E) Özetleme

7. **3568 sayılı Kanun'a göre Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olmak için staj süresi <u>en az</u> kaç yıldır?**

   A) 1 B) 3 C) 5 D) 7 E) 9

8. **Aşağıdakilerden hangisi muhasebe türleri arasında yer alır?**

   A) Finansal muhasebe B) Sigorta muhasebesi
   C) Teknik muhasebe D) Temel muhasebe
   E) Varlık muhasebesi

9. **Bir hesabın borç ya da alacak tarafına ilk kez kayıt yapılarak kullanılmaya başlanmasına ne ad verilir?**

   A) Hesabın alacaklandırılması B) Hesabın borçlandırılması
   C) Hesabın kalanı D) Hesap açma
   E) Hesabın kapalı olması

10. **Bir hesabın borç ve alacak tutarları arasındaki fark aşağıdakilerden hangisidir?**

    A) Aktif B) Bakiye C) Gelir D) Gider E) Kâr

2. Öğrenme Birimi

Türkiye'de Tek Düzen Muhasebe Sistemi

T. C.
Resmi Gazete

Başbakanlık
Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğünce Yayımlanır

Kuruluşu : 7 Ekim 1920 | 26 Aralık 1992 CUMARTESİ | Sayı : 21447 Mükerrer

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Tebliğ

Maliye ve Gümrük Bakanlığından :

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Tek düzen muhasebe sisteminin amaç ve kapsamını
- Tek düzen muhasebe sisteminin usul ve esaslarını uygulamayı

TEMEL KAVRAMLAR

ana hesap, alt hesap, defterikebir hesabı, mali tablolar, muhasebe ilkeleri, muhasebe kavramları, muhasebe sistemi uygulama genel tebliği, hesap grubu, hesap planı, hesap sınıfı

KONULAR

2.1. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNİN AMAÇ VE KAPSAMI

2.2. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNDE USUL VE ESASLAR

Hazırlık Çalışmaları

1. **https://www.gib.gov.tr adresinden 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ni inceleyiniz. Öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Muhasebe sisteminde bir standarda neden ihtiyaç duyulmuştur? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

2.1. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNİN AMAÇ VE KAPSAMI

Türkiye'de 1994 yılından önce muhasebe sisteminde, bir standart bulunmazken 26.12.1992 tarih ve 21447 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği uyarınca 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren standart tek düzen muhasebe sistemine geçilmiştir. Ayrıca, gerekli düzeltme ve eklemeler için 16.12.1993 tarihli 2 No.lu Tebliğ yayımlanmıştır.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde, bu sistemle ilgili genel bilgiler verilirken ikinci bölümde, muhasebenin usul ve esasları açıklanmıştır.

Tek düzen muhasebe sistemi, muhasebe uygulamalarında aynı hesap planının kullanılmasını, aynı muhasebe ilkelerinin benimsenmesini, aynı muhasebe kavramlarından yararlanılmasını ve muhasebe bilgilerinin aynı tip (tek düzen) mali tablo ve raporlarda sunulmasını öngören bir sistemdir.

Tek düzen muhasebe sistemi ile birlik sağlanan konular şunlardır:

- Hesap planı
- Muhasebe ilkeleri
- Muhasebe kavramları
- Mali tablolar

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 175. ve mükerrer 257. maddelerine göre aşağıdaki konularda düzenlemeler yapılmış ve bu düzenlemeler bu Tebliğ'in ekini oluşturmuştur:

- Muhasebenin Temel Kavramları
- Muhasebe Politikalarının Açıklanması
- Mali Tabloların İlkeleri
- Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması
- Tek Düzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve İşleyişi

2.1.1. Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Amacı

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile yapılan düzenleme sonucunda aşağıdaki faydaların sağlanması amaçlanmıştır:

- Muhasebe bilgilerinin karar alma durumunda bulunan ilgililere yeterli ve doğru olarak ulaştırılması
- Farklı işletmeler ile aynı işletmenin farklı dönemlerinin karşılaştırılması
- Mali tablolarda yer alan hesap adlarının tüm kesimler için aynı anlamı vermesi
- Muhasebe terim birliğinin sağlanması suretiyle anlaşılabilir olması
- İşletmelerle ilgililer arasında güven unsurunun oluşturulması

2.1.2. Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Kapsamı

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile yapılan düzenleme, bilanço esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişileri kapsamaktadır. Başka bir ifadeyle; söz konusu işletmeler, bu Tebliğ ile belirlenen muhasebe usul ve esaslarına uymak zorundadır. Ancak bilanço esasına göre defter tutmakla beraber faaliyet konuları itibarıyla farklı muhasebe tekniğini kullanmak durumunda olan işletmeler; "Muhasebenin Temel Kavramları", "Muhasebe Politikalarının Açıklanması" ve "Mali Tablolar İlkeleri"nin dışındaki diğer zorunlulukları yerine getirmekle yükümlü değildir. Bu işletmeler şunlardır:

- Banka ve Sigorta Şirketleri
- Özel Finans Kurumları
- Finansal Kiralama Şirketleri
- Menkul Kıymet Yatırım Fonları Aracı Kurumlar ve Yatırım Ortaklıkları

"İşletme hesabı esasına" göre defter tutan işletmeler ise sadece Tebliğ'de belirlenen "Muhasebenin Temel Kavramları"na uymakla yükümlüdür.

2.2. TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİNDE USUL VE ESASLAR

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde muhasebe usul ve esasları, aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

- Muhasebenin Temel Kavramları
- Muhasebe Politikalarının Açıklanması
- Mali Tabloların İlkeleri
- Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması
- Tek Düzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları

2.2.1. Muhasebenin Temel Kavramları

Muhasebe sisteminde hiçbir işlem muhasebenin temel kavramlarına aykırı yapılamaz. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan muhasebenin temel kavramları aşağıda sıralanmıştır:

a) Sosyal Sorumluluk Kavramı: Muhasebe uygulamalarının yürütülmesi, mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında belli kişi veya grupların değil tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve dolayısıyla bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gerektiğini ifade eder. Örneğin işletmenin bir kredi kuruluşundan kredi alabilmek için kârını yüksek göstermesi ya da daha az vergi ödemek için kârını düşük göstermesi sosyal sorumluluk kavramı ile çelişir.

b) Kişilik Kavramı: İşletmenin işletme sahibi ya da ortaklarından bağımsız bir kişiliğe sahip olmasını ifade eder. İşletmeler, tüzel kişiliğe sahiptir ve tüm işlemler, bu tüzel kişilik adına gerçekleştirilir. Örneğin işletme sahibinin özel aracına ait yakıt gideri, işletmenin gideri olamaz.

c) İşletmenin Sürekliliği Kavramı: İşletmelerin faaliyetlerini bir süreye bağlı olmaksızın sürdüreceğini ifade eder. İşletmenin ömrü, işletme sahiplerinin ya da hissedarlarının yaşam sürelerine bağlı değildir. Ancak sözleşmeyle kurulan işletmeler sözleşmelerinde bir süre belirleyebilirler. İşletmelerin sürekliliğini sağlamak konusunda sahiplerinin ve ortaklarının topluma karşı sorumluluğu vardır.

Yapılan yatırımlar ve gelecek dönemlerde fayda sağlayacak harcamalar işletmenin ömrünün sürekliliği dikkate alınarak giderleştirilir.

ç) Dönemsellik Kavramı: İşletmenin sürekliliği kavramı uyarınca sınırsız kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. Dönemler genellikle bir yıldır. Örneğin 2022 yılı hesap dönemi, 01.01.2022-31.12.2022 tarihleri arasını ifade eder. Her hesap dönemi birbirinden bağımsızdır.

Burada amaç, işletmenin belli dönemlerde mali durumunu gözden geçirmektir. Her dönemin gelir ve giderleri birbiri ile karşılaştırılarak o döneme ait kâr ya da zarar tutarı bulunur. Örneğin işletme, 2021 yılı Mayıs ayından itibaren kullanmak üzere kiraladığı mağaza binasının bir yıllık kira bedelini peşin ödemiştir. Bu ödemenin sekiz aylık kısmı 2021 yılına, geriye kalan dört aylık kısmı ise 2022 yılına ait bir giderdir.

d) Parayla Ölçülme Kavramı: Muhasebenin konusu, parayla ifade edilen değerlerdir. İktisadi (ekonomik) olay ve işlemlerin kaydedilebilmesi için ortak bir ölçü birimi olan ulusal para değeri kullanılır.

Vergi Usul Kanunu'na (VUK) göre Türkiye'de faaliyet gösteren işletmeler, muhasebe kayıtlarını Türk lirası cinsinden yapmak zorundadır. Ancak yabancı uyruklu şirketler Cumhurbaşkanı'ndan izin alarak yabancı para birimiyle de işlem yapabilmektedir. Örneğin işletme, yurt dışına yaptığı mal satışından elde ettiği 5.000,00 avro tutarındaki parayı günlük kurdan Türk lirasına çevirerek kaydeder.

e) Maliyet Esası Kavramı: İşletmenin edindiği varlıkların ve aldığı hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde varlık ve hizmetlerin maliyetlerinin esas alınması gerektiğini ifade eden kavramdır. Örneğin satın alınan 60.000,00 TL tutarındaki makineyi işletmeye getirmek üzere satın alınan sigorta, nakliye vb. hizmetler için 5.000,00 TL'lik harcama yapılmış ise makinenin maliyeti, 65.000,00 TL olarak kaydedilir.

f) Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı: Muhasebe kayıtları mutlaka belgelere dayanmalıdır. Belgeler, usulüne uygun düzenlenmeli ve gerçeği yansıtmalıdır. Örneğin işletmenin aldığı 3.000,00 TL tutarındaki yakıt bedeli için 3.200,00 TL tutarında fatura düzenleterek giderini fazla göstermek, "tarafsızlık ve belgelendirme kavramı"na aykırı bir tutumdur.

g) Tutarlılık Kavramı: İşletmelerin mali durumlarının analizinin yapılabilmesi için her dönemde aynı muhasebe tekniklerinin kullanılmasını ifade eder. Geçerli nedenlerin bulunduğu durumlarda işletmeler, uyguladıkları muhasebe politikalarını değiştirebilir. Ancak bu değişikliklerin ve bunların parasal etkilerinin mali tabloların dipnotlarında açıklanması zorunludur. Örneğin daha önceki dönemde "azalan bakiyeler yöntemi" ile hesaplanan X demirbaşının amortismanı (yıpranma payı), daha sonraki dönemde "normal amortisman yöntemi" ile hesaplanmaya başlanırsa iki dönem arasında anlamlı bir karşılaştırma yapılamaz.

ğ) Tam Açıklama Kavramı: Mali tabloların bu tablolardan yararlanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır olmasını ifade eder.

İşletmenin muhasebe kayıtlarına ve tablolarına bakıldığında açık ve kesin bilgilere ulaşılabilmelidir. Bunun için muhasebe kayıtları ve mali tablolar oluşturulurken gerekli açıklamalar; ayrı bir şekilde, dipnot olarak yazılmalıdır. Örneğin işletmenin bina, arsa vb. varlıkları üzerindeki ipoteğin bilanço dipnotunda belirtilmesi gerekir.

h) İhtiyatlılık Kavramı: Muhasebe olaylarında temkinli davranılması ve işletmenin karşılaşabileceği risklerin göz önüne alınması gerektiğini ifade eder. İşletmeler, muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırır; muhtemel gelir ve kârlar için ise gerçekleşme dönemlerine kadar herhangi bir muhasebe işlemi yapmaz. Örneğin işten ayrılan eski çalışanı tarafından dava edilen işletme, mahkeme henüz sonuçlanmasa bile dönem sonunda tahmini bir tazminat bedelini gider kabul ederek bu bedel için karşılık ayırır. Mahkeme sonucuna göre de gerekli kayıtları yapar.

ı) Önemlilik Kavramı: Bir hesap kalemi veya mali bir olayın nispi ağırlık ve değerinin mali tablolara dayanılarak yapılacak değerlemeleri ya da alınacak kararları etkileyebilecek düzeyde olmasını ifade eder.

Örneğin işletmede kredi kartı ile yapılan satışlar önemli tutarlara ulaşmıyorsa işlem, 108 DİĞER HAZIR DEĞERLER hesabının altındaki bir alt hesapta izlenebilir. Ancak kullanılan alt hesaptaki tutar, 10 HAZIR DEĞERLER grubu toplamının %20'sini aşan bir paya ulaşıyorsa işlemler; artık bu tutarın mali tablolarda açıkça yer almasını sağlayacak şekilde 105 KREDİ KARTI SLİPLERİ hesabı gibi bağımsız bir hesapta izlenmelidir.

i) Özün Önceliği Kavramı: İşlemlerin muhasebeye yansıtılmasında ve işlemlere ilişkin değerlendirmelerin yapılmasında işlemlerin biçimlerinden çok özlerinin (ifade ettiği anlamlarının, içeriklerinin) esas alınması gerekir.

Örneğin Türk Ticaret Kanunu (TTK) 795. maddeye göre çekte vade yoktur. Ancak işletmelerin çeki genellikle vadeli olarak kullandıkları bilinmektedir. Bu durumda, belirli bir vadenin yazılı olduğu çeki alan işletme, TTK hükümlerine göre çeki nakit gibi kabul edip "hazır değerler" grubuna kaydetmek yerine doğrudan kendi durumuna uygun olan "ticari alacaklar" grubuna kaydetmelidir.

2.2.2. Mali Tabloların İlkeleri

Mali tabloların ilkeleri, temel mali tabloların düzenlenmesinde işletmeler tarafından uygulanması gereken kuralları ifade eder.

Mali tabloların hazırlanmasında esas alınan kavram ve ilkeler ile Türk Ticaret Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümlerinin farklı uygulamalara yer verdiği durumlarda işletmeler, söz konusu mevzuat hükümleri uyarınca istenilen bilgileri sağlayacak şekilde gerekli düzenlemeleri yapar.

Mali tablolar, temel mali tablolar ve ek mali tablolar olarak ikiye ayrılır:

Temel Mali Tablolar

- Bilanço
- Gelir Tablosu

Ek Mali Tablolar

- Satışların Maliyeti Tablosu
- Fon Akım Tabloları
- Nakit Akım Tablosu
- Kâr Dağıtım Tablosu
- Öz Kaynaklar Değişim Tablosu

a) Mali Tabloların Amaçları: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde mali tabloların amaçları;

- Yatırımcılar, kredi verenler ve diğer ilgililer için karar almada yararlı olacak bilgiler sağlamak
- Gelecekteki nakit akışlarını değerlendirmede yararlı olacak bilgiler sağlamak
- Varlıklar, kaynaklar ve bunlardaki değişiklikler ile işletme faaliyet sonuçları hakkında bilgi sağlamak şeklinde belirtilmiştir.

b) Mali Tablolardaki Bilgilerin Özellikleri: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre mali tablolarda yer alan bilgilerin işletme ile ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından en verimli ve hızlı şekilde kullanılabilmesi için bu tabloların;

- Anlaşılabilir olması
- İhtiyaca uygun olması
- Güvenilir olması
- Karşılaştırılabilir olması
- Zamanında düzenlenmesi gerekmektedir.

c) Temel Mali Tabloların Düzenlenme İlkeleri: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, temel mali tabloların düzenlenme ilkelerini iki gruba ayırmıştır. Bunlar:

- Bilanço İlkeleri
- Gelir Tablosu İlkeleri

AKTİF (VARLIKLAR)	BİLANÇO İLKELERİ	PASİF (KAYNAKLAR)
Varlıklara İlişkin İlkeler • İşletmenin bir yıl içinde paraya dönüştürülebilecek değerleri, dönen varlıklar; bir yıldan uzun sürede paraya dönüştürülebilecek değerleri, duran varlıklar grubunda yer almalıdır. • Vadesi bir yılın altına düşen duran varlıklar, dönen varlıklar grubuna aktarılmalıdır. • Değeri düşen varlıklar için karşılık ayrılmalıdır. • Gelecek dönemlere ait önceden ödenen giderler ile cari dönemde tahakkuk eden, gelecek dönemlerde tahsil edilecek olan gelirler, bilançoda ayrıca gösterilmelidir. • Vadeli alacaklar, bilanço günündeki değerine indirgenmelidir. • Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların birikmiş amortismanları, bilançoda gösterilmelidir. • Özel tükenmeye tabi varlıkların tükenme paylarının birikmiş tutarları, bilançoda gösterilmelidir. • Alacaklar özelliklerine göre ayrılmalıdır. • Kesin olmayan alacaklar için tahakkuk yapılmamalıdır.		**Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler** • Kısa ve uzun vade ayrımında ölçüt, "bir yıl" olarak alınmalıdır. • Vadesi bir yılın altına düşen borçlar, kısa vadeli yabancı kaynaklara aktarılmalıdır. • Tüm borçlar gösterilmelidir. • Vadeli borçlar, bilanço günündeki değerine indirgenmelidir. • Borçlar özelliklerine göre ayrılmalıdır. **Öz Kaynaklara İlişkin İlkeler** • Öz kaynaklar, işletme sahip ve ortaklarının işletme varlıkları üzerindeki haklarını göstermelidir. • Sermaye payları, özelliklerine göre gösterilmelidir. • Azalan öz kaynak, bilançoda belirtilmelidir. • Öz kaynak, net gösterilmelidir. • Zarar, öz kaynaklardan indirilmelidir. • Sermaye yedekleri, gelir olarak gelir tablosuna alınmamalıdır.
XXXXXX		XXXXXX

GELİR TABLOSU İLKELERİ
• Satışlar, gelir ve kârlar; gerçek tutarlarından fazla veya az gösterilmemelidir. • Belli bir döneme ait satışlar ve gelirler, bunları elde etmek için yapılan alımların maliyetleri ve giderleri ile karşılaştırılmalıdır. • Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar için uygun amortisman ve tükenme payları ayrılmalıdır. • Maliyetler; varlıklar ve gider grupları arasında uygun bir şekilde dağıtılmalıdır. • Arızî ve olağanüstü niteliğe sahip kâr ve zararlar meydana geldikleri dönemde tahakkuk ettirilmeli fakat normal faaliyet sonuçlarından ayrı olarak gösterilmelidir. • Bütün kâr ve zararlar, ait olduğu dönemin gelir tablosunda gösterilmelidir. • Karşılıklar, işletmenin kârını azaltmak veya sonraki döneme aktarmak amacıyla kullanılmamalıdır. • Değerleme esasları ve maliyet yöntemlerinde yapılan değişikliğin etkileri açıkça belirtilmelidir. • Kesin olmayan gider ve zararlar için tahakkuk işlemi yapılmamalıdır. Ancak kesin olmayan gider ve zararlar için dipnotlarda açıklama yapılmalıdır.

2.2.3. Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması

Mali tabloların kapsamları ve biçimsel yapıları Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin 4. bölümünde açıklanmıştır.

a) Bilanço Düzenleme Kuralları: Bilançonun aktifinde yer alan varlıklar, paraya dönüşme hızlarına göre en çok likit değerden en az likit değere doğru; pasifinde yer alan kaynaklar ise en kısa vadeli kaynaktan en uzun vadeli kaynağa doğru sıralanır.

b) Bilançonun Biçimsel Yapısı: İşletmeler, bilanço düzenlemelerinde anlam birliğinin ve bir örnekliğin sağlanması, karşılaştırma işleminin kolaylıkla yapılabilmesi amacıyla; Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin ekler bölümünde yer alan Ek Tablo 1-2 formlarındaki biçimleri esas alır.

c) Gelir Tablosu Düzenleme Kuralları: Gelir tablosunda, esas faaliyetler için yapılan giderler ile süreklilik gösteren diğer olağan faaliyet giderleri ve süreklilik göstermeyen olağan dışı giderler ayrı ayrı gösterilir.

ç) Gelir Tablosunun Biçimsel Yapısı: İşletmeler, gelir tablolarının bir örnekliğini sağlayarak karşılaştırılmalarında kolaylık sağlamak ve anlam birliği oluşturmak amacıyla, Muhasebe Sistemi Genel Tebliği'nin ekleri bölümünde yer alan Ek Tablo 3-4 formlardaki biçimleri esas alır.

2.2.4. Tek Düzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı

İşletmeler, muhasebe sistemlerini tek düzen hesap çerçevesi ve hesap planı doğrultusunda kurmak zorundadır. Hesapların çalışması, hesap planı açıklamalarında belirtildiği gibi gerçekleşir.

Tek düzen hesap çerçevesindeki hesap sınıfları, aşağıdaki gibidir:

HESAP SINIFLARI
1 DÖNEN VARLIKLAR
2 DURAN VARLIKLAR
3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
5 ÖZ KAYNAKLAR
6 GELİR TABLOSU HESAPLARI
7 MALİYET HESAPLARI
8 (SERBEST)
9 NAZIM HESAPLAR

Yukarıda listelenen hesap sınıflarına göre 1,2,3,4 ve 5 kodları bilanço hesaplarına, 6 kodu gelir tablosu hesaplarına, 7 kodu maliyet hesaplarına, 9 kodu nazım hesaplara verilmiştir. 8 kodu boş bırakılmıştır.

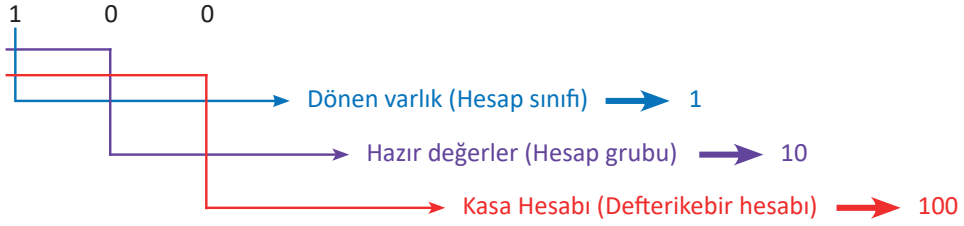
Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde tek düzen hesap planı, ondalık kodlama sistemi esas alınarak üç haneli olarak yapılmıştır. Soldan sağa doğru birinci rakam hesap sınıflarını, ikinci rakam hesap grup-

larını ve üçüncü rakam defterikebir hesaplarını gösterir.

Dönen varlıklar sınıfında yer alan hazır değerler grubu ve defterikebir hesapları aşağıda gösterilmiştir:

1 DÖNEN VARLIKLAR	⇨ Hesap sınıfı
10 HAZIR DEĞERLER	⇨ Hesap grubu
100 KASA HESABI	Defterikebir hesapları
101 ALINAN ÇEKLER HESABI	
102 BANKALAR HESABI	
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)	
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI	

100 KASA hesabı incelendiğinde; 1'in dönen varlık sınıfını, 10'un hazır değer grubunu, 100'ün ise defterikebir hesabını gösterdiği anlaşılır.

Tebliğ'e göre işletmelerin uygulaması gereken tek düzen hesap planı aşağıda listelenmiştir:

1 DÖNEN VARLIKLAR

10 HAZIR DEĞERLER
100 KASA
101 ALINAN ÇEKLER
102 BANKALAR
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER

11 MENKUL KIYMETLER
110 HİSSE SENETLERİ
111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI
112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER
119 MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜK. KRŞ. (-)

12 TİCARİ ALACAKLAR
120 ALICILAR
121 ALACAK SENETLERİ
122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİR. FAİZ GEL. (-)
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR
129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

13 DİĞER ALACAKLAR
131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR
132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
133 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
135 PERSONELDEN ALACAKLAR
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
137 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
138 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR
139 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

15 STOKLAR
150 İLK MADDE VE MALZEME
151 YARI MAMULLER - ÜRETİM
152 MAMÜLLER
153 TİCARİ MALLAR
157 DİĞER STOKLAR
158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI

17 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
170-177 YILLARA YAYGIN İNŞ. VE ONARIM, MALİYETLERİ
178 YILLARA YAYGIN İNŞ. ENFLASYON DÜZELTME HS.
179 TAŞERONLARA VERİLEN AVANSLAR

18 GELECEK AYLARA AİT GİD. VE GEL. TAHAK.
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
181 GELİR TAHAKKUKLARI

19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR
190 DEVREDEN KDV
191 İNDİRİLECEK KDV
192 DİĞER KDV
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
195 İŞ AVANSLARI
196 PERSONEL AVANSLARI
197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI
198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR
199 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

2 DURAN VARLIKLAR

22 TİCARİ ALACAKLAR
220 ALICILAR
221 ALACAK SENETLERİ
222 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
224 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİR. FAİZ GEL. (-)
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
229 ŞÜPHELİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

23 DİĞER ALACAKLAR
231 ORTAKLARDAN ALACAKLAR
232 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
233 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
235 PERSONELDEN ALACAKLAR
236 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
237 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
239 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

24 MALİ DURAN VARLIKLAR
240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER
241 BAĞLI MENKUL KIYMETLER DĞR. DŞK. KRŞ. (-)
242 İŞTİRAKLER
243 İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
244 İŞT. SER. PAYLARI DĞR. DŞK. KRŞ. (-)
245 BAĞLI ORTAKLIKLAR
246 BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
247 BAĞLI ORT. SER. PAYLARI DĞR. DŞK. KRŞ. (-)
248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR
249 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

25 MADDİ DURAN VARLIKLAR
250 ARAZİ VE ARSALAR
251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ
252 BİNALAR
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
254 TAŞITLAR
255 DEMİRBAŞLAR
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR
259 VERİLEN AVANSLAR

26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
260 HAKLAR
261 ŞEREFİYE
262 KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ
263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
264 ÖZEL MALİYETLER
267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
269 VERİLEN AVANSLAR

27 ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
271 ARAMA GİDERLERİ
272 HAZIRLIK VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
277 DİĞER ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
278 BİRİKMİŞ TÜKENME PAYLARI (-)
279 VERİLEN AVANSLAR

28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER
281 GELİR TAHAKKUKLARI

29 DİĞER DURAN VARLIKLAR
291 GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KDV
292 DİĞER KDV
293 GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR
294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR
295 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR
298 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

30 MALİ BORÇLAR
300 BANKA KREDİLERİ
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR
302 ERT. FİNANSAL KİR. BORÇ. MAL. (-)
303 UZUN VAD. KRD. ANAPARA TAK. VE FAİZLERİ
304 TAHVİL ANAPARA BORÇ, TAKSİT VE FAİZLERİ
305 ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER
306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)
309 DİĞER MALİ BORÇLAR

32 TİCARİ BORÇLAR
320 SATICILAR
321 BORÇ SENETLERİ
322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR

33 DİĞER BORÇLAR
331 ORTAKLARA BORÇLAR
332 İŞTİRAKLERE BORÇLAR
333 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
335 PERSONELE BORÇLAR
336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
337 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

34 ALINAN AVANSLAR
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
349 ALINAN DİĞER AVANSLAR

35 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ
350-357 YIL. YAYGIN İNŞ. VE ONARIM HAKEDİŞ BDL.
358- YILLARA YAYGIN İNŞ. ENF. DÜZ. HS.

36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ
368 VAD. GEÇ. ERT. VEYA TAK. VERGİ VE DĞR. YÜK.
369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DĞR. YASAL YÜK. KRŞ.
371 DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖD. VER. VE DİĞ. YÜK. (-)
372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
373 MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI
379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

38 GELECEK AYLARA AİT GEL. VE GİD. TAHAK.
380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER
381 GİDER TAHAKKUKLARI

39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
391 HESAPLANAN KDV
392 DİĞER KDV
393 MERKEZ VE ŞUBELER CARİ HESABI
397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI
399 DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR

4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

40 MALİ BORÇLAR
400 BANKA KREDİLERİ
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİR. BORÇ. MAL. (-)
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER
407 ÇIRARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
408 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)
409 DİĞER MALİ BORÇLAR

42 TİCARİ BORÇLAR
420 SATICILAR
421 BORÇ SENETLERİ
422 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
426 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
429 DİĞER TİCARİ BORÇLAR

43 DİĞER BORÇLAR
431 ORTAKLARA BORÇLAR
432 İŞTİRAKLERE BORÇLAR
433 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
436 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
437 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
438 KAMUYA OLAN ERT. VEYA TAK. BORÇLAR

44 ALINAN AVANSLAR
440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
449 ALINAN DİĞER AVANSLAR

47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

48 GELECEK YILLARA AİT GEL. VE GİD. TAHAK.
480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER
481 GİDER TAHAKKUKLARI

49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
492 GEL. YILLARA ERT. VEYA TERKİN EDİLECEK KDV
493 TESİSE KATILMA PAYLARI
499 DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR

5 ÖZ KAYNAKLAR

50 ÖDENMİŞ SERMAYE
500 SERMAYE
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)
502 SERMAYE DÜZELTMESİ OLUMLU FARKLARI
503 SERMAYE DÜZELTMESİ OLUMSUZ FARKLARI (-)

52 SERMAYE YEDEKLERİ
520 HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PRİMLERİ
521 HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI
522 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
523 İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
524 MALİYET BEDELİ ARTIŞLARI FONU
529 DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ

54 KÂR YEDEKLERİ
540 YASAL YEDEKLER
541 STATÜ YEDEKLERİ
542 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER
548 DİĞER KÂR YEDEKLERİ
549 ÖZEL FONLAR

57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)
580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)

59 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
590 DÖNEM NET KÂRI
591 DÖNEM NET ZARARI (-)

6 GELİR TABLOSU HESAPLARI

60 BRÜT SATIŞLAR
600 YURTİÇİ SATIŞLAR
601 YURTDIŞI SATIŞLAR
602 DİĞER GELİRLER

61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
610 SATIŞTAN İADELER (-)
611 SATIŞ İSKONTOLARI (-)
612 DİĞER İNDİRİMLER (-)

62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
620 SATILAN MAMÜLLER MALİYETİ (-)
621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-)
622 SATILAN HİZMET MALİYETİ (-)
623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ (-)

63 FAALİYET GİDERLERİ (-)
630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)
631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (-)
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)

64 DİĞ. FAALİYETLERDEN OLAĞAN GEL. VE KÂRLAR
640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ
641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ
642 FAİZ GELİRLERİ
643 KOMİSYON GELİRLERİ
644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI
646 KAMBİYO KÂRLARI
647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ
648 ENFLASYON DÜZELTMESİ KÂRLARI
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

65 DİĞ. FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİD. VE ZAR. (-)
653 KOMİSYON GİDERLERİ (-)
654 KARŞILIK GİDERLERİ (-)
655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-)
656 KAMBİYO ZARARLARI (-)
657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)
658 ENFLASYON DÜZELTMESİ ZARARLARI
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)
661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KÂRLARI
679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)
680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI (-)
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI (-)
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

69 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI
691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KRŞ. (-)
692 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI
697 YILLARA YAYGIN İNŞAAT ENFLASYON DÜZ. HESABI
698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI

7 MALİYET HESAPLARI (7/A SEÇENEĞİ)

70 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI
700 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESABI
701 MALİYET MUHASEBESİ YANSITMA HESABI

71 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
711 DİREKT İLK MADDE VE MAL. YAN. HESABI
712 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME FİYAT FARKI
713 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME MİKTAR FARKI

72 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI
722 DİREKT İŞÇİLİK ÜCRET FARKLARI
723 DİREKT İŞÇİLİK SÜRE (ZAMAN) FARKLARI

73 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
732 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ BÜTÇE FARKLARI
733 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ VERİMLİLİK FARKLARI
734 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ KAPASİTE FARKLARI

74 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI
742 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ FARK HESAPLARI

75 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. YAN.HESABI
752 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDER FARKLARI

76 PAZARLAMA SATIŞ YE DAĞITIM GİDERLERİ
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞ. GİD. YAN. HESABI
762 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİD. FARK HESABI

77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
772 GENEL YÖNETİM GİDER FARKLARI HESABI

78 FİNANSMAN GİDERLERİ
780 FİNANSMAN GİDERLERİ
781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI
782 FİNANSMAN GİDERLERİ FARK HESABI

79 GİDER ÇEŞİTLERİ (7/B SEÇENEĞİ)
790 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ
792 MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ
793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER
794 ÇEŞİTLİ GİDERLER
795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR
796 AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI
797 FİNANSMAN GİDERLERİ
798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI
799 ÜRETİM MALİYET HESABI

8 (SERBEST)

9 NAZIM HESAPLAR

Yardımcı Defter Hesapları

Muhasebe kayıtlarında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan defterikebir hesapları kullanılmalıdır. Ancak işletmeler, defterikebir hesaplarının detaylandırılması amacıyla ihtiyaç duyulan hesaplar için yardımcı (tali veya alt) hesaplar açar. Yardımcı hesapların sınıflandırılarak kaydedildiği deftere **yardımcı defter** adı verilir. Yardımcı hesaplar, yardımcı defterde takip edilir.

Yardımcı defter hesaplarını tanımlamak için defterikebir hesabı ile yardımcı hesap seviyelerini ayırmak için aralarına nokta ya da boşluk konur.

Örnek: AB ticaret işletmesi kasasındaki nakit paraları "Türk lirası" ve "yabancı paralar" şeklinde ayrı hesaplarda takip etmektedir.

İstenen: AB ticaret işletmesinin KASA hesabının alt hesaplarını tanımlayınız. Hesap seviyelerini gösteriniz.

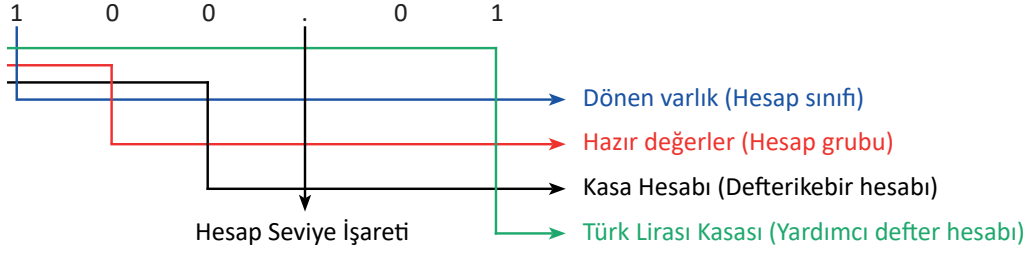
Çözüm

100 KASA HESABI

100.01 Türk Lirası Kasası

100.02 Yabancı Paralar Kasası

Yukarıdaki kodlamaya göre 100.01 Türk Lirası Kasası hesabının kodu, aşağıdaki şekilde seviyelendirilmiştir:

Ülkemizde, muhasebe işlemlerini bilgisayar ortamında yapmak için kullanılan bazı muhasebe paket programlarında yardımcı defter hesabı tanımlamak zorunludur.

Sıra Sizde

YZ ticaret işletmesi, faaliyetlerinde kullanacağı hesap planını aşağıdaki durumlara göre düzenleyecektir:

1. Kasasındaki nakit paraları Türk lirası, dolar ve avro olarak takip etmektedir.
2. Mallarını, 153 TİCARİ MALLAR hesabının altında; %8 KDV'li ve %18 KDV'li olacak şekilde yardımcı defter hesaplarında takip etmektedir.

İstenen: YZ işletmesinin kullanacağı hesapların yardımcı defter hesaplarını tanımlayınız.

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

1. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin birinci bölümünde bu sistemle ilgili ..... verilmiştir.
2. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile yapılan düzenleme, ... esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişileri kapsamaktadır.
3. Bir yıl içinde elden çıkarılması düşünülen varlıklar, ... sınıfında yer alır.
4. İşletmenin işletme sahibi ya da ortaklarından bağımsız bir kişiliğe sahip olmasına ..... kavramı denir.
5. İşletmeler, muhasebe sistemlerini tek düzen hesap çerçevesi ve ..... doğrultusunda kurmak zorundadır.

B) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

6. **Aşağıdaki konulardan hangisi Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde belirlenen mali tablolardaki bilgilerin özelliklerden değildir?**

   A) Anlaşılabilir olması
   B) Güvenilir olması
   C) İhtiyaca uygun olması
   D) Karşılaştırılabilir olması
   E) Dönem sonunda düzenlenmesi

7. **Aşağıdakilerden hangisi Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan muhasebenin temel kavramlarından değildir?**

   A) Dönemsellik
   B) Parayla ölçülme
   C) Mesleki yeterlilik
   D) Maliyet esası
   E) Tarafsızlık ve belgelendirme

8. **"İşletmenin edindiği varlıkların ve aldığı hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, varlık ve hizmetlerin maliyetlerinin esas alınması gerekliliği" muhasebenin hangi kavramı ile ilgilidir?**

   A) Maliyet esası
   B) Kişilik
   C) İşletmenin sürekliliği
   D) Dönemsellik
   E) Parayla ölçülme

9. **"İşletmeye yapılan yatırımların ve uzun dönemde yarar sağlayacak harcamaların, ekonomik ömürleri dikkate alınarak giderleştirilmesi" muhasebenin hangi kavramı ile ilgilidir?**

   A) Tam açıklama
   B) İşletmenin sürekliliği
   C) İhtiyatlılık
   D) Önemlilik
   E) Özün önceliği

10. **Aşağıdakilerden hangisi tek düzen hesap çerçevesinde yer alan hesap sınıflarından değildir?**

    A) Dönen varlıklar
    B) Kısa vadeli yabancı kaynaklar
    C) Gelir tablosu hesapları
    D) Ticari Alacaklar
    E) Nazım hesaplar

3. Öğrenme Birimi

Muhasebe Süreci

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Açılış bilançosunu
- Muhasebe defterlerine kaydı
- Aylık mizanların düzenlenmesini
- Envanter işlemlerini
- Gelir tablosunun düzenlenmesini
- Gelir ve gider (sonuç) hesaplarının kapatılmasını
- Kesin mizan düzenlenmesini
- Kapanış bilançosunun hazırlanmasını
- Bilanço hesaplarının kapatılmasını
- Yeni döneme ilişkin hesapların açılmasını

TEMEL KAVRAMLAR

açılış bilançosu, açılış kaydı, aylık mizan, defterîkebir, envanter, gelir hesapları, gelir tablosu, gider hesapları, kapanış bilançosu, kapanış kaydı, kesin mizan, yardımcı defter, yevmiye defteri

KONULAR

3.1. AÇILIŞ BİLANÇOSU
3.2. MUHASEBE DEFTERLERİNE KAYIT
3.3. AYLIK MİZANLARIN DÜZENLENMESİ
3.4. ENVANTER İŞLEMLERİ
3.5. GELİR TABLOSUNUN DÜZENLENMESİ
3.6. GELİR VE GİDER (SONUÇ) HESAPLARININ KAPATILMASI
3.7. KESİN MİZAN DÜZENLENMESİ
3.8. KAPANIŞ BİLANÇOSUNUN HAZIRLANMASI
3.9. BİLANÇO HESAPLARININ KAPATILMASI
3.10. YENİ DÖNEME İLİŞKİN HESAPLARIN AÇILMASI

Hazırlık Çalışmaları

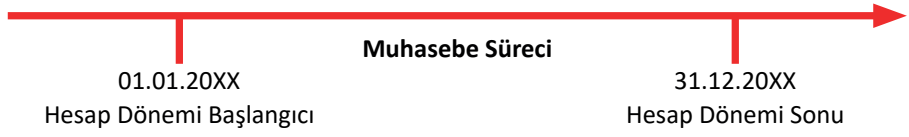
1. **Muhasebe kayıtlarının hesap dönemleri itibarıyla tutulmasının nedeni üzerinde düşünüp fikirlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Muhasebe kayıtları dönemsel olarak değil de gelişigüzel tutulsaydı ne gibi sonuçlar ortaya çıkardı? Arkadaşlarınızla fikir alışverişinde bulununuz.**
3. **Muhasebenin fonksiyonlarını yerine getirmek için muhasebede yapılan işlemler hakkında düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

3.1. AÇILIŞ BİLANÇOSU

Tacirler, ticari faaliyetlerine başlarken "işletmenin sürekliliği" kavramı gereğince işletmelerine bir ömür belirlemezler. Ticari faaliyetlerine devam ettikleri sürece "dönemsellik" kavramı gereğince faaliyetlerini, bir takvim yılını kapsayacak şekilde hesap dönemlerine böler ve muhasebede yapılan mali nitelikteki işlemlerini kayıt altına alırlar.

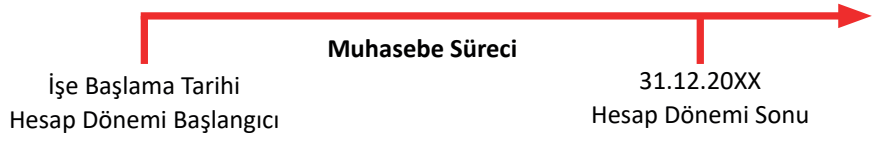
Muhasebe sürecinde işletmede gerçekleşen mali nitelikteki işlemler; ispat edici belgelere dayandırılarak tutulması zorunlu olan defterlere dönemler hâlinde kaydedilir, sınıflandırılır ve raporlanır. Kayıtlar, her hesap dönemi sonunda kapatılır ve izleyen dönemin başında yeniden açılır. Her hesap döneminin faaliyet sonuçları birbirinden bağımsızdır. Hesap dönemi normal olarak takvim yılıdır (VUK 174. madde).

Öteden beri ticari faaliyetine devam eden tacirlerde hesap dönemi, 1 Ocak'ta başlar ve 31 Aralık'ta sona erer (Görsel 3.1).

Görsel 3.1: Öteden beri ticari faaliyetine devam eden tacirlerde hesap dönemi

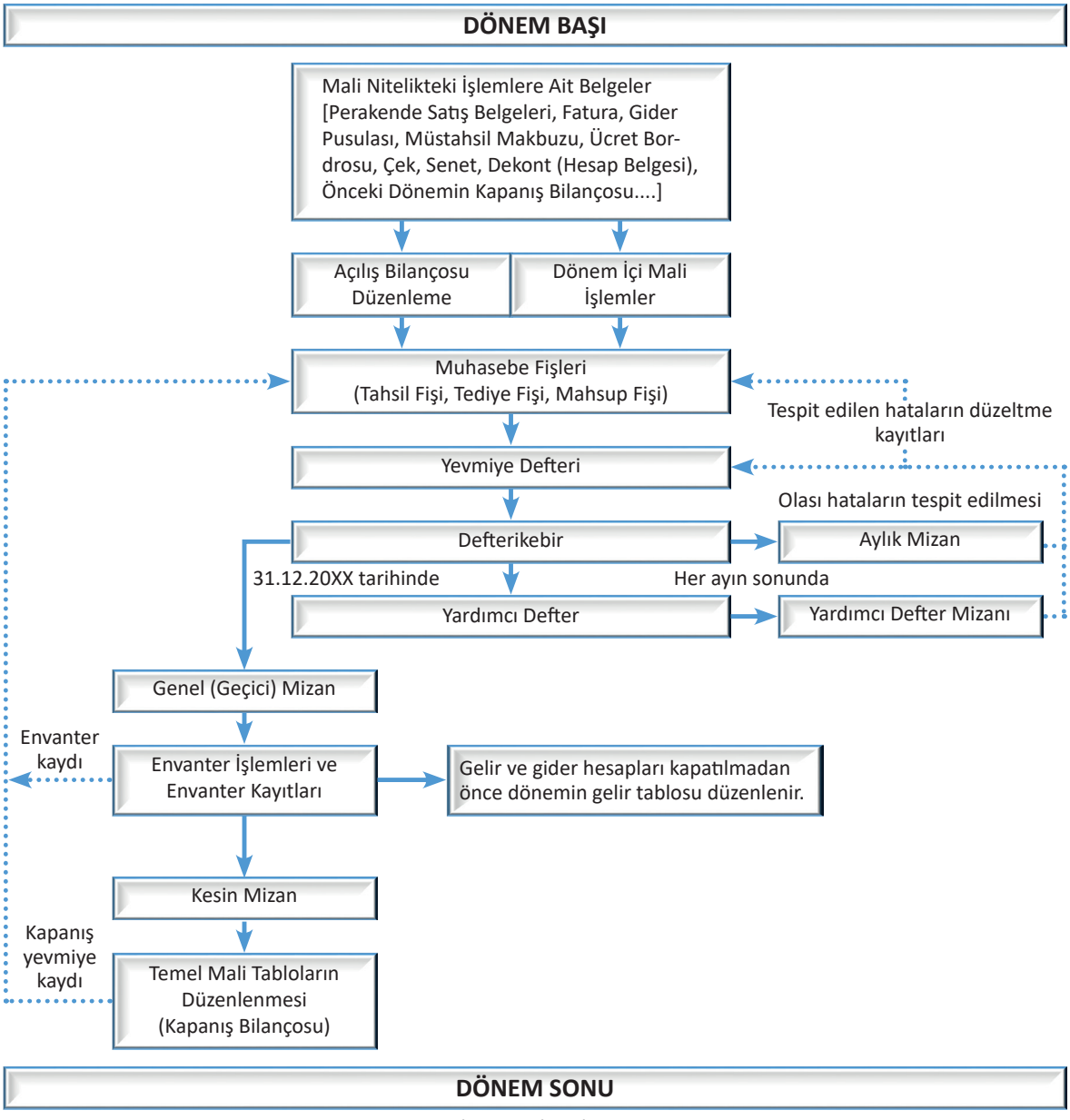
İşe yeni başlayan tacirlerde hesap dönemi, işe başlama tarihinde başlar ve 31 Aralık tarihinde sona erer (Görsel 3.2).

Görsel 3.2: İşe yeni başlayan tacirlerde hesap dönemi

Muhasebe sürecinde yapılacak işlemler aşağıdaki şekilde sıralanır (Görsel 3.3):

1. Açılış bilançosunun düzenlenmesi
2. Muhasebe fişlerine kayıt işlemlerinin yapılması
3. Muhasebe defterlerine kayıt işlemlerinin yapılması
4. Aylık mizanların düzenlenmesi
5. Genel geçici mizanın düzenlenmesi
6. Envanter işlemlerinin yapılması
7. Gelir tablosunun düzenlenmesi
8. Gelir ve gider (sonuç) hesaplarının kapatılması
9. Kesin mizanın düzenlenmesi
10. Kapanış bilançosunun düzenlenmesi
11. Bilanço hesaplarının kapatılması
12. İzleyen döneme ilişkin hesapların açılması

Görsel 3.3: Muhasebe süreci

Bilanço, bir işletmenin belli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren mali tablodur.

İşe yeni başlayan tacirler, işe başladıkları tarihte; öteden beri ticari faaliyetine devam eden tacirler ise hesap döneminin başlangıcı olan 1 Ocak tarihinde açılış bilançosunu düzenler (TTK 68. madde, VUK 192. madde). Bu bilanço, muhasebe döneminin başında hazırlandığı için açılış bilançosu ismini alır. **Açılış bilançosu,** muhasebe sürecinin başlangıç noktasıdır.

Örnek: A ticaret işletmesi, 17.09.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır:

Kasa	15.000,00 TL	Demirbaşlar	20.000,00 TL
Ticari Mallar	40.000,00 TL	Kısa Vadeli Satıcılar	30.000,00 TL
Sermaye	?		

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

b) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) İşletmenin sermayesini hesaplama

AKTİF (VARLIKLAR) TOPLAMI = PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI

DÖNEN VARLIKLAR + DURAN VARLIKLAR = YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI + ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE)

ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE) = VARLIKLAR TOPLAMI - YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI

ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE) = (15.000,00 + 40.000,00 + 20.000,00) - 30.000,00

ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE) = 45.000,00

b) Açılış bilançosunun düzenlenmesi

A TİCARET İŞLETMESİNİN 17.09.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**55.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**30.000**
10 Hazır Değerler	15.000		32 Ticari Borçlar	30.000	
100 Kasa	15.000		320 Satıcılar	30.000	
15 Stoklar	40.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
153 Ticari Mallar	40.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**45.000**
II. DURAN VARLIKLAR		**20.000**	50 Ödenmiş Sermaye	45.000	
25 Maddi Duran Varlıklar	20.000		500 Sermaye	45.000	
255 Demirbaşlar	20.000				
		75.000			**75.000**

Sıra Sizde

B ticaret işletmesi, 19.09.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır:

Kasa	20.000,00 TL	Binalar	130.000,00 TL
Banka	35.000,00 TL	Kısa Vadeli Borç Senetleri	100.000,00 TL
Ticari Mallar	60.000,00 TL	Sermaye	?

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

b) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

3.2. MUHASEBE DEFTERLERİNE KAYIT

İşletmelerde mali nitelikteki işlemler, ispat edici belgelere dayandırılarak tutulması zorunlu olan defterlere kaydedilir. Tutulması zorunlu defterler, Vergi Usul Kanunu'nun 182-185. maddelerinde ve Türk Ticaret Kanunu'nun 64. maddesinde belirtilmiştir. Bu kanunlara göre birinci sınıf tacirlerin bilanço esasına göre tutmak zorunda oldukları ticari defterler şunlardır:

a) Yevmiye defteri

b) Defterikebir

c) Envanter defteri

Gelir İdaresi Başkanlığının 24.02.2011 tarihinde yayımladığı Elektronik Defter Genel Tebliği'nde yer alan şartları taşıyan birinci sınıf tacirlerin yevmiye defteri ve defterikebiri, e-defter (elektronik defter) siste-

minde elektronik kayıt olarak tutmaları gerekmektedir. E-defter düzenlemeleri ile ilgili detaylı bilgiye http://edefter.gov.tr/anasayfa.html adresinden ulaşılabilir.

Fiziki ortamda saklanan kayıtlar ile e-defter sisteminin karşılaştırılması Görsel 3.4'te verilmiştir.

Karşılaştırma Ölçütleri	Fiziki Ortamda Saklanan Kayıtlar		Elektronik Ortamda Saklanan Kayıtlar
	Kayıtların El ile Tutulması	Muhasebe Paket Programı Kullanımı	E-defter Sisteminin Kullanımı
Kapsamdaki Defterler	a) Yevmiye defteri b) Defterikebir c) Envanter defteri	a) Yevmiye defteri b) Defterikebir c) Envanter defteri	a) Yevmiye defteri b) Defterikebir
Muhasebe Fişi Kullanımı	İsteğe bağlı	Zorunlu	Zorunlu
Defter Noter Tasdiki	Zorunlu	Zorunlu	Yaptırılmaz.
Kayıtların Noter Tasdikli Deftere Yapılması/ Aktarılması	Muhasebe kayıtlarının noter tasdikli defterlere yapılması zorunludur.	Muhasebe paket programları aracılığıyla yapılan kayıtların noter tasdikli defterlere aktarılması zorunludur.	Elektronik ortamda yapılan kayıtların noter tasdikli defterlere aktarılması zorunlu değildir.

Görsel 3.4: Fiziki ortamda saklanan kayıtlar ile e-defter sisteminin karşılaştırılması

Mali nitelikteki işlemler, e-defter ve/veya muhasebe paket programları aracılığıyla önce muhasebe fişlerine; ardından tutulması zorunlu olan ticari defterlere kaydedilir.

3.2.1. Muhasebe Fişleri

İşletmelerin mali nitelikteki işlemlerinin yevmiye defterine kaydedilmeden önce işlendiği, işletme yetkililerinin imzasını taşıyan ve yevmiye kaydına aktarılacak bilgileri içeren belgelerdir.

Mali nitelikteki işlemlere ait belgelerin düzenlendikleri tarihten itibaren 10 gün içinde, tutulması zorunlu defterlere kaydedilmesi zorunludur. Kayıtlarını devamlı olarak muhasebe fişleri gibi işletme yetkililerinin imzasını taşıyan belgelere işleyen işletmeler, bu işlemleri 45 gün içinde tutulması zorunlu defterlere aktarmak zorundadır (VUK 219. madde).

Kayıtlarını elle tutan işletmelerde muhasebe fişlerinin kullanımı isteğe bağlıdır. Kayıtlarını e-defter ve/veya muhasebe paket programları aracılığıyla tutan işletmelerde programların yapısı gereği işlemler, önce muhasebe fişlerine kaydedilir. Yapılan bu kayıtların yevmiye defterine, defterikebire, yardımcı deftere, mizana ve mali tablolara aktarımı sistem tarafından otomatik olarak yapılır. Muhasebe fişlerinin standart bir şekli yoktur. Muhasebe fişleri ile ilgili detaylı bilgiye http://edefter.gov.tr/edeftermevzuat.html adresinden ulaşılabilir.

Muhasebe fişlerini kullanmanın faydaları şunlardır:

- Aynı nitelikteki işlemlerin toplu olarak kaydedilmesini sağlar.
- Kayıtlarda düzeni ve kontrolü sağlar.
- Yevmiye defterine yanlış kayıt yapılmasını önler.

Üç çeşit muhasebe fişi vardır:

a) Tahsil Fişi: Mali nitelikteki işlem tutarının tamamının işletme kasasına nakit girişi sağladığı durumlarda kullanılır. Bankadan para çekme, nakit mal satışı, alıcılardan yapılan nakit tahsilatı gibi durumlarda düzenlenir. Kasaya nakit girişi olduğunda kasadaki para miktarı artacaktır. 100 KASA hesabı, varlık hesabıdır ve artışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir. Kasa tahsil fişinde borçlu hesap, her zaman 100 KASA hesabı olduğu için borçlu hesap yazılmaz; sadece alacaklı hesapların kodu, hesap adı ve işlem tutarı yazılır.

Örnek: İşletme, 22.10.20XX tarihinde 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı peşin olarak satmıştır [K-840 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].

İstenen: Bu işleme ait muhasebe fişini düzenleyiniz.

Çözüm

Mükellefin Adı
Soyadı veya Unvanı:
T.C. Kimlik No. veya Vergi Kimlik No.:

TAHSİL FİŞİ

TARİH : 22.10.20XX
SAAT : 14.53
FİŞ No. : A-00012

HESAP KODU	ALACAKLI HESAP ADI	AÇIKLAMA	ALACAK TUTARI
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	K-840 No.lu fatura ile peşin mal satışı	3.000,00
		TOPLAM TUTAR	3.000,00

YALNIZ: #ÜçbinTL#

YEVMİYE No.

YETKİLİ İMZALARI

.....

b) Tediye (Ödeme) Fişi: Mali nitelikteki işlem tutarının tamamının işletme kasasından nakit çıkışına neden olduğu durumlarda kullanılır. Bankaya para yatırma, nakit mal alışı, satıcılara yapılan nakit ödeme gibi durumlarda düzenlenir. Kasadan nakit çıkışı gerçekleştiğinde kasadaki para miktarı azalacaktır. 100 KASA hesabı, varlık hesabıdır ve azalışlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir. Tediye fişinde alacaklı hesap her zaman 100 KASA hesabı olduğu için sadece borçlu hesapların kodu, hesap adı ve işlem tutarı yazılır.

Örnek: İşletme, 22.10.20XX tarihinde 6.000,00 TL tutarındaki ticari malı peşin olarak almıştır [M-1071 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].

İstenen: Bu işleme ait muhasebe fişini düzenleyiniz.

Çözüm

Mükellefin Adı
Soyadı veya Unvanı:
T.C. Kimlik No. veya Vergi Kimlik No.:

TEDİYE FİŞİ

TARİH : 22.10.20XX
SAAT : 19.21
FİŞ No. : A-00029

HESAP KODU	BORÇLU HESAP ADI	AÇIKLAMA	BORÇ TUTARI
153	TİCARİ MALLAR HESABI	M-1071 No.lu fatura ile peşin mal alışı	6.000,00
		TOPLAM TUTAR	6.000,00

YALNIZ: #AltıbinTL#

YEVMİYE No.

YETKİLİ İMZALARI

.....

c) Mahsup Fişi: Mali nitelikteki işlemlerde kasa hesabının kullanılmadığı veya kasa hesabıyla birlikte başka hesapların borçlu veya alacaklı olarak kullanıldığı durumlarda düzenlenen fiştir. Borçlu ve alacaklı hesapların kodu, hesap adı ve işlem tutarı yazılır. Borçlu hesapların toplam tutarı, alacaklı hesapların toplam tutarına eşit olmalıdır.

Örnek: İşletme, 22.10.20XX tarihinde 1.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır [İ-1453 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].

İstenen: Bu işleme ait muhasebe fişini düzenleyiniz.

Çözüm

Mükellefin Adı Soyadı veya Unvanı:
T.C. Kimlik No. veya Vergi Kimlik No.:

MAHSUP FİŞİ

TARİH : 22.10.20XX
SAAT : 19.23
FİŞ No. : A-00020

HESAP KODU		BORÇLU ve ALACAKLI HESAP ADI	AÇIKLAMA	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
153		TİCARİ MALLAR HESABI	İ-1453 No.lu fatura ile veresiye mal alışı	1.000,00	
	320	SATICILAR HESABI	İ-1453 No.lu fatura ile veresiye mal alışı		1.000,00
			TOPLAM TUTAR	1.000,00	1.000,00

YALNIZ: #BinTL#

YEVMİYE No.

YETKİLİ İMZALARI

.....

Örnek: İşletme, 22.10.20XX tarihinde 4.000,00 TL tutarındaki ticari malı; mal bedelinin yarısı veresiye, yarısı peşin ödeme olacak şekilde satın almıştır [T-1920 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].

İstenen: Bu işleme ait muhasebe fişini düzenleyiniz.

Çözüm

Mükellefin Adı Soyadı veya Unvanı:
T.C. Kimlik No. veya Vergi Kimlik No.:

MAHSUP FİŞİ

TARİH : 22.10.20XX
SAAT : 20.23
FİŞ No. : A-00033

HESAP KODU		BORÇLU ve ALACAKLI HESAP ADI	AÇIKLAMA	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
153		TİCARİ MALLAR HESABI	T-1920 No.lu fatura ile mal alışı	4.000,00	
	100	KASA HESABI	T-1920 No.lu fatura ile mal alışı		2.000,00
	320	SATICILAR HESABI	T-1920 No.lu fatura ile mal alışı		2.000,00
			TOPLAM TUTAR	4.000,00	4.000,00

YALNIZ: #DörtbinTL#

YEVMİYE No.

YETKİLİ İMZALARI

.....

Sıra Sizde

Ticari bir işletmenin mali nitelikteki işlemleri aşağıdaki gibidir:

1. İşletme, 23.10.20XX tarihinde 6.500,00 TL tutarındaki ticari malı peşin satmıştır [K-1021 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].
2. İşletme, 23.10.20XX tarihinde 3.500,00 TL tutarındaki ticari malı peşin satın almıştır [S-1037 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].
3. İşletme, 24.10.20XX tarihinde 4.500,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır [C-1923 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].
4. İşletme, 25.10.20XX tarihinde 5.500,00 TL tutarındaki ticari malı satın almış; mal bedelinin yarısı için çek düzenlemiş, yarısını nakit ödemiştir [Z-2023 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].

İstenen: Her bir işlem için uygun olan muhasebe fişini düzenleyiniz.

3.2.2. Yevmiye Defteri

Kayda geçirilmesi gereken mali nitelikteki işlemlere ait bilgilerin ispat edici belgelerden alınarak tarih sırasıyla, maddeler hâlinde, belirli bir düzen dâhilinde yazıldığı defterdir (VUK 183. madde). Yevmiye defterine yapılan kayıtlar sayesinde bir hesap döneminde meydana gelen mali nitelikteki işlemlerin hepsi bir arada görülebilir. Muhasebenin "kaydetme" fonksiyonunun yerine getirildiği defterdir.

Yevmiye defterinin sayfalarına birbirini takip eden sıra numaraları verilir. Bu deftere kayıtlar elle yapılabildiği gibi bilgisayar ortamında tutulan kayıtların dökümünün alınabildiği sürekli form kâğıdı şeklindeki müteharrik (hareketli) yapraklar da kullanılabilir (VUK 183. madde). Her sayfanın sonuna sayfadaki işlemlere ait toplam tutar yazılır.

Yevmiye defterinin kullanılmaya başlanmadan önce noter tasdikinin yaptırılması yasal zorunluluktur (VUK 220. madde, TTK 64. madde). E-defter uygulaması kapsamında olan birinci sınıf tacirlerin kayıtlarını yevmiye defterine aktarma zorunluluğu olmadığı için yevmiye defterini tasdik ettirme zorunluluğu da yoktur.

İşlemler, yevmiye defterine yevmiye maddesi hâlinde kaydedilir. İki tarih çizgisi arasında kalan bilgilerin tamamı, bir yevmiye maddesini oluşturur (Görsel 3.5).

SAYFA No.: 1		YEVMİYE DEFTERİ				
BORÇLU HESABIN DEFTERİKEBİR SAYFA No.	ALACAKLI HESABIN DEFTERİKEBİR SAYFA No.	Madde No.	b TARİH	YARDIMCI HESAP TUTARI	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI	
		1	BORÇLU HESAP (c)		XXXXX (ç)		Basit yevmiye maddesi
(e)	(a)		ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			Mali nitelikteki işleme ait belge ve açıklama				
			TARİH (d)				
		2	BORÇLU HESAP		XXXXX		Bileşik yevmiye maddesi
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			Mali nitelikteki işleme ait belge ve açıklama				
			TARİH				
		3	BORÇLU HESAP		XXXXX		Bileşik yevmiye maddesi
			BORÇLU HESAP		XXXXX		
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			Mali nitelikteki işleme ait belge ve açıklama				
			TARİH				
		4	BORÇLU HESAP		XXXXX		Karma yevmiye maddesi
			BORÇLU HESAP		XXXXX		
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			ALACAKLI HESAP			XXXXX	
			Mali nitelikteki işleme ait belge ve açıklama				
			//				
			SAYFA TOPLAMI		XXXXX	XXXXX	

Görsel 3.5: Yevmiye defteri ve yevmiye maddesi türleri

Bir yevmiye maddesi kaydedilirken aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir:

(a) Yevmiye maddelerine birbirini takip eden madde numarası verilir. İlk kayıt, açılış kaydı olup madde numarası 1'dir. Yevmiye defterine yapılan son kayıt da kapanış kaydıdır.

(b) Yevmiye defterine işlemin kayıt tarihi yazılmalıdır. Tarih, çizilen tarih çizgileri arasına yazılır.

c Mali nitelikteki işlemlerin kaydedildiği borçlu ve alacaklı hesap kodları, isimleri büyük harfle yazılır. Tarih çizgilerinden soldakinin altına borçlu hesap ismi, sağdakinin altına ise alacaklı hesap ismi yazılır.

ç Borçlu ve alacaklı hesaplara ait maddi tutarlar ilgili sütunlara yazılır. Bir yevmiye maddesinde borçlu hesapların toplam tutarı, alacaklı hesapların toplam tutarına eşit olmalıdır.

d Her yevmiye maddesinin altına mali nitelikteki işleme ait belge bilgileri ve kısa bir açıklama yazılır.

e Borçlu ve alacaklı hesabın defterikebir sayfa numaraları yazılır. Bilgisayar ortamında yapılan kayıtlarda bu sütunlar yer almaz. Bunun yerine borçlu ve alacaklı hesapların hesap kodu yazılır.

Bir yevmiye maddesinin yanlış kaydedildiği anlaşılırsa muhasebe kuralları çerçevesinde düzeltme kayıtları yapılır.

Yevmiye maddesi türleri, yevmiye maddesinde kullanılan borçlu ve alacaklı hesapların sayısına göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılır (Görsel 3.5):

- **Basit Yevmiye Maddesi:** Tek hesabın borçlu, tek hesabın alacaklı olduğu yevmiye maddesidir.
- **Bileşik Yevmiye Maddesi:** Tek hesabın borçlu olmasına karşılık birden fazla hesabın alacaklı olduğu veya birden fazla hesabın borçlu olmasına karşılık tek hesabın alacaklı olduğu yevmiye maddesidir.
- **Karma Yevmiye Maddesi:** Borçlu ve alacaklı hesapların sayısının birden fazla olduğu yevmiye maddesidir.

Örnek: 19.10.20XX tarihinde ticari faaliyete başlayan K ticaret işletmesinin açılış bilançosu aşağıdaki gibidir:

AKTİF (VARLIKLAR)	K TİCARET İŞLETMESİNİN 19.10.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU		PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**130.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**19.000**
10 Hazır Değerler		60.000	32 Ticari Borçlar	19.000	
100 Kasa	60.000		320 Satıcılar	19.000	
15 Stoklar		70.000	**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**70.000**
153 Ticari Mallar	70.000		40 Mali Borçlar	70.000	
II. DURAN VARLIKLAR		**120.000**	400 Banka Kredileri	70.000	
25 Maddi Duran Varlıklar		120.000	**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**161.000**
252 Binalar	120.000		50 Ödenmiş Sermaye	161.000	
			500 Sermaye	161.000	
		250.000			**250.000**

Dönem İçi İşlemler

1. İşletme; 20.10.20XX tarihinde, kasadaki 14.000,00 TL'yi bankada açılan hesaba yatırmıştır (A-1205 No.lu dekont).
2. İşletme; 21.10.20XX tarihinde, satıcılara olan 19.000,00 TL'lik borcun 6.000,00 TL'sini kasadan; 13.000,00 TL'sini bankadaki hesabından ödemiştir [7896 No.lu Elektronik Fon Transferi (EFT)].
3. İşletme; 22.10.20XX tarihinde, 20.000,00 TL tutarındaki ticari malı; 5.000,00 TL'si peşin tahsilat, 15.000,00 TL'si alacak senetli olacak şekilde satmıştır [A-0017 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].

İstenen: İşletmenin açılış bilançosunu ve dönem içi işlemlerini yevmiye defterine kaydedip yevmiye madde türünü belirtiniz.

Çözüm: Yevmiye defteri kaydı ve yevmiye madde türü

1. Açılış yevmiye kaydı yapılırken açılış bilançosunun aktif tarafında yer alan hesaplar, yevmiye defterinin borç tarafına (soldaki tarih çizgisinin alt tarafına); pasif tarafında yer alan hesaplar, yevmiye defterinin alacak tarafına (sağdaki tarih çizgisinin alt tarafına) kaydedilir.

Madde No.	19.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
1	100 KASA HESABI	60.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00	
	252 BİNALAR HESABI	120.000,00	
Mahsup Fişi	320 SATICILAR HESABI		19.000,00
	400 BANKA KREDİLERİ HESABI		70.000,00
	500 SERMAYE HESABI		161.000,00
	Açılış kaydı		
	//		

Karma yevmiye maddesi

2. Banka hesabına para yatırıldığı zaman bankadaki para tutarı artar. 102 BANKALAR hesabı, bir varlık hesabıdır ve artışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir. Bankadaki hesaba yatırılan para, işletmenin kasasından alındığı için kasadaki para tutarı azalır. 100 KASA hesabı varlık hesabı olduğu için azalışlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Madde No.	20.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
2	102 BANKALAR HESABI	14.000,00	
	100 KASA HESABI		14.000,00
Tediye Fişi	A-1205 No.lu dekont ile bankada açılan hesaba para yatırılması		
	//		

Basit yevmiye maddesi

3. İşletme, satıcılara olan borcunu ödediği zaman borcu azalır. 320 SATICILAR hesabı, kaynak hesabıdır ve azalışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir.
Satıcılara olan borcun 6.000,00 TL'lik kısmı, kasadan nakit ödenmiştir. Böylece kasadaki para miktarı azalmıştır. 100 KASA hesabı, varlık hesabıdır ve azalışlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir.
Satıcılara olan borcun 13.000,00 TL'lik kısmı da bankadaki hesaptan ödenmiştir. Bu durumda, bankadaki para miktarı azalmıştır. 102 BANKALAR hesabı, varlık hesabıdır ve azalışlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Madde No.	21.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
3	320 SATICILAR HESABI	19.000,00	
	100 KASA HESABI		6.000,00
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		13.000,00
	Satıcılara olan borcun nakit ve 7896 No.lu EFT ile ödenmesi		
	//		

Bileşik yevmiye maddesi

01.01.2016 tarihli 459 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'ne göre belge düzenleme zorunluluğu kapsamında olanların kendi aralarında ve belge düzenleme zorunluluğu kapsamında olmayanlarla yapacakları 7.000,00 TL'yi aşan tutardaki her türlü tahsilat ve ödemelerini aracı finansal kurumlar kanalıyla yapmaları ve bu tahsilat ve ödemeleri söz konusu kurumlarca düzenlenecek belgeler ile ispat etmeleri zorunludur.

4. İşletme, sattığı ticari mal bedelinin 5.000,00 TL'lik kısmını peşin tahsil ettiğinde kasadaki para miktarı artacaktır. 100 KASA hesabı, varlık hesabıdır ve artışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir.
İşletme, ticari mal bedelinin 15.000,00 TL'lik kısmı için de senet aldığından işletmenin senetli alacakları artacaktır. 121 ALACAK SENETLERİ hesabı, varlık hesabıdır ve artışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir.
İşletme ticari mal sattığında geliri artar. Mal satışı için kullanılan gelir hesabı, 600 YURTİÇİ SATIŞLAR hesabıdır ve artışlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Madde No.	22.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
4	100 KASA HESABI	5.000,00	
	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	15.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		20.000,00
	A-0017 No.lu fatura ile peşin ve senetli mal satışı		
	//		

Bileşik yevmiye maddesi

Sıra Sizde

22.10.20XX tarihinde ticari faaliyete başlayan B ticaret işletmesinin açılış bilançosu aşağıdaki gibidir:

B TİCARET İŞLETMESİNİN 22.10.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**85.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**30.000**
10 Hazır Değerler		35.000	32 Ticari Borçlar		30.000
100 Kasa	20.000		320 Satıcılar	10.000	
102 Bankalar	15.000		321 Borç Senetleri	20.000	
15 Stoklar		50.000	**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
153 Ticari Mallar	50.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**85.000**
II. DURAN VARLIKLAR		**30.000**	50 Ödenmiş Sermaye		85.000
25 Maddi Duran Varlıklar		30.000	500 Sermaye	85.000	
255 Demirbaşlar	30.000				
		115.000			**115.000**

Dönem içi işlemler

1. İşletme; 23.10.20XX tarihinde, satıcılara 4.000,00 TL nakit ödeme yapmıştır (A-20 No.lu ödeme fişi).
2. İşletme; 24.10.200XX tarihinde, 5.000,00 TL tutarındaki ticari malı yarısı peşin tahsilat, yarısı veresiye olacak şekilde satmıştır [B-720 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].
3. İşletme; 25.10.20XX tarihinde, bankadaki hesabından 5.000,00 TL çekmiştir (S-720 No.lu dekont).

İstenen: İşletmenin açılış bilançosunu ve dönem içi işlemlerini yevmiye defterine kaydedip yevmiye madde türlerini belirtiniz.

3.2.3. Defterikebir

Defterikebir, yevmiye defterine kaydedilmiş olan mali nitelikteki işlemleri yevmiye defterinden alarak usulüne göre ilgili hesaplara dağıtan ve tasnifli (sınıflandırılmış) şekilde bu hesaplarda toplayan defterdir [VUK 184. madde (Görsel 3.6)].

DEFTERİKEBİR

SAYFA No.: 1 ..... HESABI SAYFA No.: 1

BORÇ					ALACAK				
TARİH	YEVMİYE MADDE No.	AÇIKLAMA	TUTAR	ARA TOPLAM	TARİH	YEVMİYE MADDE No.	AÇIKLAMA	TUTAR	ARA TOPLAM
SAYFA TOPLAMI					SAYFA TOPLAMI				

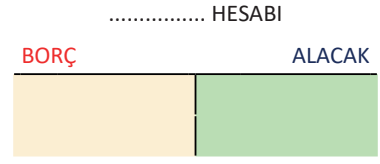
Görsel 3.6: Defterikebir sayfası

Muhasebenin "sınıflandırma" fonksiyonu, bu defterde hesaplar aracılığıyla yerine getirilir. Aynı nitelikteki işlemlerin artış ve azalışlarının izlendiği çizelgelere **hesap** denir. Örneğin kasa hesabında artış ve azalış meydana getiren işlemler defterikebirdeki 100 KASA hesabında, bankalar hesabında artış ve azalış meydana getiren işlemler defterikebirdeki 102 BANKALAR hesabında takip edilir. Böylece mali nitelikteki işlemler, niteliklerine göre hesaplarda toplanarak muhasebenin sınıflandırma fonksiyonu yerine getirilmiş olur.

Bu deftere kayıtlar elle yapılabildiği gibi bilgisayar ortamında tutulan kayıtlar sürekli form kâğıdı şeklindeki müteharrik (hareketli) yapraklara yazdırılarak da kullanılabilir (VUK 183. madde).

Defterikebirin kullanılmaya başlanmadan önce noter tasdikinin yaptırılması, yasal zorunluluktur (TTK 64. madde). E-defter uygulaması kapsamında olan birinci sınıf tacirlerin kayıtlarını defterikebire aktarma zorunluluğu olmadığı için defterikebiri tasdik ettirme zorunluluğu da yoktur.

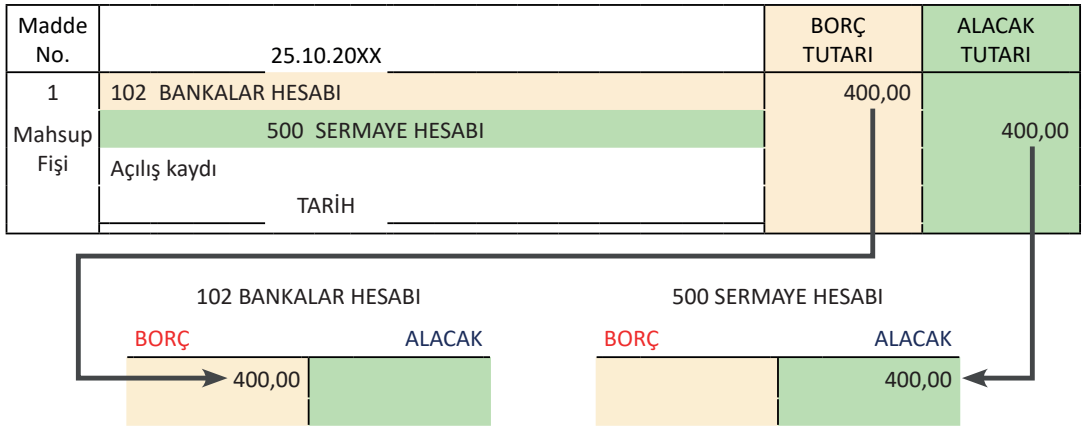
Muhasebe eğitimlerinde kolaylık sağlaması amacı ile defterikebirler T şeklinde çizilerek defterin sol tarafına borç ve sağ tarafına alacak yazılır (Görsel 3.7).

Görsel 3.7: Defterikebirin T şeklinde gösterimi

Defterikebir kullanımında dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Bu defterin karşılıklı sayfalarına aynı sıra numarası verilir (1-1, 2-2, 3-3…). Her sayfanın sol tarafı borç, sağ tarafı alacak kısmıdır. Her sayfanın sonuna sayfa toplamı alınır. Dönem sonunda ise hesabın genel toplamı yazılır.
- Bir hesaba ait tutar, yevmiye maddesinde borç tutarına kaydedilmiş ise ilgili hesabın defterikebirinin borç tarafına; alacak tutarına kaydedilmiş ise ilgili hesabın defterikebirinin alacak tarafına kaydedilir (Görsel 3.8).

Görsel 3.8: Yevmiye defteri ile defterikebir ilişkisi

Örnek: 25.10.20XX tarihinde ticari faaliyete başlayan Y ticaret işletmesinin açılış bilançosu aşağıdaki gibidir:

AKTİF (VARLIKLAR)	Y TİCARET İŞLETMESİNİN 25.10.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR			**155.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**50.000**
10 Hazır Değerler		75.000		32 Ticari Borçlar	50.000	
100 Kasa	40.000			320 Satıcılar	20.000	
102 Bankalar	35.000			321 Borç Senetleri	30.000	
15 Stoklar		80.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**75.000**
153 Ticari Mallar	80.000			40 Mali Borçlar	75.000	
II. DURAN VARLIKLAR			**200.000**	400 Banka Kredileri	75.000	
25 Maddi Duran Varlıklar		200.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**230.000**
255 Demirbaşlar	200.000			50 Ödenmiş Sermaye	230.000	
				500 Sermaye	230.000	
			355.000			**355.000**

Dönem İçi İşlemler

1. İşletme, 26.10.20XX tarihinde kasasındaki 10.000,00 TL'yi işletmenin banka hesabına yatırmıştır (C-4560 No.lu dekont).
2. İşletme, 27.10.20XX tarihinde satıcılara olan 20.000,00 TL borcunu banka hesabından ödemiştir (B-720 No.lu dekont).

İstenen

a) İşletmenin açılış bilançosu ve dönem içi işlemlerine ait yevmiye defteri kaydını yapınız.

b) İşletmenin açılış bilançosu ve dönem içi işlemlerine ait defterikebir kaydını yapınız.

Çözüm

a) Yevmiye defteri kaydının yapılması

Madde No.	25.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
1	100 KASA HESABI	40.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	35.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	80.000,00	
	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	200.000,00	
Mahsup Fişi	320 SATICILAR HESABI		20.000,00
	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		30.000,00
	400 BANKA KREDİLERİ HESABI		75.000,00
	500 SERMAYE HESABI		230.000,00
	Açılış kaydı		
	26.10.20XX		
2	102 BANKALAR HESABI	10.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		10.000,00
	C-4560 No.lu dekont ile işletmenin banka hesabına para yatırma		
	27.10.20XX		
3	320 SATICILAR HESABI	20.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		20.000,00
	Satıcılara olan borcun B-720 No.lu dekont ile bankadan ödenmesi		
	// **Sayfa Toplamı**	385.000,00	385.000,00

b) Defterikebir kaydının yapılması

100 KASA HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	40.000,00	(2)	10.000,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	35.000,00	(3)	20.000,00
(2)	10.000,00		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	80.000,00		

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(1)	200.000,00		

320 SATICILAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
(3)	20.000,00	(1)	20.000,00

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	30.000,00

400 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	75.000,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ		ALACAK	
		(1)	230.000,00

Sıra Sizde

Y ticaret işletmesi, 27.10.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır:

Kasa	95.000,00 TL	Ticari Mallar	65.000,00 TL
Banka	45.000,00 TL	Sermaye	?

Dönem İçi İşlemler

1. İşletme, 28.10.20XX tarihinde 15.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır [B-4455 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].
2. İşletme, 29.10.20XX tarihinde banka hesabından 20.000,00 TL çekmiştir (D-5678 No.lu dekont).

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayınız.

b) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

c) Açılış bilançosuna ve dönem içi işlemlere ait yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

3.2.4. Defterikebir ile Yardımcı Defter Bağlantısı

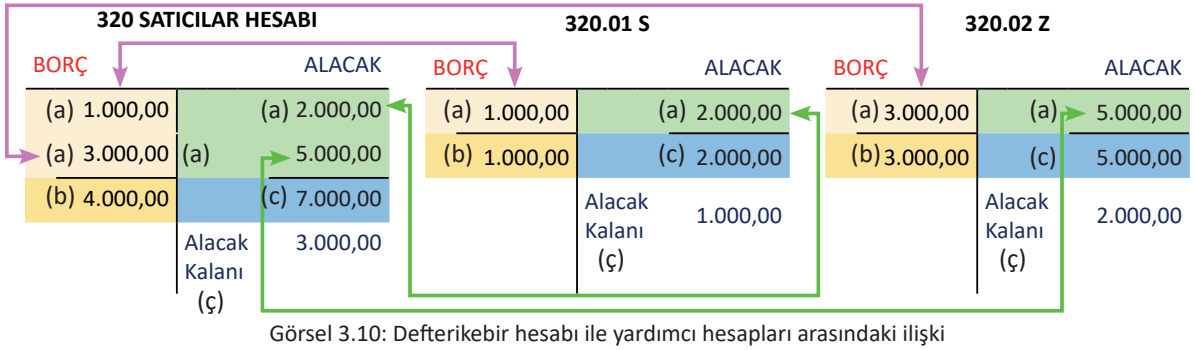
Defterikebir hesaplarının detaylandırılması amacıyla ihtiyaç duyulan hesaplar için yardımcı (tali veya alt) hesaplar açılır. Yardımcı hesapların sınıflandırılarak kaydedildiği deftere, **yardımcı defter** adı verilir. Yardımcı hesaplar, yardımcı defterde takip edilir. Kanunen tutulması zorunlu bir defter olmamakla beraber işletmelerin iş ve işlemlerinin detaylı şekilde takibi için faydalıdır. Örneğin 102 BANKALAR hesabı, işletmenin hesaplarının olduğu banka şubelerindeki hesap hareketlerinin bir arada görülebilmesini sağlar. İşletme, hesaplarının olduğu her bir banka şubesindeki hesap hareketlerini takip edebilmek için 102 BANKALAR hesabının altına yardımcı hesaplar açar. Aynı şekilde 120 ALICILAR hesabı, 320 SATICILAR hesabı ve ihtiyaç duyulan diğer hesaplar detaylandırılmak istendiğinde yardımcı defterde takip edilebilecek yardımcı hesaplar açılır (Görsel 3.9).

Defterikebir hesaplarının hesap kodu ve hesap ismi, Tek Düzen Hesap Planı'nda geçtiği şekilde kullanılmak zorundadır ancak defterikebir hesaplarına ait yardımcı hesapların hesap kodu ve adı, işletmelerin ihtiyaçlarına göre oluşturulur.

	Hesap Kodu	Hesap Adı	Hesap Kodu	Hesap Adı	Hesap Kodu	Hesap Adı
Defterikebir Hesabı	102	BANKALAR HESABI	120	ALICILAR HESABI	320	SATICILAR HESABI
Yardımcı Hesaplar	102.01 102.02 102.03	Z Bankası V Bankası H Bankası	120.01 120.02 120.03	A C E	320.01 320.02 320.03	K N Y

Görsel 3.9: Defterikebir hesaplarına ait yardımcı hesap örnekleri

Defterikebir hesabının yardımcı hesapları ile arasındaki ilişki aşağıdaki şekildedir (Görsel 3.10):

Görsel 3.10: Defterikebir hesabı ile yardımcı hesapları arasındaki ilişki

a) Yardımcı hesabı olan bir defterikebir hesabına kaydedilen mali nitelikteki işlem, ilgili hesaba ait uygun bir yardımcı hesaba da kaydedilmelidir.

b) Bir defterikebir hesabının borç tarafı toplamı, ilgili hesaba ait yardımcı hesapların borç tarafları toplamına eşit olmalıdır.

c) Bir defterikebir hesabının alacak tarafı toplamı, o hesaba ait yardımcı hesapların alacak tarafları toplamına eşit olmalıdır.

ç) Bir defterikebir hesabının borç veya alacak kalanı, o hesaba ait yardımcı hesapların borç veya alacak kalanı toplamlarına eşit olmalıdır.

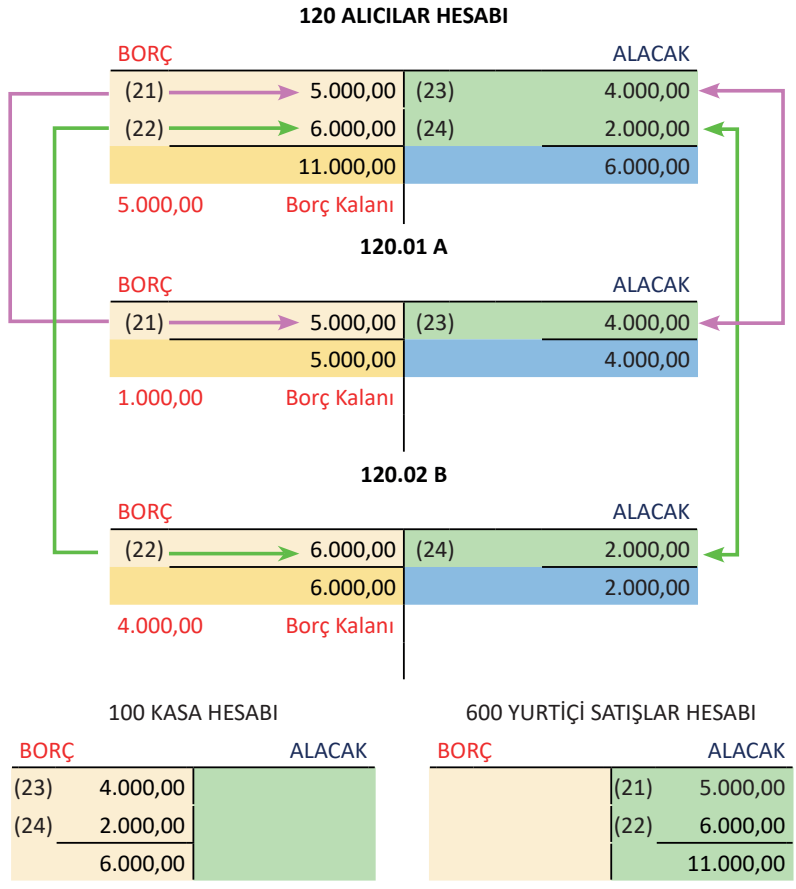
Örnek: Z ticaret işletmesinin, mali işlemleri aşağıdaki gibidir:

1. İşletme, 27.10.20XX tarihinde alıcı A'ya 5.000,00 TL tutarındaki malı veresiye satmıştır [A-1881 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].
2. İşletme, 28.10.20XX tarihinde alıcı B'ye 6.000,00 TL tutarındaki malı veresiye satmıştır [A-1882 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].
3. İşletme, 13.11.20XX tarihinde alıcı A'dan borcunun 4.000,00 TL'lik kısmını nakit olarak tahsil etmiştir (T-1938 No.lu tahsilat makbuzu).
4. İşletme,14.11.20XX tarihinde alıcı B'den borcunun 2.000,00 TL'lik kısmını nakit olarak tahsil etmiştir (T-1939 No.lu tahsilat makbuzu).

İstenen: Mali işlemlerin yevmiye defteri, defterikebir ve yardımcı defter kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.		BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
	27.10.20XX		
21	120 ALICILAR HESABI	5.000,00	
	120.01 A 5.000,00		
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		5.000,00
	A-1881 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	28.10.20XX		
22	120 ALICILAR HESABI	6.000,00	
	120.02 B 6.000,00		
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		6.000,00
	A-1882 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	13.11.20XX		
23	100 KASA HESABI	4.000,00	
	120 ALICILAR HESABI		4.000,00
Tahsil Fişi	120.01 A 4.000,00		
	T-1938 No.lu tahsilat makbuzu ile tahsilat		
	14.11.20XX		
24	100 KASA HESABI	2.000,00	
	120 ALICILAR HESABI		2.000,00
Tahsil Fişi	120.02 B 2.000,00		
	T-1939 No.lu tahsilat makbuzu ile tahsilat		
	// **Sayfa Toplamı**	17.000,00	17.000,00

Defterikebir ile yardımcı defter kayıtları ve aralarındaki ilişki aşağıda açıklanan şekildedir:

120 ALICILAR hesabına ait borç toplamı 11.000,00 TL, alacak toplamı 6.000,00 TL'dir. Hesabın borç kalanı 5.000,00 TL'dir. Hesabın borç kalanı, alıcıların işletmeye olan borç tutarlarının toplamını verir.

İşletmenin hangi alıcısının ne kadar borçlu olduğunu bulabilmesi için, alıcılar hesabının yardımcı hesaplarına bakması gerekir.

İşletmenin 120.01 A alıcısına ait yardımcı hesabının borç toplamı 5.000,00 TL, alacak toplamı 4.000,00 TL'dir. Yardımcı hesabın borç kalanı 1.000,00 TL'dir. Yardımcı hesabın borç kalanı, alıcı A'nın işletmeye 1.000,00 TL borçlu olduğunu gösterir.

İşletmenin 120.02 B alıcısına ait yardımcı hesabının borç toplamı 6.000,00 TL, alacak toplamı 2.000,00 TL'dir. Yardımcı hesabın borç kalanı 4.000,00 TL'dir. Yardımcı hesabın borç kalanı alıcı B'nin işletmeye 4.000,00 TL borçlu olduğunu gösterir.

Sıra Sizde

K ticaret işletmesinin, mali işlemleri aşağıdaki gibidir:

1. İşletme, 28.10.20XX tarihinde satıcı C'den 2.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır [M-571 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].
2. İşletme, 29.10.20XX tarihinde satıcı D'den 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır [M-638 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].
3. İşletme, 28.11.20XX tarihinde satıcı C'ye 1.500,00 TL nakit ödeme yapmıştır (T-2121 No.lu tediye makbuzu).
4. İşletme, 29.11.20XX tarihinde satıcı D'ye 2.500,00 TL nakit ödeme yapmıştır (T-2122 No.lu tediye makbuzu).

İstenen: Mali işlemlerin yevmiye defteri, defterikebir ve yardımcı defter kayıtlarını yapınız.

3.3. AYLIK MİZANLARIN DÜZENLENMESİ

Mizan, yevmiye defterine kaydedilen işlemlere ait tutarların defterikebire ve yardımcı defterlere aktarımının, sayısal açıdan doğruluğunu kontrol etmeye yarayan çizelgedir.

Muhasebe kayıtlarını elle tutan işletmeler; muhasebe sürecinde hesap dönemi boyunca mali nitelikteki işlemlerini yevmiye defterine, defterikebire ve kullanıyorlarsa yardımcı deftere aktarır. Bu aktarımlar sırasında sayısal hatalar yapılabilir. Olası sayısal hataların tespit edilebilmesi amacıyla mizan adı verilen çizelge düzenlenir.

Muhasebe kayıtlarını muhasebe paket programları aracılığıyla tutan işletmelerde, programların yapısı gereği işlemler, ilk önce muhasebe fişlerine işlenir. Sistem; işlenen fişlerin yevmiye defteri, defterikebir, yardımcı defter, mizan ve mali tablo aktarımlarını otomatik olarak yapar. Dolayısıyla aktarımlar sırasında sayısal hata yapılmaz. Muhasebe fişlerinin oluşturulması aşamasında borç ve alacak tutarlarındaki rakamlar birbirini tutmaz ise kayıt esnasında sistem kullanıcıyı uyarır ve böylece hata, aynı anda düzeltilmiş olur.

Mizan düzenlemenin amaçları şunlardır:

- Kayıtları kontrol ederek aktarımlar sırasında oluşabilecek sayısal hataları tespit edebilmek.
- İşletmede kullanılan tüm defterikebir hesapları ve yardımcı defter hesaplarının borç tutarı, alacak tutarı, borç kalanı ve alacak kalanı tutarlarını bir arada görebilmek ve böylelikle özet bilgiye kolaylıkla ulaşabilmek.

Bankaların kredi işlemlerine ilişkin yönetmeliğine göre bankalar, kredi talebinde bulunan tüzel kişiliğe sahip işletmelerden, kullandıracakları krediler ve verilecek kefalet ya da teminatları belirleyebilmek için mizan ister.

Mizan düzenleme kuralları aşağıdaki görselde ve maddelerde belirtildiği şekildedir (Görsel 3.11):

Madde No.	25.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
1	102 BANKALAR HESABI	400,00	
Mahsup Fişi	500 SERMAYE HESABI		400,00
	Açılış kaydı		
	// Sayfa Toplamı	a 400,00	a 400,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
400,00	
b 400,00	

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
	400,00
	b 400,00

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 25.10.20XX TARİHLİ MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
102	BANKALAR HESABI	c 400,00		d 400,00	
500	SERMAYE HESABI		c 400,00		d 400,00
	TOPLAM	ç 400,00	ç 400,00	e 400,00	e 400.00
		Eşit		Eşit	

Görsel 3.11: Mizan düzenleme kuralları

a) Mizanın oluşturulma tarihi itibarıyla yevmiye defterinin borç ve alacak sütunlarının tutarları kendi aralarında toplanır. Bu sütunların toplamı birbirine eşit olmalıdır.

b) Mizanın oluşturulma tarihi itibarıyla işletmenin kullandığı defterikebir hesaplarının borç ve alacak sütunlarının tutarları kendi aralarında toplanır.

c) İşletmenin kullandığı defterikebir hesaplarının borç ve alacak sütunları toplamı, mizana dikkatlice aktarılır. Hesaplar, Tek Düzen Hesap Planı'nda yer alan sıraya göre mizana aktarılmalıdır.

ç) Mizanın borç ve alacak sütunlarının toplamı dikkatlice alınır. Bu sütunların toplamı birbirine eşit olmalıdır. Ayrıca aşağıda belirtilen eşitlik de sağlanmalıdır:

Mizanın Borç Tutarı Toplamı = Yevmiye Defterinin Borç Tutarı Toplamı

Mizanın Alacak Tutarı Toplamı = Yevmiye Defterinin Alacak Tutarı Toplamı

Bu eşitlik sağlanamadığı zaman mizanın tutmadığı (mizanın eşitlik sağlamadığı) sonucuna varılır ve sebebi araştırılır. Yevmiye maddelerinin borç ve alacak sütunlarındaki tutarların doğruluğu incelenir. Yevmiye defterinden defterikebire yapılan aktarımlarda sayısal hataların olma ihtimali dikkatlice incelenir. Mizanın düzenlendiği ayda kaydedilen her yevmiye maddesinde kullanılan hesapların tutarları, defterikebir hesaplarının tutarları ile karşılaştırılır. Mizanın tutmama sebebi ortaya çıkarılır.

d) Ayrıca defterikebir hesaplarının borç veya alacak kalanı dikkatlice hesaplanarak mizandaki borç kalanı veya alacak kalanı sütununa yazılır.

e) Mizanın borç ve alacak kalanı sütunlarının toplamı dikkatlice alınır. Aşağıda belirtilen eşitliğin sağlanması gerekir:

Mizanın Borç Kalanı Toplamı = Mizanın Alacak Kalanı Toplamı

Mizan, düzenlendiği defter ve düzenlenme zamanı açısından iki gruba ayrılır:

Düzenlendiği Defter Açısından Mizan

- **Defterikebir Mizanı:** İşletmenin kullanmış olduğu defterikebir hesaplarının borç ve alacak toplamları ve kalanlarından oluşturulur.
- **Yardımcı Defter Mizanı:** İşletmenin kullanmış olduğu defterikebir hesaplarına ait yardımcı defter hesaplarının borç ve alacak toplamları ve kalanlarından oluşturulur. Defterikebire ait yardımcı hesapların durumunu özet olarak görmek amacıyla düzenlenir (102 BANKALAR Hesabı Yardımcı Defter Mizanı vb.).

Düzenlenme Zamanı Açısından Mizan (Görsel 3.12)

- **Aylık Mizan:** Her ayın sonunda düzenlenen mizan, **aylık mizan** ismini alır ve düzenlendiği aydan önceki aylara ait mali nitelikteki işlemlere ait tutarların toplamını içerir. Örneğin hesap dönemi 01.01.20XX ile 31.12.20XX olan bir işletme; 30.04.20XX tarihinde mizan düzenlediği zaman mizana aktarılan defterikebir toplamları ocak, şubat, mart ve nisan aylarındaki mali işlemlerin tutarlarını içerir ve 30.04.20XX tarihli Nisan ayı mizanı olarak adlandırılır.
- **Genel Geçici Mizan:** 31.12.20XX tarihinde, dönemin son gününde, envanter işlemleri yapılmadan önce düzenlenen mizandır. **Aralık ayı mizanı** olarak da adlandırılır. Bu mizanın isminde, bir mali dönemin tamamını kapsayan mali nitelikteki işlemlere ait tutarları içermesi sebebiyle "genel"; envanter işlemlerinin henüz yapılmaması sebebiyle de "geçici" ifadesi yer almaktadır.
- **Kesin Mizan:** 31.12.20XX tarihinde envanter işlemleri ve bu işlemlere ilişkin muhasebe kayıtları yapıldıktan sonra düzenlenen mizandır. Bu mizanda hesapların kesinleşmiş durumu gözlenir. Kesin mizanda sadece bilanço hesapları kalan verir ve bu kalanlardan işletmelerin kapanış bilançosu düzenlenir.

Görsel 3.12: Düzenlenme zamanı açısından mizanlar

Örnek: R ticaret işletmesinin 31.10.20XX itibarıyla defterikebir hesaplarına ait hareketler ile borç ve alacak sütunu toplamları aşağıda verilmiştir. Aynı döneme ilişkin yevmiye defteri borç sütunu toplamı 146.000,00 TL, alacak sütunu toplamı 146.000,00 TL olarak hesaplanmıştır.

100 KASA HS.

BORÇ	ALACAK
50.000,00	15.000,00
6.000,00	
56.000,00	15.000,00

102 BANKALAR HS.

BORÇ	ALACAK
30.000,00	40.000,00
15.000,00	
45.000,00	40.000,00

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ	ALACAK
40.000,00	5.000,00
40.000,00	5.000,00

500 SERMAYE HS.

BORÇ	ALACAK
	80.000,00
	80.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
	6.000,00
	6.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
5.000,00	
5.000,00	

İstenen: İşletmenin 31.10.20XX tarihi itibarıyla mizanını düzenleyiniz ve mizanın tutup tutmadığını yorumlayınız.

Çözüm

R TİCARET İŞLETMESİNİN 31.10.20XX TARİHLİ EKİM AYI MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HS.	56.000,00	15.000,00	41.000,00	
102	BANKALAR HS.	45.000,00	40.000,00	5.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HS.	40.000,00	5.000,00	35.000,00	
500	SERMAYE HS.		80.000,00		80.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.		6.000,00		6.000,00
621	SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)	5.000,00		5.000,00	
TOPLAM		**146.000,00**	**146.000,00**	**86.000,00**	**86.000,00**
		EŞİT		EŞİT	

Mizanın Borç Tutarı Toplamı 146.000,00 TL = Yevmiye Defterinin Borç Tutarı Toplamı 146.000,00 TL

Mizanın Alacak Tutarı Toplamı 146.000,00 TL = Yevmiye Defterinin Alacak Tutarı Toplamı 146.000,00 TL

Mizanın Borç Kalanı Toplamı 86.000,00 TL = Mizanın Alacak Kalanı Toplamı 86.000,00 TL

Bu eşitlikler sağlanmışsa kayıtlar yevmiye defterinden defterikebire aktarılırken hata yapılmadığı, mizanın tuttuğu sonucuna varılır.

Sıra Sizde

B ticaret işletmesinin 30.04.20XX tarihi itibarıyla defterikebir hesaplarına ait hareketler aşağıda verilmiştir. Aynı döneme ilişkin yevmiye defteri borç sütunu toplamı 172.000,00 TL, alacak sütunu toplamı 172.000,00 TL olarak hesaplanmıştır.

100 KASA HS.

BORÇ	ALACAK
70.000,00	30.000,00
4.000,00	

102 BANKALAR HS.

BORÇ	ALACAK
20.000,00	45.000,00
30.000,00	

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ	ALACAK
45.000,00	3.000,00

500 SERMAYE HS.

BORÇ	ALACAK
	90.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
	4.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MAL. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
3.000,00	

İstenen: Defterikebir hesaplarının toplamını alarak 30.04.20XX tarihi itibarıyla mizanı düzenleyiniz ve mizanın tutup tutmadığını yorumlayınız.

Örnek: N ticaret işletmesinin iki farklı bankada hesabı olduğu için 102 BANKALAR hesabındaki işlemler, yardımcı hesaplarda da takip edilmektedir. 31.10.20XX tarihi itibarıyla 102 BANKALAR hesabı ve yardımcı hesapların defterikebirleri aşağıdaki gibidir:

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
10.000,00	5.000,00
15.000,00	7.000,00
25.000,00	12.000,00

102.01 H Bankası

BORÇ	ALACAK
10.000,00	5.000,00
10.000,00	5.000,00

102.02 V Bankası

BORÇ	ALACAK
15.000,00	7.000,00
15.000,00	7.000,00

İstenen: Yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

Çözüm

N TİCARET İŞLETMESİNİN 31.10.20XX TARİHLİ 102 BANKALAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
102.01	H Bankası	10.000,00	5.000,00	5.000,00	
102.02	V Bankası	15.000,00	7.000,00	8.000,00	
TOPLAM		**25.000,00**	**12.000,00**	**13.000,00**	

Sıra Sizde

H ticaret işletmesinin 320 SATICILAR hesabındaki işlemleri, yardımcı hesaplarda da takip edilmektedir. 30.04.20XX tarihi itibarıyla 320 SATICILAR hesabı ve yardımcı hesapları aşağıdaki gibidir:

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
15.000,00	35.000,00
20.000,00	40.000,00

320.01 S.A.

BORÇ	ALACAK
15.000,00	35.000,00

320.02 S.B.

BORÇ	ALACAK
20.000,00	40.000,00

İstenen: İşletmenin defterikebir hesaplarının toplamını alarak 30.04.20XX tarihi itibarıyla yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

3.4. ENVANTER İŞLEMLERİ

Envanter çıkarma; ticari işletmelerin bilançolarında yer alan varlıklarını ve borçlarını teker teker, eksiksiz ve doğru bir şekilde sayma, ölçme, tartma ve değerlemeyi kapsayan işlemler dizisidir (VUK 186. madde ve TTK 66. madde). Çıkarılan envanter, muhasebe kayıtlarının özeti niteliğindeki genel geçici mizanda yer alan hesap kalanları ile karşılaştırılır. Yapılan karşılaştırma sonucunda farklılık veya tutarsızlık tespit edilirse gerekli muhasebe kayıtları yapılır. Böylece envanter işlemleri tamamlanmış olur.

Envanter çıkarma tanımında geçen **değerleme;** envanter işlemlerinin önemli bir aşaması olarak VUK 258. maddesinde, vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili ticari işletmelerin varlık ve kaynaklarında yer alan unsurlara değer biçme ve belirleme işlemi olarak tanımlanmıştır.

Envanter işlemlerinde yapılan bu düzenlemelerin temel amacı, ticari işletmelerin vergi durumunu ortaya çıkarmaktır. T.C. Anayasasının 73. maddesinde düzenlenen Siyasi Haklar ve Ödevler arasında yer alan Vergi Ödevi; "Herkes; kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür." şeklinde açıklanır. Ticari işletmeler, muhasebenin "sosyal sorumluluk" ilkesini göz önüne alarak gelir ve giderlerini işletmenin gerçek durumunu gösterecek şekilde kaydetmelidir. Bu durum da işletmenin devlete ödeyeceği vergi tutarının doğru hesaplanmasını sağlayacaktır. Vergiler ödendikçe kamusal hizmetlerin sayısı ve niteliği artacaktır.

Örneğin işletme, 102 BANKALAR hesabının envanter sürecinde aşağıdaki işlemleri sırasıyla gerçekleştirir:

Fiilî (Gerçek) Durumu Belirleme	Bankadan gelen hesap özetinde işletmenin bankada 100.000,00 TL parası olduğu belirlenmiştir.
Kayıtlarla Karşılaştırma	Genel geçici mizandaki 102 BANKALAR hesabı borç kalanı 95.000,00 TL'dir. Hesap özeti ile 102 BANKALAR hesabı borç kalanı karşılaştırıldığında aradaki farkın bankanın işletmeye 5.000,00 TL faiz ödemesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.
Varsa Envanter Kaydı Yapma	5.000,00 TL, faiz geliri olarak hesaplara kaydedilir. Bu da işletmenin kârını ve ödeyeceği vergi tutarını etkileyecektir.

Envanter İşlemi Yapacak Tacirler

Aşağıda sayılan tacirler envanter çıkarmak zorundadır:

- 1. sınıfa dâhil olan tacirler (VUK 177. madde)
- Her türlü ticaret şirketleri (VUK 177. madde)
- Kendi isteğiyle bilanço esasına göre defter tutmayı tercih eden tacirler (VUK 177. madde)
- İşletme hesabı esasına göre defter tutanlardan mal ticareti üzerine iş yapanlar (VUK 195. madde)

Envanter İşleminin Amaçları

Envanter işleminin amaçları şunlardır:

- Ticari işletmelerin vergi durumunu ortaya çıkarmak.
- Ticari işletmelerin bilançolarında yer alan varlık ve kaynaklarının fiilî durumunu kesin olarak tespit etmek.
- Yöneticilere işletmeyle ilgili alacakları kararlarda yardımcı olmak.
- Hesap dönemi itibarıyla mali tabloları gerçeğe uygun düzenlemek.

Envanter Çıkarma Zamanları

Envanter çıkarma zamanları şunlardır:

- İşe başlama tarihinde yapılır (VUK 185. madde).
- Her hesap döneminin sonunda yapılır (VUK 185. madde).
- Mal çeşitliliği fazla olan, geniş ölçüde ve perakende iş yapan büyük mağazalar ve eczaneler; mal mevcutlarının envanterlerini üç yılda bir çıkarabilir. Ayrıca T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, büyük sanayi işletmelerinin ihtiyaçlarına göre iki veya üç yılda bir envanter çıkarmalarına müsaade edebilir (VUK 190. madde).
- Ticari işletmeler; bu zamanların dışında, diledikleri sıklıkta envanter çıkarma işlemi yapabilir. Örneğin perakende ticaret yapan işletmeler, kasalarını her günün sonunda; mallarının sayılarını belirlemek amacıyla hesap döneminin sonunu beklemeden yıl içinde sıklıkla sayar.

Envanter Çıkarma Sürecinin Aşamaları

Envanter sürecinin aşamaları aşağıdaki gibidir (Görsel 3.13):

<table>
<tr><td>1. Aşama: Varlık ve borçların fiilî (gerçek) durumunu belirleme:
a) Miktar olarak belirleme
b) Değer olarak belirleme
c) Envanter defterine yazma</td><td rowspan="2">Muhasebe Dışı
Envanter İşlemleri</td></tr>
<tr><td>2. Aşama: Fiilî durumu kayıtlarla karşılaştırma:
a) Envanter defterine yazılan fiilî durum ile genel geçici mizandaki hesapların kalanlarını karşılaştırma</td></tr>
<tr><td>3. Aşama: Envanter kayıtlarını yapma</td><td>Muhasebe İçi
Envanter İşlemleri</td></tr>
</table>

Görsel 3.13: Envanter sürecinin aşamaları

1. Aşama: Varlık ve borçların fiilî (gerçek) durumunu belirleme

İşletmeler, dönem sonu itibarıyla sahip oldukları varlıkları ile borçlarının fiilî durumlarını miktar ve değer olarak tespit eder.

Envanter çıkarma sürecinde işletmeyi iyi tanıyan, deneyimli personeller ve yöneticiler görev almalıdır. Çalışmalar, envanter çıkarma komisyonu kurularak yürütülmelidir. Komisyonda kasa sorumlusu, depo sorumlusu, bölüm sorumlusu, muhasebe sorumlusu ve çalışanları yer almalıdır.

Envanter çıkarma sürecinde teknolojik donanım ve yazılımların kullanılması, süreci hızlandıracaktır. Varlık ve borçların fiilî durumlarının belirlenmesi 3 aşamada gerçekleştirilir:

a) **Miktar Olarak Belirleme:** İşletmenin varlık ve borçları; sayma, ölçme ve tartma gibi işlemlere tabi tutularak miktar olarak belirlenir. Örneğin kasadaki paralar, alacak senetleri, stoklar ve duran varlıkların sayma, ölçme ve tartma işlemlerinde uygun olan ölçü birimi kullanılarak bunların miktar olarak belirleme işlemi yapılır.

b) **Değer Olarak Belirleme:** Miktar olarak belirlenen varlık ve borçların değer biçme işlemi, VUK 261. maddesinde yer alan değerleme ölçüleri kullanılarak yapılır. Değerleme ölçüleri şunlardır:

Maliyet Bedeli (VUK 262. madde): Bir varlığın edinilmesi, değerinin arttırılması amacıyla yapılan giderlerin toplamını ifade eder. Stoklar ve duran varlıklar, maliyet bedeli ile değerleme yapılır.

Borsa Rayici (VUK 263. madde): Gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına gerekse ticaret borsalarına kayıtlı olan varlıkların değerlemeden önceki son işlem gününde borsadaki işlemlerinin ortalama değerlerini ifade eder. Hisse senedi, tahviller ve yabancı paralar borsa rayici ile değerleme yapılır.
Ülkemizde yabancı paraların değerlemesi, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen kurlar üzerinden yapılır (VUK 280. madde). T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığınca kurların ilan edilmediği durumlarda T.C. Merkez Bankasınca ilan edilen kurlar esas alınır (VUK 491 sıra No.lu Genel Tebliği).

Tasarruf Değeri (VUK 264. madde): Bir varlığın değerleme gününde sahibi için arz ettiği gerçek değerdir. Alacak ve borç senetlerinin isteğe bağlı olarak tasarruf değeri ile değerlenmesi işlemi, **reeskont işlemi** olarak adlandırılır.

Mukayyet (Kayıtlı) Değer (VUK 265. madde): Bir varlık ya da borcun muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir. Senetsiz alacaklar ve borçlar, kayıtlı değeri ile değerleme yapılır.

İtibari (Nominal) Değer (VUK 266. madde): Her çeşit senet, hisse senetleri ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerlerdir. Türk parası ve tahvilli borçlar bu değer ile değerleme yapılır.

Rayiç Bedel (VUK 266. madde): Bir varlığın değerleme günündeki normal alım satım değeridir.

Emsal Bedeli ve Emsal Ücreti (VUK 267. madde): Gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen ya da doğru olarak tespit edilemeyen bir malın değerleme gününde satılması hâlinde, benzerine göre taşıdığı değerdir. Değeri düşen mallar, bu değerleme ölçütü ile değerleme yapılır.

Vergi Değeri (VUK 268. madde): Bina ve arazinin Emlak Vergisi Kanunu'nun 29. maddesine göre tespit edilen değeridir.

c) **Envanter Defterine Yazma:** VUK 185. maddesinde varlık ve borçların miktar ve değer olarak tespit edilerek çıkarılan envanterin envanter defterine yazılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. VUK 188. maddesinde ise "İşlerinde geniş ölçüde ve çeşitli mal kullanan büyük işletmeler, envanterlerini listeler hâlinde düzenleyebilir." ifadesi yer alır. Bu durumda da düzenlenen envanter listelerinde yer alan içerik, envanter defterine özet olarak kaydedilir.
Envanter listeleri aşağıdaki bilgileri içerecek şekilde düzenlenmeli ve envanter defteri gibi saklanmalıdır (VUK 188. madde):

- Envanter listesinin sayfa numarası
- Envanterin düzenlenme tarihi
- Envanteri çıkaran personel, işletme sahibi veya vekilinin imzası

Örnek: K ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla envanter çıkarma işlemi sonucundaki varlık ve borçlarının fiilî durumu aşağıdaki gibidir:

Cinsi	Miktarı	Değer
KASA		
200 TL banknot	20 adet	4.000,00 TL
50 TL banknot	50 adet	2.500,00 TL
BANKA		
V Bankası		2.500,00 TL
TİCARİ MALLAR		
Şeker	500 kg	7,00 TL/kg
Pirinç	400 kg	20,00 TL/kg

Cinsi	Miktarı	Değer
ALACAKLAR		
Alıcı A		1.500,00 TL
DEMİRBAŞLAR		
Bilgisayar	2 adet	5.000,00 TL/adet
Masa	2 adet	2.000,00 TL/adet
BORÇLAR		
Satıcı S		2.500,00 TL

İstenen: K ticaret işletmesine ait envanter listesini düzenleyiniz.

Çözüm

K TİCARET İŞLETMESİ ENVANTERİ				TARİH: 31.12.20XX SAYFA No.: 1	
Sıra No.	CİNSİ	MİKTAR	BİRİM DEĞER	TUTAR	TOPLAM
1	**KASA**				6.500,00
2	200 TL banknot	20	200,00	4.000,00	
3	50 TL banknot	50	50,00	2.500,00	
4	**BANKA**				2.500,00
5	V Bankası			2.500,00	
6	**TİCARİ MALLAR**				11.500,00
7	Şeker kg	500	7,00	3.500,00	
8	Pirinç kg	400	20,00	8.000,00	
9	**ALACAKLAR**				1.500,00
10	Alıcı A			1.500,00	
11	**DEMİRBAŞLAR**				14.000,00
12	Bilgisayar	2	5.000,00	10.000,00	
13	Masa	2	2.000,00	4.000,00	
14	**BORÇLAR**				2.500,00
15	Satıcı S			2.500,00	
	TOPLAM			38.500,00	38.500,00
Düzenleyen (Ad Soyad - İmza)			İşletme Sahibi veya Vekili (Ad Soyad - İmza - Kaşe)		

Sıra Sizde

Z ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla envanter çıkarma işlemi sonucundaki varlık ve borçlarının fiilî durumu aşağıdaki gibidir:

Cinsi	Miktarı	Değer
KASA		
50 TL banknot	40 adet	2.000,00 TL
20 TL banknot	60 adet	1.200,00 TL
BANKA		
Z Bankası		7.000,00 TL
TİCARİ MALLAR		
Lcd Tv	5 adet	6.000,00 TL/adet
Fırın	8 adet	1.500,00 TL/adet

Cinsi	Miktarı	Değer
ALACAKLAR		
Alıcı D		4.000,00 TL
DEMİRBAŞLAR		
Bilgisayar	3 adet	4.000,00 TL/adet
Buzdolabı	1 adet	1.700,00 TL/adet
BORÇLAR		
Satıcı R		6.000,00 TL

İstenen: Z ticaret işletmesine ait envanter listesini düzenleyiniz.

2. Aşama: Fiilî Durumu Kayıtlarla Karşılaştırma

Bu aşamada, çıkarılan envanter sonucundaki fiilî durum ile genel geçici mizandaki ilgili defterikebir ve yardımcı hesap kalanları karşılaştırılır. Normal şartlarda, fiilî durum ile defterikebir ve yardımcı hesap kalanlarının eşit olması gerekir. Eşitlik yoksa farkın sebebi araştırılır. Önemli olan, farklılıkları tespit edip nedenlerini ortaya çıkarmaktır. Farklılık; mali işlem kaydının unutulmasından, mali işlemin eksik veya fazla kaydedilmesinden, uygulanan muhasebe yönteminin yanlış olmasından kaynaklanabilir.

Örnek: 31.12.20XX tarihinde, Z ticaret işletmesinin kasa envanteri sonucunda kasada 15.000,00 TL olduğu belirlenmiştir. Aynı tarih itibarıyla 100 KASA hesabının defterikebir toplamı aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
215.000,00	200.000,00

İstenen: Fiilî durumla defterikebir kalanını karşılaştırınız.

Çözüm: 100 KASA hesabı, varlık hesabıdır. Hesap, borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez. Hesabın borç kalanı, 215.000,00 – 200.000,00 = 15.000,00 TL'dir ve kasada olması gereken para tutarını gösterir. Kasada fiilen sayılan tutar da 15.000,00 TL'dir. Kasada bulunan tutar ile 100 KASA hesabının defterikebirinin borç kalanı birbirine eşittir.

Sıra Sizde

31.12.20XX tarihinde M ticaret işletmesinin ticari mal envanterinde 14.500,00 TL tutarında ticari mal sayımı yapılmıştır. Aynı tarih itibarıyla 153 TİCARİ MALLAR hesabının defterikebir toplamı aşağıdaki gibidir:

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
329.000,00	314.500,00

İstenen: M ticaret işletmesinin fiilî durumu ile defterikebir kalanını karşılaştırınız.

3. Aşama: Envanter Kayıtlarını Yapma

Envanterde ortaya çıkan fiilî durumla ilgili defterikebir ve yardımcı hesabın kalanları arasında farklılık yoksa herhangi bir kayıt yapılmaz. Farklılık varsa bu farka ilişkin muhasebe kayıtları yapılır. Yapılan kayıtların sonucunda fiilî durumla kayıtlı durum birbirine eşitlenir ve böylece mali tablolar, gerçeğe uygun olarak düzenlenebilir hâle getirilmiş olur.

Örnek: K ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihinde H Bankasından istediği hesap özeti incelendiğinde, banka hesabında 25.000,00 TL para olduğu görülmüştür. Aynı tarih itibarıyla 102 BANKALAR hesabının defterikebir toplamı aşağıda verilmiştir. Hesap özeti incelendiğinde, farkın bankanın işletme lehine hesaba faiz kaydetmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
348.000,00	324.000,00

İstenen: İşletmenin bu işlemlerine ait yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm: İşletmenin kayıtlarına göre 102 BANKALAR hesabı, 348.000,00 – 324.000,00 = 24.000,00 TL borç kalanı vermektedir. Bankalar hesabı, varlık hesabıdır ve hesabın borç kalanı, işletmenin banka hesabında olan para tutarını verir. Kayıtlara göre işletmenin banka hesabında 24.000,00 TL parası bulunmaktadır. Hesap özetinde ise banka hesabında 25.000,00 TL paranın olduğu görülmektedir. Farkın bankanın işletme lehine faiz kaydetmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu farkın işletmenin muhasebe kayıtlarına aşağıdaki şekilde yansıtılması gerekmektedir:

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
111	102 BANKALAR HESABI	1.000,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		1.000,00
	Faiz gelirinin kaydedilmesi		
	//		

102 BANKALAR hesabı, varlık hesabıdır. Varlık hesabındaki artışlar, hesabın borç tarafına kaydedilir. 642 FAİZ GELİRLERİ hesabı, gelir hesabıdır. Gelirde artış olduğu zaman artış tutarı, ilgili gelir hesabının alacak tarafına kaydedilir.

Bu kayıttan sonra 102 BANKALAR hesabı, 349.000,00 – 324.000,00 = 25.000,00 TL borç kalanı verecektir. Böylece hesap özetinde görünen 25.000,00 TL ile 102 BANKALAR hesabının borç kalanı olan 25.000,00 TL, eşit olacaktır.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
348.000,00	324.000,00
1.000,00	
349.000,00	324.000,00

Sıra Sizde

M ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihinde V Bankasından istediği hesap özeti incelendiğinde, banka hesabında 200.000,00 TL para olduğu görülmüştür. Aynı tarih itibarıyla 102 BANKALAR hesabının defterikebir toplamı yanda verilmiştir. Hesap özeti incelendiğinde, farkın satıcı A'ya 2053 No.lu EFT ile yapılan 2.000,00 TL tutarındaki ödemenin kaydedilmemesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
.....	.....
462.000,00	260.000,00

İstenen: İşletmenin bu işlemlerine ait yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

3.5. GELİR TABLOSUNUN DÜZENLENMESİ

Dönem sonu envanter işlemleri yapıldıktan sonra, gelir ve gider hesapları kapatılmadan önce gelir tablosu düzenlenmelidir. Gelir hesapları alacak kalanı, gider hesapları borç kalanı verir. Gelir ve gider hesaplarının kalanları kaynak alınarak gelir tablosu oluşturulur.

Örnek: P ticaret işletmesinin envanter işlemleri sonucunda, 01.01.20XX – 31.12.20XX dönemine ilişkin gelir ve gider hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	45.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
25.000,00	

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HS (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
15.000,00	

İstenen: İşletmenin belirtilen döneme ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	45.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
25.000,00	

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HS (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
15.000,00	

P TİCARET İŞLETMESİ
01.01.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ
GELİR TABLOSU

A - BRÜT SATIŞLAR		45.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	45.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		45.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(25.000.00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(25.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		20.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(--)
FAALİYET KÂRI		20.000,00
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		2.000,00
3- Faiz Gelirleri	2.000,00	
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(15.000,00)
2- Komisyon Giderleri (-)	(15.000,00)	
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN KÂR		7.000,00
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM KÂRI		7.000,00

Sıra Sizde

E ticaret işletmesinin 01.01.20XX – 31.12.20XX dönemine ilişkin gelir ve gider hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	68.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
40.000,00	

643 KOMİSYON GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	17.000,00

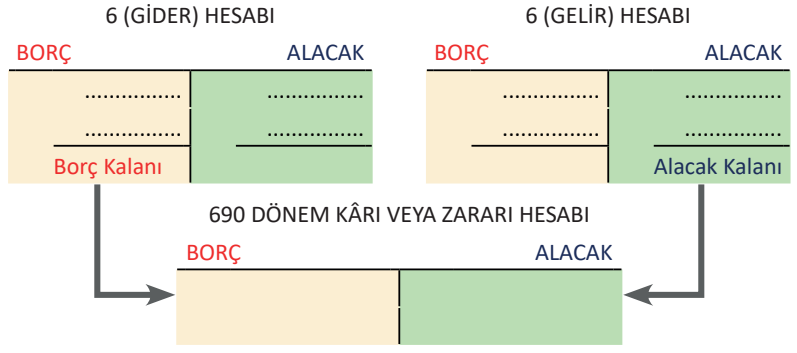
653 KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
1.500,00	

İstenen: İşletmenin belirtilen döneme ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

3.6. GELİR VE GİDER (SONUÇ) HESAPLARININ KAPATILMASI

Dönem sonu envanter işlemleri ve muhasebe kayıtları tamamlanıp dönemin gelir tablosu düzenlendikten sonra gelir tablosu hesapları, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek hesaplar kapatılır (Görsel 3.14). Hesapların kapatılması için borç ya da alacak kalanı tutarı kadar hesapların ters tarafına kayıt yapılması gerekir.

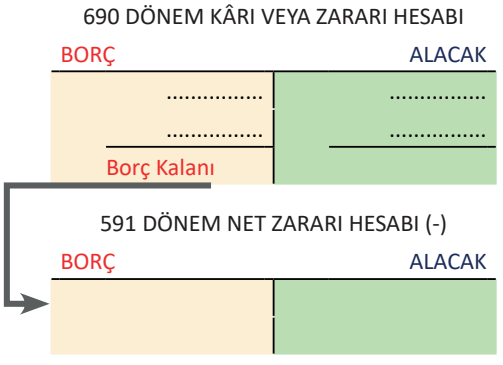

Görsel 3.14: Gelir ve gider (sonuç) hesaplarının kapatılması

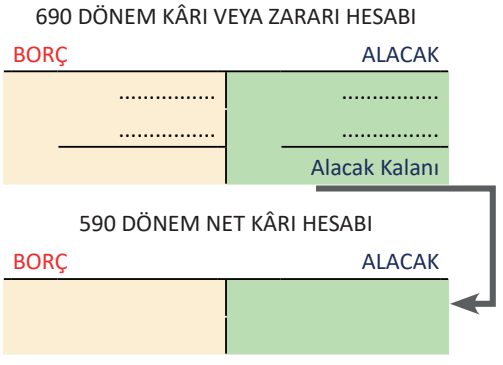
Kesin mizan düzenlenmeden önce gelir tablosu hesapları arasında yer alan 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının da kapatılması gerekir. (Kitapta dönem kârı üzerinden yapılan vergi hesaplamaları ve muhasebe kayıtları ile vergiden sonraki net dönem kârının bilanço hesaplarına aktarım muhasebe kayıtları dikkate alınmamıştır.)

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının borç toplamı alacak toplamından büyük ise hesap, borç kalanı verir. Bu durum da işletmenin zarar ettiğini gösterir. Zarar tutarı, 591 DÖNEM NET ZARARI (-) hesabının borç tarafına devredilir (Görsel 3.15).

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının alacak toplamı borç toplamından büyük ise hesap, alacak kalanı verir. Bu durum da işletmenin kâr ettiğini gösterir. Kâr tutarı, 590 DÖNEM NET KÂRI hesabının alacak tarafına devredilir (Görsel 3.16).

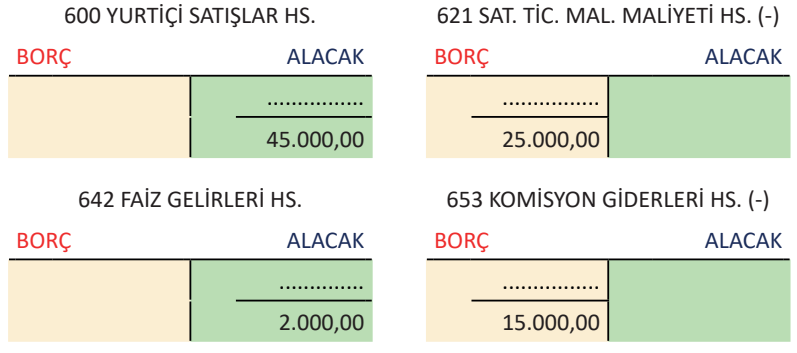

Görsel 3.15: Zararın bilanço hesabına devredilmesi

Görsel 3.16: Kârın bilanço hesabına devredilmesi

Örnek: P ticaret işletmesinin 01.01.20XX – 31.12.20XX dönemine ilişkin gelir ve gider hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

İstenen: İşletmenin gelir ve gider hesaplarının kapatılmasına ilişkin muhasebe kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
121	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	45.000,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	2.000,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		47.000,00
	Gelir hesaplarının dönem kârı veya zararı hesabına devredilmesi		
	31.12.20XX		
122	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	40.000,00	
	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		25.000,00
Mahsup Fişi	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)		15.000,00
	Gider hesaplarının dönem kârı veya zararı hesabına devredilmesi		
	31.12.20XX		
123	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	7.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		7.000,00
	Dönem kârının bilanço hesabına devredilmesi		
	// **Sayfa Toplamı**	94.000,00	94.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ	ALACAK
	7.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
45.000,00	45.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
25.000,00	25.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
2.000,00	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
15.000,00	15.000,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
40.000,00	47.000,00
7.000,00	
47.000,00	47.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI hesabının 7.000,00 TL alacak kalanı, işletmenin belirtilen döneme ait net kârıdır.

Sıra Sizde

E ticaret işletmesinin 01.01.20XX – 31.12.20XX dönemine ilişkin gelir ve gider hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	68.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
40.000,00	

643 KOMİSYON GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	17.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	
1.500,00	

İstenen: İşletmenin gelir ve gider hesaplarının kapatılmasına ilişkin muhasebe kayıtlarını yapınız.

3.7. KESİN MİZANIN DÜZENLENMESİ

31.12.20XX tarihinde dönem sonu envanter işlemleri yapıldıktan sonra

- Gelir tablosunun düzenlenmesi
- Gelir ve gider (sonuç) hesaplarının ilgili bilanço hesaplarına aktarılması
- Defterikebir hesaplarının borç ve alacak tutarlarının toplamına göre kesin mizanın düzenlenmesi işlemleri yapılır (Görsel 3.17).

Görsel 3.17: Kesin mizanın düzenlenmesi

Kesin mizanda sadece bilanço hesapları kalan verir. Gelir ve gider hesapları ile maliyet hesapları, mizanda görünür ancak ilgili hesaplara devredildikleri için kalan vermez.

Örnek: 31.12.20XX tarihinde P ticaret işletmesinin envanter işlemleri sonucundaki defterikebir toplamları aşağıdaki gibidir:

Envanter işlemleri sonucunda yevmiye defteri borç sütunu toplamı, 746.000,00 TL; alacak sütunu toplamı, 746.000,00 TL olarak hesaplanmıştır.

100 KASA HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
225.000,00	35.000,00

102 BANKALAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
97.000,00	20.000,00

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
250.000,00	25.000,00

321 BORÇ SENETLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
40.000,00	100.000,00

500 SERMAYE HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	425.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ	ALACAK
	7.000,00
	7.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
45.000,00	45.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
25.000,00	25.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
2.000,00	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
15.000,00	15.000,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
40.000,00	47.000,00
7.000,00	
47.000,00	47.000,00

İstenen: İşletmenin 31.12.20XX tarihli kesin mizanını düzenleyerek mizanın tutup tutmadığını yorumlayınız.

Çözüm

P TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HS.	225.000,00	35.000,00	190.000,00	
102	BANKALAR HS.	97.000,00	20.000,00	77.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HS.	250.000,00	25.000,00	225.000,00	
321	BORÇ SENETLERİ HS.	40.000,00	100.000,00		60.000,00
500	SERMAYE HS.		425.000,00		425.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HS.		7.000,00		7.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.	45.000,00	45.000,00		
621	SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)	25.000,00	25.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HS.	2.000,00	2.000,00		
653	KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)	15.000,00	15.000,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.	47.000,00	47.000,00		
TOPLAM		**746.000,00**	**746.000,00**	**492.000,00**	**492.000,00**
		EŞİT		EŞİT	

Mizanın Borç Tutarları Toplamı 746.000,00 TL = Yevmiye Defterinin Borç Tutarları Toplamı 746.000,00 TL

Mizanın Alacak Tutarları Toplamı 746.000,00 TL = Yevmiye Defterinin Alacak Tutarları Toplamı 746.000,00 TL

Mizanın Borç Kalanları Toplamı 492.000,00 TL = Mizanın Alacak Kalanları Toplamı 492.000,00 TL

Bu eşitlikler sağlanmışsa kayıtların yevmiye defterinden defterikebire aktarımında hata yapılmadığı, mizanın tuttuğu sonucuna varılır.

Sıra Sizde

31.12.20XX tarihinde E ticaret işletmesinin envanter işlemleri sonucundaki defterikebir toplamları aşağıdaki gibidir:

Envanter işlemleri sonucunda yevmiye defteri borç sütunu toplamı, 1.055.500,00 TL; alacak sütunu toplamı, 1.055.500,00 TL olarak hesaplanmıştır.

100 KASA HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
380.000,00	70.500,00

102 BANKALAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
194.000,00	40.000,00

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
190.000,00	40.000,00

320 SATICILAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
80.000,00	200.000,00

500 SERMAYE HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
	450.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ	ALACAK
	43.500,00
	43.500,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
68.000,00	68.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MAL. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
40.000,00	40.000,00

643 KOMİSYON GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
17.000,00	17.000,00

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Sıra Sizde

653 KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
1.500,00	1.500,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
41.500,00	85.000,00
43.500,00	
85.000,00	85.000,00

İstenen: İşletmenin 31.12.20XX tarihli kesin mizanını düzenleyerek mizanın tutup tutmadığını yorumlayınız.

3.8. KAPANIŞ BİLANÇOSUNUN DÜZENLENMESİ

Her hesap döneminin sonunda, işletmenin sahip olduğu varlıklar ve bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren kapanış bilançosu düzenlenir. Kapanış bilançosu TTK 68. maddesinde yıl sonu bilançosu olarak adlandırılır. Hesap döneminin sonu, bilanço günü olarak tanımlanır (VUK 185. madde).

Hesap dönemi sonunda düzenlenen kesin mizanda kalan veren hesaplar kaynak alınarak kapanış bilançosu düzenlenir. Kesin mizanda sadece bilanço hesapları kalan verir. Kesin mizanda borç kalanı veren hesapların kalan tutarı, kapanış bilançosunun aktifine; alacak kalanı veren hesapların kalan tutarı, bilançonun pasifine yazılır.

Örnek: P ticaret işletmesinin kesin mizanı aşağıdaki gibidir:

P TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HS.	225.000,00	35.000,00	190.000,00	
102	BANKALAR HS.	97.000,00	20.000,00	77.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HS.	250.000,00	25.000,00	225.000,00	
321	BORÇ SENETLERİ HS.	40.000,00	100.000,00		60.000,00
500	SERMAYE HS.		425.000,00		425.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HS.		7.000,00		7.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.	45.000,00	45.000,00		
621	SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)	25.000,00	25.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HS.	2.000,00	2.000,00		
653	KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)	15.000,00	15.000,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.	47.000,00	47.000,00		
TOPLAM		**746.000,00**	**746.000,00**	**492.000,00**	**492.000,00**
		EŞİT		EŞİT	

İstenen: P ticaret işletmesinin kapanış bilançosunu düzenleyiniz.

Çözüm

P TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KAPANIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**492.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**60.000**
10 Hazır Değerler	267.000		32 Ticari Borçlar	60.000	
100 Kasa	190.000		321 Borç Senetleri	60.000	
102 Bankalar	77.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
15 Stoklar	225.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**432.000**
153 Ticari Mallar	225.000		50 Ödenmiş Sermaye	425.000	
II. DURAN VARLIKLAR		--	500 Sermaye	425.000	
			59 Dönem Net Kârı (Zararı)	7.000	
			590 Dönem Net Kârı	7.000	
		492.000			**492.000**

Sıra Sizde

79. sayfada yer alan "Sıra Sizde" etkinliğinde kesin mizanını düzenlediğiniz E ticaret işletmesinin kapanış bilançosunu düzenleyiniz.

3.9. BİLANÇO HESAPLARININ KAPATILMASI

Defterler hesap dönemi itibarıyla tutulur. Kayıtlar, her hesap dönemi sonunda kapatılır ve izleyen dönem başında yeniden açılır (VUK 174. madde).

Kanunda belirtildiği gibi hesap dönemlerinin birbirinden ayrılabilmesi için hesap dönemi başında açılan bilanço hesaplarının hesap dönemi sonunda kapatılması gerekir. Hesapların kapatılması işlemi, kalan veren hesabın kalan tutarı kadar ters tarafına kayıt yapılarak gerçekleştirilir. Böylece hesabın borç ve alacak tutarları birbirine eşit hâle getirilmiş olur. Bu işlem, hesap döneminin son yevmiye defteri kaydıdır.

Örnek: P ticaret işletmesinin kapanış bilançosu, aşağıda verilen kesin mizan kaynak alınarak önceki örnekte oluşturulmuştur.

P TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HS.	225.000,00	35.000,00	190.000,00	
102	BANKALAR HS.	97.000,00	20.000,00	77.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HS.	250.000,00	25.000,00	225.000,00	
321	BORÇ SENETLERİ HS.	40.000,00	100.000,00		60.000,00
500	SERMAYE HS.		425.000,00		425.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HS.		7.000,00		7.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.	45.000,00	45.000,00		
621	SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)	25.000,00	25.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HS.	2.000,00	2.000,00		
653	KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)	15.000,00	15.000,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.	47.000,00	47.000,00		
TOPLAM		**746.000,00**	**746.000,00**	**492.000,00**	**492.000,00**
		EŞİT		EŞİT	

İstenen: P ticaret işletmesinin kapanış yevmiye kaydı ve defterikebir kayıtlarını düzenleyiniz.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
124	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	60.000,00	
	500 SERMAYE HESABI	425.000,00	
	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI	7.000,00	
Mahsup Fişi	100 KASA HESABI		190.000,00
	102 BANKALAR HESABI		77.000,00
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		225.000,00
	Kapanış kaydı		
	//		

100 KASA HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
225.000,00	35.000,00
	190.000,00
225.000,00	225.000,00

102 BANKALAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
97.000,00	20.000,00
	77.000,00
97.000,00	97.000,00

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
250.000,00	25.000,00
	225.000,00
250.000,00	250.000,00

321 BORÇ SENETLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
40.000,00	100.000,00
60.000,00	
100.000,00	100.000,00

500 SERMAYE HS.

BORÇ	ALACAK
425.000,00	.....
	425.000,00
425.000,00	425.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ	ALACAK
7.000,00	7.000,00
7.000,00	7.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
45.000,00	45.000,00
45.000,00	45.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
25.000,00	25.000,00
25.000,00	25.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
2.000,00	2.000,00
2.000,00	2.000,00

653 KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
.....	.....
15.000,00	15.000,00
15.000,00	15.000,00

690 DÖN. NET KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
40.000,00	47.000,00
7.000,00	
47.000,00	47.000,00

Sıra Sizde

81. sayfada yer alan "Sıra Sizde" etkinliğinde kapanış bilançosunu düzenlediğiniz E ticaret işletmesinin kapanış yevmiye kaydı ve defterikebir kayıtlarını düzenleyiniz.

3.10. YENİ DÖNEME İLİŞKİN HESAPLARIN AÇILMASI

Muhasebenin "dönemsellik" ilkesi ve VUK'un 174.maddesine göre her hesap dönemi sonunda kapatılan bilanço hesapları, izleyen dönemde açılır ve işletme, ticari faaliyetine başlamış olur (Görsel 3.18).

Önceki dönemin kapanış bilançosu kaynak alınarak izleyen dönemin açılış bilançosu düzenlenir. Önceki dönemin kapanış yevmiye kaydının tersi, izleyen dönemin açılış yevmiye kaydı olarak oluşturulur. Açılış yevmiye kaydı, 1 No.lu yevmiye kaydıdır.

Görsel 3.18: Yeni döneme ilişkin hesapların açılması

Örnek: P ticaret işletmesinin önceki döneme ilişkin kapanış yevmiye kaydı aşağıdaki gibidir:

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
124	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	60.000,00	
	500 SERMAYE HESABI	425.000,00	
	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI	7.000,00	
Mahsup Fişi	100 KASA HESABI		190.000,00
	102 BANKALAR HESABI		77.000,00
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		225.000,00
	Kapanış kaydı		
	//		

İstenen: İşletmenin 01.01.20XX tarihli izleyen döneme ilişkin açılış yevmiye kaydını ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	01.01.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
1	100 KASA HESABI	190.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	77.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	225.000,00	
Mahsup Fişi	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		60.000,00
	500 SERMAYE HESABI		425.000,00
	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		7.000,00
	Açılış kaydı		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
190.000,00	

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
77.000,00	

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
225.000,00	

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	60.000,00

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
	425.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

BORÇ	ALACAK
	7.000,00

Sıra Sizde 82. sayfada yer alan "Sıra Sizde" etkinliğinde kapanış yevmiye kaydını yaptığınız E ticaret işletmesinin izleyen döneme ait açılış yevmiye kaydını yapınız.

ÖRNEK OLAY (MONOGRAFİ)

Muhasebe sürecinin bir arada gözlemlenebildiği bir örnek olay verilmiştir. Örnek olayı inceleyerek adımları takip ediniz ve istenenleri uygulayınız.

Y ticaret işletmesi, 29.11.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır:

Kasa	50.000,00 TL	Kısa Vadeli Satıcılar	40.000,00
Ticari Mallar	70.000,00 TL	Satıcı A.C. 20.000,00	
Sermaye	?	Satıcı B.N. 20.000,00	

Dönem İçi İşlemler

1. İşletme, 30.11.20XX tarihinde kasadaki 15.000,00 TL'yi bankada açılan hesabına yatırmıştır (C-1187 No.lu dekont).
2. İşletme, 01.12.20XX tarihinde Satıcı A.C.'ye 6.000,00 TL nakit ödeme yapmıştır (A-636 No.lu ödeme fişi).
3. İşletme, 30.12.20XX tarihinde 5.000,00 TL tutarındaki malı peşin satmıştır [A-01 No.lu fatura (KDV dikkate alınmamıştır.)].

Muhasebe Dışı Envanter Bilgileri

1. 31.12.20XX tarihinde bankadan gelen hesap özetinde işletmenin bankadaki hesabında 15.200,00 TL olduğu görülmüştür. 102 BANKALAR hesabı defterikebiri 15.000,00 TL borç kalanı vermiştir. Farkın bankanın işletmeye 200,00 TL faiz ödemesi yapmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır.
2. 31.12.20XX tarihinde Y ticaret işletmesinin ticari mal envanterinde 67.000,00 TL tutarında ticari mal sayılmıştır. Aynı tarih itibarıyla genel geçici mizanda 153 TİCARİ MALLAR hesabının defterikebiri, 70.000,00 TL borç kalanı vermektedir. Yapılan incelemede, farkın yıl içinde satılan ticari malın maliyet kaydının yapılmamasından kaynaklandığı anlaşılmıştır.
3. Diğer varlık ve kaynak kalemleri, işletme kayıtlarında görüldüğü gibidir.

İstenen

a) İşletmenin sermayesini hesaplayarak açılış bilançosunu düzenleyiniz.
b) Kasım ve Aralık aylarına ait yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.
c) Kasım ayı mizanını ve yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.
ç) Genel geçici mizanı ve yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.
d) Envanter işlemlerini muhasebeleştiriniz.
e) Gelir tablosunu düzenleyiniz.
f) Gelir ve gider (sonuç) hesaplarını kapatınız.
g) Kesin mizanı düzenleyiniz.
ğ) Kapanış bilançosunu düzenleyiniz.
h) Kapanış yevmiye kaydını yapınız.
ı) Defterikebir ve yardımcı defter kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) İşletmenin sermayesinin hesaplanması ve açılış bilançosunun oluşturulması

AKTİF TOPLAMI = PASİF TOPLAMI
DÖNEN VARLIKLAR + DURAN VARLIKLAR = TOPLAM YABANCI KAYNAKLAR + ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE)
ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE) = VARLIKLAR TOPLAMI - YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI
ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE) = (50.000,00 + 70.000,00) - 40.000,00
ÖZ KAYNAKLAR (SERMAYE) = 80.000,00

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 29.11.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**120.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**40.000**
10 Hazır Değerler	50.000		32 Ticari Borçlar	40.000	
100 Kasa	50.000		320 Satıcılar	40.000	
15 Stoklar	70.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
153 Ticari Mallar	70.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**80.000**
II. DURAN VARLIKLAR		--	50 Ödenmiş Sermaye	80.000	
			500 Sermaye	80.000	
		120.000			**120.000**

b) İşletmenin Kasım ve Aralık aylarına ait yevmiye defteri kayıtlarının yapılması

Madde No.		BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
	29.11.20XX		
1	100 KASA HESABI	50.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00	
	320 SATICILAR HESABI		40.000,00
Mahsup Fişi	320.01 Satıcı A.C. 20.000,00		
	320.01 Satıcı B.N. 20.000,00		
	500 SERMAYE HESABI		80.000,00
	Açılış kaydı		
	30.11.20XX		
2	102 BANKALAR HESABI	15.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		15.000,00
	C-1187 No.lu dekont ile bankada hesap açılması		
	Kasım Ayı Toplamı	135.000,00	135.000,00
	01.12.20XX		
3	320 SATICILAR HESABI	6.000,00	
	320 01 Satıcı A.C. 6.000,00		
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		6.000,00
	A-636 No.lu ödeme fişi ile Satıcı A.C.'ye olan borcun ödenmesi		
	30.12.20XX		
4	100 KASA HESABI	5.000,00	
Tahsil Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		5.000,00
	A-01 No.lu fatura ile peşin mal satışı		
	// **Aralık Ayı Toplamı**	146.000,00	146.000,00

c) İşletmenin Kasım ayı mizanının ve yardımcı defter mizanının düzenlenmesi (Mizanları oluşturan tutarlar 88. sayfadaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 30.11.20XX TARİHLİ KASIM AYI MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	50.000,00	15.000,00	35.000,00	
102	BANKALAR HESABI	15.000,00		15.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00		70.000,00	
320	SATICILAR HESABI		40.000,00		40.000,00
500	SERMAYE HESABI		80.000,00		80.000,00
TOPLAM		**135.000,00**	**135.000,00**	**120.000,00**	**120.000,00**

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 30.11.20XX TARİHLİ 320 SATICILAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
320.01	Satıcı A.C.		20.000,00		20.000,00
320.02	Satıcı B.N.		20.000,00		20.000,00
TOPLAM			**40.000,00**		**40.000,00**

ç) İşletmenin genel geçici mizanın ve yardımcı defter mizanının düzenlenmesi (Mizanları oluşturan tutarlar 88. sayfadaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	55.000,00	21.000,00	34.000,00	
102	BANKALAR HESABI	15.000,00		15.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00		70.000,00	
320	SATICILAR HESABI	6.000,00	40.000,00		34.000,00
500	SERMAYE HESABI		80.000,00		80.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		5.000,00		5.000,00
TOPLAM		**146.000,00**	**146.000,00**	**119.000,00**	**119.000,00**

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ 320 SATICILAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
320.01	Satıcı A.C.	6.000,00	20.000,00		14.000,00
320.02	Satıcı B.N.		20.000,00		20.000,00
TOPLAM		**6.000,00**	**40.000,00**		**34.000,00**

d) İşletmenin envanter kayıtlarının yapılması

Madde No.				
	31.12.20XX	**Devreden Toplam**	146.000,00	146.000,00
5	102 BANKALAR HESABI		200,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI			200,00
	Envanter kaydı			
	31.12.20XX			
6	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		3.000,00	
Mahsup Fişi	153 TİCARİ MALLAR HESABI			3.000,00
	Envanter kaydı			
	//	**Sayfa Toplamı**	149.200,00	149.200,00

e) İşletmenin gelir tablosunun düzenlenmesi

Y TİCARET İŞLETMESİ 29.11.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		5.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	5.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		5.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(3.000.00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(3.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		2.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(--)
FAALİYET KÂRI		2.000,00
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		200,00
3- Faiz Gelirleri	200,00	
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(--)
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN KÂR		2.200,00
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM KÂRI		2.200,00

f) İşletmenin gelir ve gider (sonuç) hesaplarının kapatılması

Madde No.			
	31.12.20XX **Devreden Toplam**	149.200,00	149.200,00
7	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	5.000,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	200,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		5.200,00
	Gelir hesaplarının dönem kârı veya zararı hesabına devredilmesi		
	31.12.20XX		
8	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	3.000,00	
Mahsup Fişi	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		3.000,00
	Gider hesaplarının dönem kârı veya zararı hesabına devredilmesi		
	31.12.20XX		
9	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	2.200,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		2.200,00
	Dönem kârının bilanço hesabına devredilmesi		
	// **Kesin Mizan Toplamı**	159.600,00	159.600,00

g) İşletmenin kesin mizanının düzenlenmesi (Kesin mizanı oluşturan tutarlar 88. sayfadaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HS.	55.000,00	21.000,00	34.000,00	
102	BANKALAR HS.	15.200,00		15.200,00	
153	TİCARİ MALLAR HS.	70.000,00	3.000,00	67.000,00	
320	SATICILAR HS.	6.000,00	40.000,00		34.000,00
500	SERMAYE HS.		80.000,00		80.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HS.		2.200,00		2.200,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.	5.000,00	5.000,00		
621	SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)	3.000,00	3.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HS.	200,00	200,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.	5.200,00	5.200,00		
TOPLAM		**159.600,00**	**159.600,00**	**116.200,00**	**116.200,00**

ğ) İşletmenin kapanış bilançosunun düzenlenmesi

Y TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KAPANIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**116.200**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**34.000**
10 Hazır Değerler	49.200		32 Ticari Borçlar	34.000	
100 Kasa	34.000		320 Satıcılar	34.000	
102 Bankalar	15.200		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
15 Stoklar	67.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**82.200**
153 Ticari Mallar	67.000		50 Ödenmiş Sermaye	80.000	
II. DURAN VARLIKLAR		--	500 Sermaye	80.000	
			59 Dönem Net Kârı (Zararı)	2.200	
			590 Dönem Net Kârı	2.200	
		116.200			**116.200**

h) İşletmenin kapanış yevmiye kaydının yapılması

Madde No.	31.12.20XX			
	Devreden Toplam		159.600,00	159.600,00
10	320 SATICILAR HESABI		34.000,00	
	320.01 Satıcı A.C. 14.000,00			
	320.02 Satıcı B.N. 20.000,00			
	500 SERMAYE HESABI		80.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		2.200,00	
		100 KASA HESABI		34.000,00
		102 BANKALAR HESABI		15.200,00
		153 TİCARİ MALLAR HESABI		67.000,00
	Kapanış kaydı			
	//	**Sayfa Toplamı**	275.800,00	275.800,00

ı) İşletmenin defterikebir ve yardımcı defter kayıtlarının yapılması

100 KASA HS.

BORÇ		ALACAK	
(1)	50.000,00	(2)	15.000,00
	50.000,00		15.000,00
(4)	5.000,00	(3)	6.000,00
	55.000,00		21.000,00
		(10)	34.000,00
	55.000,00		55.000,00

102 BANKALAR HS.

BORÇ		ALACAK	
(2)	15.000,00	(10)	15.200,00
	15.000,00		
(5)	200,00		
	15.200,00		15.200,00

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ		ALACAK	
(1)	70.000,00	(6)	3.000,00
	70.000,00	(10)	67.000,00
	70.000,00		70.000,00

320 SATICILAR HS.

BORÇ		ALACAK	
(3)	6.000,00	(1)	40.000,00
			40.000,00
	6.000,00		40.000,00
(10)	34.000,00		
	40.000,00		40.000,00

320.01 Satıcı A.C.

BORÇ		ALACAK	
(3)	6.000,00	(1)	20.000,00
			20.000,00
	6.000,00		20.000,00
(10)	14.000,00		
	20.000,00		20.000,00

320.02 Satıcı B.N.

BORÇ		ALACAK	
(10)	20.000,00	(1)	20.000,00
			20.000,00
	20.000,00		20.000,00

500 SERMAYE HS.

BORÇ		ALACAK	
(10)	80.000,00	(1)	80.000,00
			80.000,00
	80.000,00		80.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ		ALACAK	
(10)	2.200,00	(9)	2.200,00
	2.200,00		2.200,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ		ALACAK	
(7)	5.000,00	(4)	5.000,00
			5.000,00
	5.000,00		5.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ		ALACAK	
(6)	3.000,00	(8)	3.000,00
	3.000,00		3.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ		ALACAK	
(7)	200,00	(5)	200,00
	200,00		200,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS

BORÇ		ALACAK	
(8)	3.000,00	(7)	5.200,00
(9)	2.200,00		
	5.200,00		5.200,00

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

1. Vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili ticari işletmelerin varlık ve kaynaklarında yer alan unsurlara değer biçme ve belirleme işlemine, ... denir.
2. Gelir ve gider hesaplarının kalanları kaynak alınarak ..... tablosu oluşturulur.
3. Kesin mizanda sadece ..... hesapları kalan verir.
4. Her hesap döneminin sonunda işletmenin sahip olduğu varlıklar ve bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren ..... bilançosu düzenlenir.
5. Önceki dönemin kapanış bilançosu kaynak alınarak izleyen dönemin ..... bilançosu düzenlenir.

B) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

6. Aşağıdakilerden hangisi tediye fişinde alacaklı hesaptır?

A) Alıcılar
B) Banka Kredileri
C) Bankalar
D) Kasa
E) Satıcılar

7. Aşağıdakilerden hangisi tahsil fişinde borçlu hesaptır?

A) Alınan Çekler
B) Bankalar
C) Kasa
D) Satıcılar
E) Yurtiçi Satışlar

8. Aşağıdakilerden hangisi 31 Aralık tarihinde envanter işlemlerinden önce düzenlenen mizandır?

A) Açılış mizanı
B) Aylık mizan
C) Genel geçici mizan
D) Kesin mizan
E) Yılsonu mizanı

9. Aşağıdakilerden hangisi 31 Aralık tarihinde envanter işlemlerinden sonra düzenlenen mizandır?

A) Aylık mizan
B) Genel geçici mizan
C) Kapanış mizanı
D) Kesin mizan
E) Yıl sonu mizanı

10. Aşağıda defterikebir ile ilgili verilen bilgilerden hangisi <u>yanlıştır?</u>

A) Defterikebir toplamlarından mizan oluşturulur.
B) Muhasebenin sınıflandırma fonksiyonunu yerine getirir.
C) İşlemler, yevmiye defterinden defterikebire aktarılır.
D) İşlemler, defterikebirden muhasebe fişlerine aktarılır.
E) Karşılıklı sayfalarına aynı sıra numarası verilir.

11. Kapanış bilançosu oluşturulurken tutarlar aşağıdaki çizelgelerden hangisinden alınır?

A) Kesin mizandan
B) Genel geçici mizandan
C) Yevmiye defterinden
D) Defterikebir toplamlarından
E) Aralık ayı mizanından

12. 11.12.20XX tarihinde 3.000,00 TL tutarındaki mal peşin olarak satın alınmıştır. Bu işlemin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki yevmiye madde türlerinden hangisine aittir (KDV dikkate alınmamıştır.)?

A) Basit
B) Bileşik
C) Düzeltme
D) Karma
E) Türemiş

13. 1 Ocak'ta açılış yevmiye maddesi, 31 Aralık'ta kapanış yevmiye maddesi kaydı yapılması aşağıdaki muhasebe temel kavramlarının hangisinin gereğidir?

A) Dönemsellik
B) Kişilik
C) Parayla ölçülme
D) Sosyal sorumluluk
E) Süreklilik

14. Yardımcı hesaplarla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Ana hesapları detaylandırmak için kullanılır.
B) Defterikebir hesabının borç toplamı, o hesaba ait yardımcı hesapların borç toplamına eşittir.
C) Yardımcı hesaplar yardımcı defterde takip edilir.
D) Defterikebir hesabının alacak toplamı, o hesaba ait yardımcı hesapların alacak toplamına eşittir.
E) Yardımcı hesaplar Tek Düzen Hesap Planı'nda yer alır.

15. Gelir ve gider hesapları ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Gelir hesapları alacak kalanı verir.
B) Kalanları bilançoda görünür.
C) Kalanlarından gelir tablosu oluşturulur.
D) 690 DÖNEM KÂRI veya ZARARI hesabına devredilir.
E) Gider hesapları borç kalanı verir.

16. Muhasebenin kaydetme ve sınıflandırma fonksiyonlarının yerine getirildiği defterler sırasıyla, aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

A) Envanter defteri- yevmiye defteri
B) Envanter defteri- defterikebir
C) Defterikebir- envanter defteri
D) Yevmiye defteri- envanter defteri
E) Yevmiye defteri- defterikebir

17. Mali nitelikli işlemleri kaydetmede muhasebe fişlerini kullanan işletmenin muhasebe sürecinde yapacağı kayıt sıralaması aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) İşlemlere ait belgeler - muhasebe fişleri - yevmiye defteri - defterikebir
B) Muhasebe fişleri - yevmiye defteri - defterikebir - işlemlere ait belgeler
C) Yevmiye defteri - defterikebir - işlemlere ait belgeler - muhasebe fişleri
D) Muhasebe fişleri - defterikebir - yevmiye defteri - işlemlere ait belgeler
E) Yevmiye defteri - muhasebe fişleri - defterikebir - işlemlere ait belgeler

18. Bilanço usulüne göre defter tutan işletmelerin dönem sonu envanter işlemleri yapıldıktan sonra, gelir ve gider hesapları kapatılmadan önce düzenlemeleri gereken temel mali tablo aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilanço
B) Genel geçici mizan
C) Gelir tablosu
D) Fon akım tablosu
E) İşletme hesabı özeti

19. Aşağıdakilerden hangisi muhasebe dışı envanter işlemi değildir?

A) Varlık ve borçların fillî durumunu miktar olarak belirleme
B) Varlık ve borçların fillî durumunu değer olarak belirleme
C) Varlık ve borçların fillî durumunu envanter defterine yazma
D) Fiilî durumla kayıtları karşılaştırma
E) Envanter kayıtlarını yapma

4. Öğrenme Birimi

Aktif Karakterli Hesaplar

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak dönen varlık hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak duran varlık hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini

TEMEL KAVRAMLAR

dönen varlık, dönen varlık hesapları, duran varlık, duran varlık hesapları, envanter

KONULAR

4.1. DÖNEN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

4.2. DURAN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Tek düzen hesap planında yer alan dönen ve duran varlık hesaplarını ve bu hesapların kod numaralarını sınıfta inceleyiniz.**
2. **Dönen ve duran varlıklardaki hesapların işleyiş kurallarını sınıfta arkadaşlarınızla gözden geçiriniz.**

4.1. DÖNEN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Aktif karakterli hesaplar aynı zamanda varlık hesaplarıdır. **Varlıklar,** işletmenin sahip olduğu bilançonun aktifinde yer alan ve parayla ifade edilebilen değerler ve alacaklardan oluşur. Bu hesaplar, bilançonun aktif tarafını oluşturan ve işletmenin sahip olduğu değerlerin ve alacaklarının izlendiği hesaplardır. Aktif karakterli hesaplarda ilk kayıt borç tarafına yapılır. Bu hesaplar borç kalanı verir ya da hiç kalan vermez.

BORÇ	AKTİF KARAKTERLİ HESAPLAR (VARLIK HESAPLARI) (I, II)	ALACAK
İlk kayıt borç tarafına yapılır. Artış yaratan işlemler borç tarafına kaydedilir.		Azalış yaratan işlemler alacak tarafına kaydedilir.
+		-

Aktif karakterli hesapların bilançodaki gösterimi aşağıdaki (Görsel 4.1) gibidir:

AKTİF (VARLIKLAR)	BCD TİCARET İŞLETMESİNİN 01.01.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU		PASİF (KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	XXXXXX		III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
II. DURAN VARLIKLAR	XXXXXX		IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
			V. ÖZ KAYNAKLAR	XXXXXX
AKTİF TOPLAMI	XXXXXX		PASİF TOPLAMI	XXXXXX

Dipnotlar
1) .....
2) .....

Görsel 4.1: Aktif karakterli hesapların bilançoda gösterilmesi

Aktif karakterli hesaplar (varlık hesapları), tek düzen hesap planında iki sınıf hâlinde bulunur.

- Dönen varlıklar
- Duran varlıklar

İşletmenin bir yıllık faaliyet dönemi içinde veya 1 yıldan daha kısa sürede nakde çevrilebilecek varlıklardır. İşletmenin nakit olarak kasasında veya bankada bulundurduğu varlıkları ile normal koşullarda bir yıl içinde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülen varlıklar, dönen varlıklar grubunda yer alır.

Dönen varlıklar sınıfı aşağıdaki hesap gruplarına ayrılmıştır:

1 DÖNEN VARLIKLAR
- 10 HAZIR DEĞERLER
- 11 MENKUL KIYMETLER
- 12 TİCARİ ALACAKLAR
- 13 DİĞER ALACAKLAR
- 14 ----------
- 15 STOKLAR
- 16 ----------
- 17 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
- 18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
- 19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR

4.1.1. Hazır Değerler

Hazır değerler 10 kodlu hesap grubunu oluşturur. Nakit olarak elde veya bankada bulunan varlıklar ile istenildiği zaman değer kaybına uğramadan paraya çevirme imkânı bulunan varlıkları (menkul kıymetler hariç) kapsar.

Hazır değerler grubunda yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

10 HAZIR DEĞERLER
100 KASA HESABI
101 ALINAN ÇEKLER HESABI
102 BANKALAR HESABI
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI

Hazır değerler grubu hesaplarında artış olduğu zaman hesabın borç tarafına, azalış olduğu zaman hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hazır değerler grubundaki hesaplardan (-) işaretli olanlar hariç diğerleri, varlık hesapları gibi çalışır.

100 KASA HESABI

a) Niteliği: İşletmenin kasasında bulunan ulusal ve yabancı paraların Türk lirası karşılığının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Nakit girişleri, bu hesabın borç tarafına; nakit çıkışları ise alacak tarafına kaydedilir. Bu hesap, borç kalanını verir ya da hiç kalan vermez. Çünkü işletmeye giren paradan daha fazla tutarda para çıkması mümkün değildir. 459 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'ne göre; 01.01.2016 tarihinden itibaren belge düzenleme zorunluluğu kapsamında olanların kendi aralarında ve belge düzenleme zorunluluğu kapsamında olmayanlarla yapacakları, 7.000,00 TL'yi aşan tutardaki her türlü tahsilat ve ödemeleri aracı finansal kurumlar kanalıyla yapmaları ve bu tahsilat ve ödemeleri söz konusu kurumlarca düzenlenecek belgeler ile ispat etmeleri zorunludur. Nakit ödemelerdeki tutarla ilgili değişiklikler, https://www.gib.gov. tr/ adresinden takip edilir.

BORÇ	100 KASA HESABI	ALACAK
• Nakit sermaye konması		• Nakit ödeme yapılması
• Mal satış bedelinden yapılan nakit tahsilat		• Peşin bedelle ticari mal alışı
• Çekin/senedin nakit tahsilatı		• Keşide edilen (verilen) senedin ödenmesi
• Banka kredi hesabından para çekilmesi		• Bankaya mevduat olarak para yatırılması
• Nakit tahsilat yapılması		• Kredi hesabına para yatırılması
+		-

Örnek

1. 14.08.20XX tarihinde X ticaret işletmesi, sahibinin koyduğu 6.500,00 TL nakit sermaye ile ticari faaliyetine başlamıştır.
2. 16.08.20XX tarihinde işletmenin kasasından bankadaki hesabına 4.000,00 TL yatırılmıştır (20 No.lu banka dekontu).
3. 17.09.20XX tarihinde 1.500,00 TL tutarındaki ticari mal, nakit olarak satın alınmıştır [A-725 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].

İstenen

a) Nakit sermaye konması ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

b) Bankaya para yatırılması ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

c) Mal alımı ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

ç) Yukarıdaki işlemlere ilişkin olarak defterikebir (100 No.lu hesap) kaydını yapınız.

Çözüm

a) Nakit sermaye konması

Madde No.	14.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
1	100 KASA HESABI	6.500,00	
Tahsil Fişi	500 SERMAYE HESABI		6.500,00
	Nakit sermaye ile faaliyete başlanması		
	//		

b) Bankaya para yatırılması

Madde No.	16.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
2	102 BANKALAR HESABI	4.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		4.000,00
	20 No.lu banka dekontu ile bankaya para yatırılması		
	//		

c) Ticari malın alınması

Madde No.	17.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
3	153 TİCARİ MALLAR HESABI	1.500,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		1.500,00
	A-725 No.lu fatura ile mal alımı		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
6.500,00	4.000,00
	1.500,00
6.500,00	5.500,00

c) 100 Kasa Hesabının Envanteri: Varlık ve kaynak hesapları içinde en çok işlem gören hesap, kasa hesabıdır. Bu sebeple kasa hesabının envanteri günlük olarak yapılmaktadır. Her günün sonunda kasada bulunan paralar sayılır ve 100 KASA hesabının defterikebir kalanıyla karşılaştırılır. Yapılan karşılaştırmada istenilen durum, sayım sonucu ile hesabın borç kalanının aynı tutarı vermesidir. Sayım sonucu ve kasa hesabının borç kalanı eşit ise herhangi bir işlem yapılmaz. Eğer sayım sonucu ve hesabın borç kalanı arasında bir fark varsa bunun araştırılıp düzeltilmesi gerekir. Kasa farkı, "kasa noksanı (eksik)" ve "kasa fazlası" olmak üzere iki şekilde ortaya çıkabilir:

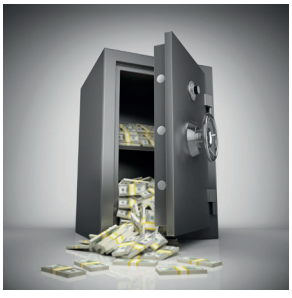
Kasa Noksanı: Fiilî kasa sayımı sonucunda tespit edilen mevcut paranın 100 KASA hesabının defterikebirdeki kalanından az çıkması durumuna **kasa noksanı** denir.

Kasa Fiilî Durum < Kasa Hesabı Borç Kalanı ⇨ Fark Kasa Noksanı

Kasa noksanı bazı nedenlerden dolayı ortaya çıkabilir. Bu nedenler;

- Ödeme kaydının unutulması
- Eksik tahsilat yapılması
- Fazla ödeme yapılması
- Kasadan izinsiz para alınmasıdır.

Kasa noksanının sebebi o gün içinde bulunursa düzeltme kaydı yapılır. Kasa noksanı sebebinin gün içinde belirlenemediği durumlarda noksan olan tutar, nedeni bulununcaya kadar 197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI hesabının borç tarafına araştırılmak üzere kaydedilir. Noksan olan tutar, 100 KASA hesabının alacak tarafına kaydedilir. Böylece kasadaki mevcut durum ile kayıtlardaki durum birbirine eşit hâle getirilir. Örneğin

Görsel 4.2: Kasadaki para

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
100.000,00	40.000,00

60.000,00 TL
Borç Kalanı

Fiilî (Mevcut) Durum
(Kasadaki Paranın Sayım Sonucu)
35.000,00 TL

Defterikebir Kaydı
(100 Kasa Hesabının Sonucu, Borç Kalanı)
60.000,00 TL

Kasa Noksanı = 60.000,00 TL - 35.000,00 TL = **25.000,00 TL**

Kasa noksanı tespit edilirken "esas alınan" fiilî durumdur. Fiilî duruma bakarak düzeltme kaydı yapılır. 100 KASA hesabının borç kalanı fiilî duruma eşitlenir. Eğer kasa sayımı sonucundaki tutar defterikebir sonucundaki tutarın altında çıkarsa bu durum, kasa noksanı olarak ifade edilir. Örnekte 100 KASA hesabının kalanı 60.000,00 TL'dir. Kasadaki paranın sayımı sonucu 35.000,00 TL'dir.
Burada 60.000,00 TL - 35.000,00 TL = 25.000,00 TL kasa noksanı vardır.

Örnek: C ticaret işletmesinin 16.06.20XX tarihinde yaptığı kasa sayımı sonucu, kasada 40.000,00 TL olduğu belirlenmiştir. Aynı tarihte 100 KASA hesabının durumu aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
90.000,00	20.000,00

İstenen

a) Kasa noksanını hesaplayınız.

b) Kasa noksanının sebebi aynı gün tespit edilememiş ve araştırılmak üzere ilgili hesaba alınması kararlaştırılmıştır. Bu durumu göz önünde bulundurarak kasa noksanının yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 30.07.20XX tarihinde, kasa noksanının 5.000,00 TL tutarındaki kısmının 16.06.20XX tarihinde satıcı DE'ye yapılan ödemenin kayıtlara eksik geçirilmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. İlgili yevmiye defteri ve defterikebir (197 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) Geriye kalan 25.000,00 TL'lik kasa noksanının nedeni yıl sonuna kadar tespit edilememiştir ve kasiyer AB'den alınmasına karar verilmiştir. Bu durumun ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (197 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

d) Kasa noksanının tamamının sebebi bulunamadığını varsayarak bununla ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

a) Kasa noksanının hesaplanması

100 KASA HESABI DEFTERİKEBİRİNİN				
Borç tarafı toplamı	-	Alacak tarafı toplamı	=	Bakiye (Kalan)
90.000,00 TL		20.000,00 TL		**70.000,00 TL**
İşletmenin kasasının fiilî sayım sonucu			=	- **40.000,00 TL**
Kasa noksanı tutarı			=	**30.000,00 TL**

b) Sebebi bulunamadığı için kasa noksanının ilgili hesaba aktarılması

Madde No.	16.06.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
124	197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI	30.000,00	
	197.01 Kasa Noksanı 30.000,00		
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		30.000,00
	Kasa noksanının kaydedilmesi		
	//		

Bu kayıtla 100 KASA hesabının kalanı ile kasadaki mevcut durum aynı tutarı gösterir hâle gelmiştir.

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
90.000,00	20.000,00
	30.000,00
90.000,00	50.000,00

197 SAYIM VE TES. NOKSAN. HESABI

BORÇ	ALACAK
30.000,00	

c) Satıcı DE'ye yapılan ödeme kaydının düzeltilmesi

Madde No.	30.07.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
125	320 SATICILAR HESABI	5.000,00	
	320.01 DE 5.000,00		
Mahsup Fişi	197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI		5.000,00
	197.01 Kasa Noksanı 5.000,00		
	Kasa noksanının kapatılması		
	//		

ç) Kasa noksanının personel AB'den tahsiline karar verilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
214	135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI	25.000,00	
	135.01 AB 25.000,00		
Mahsup Fişi	197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI		25.000,00
	197.01 Kasa Noksanı 25.000,00		
	Kasa noksanının kasiyer AB'den tahsiline karar verilmesi		
	//		

197 SAYIM VE TES. NOKSAN. HS.

BORÇ	ALACAK
30.000,00	5.000,00
	25.000,00
30.000,00	30.000,00

197.01 Kasa Noksanı

BORÇ	ALACAK
30.000,00	5.000,00
	25.000,00
30.000,00	30.000,00

d) Kasa noksanının sebebi yapılan tüm araştırmalara rağmen bulunamaz ise bu tutar, dönem sonunda zarar hesaplarına aktarılır. Örnekte 30.000,00 TL'lik noksan tutarın tamamının dönem sonunda zarar yazılmasına karar verilmesi durumunda, kaydın aşağıdaki şekilde yapılması gerekmektedir:

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
215	689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI	30.000,00	
	689.01 Kasa Noksanı Zararı 30.000,00		
Mahsup Fişi	197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI		30.000,00
	197.01 Kasa Noksanı 30.000,00		
	Kasa noksanının dönem sonunda zararına aktarılması		
	//		

Kasa Fazlası: Fiilî kasa sayımı sonucunda tespit edilen mevcut paranın 100 KASA hesabının defterikebirdeki borç kalanından fazla çıkmasına **kasa fazlası** denir.

Kasa Fiilî Durum > Kasa Hesabı Borç Kalanı ⇨ Fark Kasa Fazlası

Kasa fazlası farklı nedenlerden dolayı ortaya çıkabilir. Bu nedenler;

- Fazla tahsilat yapılması
- Tahsil kaydının unutulması veya kaydın eksik tutar üzerinden yapılması
- Eksik ödeme yapılmasıdır.

Kasa fazlasının sebebi o gün içinde bulunursa düzeltme kaydı yapılır. Kasa fazlasının sebebinin gün içinde belirlenememesi durumunda fazla olan tutar, nedeni bulununcaya kadar 397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI hesabının alacak tarafına araştırılmak üzere kaydedilir. Fazla olan tutar ise 100 KASA hesabının borç tarafına kaydedilir. Böylece kasa fiilî durumu ile kayıtlardaki durum birbirine eşit hâle getirilir. Örneğin

Görsel 4.3: Kasadaki para

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
200.000,00	150.000,00

50.000,00 TL
Borç Kalanı

Fiilî Durum
(Kasadaki Paranın Sayım Sonucu)
80.000,00 TL

Defterikebir Kaydı
(100 Kasa Hesabının Borç Kalanı)
50.000,00 TL

Kasa Fiilî Durum > Kasa Hesabı Borç Kalanı ⇨ Fark Kasa Fazlası

Kasa Fazlası = 80.000,00 TL - 50.000,00 TL = **30.000,00 TL**

Kasa fazlalığı tespit edilirken esas alınan durum, fiilî durumdur. Fiilî duruma bakılarak düzeltme kaydı yapılır. Kasa hesabının borç kalanı, fiilî duruma eşitlenir. Eğer kasa sayımı sonucundaki tutar, defterikebir sonucundaki tutardan fazla çıkarsa bu durum; kasa fazlası olarak ifade edilir. Örnekte 100 KASA hesabının borç kalanı 50.000,00 TL'dir. Kasadaki paranın sayım sonucu 80.000,00 TL'dir.
Burada 80.000,00 - 50.000,00 = 30.000,00 TL kasa fazlası vardır.

Örnek: XYZ ticaret işletmesinin 23.07.20XX tarihinde yaptığı kasa sayımı sonucunda, kasada 50.000,00 TL olduğu tespit edilmiştir. Aynı tarihte 100 KASA hesabının durumu yandaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
345.000,00	300.000,00

İstenen

a) Kasa fazlasını hesaplayınız.

b) Kasa fazlasının sebebi aynı gün tespit edilememiş ve araştırılmak üzere ilgili hesaba alınması kararlaştırılmıştır. İlgili yevmiye defteri ve defterikebir (100 ve 397 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) 30.07.20XX tarihinde, kasa fazlasının nedeni alıcı NK'den yapılan 23.07.20XX tarihli tahsilatın kaydının unutulmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Tespit edilen durumun ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (397 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) Kasa fazlası sebebinin tespit edilememesi durumunun ortaya çıktığını varsayarak kasa fazlasıyla ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

a) Kasa fazlasının hesaplanması

100 KASA HESABI DEFTERİKEBİRİNİN

Borç tarafı toplamı	-	Alacak tarafı toplamı	=	Bakiye (Kalan)
345.000,00 TL		300.000,00 TL		**(45.000,00) TL**
		İşletmenin kasasının fiilî sayım sonucu	=	**50.000,00 TL**
		Kasa fazlası tutarı	=	**5.000,00 TL**

b) Kasa fazlasının ilgili hesaba kaydedilmesi

Madde No.	23.07.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
142	100 KASA HS.	5.000,00	
Tahsil Fişi	397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HS.		5.000,00
	397.01 Kasa Fazlası 5.000,00		
	Kasa fazlasının kaydedilmesi		
	//		

Bu kayıtla birlikte 100 KASA hesabının kalanı ile kasadaki mevcut durum, tutar olarak eşit hâle gelmiştir.

100 KASA HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
345.000,00	300.000,00
5.000,00	
350.000,00	300.000,00

397 SAYIM VE TESELLÜM FAZ. HS.

BORÇ	ALACAK
	5.000,00

c) Alıcı NK'ya ait kaydın düzeltilmesi

Madde No.	30.07.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
160	397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HS.	5.000,00	
	397.01 Kasa Fazlası 5.000,00		
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HS.		5.000,00
	120.01 NK 5.000,00		
	Kasa fazlasının kapatılması		
	//		

397 SAYIM VE TESELLÜM FAZ. HS.

BORÇ	ALACAK
5.000,00	5.000,00

ç) Kasa fazlasının sebebi yapılan tüm araştırmalara rağmen tespit edilemez ise bu tutar, dönem sonunda kâr hesaplarına aktarılır. Örnekte 5.000,00 TL fazla tutarın tamamının dönem sonunda kâr yazılmasına karar verilmesi durumunda, kaydın aşağıdaki şekilde yapılması gerekmektedir:

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
224	397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HS.	5.000,00	
	397.01 Kasa Fazlası 5.000,00		
Mahsup Fişi	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HS.		5.000,00
	679.01 Kasa Fazlası Kârı 5.000,00		
	Kasa fazlasının kâr olarak kaydedilmesi		
	//		

Sıra Sizde

A) BCD ticaret işletmesinin 13.10.20XX tarihinde yaptığı kasa sayımı sonucunda kasada 50.000,00 TL olduğu tespit edilmiştir. Aynı tarihte 100 KASA hesabının durumu aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
100.000,00	47.000,00

İstenen

a) Kasa noksanını hesaplayınız.

b) Kasa noksanının sebebi aynı gün tespit edilememiş ve araştırılmak üzere ilgili hesaba alınması kararlaştırılmıştır. İlgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 30.10.20XX tarihinde, kasa noksanının 2.000,00 TL'lik kısmı 13.10.20XX tarihinde satıcı RS'ye yapılan ödemenin kayıtlara eksik geçirilmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. İlgili yevmiye defteri ve defterikebir (197 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.20XX tarihinde yapılan envanter sonucunda kasa noksanının 1.000,00 TL'lik kısmının nedeni bulunamamış ve 1.000,00 TL'nin kasiyer AB'den tahsil edilmesine karar verilmiştir. Gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (197 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Sıra Sizde

B) XYZ ticaret işletmesinin 12.06.20XX tarihinde yaptığı kasa sayımı sonucunda, kasada 47.500,00 TL olduğu tespit edilmiştir. Aynı tarihte 100 KASA hesabının durumu aşağıdaki gibidir:

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
250.000,00	205.000,00

İstenen

a) Kasa fazlasını hesaplayınız.

b) Kasa fazlasının sebebi aynı gün tespit edilememiş ve araştırılmak üzere ilgili hesaba alınması kararlaştırılmıştır. Gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (100 ve 397 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

c) 25.06.20XX tarihinde, kasa fazlasının 12.06.20XX tarihinde alıcı MN'den yapılan tahsilatın muhasebe kaydının unutulmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (397 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

a) Niteliği: İşletmenin ticari faaliyetleri nedeniyle ortaya çıkan alacaklarına karşılık, gerçek veya tüzel kişilerden alınan, henüz tahsil için bankaya verilmemiş veya ciro edilmemiş çeklerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Alınan çekler, yazılı değeri ile bu hesabın borç tarafına; hangi nedenle olursa olsun işletmeden çıkan çekler ise yazılı değeri ile bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, borç kalanını verir ya da hiç kalan vermez.

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

BORÇ	ALACAK
• Satılan mal ve hizmet karşılığında alınan çek • Alıcıdan (müşteriden) olan alacağa karşılık çek alınması • Alacak senetleri karşılığında çek alınması	• Çek çıkışının olması • Bankadan çekin tahsil edilmesi • Çekin ciro edilmesi
+	-

Örnek: K ticaret işletmesi, 19.11.20XX tarihinde 250.000,00 TL tutarındaki ticari malı çek karşılığında satmıştır [A-611 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].

İstenen: Mal satışı ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	19.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
77	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	250.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		250.000,00
	A-611No.lu fatura ile mal satışı		
	//		

101 ALINAN ÇEKLER HESABI

BORÇ	ALACAK
250.000,00	

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	250.000,00

102 BANKALAR HESABI

a) Niteliği: İşletme tarafından yurt içi ve yurt dışında bulunan banka, katılım bankası vb. finans kuruluşlarına yatırılan ve çekilen mevduatların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Banka vb. finans kuruluşlarına mevduat olarak yatırılan paralar ile hesaba gelen havale ve EFT'ler, bu hesabın borç tarafına; bankadan işletme adına paranın çekilmesi, hesaptan gönderilen havale ve EFT'ler ile üçüncü kişiler üzerine keşide edilen (düzenlenen) çeklerin banka hesabından ödendiğinin anlaşılması durumunda ise hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Mevduat: Bankalara saklaması için yatırılan, kullanımı serbest nitelikli parasal hesaplara mevduat; sahibine ise mudi (mevduat sahibi) denir.

Virman: Bir bankanın aynı şubesinde bulunan ve aynı hesap sahibine ait vadesiz hesaplar arasında yapılan para transferi (aktarma) işlemine denir.

BORÇ	102 BANKALAR HESABI	ALACAK
• Hesaba para yatırılması • Çek veya senet tahsilatı • Gelen EFT veya havale • Dönem sonu faiz tahakkuku +		• Hesaptan para çekilmesi • Gönderilen havale ve EFT • İşletme tarafından virman yapılması • Verilen çekin ödenmesi -

Örnek: Z ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 15.11.20XX tarihinde, kasada bulunan 4.000,00 TL işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (M-852 No.lu banka dekontu).
2. 20.11.20XX tarihinde, 1.500,00 TL tutarındaki ticari mal satın alınarak bedeli işletmenin bankadaki hesabından 744 No.lu EFT ile ödenmiştir [V-154 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
3. 28.11.20XX tarihinde, satıcı DE'ye olan 1.000,00 TL'lik borç, işletmenin banka hesabından havale ile ödenmiştir (L-111 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Banka hesabına para yatırılması ile ilgili gerekli yevmiye defteri kaydını yapınız.

b) Mal alımı ile ilgili gerekli yevmiye defteri kaydını yapınız.

c) Satıcıya olan veresiye borcun ödenmesi ile ilgili gerekli yevmiye defteri kaydını yapınız.

ç) Yukarıdaki işlemlere ilişkin defterikebir (100 ve 102 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Bankaya para yatırılması

Madde No.	15.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
121	102 BANKALAR HESABI	4.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		4.000,00
	M-852 No.lu banka dekontu ile bankaya para yatırılması		
	//		

b) Ticari malın alınması

Madde No.	20.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
130	153 TİCARİ MALLAR HESABI	1.500,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		1.500,00
	V-154 No.lu fatura ile mal alımı		
	//		

c) Satıcı DE'ye havale yapılması

Madde No.	28.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
141	320 SATICILAR HESABI	1.000,00	
	320.01 DE 1.000,00		
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		1.000,00
	L-111 No.lu banka dekontu ile satıcıya olan borcun ödenmesi		
	//		

ç) Defterikebir kayıtları

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
10.000,00	4.000,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
4.000,00	1.500,00
	1.000,00
4.000,00	2.500,00

c) 102 Bankalar Hesabının Envanteri: 102 BANKALAR hesabı, işletmenin bankada bulunan mevduatını takip ettiği kendi kayıtlarını gösteren hesaptır. İşletmenin tuttuğu 102 BANKALAR hesabı kayıtlarının yanında bankanın işletme ile ilgili tuttuğu kayıtlar bulunmaktadır. Genellikle ay sonlarında, işletme kayıtları ve banka kayıtları karşılaştırılarak bu kayıtların aynı olması beklenir. Yani banka ve işletme arasında kayıtlar konusunda mutabakat sağlanır. Bunun için bankanın kendi hesap kayıtlarını gösteren ve hesap özeti denilen hesap ekstresi alınır. Muhasebe dışı envanter olarak değerlendirilen bu işlem sonucuna göre eğer iki tarafın kayıtları arasında bir farklılık varsa buna göre gerekli düzeltme kayıtları yapılır.

Örnek: 31.12.20XX tarihi itibarıyla X ticaret işletmesinin 102 BANKALAR hesabının durumu yanda verilmiştir:

Bankadan alınan hesap özetinde ise bankada 80.720,00 TL olduğu tespit edilmiştir.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	.....
200.000,00	130.000,00

1. 31.12.20XX tarihinde alıcı HK'den olan 2.000,00 TL tutarındaki alacak, işletmenin banka hesabına yatırılmıştır. Ancak bu bilgi işletmeye ulaşmadığı için işletme kayıtlarına alınamamıştır (Z-211 No.lu banka dekontu).
2. 31.12.20XX tarihinde banka, dönem faizi olarak 10.000,00 TL'yi işletmenin hesabına kaydetmiştir. Bu faiz üzerinden 1.280,00 TL gelir vergisi ve fon kesintisi ile faiz tutarının işletme kayıtlarında olmadığı anlaşılmıştır (K-734 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Fark tutarını hesaplayınız.

b) Alıcı HK'nin işletmeye olan borcunu bankaya yatırması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (102 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) 31.12.20XX tarihinde işletmenin banka hesabına işletilen faiz geliri ve vergi kesintileri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (102 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Fark tutarının hesaplanması

102 BANKALAR HESABININ DEFTERİKEBİRİNİN

Borç tarafı toplamı		Alacak tarafı toplamı		Bakiye (Kalan)
200.000,00 TL	-	130.000,00 TL	=	**(70.000,00) TL**
Bankadan gelen hesap özetinin sonucu			=	**80.720,00 TL**
Fark tutarı			=	**10.720,00 TL**

b) Alıcı HK'nin işletmeye olan borcunu bankaya yatırması

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
142	102 BANKALAR HESABI	2.000,00	
	120 ALICILAR HESABI		2.000,00
Mahsup Fişi	120.01 HK 2.000,00		
	Z-211 No.lu banka dekontu ile alıcı HK tarafından bankaya yatırılan tutar		
	//		

c) Faiz gelirinin tahakkuku

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
143	102 BANKALAR HESABI	8.720,00	
	193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HESABI	1.280,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		10.000,00
	K-734 No.lu banka dekontu ile dönem faizinin tahakkuku ve kesintileri		
	//		

102 BANKALAR HESABI

BORÇ		ALACAK
	.....	.....
	200.000,00	130.000,00
	2.000,00	
	8.720,00	
	210.720,00	130.000,00
Borç Kalanı	80.720,00	

102 BANKALAR hesabı ile bankadan gelen hesap ekstresi karşılaştırılarak mutabakat sağlanmış, 10.720,00 TL'lik farkın nedenine göre kaydı yapılarak 102 BANKALAR hesabının borç kalanı ve banka ekstresi sonucu eşitlenmiştir. Böylece bilançoda işletmenin 102 BANKALAR hesabı 80.720,00 TL olarak görülecektir.

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin ticari işlemleri ile ilgili olarak üçüncü kişilere bankadaki hesabından çekle veya ödeme emri ile yaptığı ödemelerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme tarafından keşide edilerek (düzenlenmesi) üçüncü kişilere çek ve ödeme emri verildiğinde ödeme emri tutarı hesabın alacak tarafına kaydedilir. Çek ve ödeme emirlerinin banka hesabından ödenmesi durumunda ödenen tutar hesabın borç tarafına kaydedilir. Bilançonun aktifini düzenleyen pasif karakterli bir hesaptır.

BORÇ	103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)	ALACAK
• Çek ödenmesi • Banka hesabından çekin ödenmesi • Çekin ödenmesinin imkânsız olması, alacaklıdan geri alınması vb.		• Çek keşide edilmesi • Ödeme, virman ve havale emri verilmesi vb.
-		+

Hazır değerler grubu içinde yer alan 103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-) hesabında, (-) işareti vardır. Yanında (-) işareti olan hesaplar düzenleyici hesaplardır. Bu hesaplar bilançoda kendinden önceki hesapları düzenlemektedir. 103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-) hesabı 102 BANKALAR hesabını netleştirmektedir.

Düzenleyici hesaplar, bulunduğu hesap grubunun işleyiş kurallarının tersi şeklinde çalışmaktadır. Aktif hesap grubunda yer alan bir düzenleyici hesap, pasif hesapların işleyişleri gibi çalışır.

Örnek: N ticaret işletmesine ait işlemler aşağıda verilmiştir:

1. 10.09.20XX tarihinde işletmenin kasasında bulunan 5.000,00 TL banka hesabına yatırılmıştır (N-785 No.lu banka dekontu).
2. 18.09.20XX tarihinde işletme, 1.000,00 TL tutarındaki ticari malı çek keşide ederek satın almıştır [E-524 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
3. 21.09.20XX tarihinde işletme, satıcı MN'ye olan 2.000,00 TL tutarındaki veresiye borcunu ödemek için çek keşide etmiştir.
4. 27.09.20XX tarihinde bankadan alınan dekonta göre işletme tarafından keşide edilmiş 1.000,00 TL tutarındaki çekin banka tarafından ödendiği anlaşılmıştır (K-364 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Banka hesabına para yatırılması ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (102 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Mal alımı ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (103 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Satıcıya olan veresiye borca karşılık çek keşide edilmesi ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (103 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) 27.09.20XX tarihindeki çekin ödenmesi ile ilgili gerekli yevmiye defteri ve defterikebir (102 ve 103 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

d) 103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-) hesabını bilanço üzerinde gösteriniz.

Çözüm

a) Banka hesabına para yatırılması

Madde No.	10.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
214	102 BANKALAR HS.	5.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HS.		5.000,00
	N-785 No.lu banka dekontu ile bankaya para yatırılması		
	//		

Dönem başında 100 KASA hesabının borç tarafında 5.000,00 TL olduğu bilinmektedir.

b) Ticari malın alınması

Madde No.	18.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
220	153 TİCARİ MALLAR HS.	1.000,00	
Mahsup Fişi	103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HS. (-)		1.000,00
	E-524 No.lu fatura ile çek keşide edilerek mal alımı		
	//		

c) Satıcı MN'ye çek keşide edilmesi

Madde No.	21.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
232	320 SATICILAR HS.	2.000,00	
	320.01 MN 2.000,00		
Mahsup Fişi	103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HS. (-)		2.000,00
	Çek keşide edilerek satıcıya olan borcun ödenmesi		
	//		

ç) Keşide edilen çekin banka hesabından ödenmesi

Madde No.	27.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
241	103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HS. (-)	1.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HS.		1.000,00
	K-364 No.lu banka dekontu ile keşide edilen çekin ödenmesi		
	//		

102 BANKALAR HS.

BORÇ	ALACAK
5.000,00	1.000,00

103 VER.ÇEK.VE ÖDM.EMR. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
1.000,00	1.000,00
	2.000,00
1.000,00	3.000,00

d) 103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ hesabının bilançoda gösterilmesi

N TİCARET İŞLETMESİNİN 27.09.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**3.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
10 Hazır Değerler	2.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
102 Bankalar	4.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**3.000**
103 Ver. Çek ve Ödm. Emr.(-)	(2.000)		50 Ödenmiş Sermaye	3.000	
15 Stoklar			500 Sermaye	3.000	
153 Ticari Mallar	1.000				
II. DURAN VARLIKLAR		--			
		3.000			**3.000**

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-) hesabı kendinden önce gelen 102 BANKALAR hesabını düzenleyerek bilançodaki hazır değerlerin net değerinin 2.000,00 TL olarak görünmesini sağlamıştır.

108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI

a) Niteliği: Kasa ve bankada bulunan nakit ve çek cinsinden olan hazır değerler dışındaki diğer hazır değerlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Hazır değer niteliğindeki varlıklar, elde edildiğinde bu hesabın borç tarafına; bedeli tahsil edildiğinde alacak tarafına kaydedilir. Örneğin kredi kartıyla yapılan satışlarda satış bedeli banka tarafından hemen işletmeye ödeniyorsa 108 DİĞER HAZIR DEĞERLER hesabında belli bir süre sonunda ödeniyorsa 127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR hesabında izlenir.

BORÇ	108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI	ALACAK
• Hazır değer girişi • Pul satın alınması • Tahsil edilecek posta havalesi • Yoldaki paralar, kredi kartı slipleri (ödeme belgesi) vb. +		• Hazır değer çıkışı • Pulun paraya dönüştürülmesi • Pulun işletme tarafından kullanılması • Yoldaki paraların tahsil edilmesi • Kredi kartı slipleri, posta havalesinin tahsili vb. -

Örnek

1. K ticaret işletmesi, 11.04.20XX tarihinde 30.000,00 TL tutarındaki ticari malı satmıştır. Mal tutarı, alıcı BC'den kredi kartı ile tahsil edilmiştir [(A-624 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
2. İşletmenin banka ile olan anlaşması gereği; kredi kartı satış tutarı, 12.04.20XX tarihinde banka hesabına aktarılmıştır (B-546 No.lu dekont).

İstenen

a) Kredi kartıyla mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (108 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) 12.04.20XX kredi kartı ile satış tutarının banka hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (108 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın satılması

Madde No.	11.04.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
135	108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI	30.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		30.000,00
	A-624 No.lu fatura ile mal satışı		
	//		

b) Kredi kartı ile satış tutarının banka hesabına geçmesi

Madde No.	12.04.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
136	102 BANKALAR HESABI	30.000,00	
Mahsup Fişi	108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI		30.000,00
	B-546 No.lu dekont ile kredi kartı tutarının banka hesabına aktarılması		
	//		

108 DİĞER HAZIR DEĞERLER HESABI

BORÇ	ALACAK
30.000,00	30.000,00

Sıra Sizde

K ticaret işletmesi aşağıdaki varlık ve kaynaklarla 01.01.20XX tarihinde ticari faaliyetine başlamıştır:

100 KASA HS.	900.000,00 TL	120 ALICILAR HS.	300.000,00 TL
101 ALINAN ÇEKLER HS.	500.000,00 TL	153 TİCARİ MALLAR HS.	350.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	800.000,00 TL	320 SATICILAR HS.	20.000,00 TL
103 VER. ÇEK. ve ÖD. EM. HS. (-)	400.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	2.430.000,00 TL

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Sıra Sizde

1. İşletme, 02.01.20XX tarihinde 150.000,00 TL tutarındaki ticari malı çek karşılığı satmıştır [K-821 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
2. 10.01.20XX tarihinde %18 KDV hariç 100.000,00 TL tutarında mal almıştır. Karşılığında, elindeki 98.000,00 TL tutarında çeki ciro etmiş kalan tutarı ise nakit ödemiştir (M-854 No.lu fatura).
3. 12.01.20XX tarihinde işletme, 150.000,00 tutarındaki çeki banka aracılığı ile tahsil etmiştir.
4. İşletme, kasada bulunan 3.250,00 TL'yi 13.01.20XX tarihinde banka hesabına yatırmıştır (L-231 No.lu banka dekontu).
5. 15.01.20XX tarihinde 4.500,00 TL değerindeki ticari malı satmıştır. Alıcı BC, satış tutarını işletmenin banka hesabına yatırmıştır [K-823 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
6. 17.01.20XX tarihinde satıcı RS'ye olan 1.500,00 TL borç, işletmenin banka hesabından EFT ile ödenmiştir (E-635 No.lu banka dekontu).
7. 19.01.20XX tarihinde 30.000,00 TL değerindeki ticari malı satmıştır. Alıcı AB, ticari mal tutarını kredi kartı ile ödemiştir [K-825 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
8. İşletmenin banka ile olan anlaşması gereği; kredi kartı ile yapılan satış tutarı, ertesi gün banka hesabına aktarılmıştır (B-552 No.lu dekont).

İstenen: Yukarıdaki mali nitelikteki işlemlerle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.2. Menkul Kıymetler

Faiz geliri, kâr payı ya da değer artışından faydalanmak amacı ile hisse senedi, tahvil ve benzeri menkul kıymetlerin alınması ve izlenmesi için kullanılan hesaplar bu grupta yer alır.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

11 MENKUL KIYMETLER
110 HİSSE SENETLERİ HESABI
111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI
112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER HESABI
119 MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI (-)

Menkul kıymetler grubundaki hesaplar, (-) işaretli olanlar hariç diğerleri aktif karakterli hesaplar gibi çalışır.

Menkul kıymet, alış bedelinin altında veya üstünde bir bedel ile satılabilir. Bu durumda kâr veya zarar ortaya çıkar. Aradaki fark, kâr durumunda 645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI hesabının alacak tarafına; zarar durumunda 655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-) hesabının borç tarafına kaydedilir.

110 HİSSE SENETLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin satın aldığı ve geçici bir süre için elinde bulundurduğu hisse senetlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Alınan hisse senetleri **alış bedelleri** ile hesabın borç tarafına, satıldığında ise yine **alış bedeli** ile hesabın alacak tarafına kaydedilir. Alış değeri ile satış değeri arasındaki farkın kâr olması durumunda fark tutarı, 645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI hesabının alacak tarafına; zarar olması durumunda ise 655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-) hesabının borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	110 HİSSE SENETLERİ HESABI	ALACAK
• Hisse senedi girişi		• Hisse senedi çıkışı
• Hisse senedi satın alınması (alış bedelleri ile)		• Hisse senedi satılması (alış bedelleri ile)
+		-

Örnek: D ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. D ticaret işletmesi, 23.06.20XX tarihinde K Anonim Şirketi'nin nominal (yazılı) değeri 20,00 TL olan 1.000 adet hisse senedini banka aracılığı ile satın almıştır [A-643 No.lu dekont), (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.)].
2. 29.06.20XX tarihinde işletme, nakit ihtiyacı nedeniyle daha önce satın aldığı hisse senetlerinden 300 adedini tanesi 15,00 TL'den banka aracılığıyla satmıştır (A-654 No.lu dekont).
3. 03.07.20XX tarihinde işletme, nakit ihtiyacı nedeniyle daha önce satın aldığı hisse senetlerinden 50 adedini tanesi 50,00 TL'den banka aracılığıyla satmıştır [A-954 No.lu dekont, (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.)].

İstenen

a) 23.06.20XX tarihli hisse senedi alışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 29.06.20XX tarihli hisse senedi satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 03.07.20XX tarihli hisse senedi satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Hisse senedi alımı

Madde No.	23.06.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
214	110 HİSSE SENETLERİ HESABI	20.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		20.000,00
	A-643 No.lu dekont ile hisse senedi alışı		
	//		

b) Hisse senedi satışı

Madde No.	29.06.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
228	102 BANKALAR HESABI	4.500,00	
	655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)	1.500,00	
	110 HİSSE SENETLERİ HESABI		6.000,00
Mahsup Fişi	A-654 No.lu dekont ile hisse senedi satışı		
	20,00 TL X 300 adet = 6.000,00 TL alış değeri		
	15,00 TL X 300 adet = 4.500,00 TL satış değeri		
	Fark 1.500,00 TL zarar		
	//		

c) Hisse senedi satışı

Madde No.	03.07.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
245	102 BANKALAR HESABI	2.500,00	
	110 HİSSE SENETLERİ HESABI		1.000,00
	645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI		1.500,00
Mahsup Fişi	A-954 No.lu dekont ile hisse senedi satışı		
	20,00 TL X 50 adet = 1.000,00 TL alış değeri		
	50,00 TL X 50 adet = 2.500,00 TL satış değeri		
	Fark 1.500,00 TL kâr		
	//		

102 BANKALAR HS.

BORÇ	ALACAK
100.000,00	20.000,00
4.500,00	
2.500,00	
107.000,00	20.000,00

110 HİSSE SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	6.000,00
	1.000,00
20.000,00	7.000,00

645 MENKUL KIY. SAT. KÂR. HS.

BORÇ	ALACAK
	1.500,00

655 MENKUL KIY. SAT. ZAR. HS. (-)

BORÇ	ALACAK
1.500,00	

111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI

a) Niteliği: Özel işletmelere ait olan tahvil, senet ve bonoların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Tahvil, senet ve bonolar satın alındığında satın alma bedelleri, bu hesabın borç tarafına; satıldığında veya işletmenin elinden çıktığında yine satın alma bedelleri ile alacak tarafına kaydedilir.

112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI

a) Niteliği: Kamu kuruluşlarına ait olan tahvil, senet ve bonoların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Tahvil, senet ve bonolar satın alındığında satın alma bedelleri, bu hesabın borç tarafına; satıldığında veya işletmenin elinden çıktığında yine satın alma bedelleri ile alacak tarafına kaydedilir.

111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI

BORÇ	112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI	ALACAK
• Tahvil ve diğer yatırım araçları girişi (alış bedelleri ile) • Tahvil veya bono satın alımı +		• Tahvil ve diğer borçlanma araçları çıkışı (alış bedelleri ile) • Tahvil veya bono satılması -

Örnek: UVY ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 04.03.20XX tarihinde işletme, XYZ Anonim Şirketi'nin çıkardığı 10 adet tahvili, tanesi 15.000,00 TL'den satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir.
2. 17.04.20XX tarihinde işletme, 5 adet devlet tahvilini, tanesi 10.000,00 TL'den satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir.

İstenen

a) Özel kesim tahvili alımıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (111 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Kamu kesimi tahvili alımıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (112 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Özel kesim tahvil alımı

Madde No.	04.03.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
362	111 ÖZEL KESİM TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI	150.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		150.000,00
	Özel kesim tahvilinin satın alınması		
	15.000,00 TL X 10 adet = 150.000,00 TL		
	//		

b) Kamu kesimi tahvil alımı

Madde No.	17.04.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
425	112 KAMU KESİMİ TAHVİL, SENET VE BONOLARI HESABI	50.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		50.000,00
	Kamu kesimi tahvilinin satın alınması		
	10.000,00 TL x 5 adet = 50.000,00 TL		
	//		

111 ÖZEL KES. TAH., SEN. VE BONO. HS.

BORÇ	ALACAK
150.000,00	

112 KAMU KES. TAH., SEN. VE BONO. HS.

BORÇ	ALACAK
50.000,00	

Sıra Sizde

R ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 12.07.20XX tarihinde işletme, L Anonim Şirketi'nin nominal değeri 40,00 TL olan 1.000 adet hisse senedini banka aracılığıyla satın almıştır (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.),(A-365 No.lu dekont).
2. 01.08.20XX tarihinde işletme, nakit ihtiyacı nedeniyle 12.06.20XX tarihinde satın aldığı hisse senetlerinden 300 adedini, tanesi 30,00 TL'den banka aracılığı ile satmıştır (B-854 No.lu dekont).
3. 01.09.20XX tarihinde VYZ Anonim Şirketi'nin çıkardığı 40 adet tahvili, tanesi 2.000,00 TL'den satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir (C-115 No.lu dekont).
4. 03.10.20XX tarihinde işletme, 6 adet devlet tahvilini tanesi 10.000,00 TL'den satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir (C-425 No.lu dekont).

İstenen: Yukarıdaki işlemlerle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

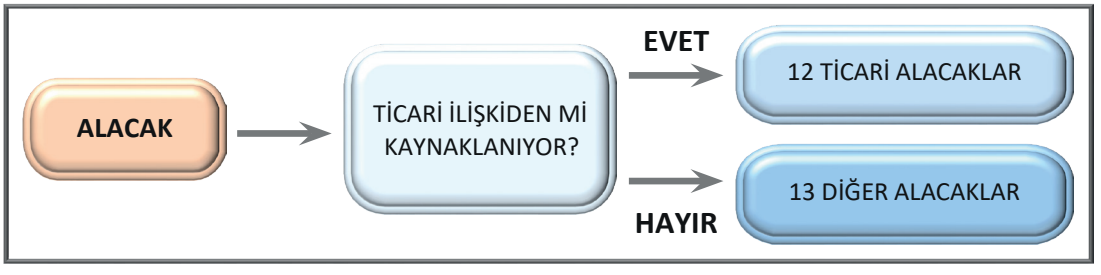
4.1.3. Ticari Alacaklar

Bir yıl içinde paraya dönüştürülmesi öngörülen ve işletmenin ticari ilişkisi nedeniyle ortaya çıkan senetli ve senetsiz alacaklar bu hesap grubunda izlenmektedir. Bu grupta yer alan hesapların işleyişiyle ilgili iki unsur bulunmaktadır:

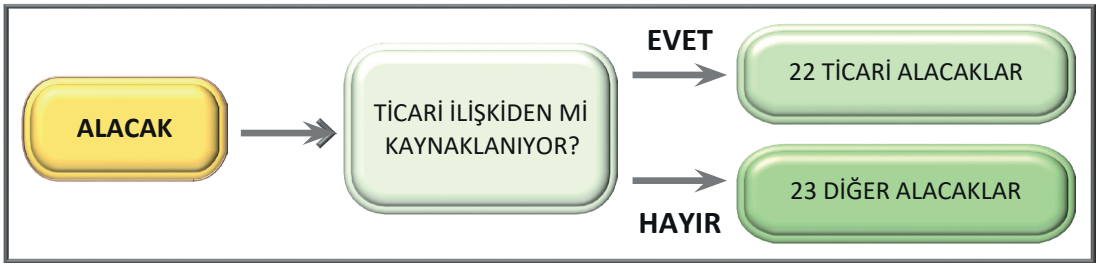
- Alacakların işletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili olması
- Bir yıl içinde alacağın tahsilinin öngörülmesi

Bir mal veya hizmet satışı ya da borç verilmesi karşılığı ortaya çıkan bedeli isteme hakkına **alacak** denir. Ticari alacaklar grubu hem dönen varlıklar hem de duran varlıklar içerisinde bulunur. Burada alacağın vadesi önemlidir. Ticari işlemler sonucu ortaya çıkan ve bir yıl içinde paraya çevrilmesi beklenen alacaklar "12 Dönen Varlıklar Grubunda", tahsili bir yıldan uzun sürecek alacaklar "22 DuranVarlıklar Grubunda" yer alır.

Bir alacağın ticari alacak olarak belirlenmesi aşağıda gösterilmiştir (Görsel 4.4, Görsel 4.5).

Görsel 4.4: Dönen varlıklar sınıfındaki ticari alacakların belirlenmesi

Görsel 4.5: Duran varlıklar sınıfındaki ticari alacakların belirlenmesi

12 TİCARİ ALACAKLAR grubundaki hesapların işleyişi diğer varlık hesapları ile aynıdır. Bu hesap grubunda yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

12 TİCARİ ALACAKLAR
120 ALICILAR HESABI
121 ALACAK SENETLERİ HESABI
122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI
127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR HESABI
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR HESABI
129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

120 ALICILAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmetlerin satışlarından kaynaklanan, senetsiz (veresiye, kredili) alacakların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Veresiye olarak mal veya hizmet satışı yapıldığında alıcıdan olan senetsiz alacaklar, bu hesabın borç tarafına; alacağın tahsil edilmesi ya da herhangi bir şekilde alacağın azalması veya ortadan kalkması durumunda alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	120 ALICILAR HESABI	ALACAK
• Veresiye mal veya hizmet satışı yapılması		• Alacağın tahsil edilmesi • İndirim yapılması • Satılan malın iadesi
+		-

Örnek

1. Y ticaret işletmesi, 20.02.20XX tarihinde alıcılarından ZS'ye 60.000,00 TL tutarında ticari malı veresiye satmıştır [B-325 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
2. Y ticaret işletmesi, 24.02.20XX tarihinde alıcılarından AB'ye 30.000,00 TL tutarında ticari malı veresiye satmıştır [B-402 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
3. 26.02.20XX tarihinde alıcı ZS, borcunu işletmenin banka hesabına yatırmıştır (E-985 No.lu banka dekontu).
4. 30.02.20XX tarihinde alıcı AB'den olan alacağa karşılık çek alınmıştır (Z-854 No.lu çek).

İstenen

a) Alıcı ZS'ye veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (120 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Alıcı AB'ye veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (120 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Alıcı ZS'den olan alacağın işletmenin banka hesabına yatırılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (120 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) Alıcı AB'den çek alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (120 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

d) 30.02.20XX tarihli 120 ALICILAR hesabının yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

Çözüm

a) Alıcı ZS'ye veresiye mal satışı

Madde No.	20.02.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
45	120 ALICILAR HESABI	60.000,00	
	120.01 ZS 60.000,00		
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		60.000,00
	B-325 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	//		

b) Alıcı AB'ye veresiye mal satışı

Madde No.	24.02.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
51	120 ALICILAR HESABI	30.000,00	
	120.02 AB 30.000,00		
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		30.000,00
	B-402 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	//		

c) Alıcı ZS'nin borcunu işletmenin banka hesabına yatırması

Madde No.	26.02.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
58	102 BANKALAR HESABI	60.000,00	
	120 ALICILAR HESABI		60.000,00
Mahsup Fişi	120.01 ZS 60.000,00		
	E-985 No.lu banka dekontu ile alıcının bankaya para yatırması		
	//		

ç) Alıcı AB'den olan alacağa karşılık çek alınması

Madde No.	30.02.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
62	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	30.000,00	
	120 ALICILAR HESABI		30.000,00
Mahsup Fişi	120.02 AB 30.000,00		
	Z-854 No.lu çekin alıcıdan alınması		
	//		

120 ALICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
60.000,00	60.000,00
30.000,00	30.000,00
90.000,00	90.000,00

Yardımcı Hesap Defterikebirleri

120.01 ZS		120.02 AB	
BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
60.000,00	60.000,00	30.000,00	30.000,00

d) 120 ALICILAR hesabının yardımcı defter mizanının düzenlenmesi

30.02.20XX TARİHLİ 120 ALICILAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI			
ALICILAR	**BORÇ**	**ALACAK**	**KALAN**
120.01 ZS	60.000,00	60.000,00	
120.02 AB	30.000,00	30.000,00	
TOPLAM	**90.000,00**	**90.000,00**	

120 ALICILAR hesabının borç tarafı ve alacak tarafı toplamları, yardımcı defter mizanının borç toplamına ve alacak toplamına eşit olması gerekir.

c) 120 Alıcılar Hesabının Envanteri: 120 ALICILAR hesabının envanterinde, alıcılara hesaplarının durumunu gösteren mutabakat belgesi gönderilir. Hesaplar karşılaştırılır. Eğer bir farklılık varsa düzeltme kaydı yapılır.

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

a) Niteliği: Vadesi bir yıla kadar olan, işletmenin ana faaliyet konusuyla ilgili mal veya hizmet satışlarından kaynaklanan bono ve poliçe gibi senetli alacaklarının nominal değeri ile izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Alıcılardan senet alındığında nominal değeri üzerinden hesabın borç tarafına, tahsil edildiğinde veya işletmeden çıktığında ise nominal değeri ile hesabın alacak tarafına kaydedilir. Bu hesap ya borç kalanı verir ya da kalan vermez. Borç kalanı vermesi, işletmenin elinde bulunan ve tahsil edilmeyi bekleyen senetlerin var olduğu anlamına gelir.

BORÇ	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	ALACAK
• Bono ve poliçe girişi		• Bono ve poliçe çıkışı
• Alıcıdan olan alacağa karşılık bono alınması		• Bononun tahsil edilmesi
• Alıcıdan olan alacağa karşılık poliçe alınması		• Bononun iskonto ettirilmesi (kırdırılması)
		• Bononun ciro edilmesi
+		-

Örnek

1. K ticaret işletmesi, 12.07.20XX tarihinde 23.000,00 TL tutarında ticari mal satmıştır. Karşılığında 2.000,00 TL tutarında 1 ay, 21.000,00 TL tutarında 2 ay vadeli iki senet almıştır [S-987 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
2. 12.08.20XX tarihinde, vadesi gelen 2.000,00 TL tutarındaki senedi nakit olarak tahsil etmiştir.
3. 21.08.20XX tarihinde işletme, 21.000,00 TL tutarındaki ticari malı satın almıştır. Ödemeyi aynı değerde elinde bulunan senedi ciro ederek (alacak hakkını devretmek) yapmıştır [C-524 No.lu fatura), (KDV dikkate alınmamıştır.)].

İstenen

a) Senet karşılığı ticari mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Alacak senedinin tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Alacak senedinin ciro edilerek ticari mal alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın satılması

Madde No.	12.07.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
241	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	23.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		23.000,00
	S-987 No.lu fatura ile senet karşılığı mal satışı		
	//		

b) Senedin tahsil edilmesi

Madde No.	12.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
250	100 KASA HESABI	2.000,00	
Tahsil Fişi	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		2.000,00
	Senedin tahsil edilmesi		
	//		

c) Ticari malın alınması

Madde No.	21.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
259	153 TİCARİ MALLAR HESABI	21.000,00	
Mahsup Fişi	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		21.000,00
	C-524 No.lu fatura ile senet ciro edilerek mal alışı		
	//		

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
23.000,00	2.000,00
	21.000,00
23.000,00	23.000,00

121 Alacak Senetleri Hesabının Yardımcı Hesapları: İşletmeler ellerindeki alacak senetlerini, tahsil için bankaya verebilecekleri gibi bir ihaleye katılmak veya borç para alabilmek için teminat olarak da verebilirler. Bu işlemler yardımcı hesaplarda izlenebilir. Böyle bir durumda 121 ALACAK SENETLERİ hesabının altında aşağıda belirtilen yardımcı hesaplar açılabilir:

- Cüzdandaki senetler (İşletmenin elindeki alacak senetlerini göstermektedir.)
- Tahsildeki senetler (Alacak senedinin tahsilde olduğunu göstermektedir.)
- Teminattaki senetler (Alacak senedinin teminatta olduğunu göstermektedir.)

Örnek

1. L ticaret işletmesi, 01.01.20XX tarihinde 95.500,00 TL tutarındaki ticari malı satmıştır. Karşılığında aşağıda dökümü verilen senetleri almıştır [V-851 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].

SIRA NO.	ALACAK SENEDİNİN VADESİ	ALACAK SENEDİNİN TUTARI
1	1 Ay	31.500,00
2	7 Ay	64.000,00
	TOPLAM	95.500,00

2. 30.01.20XX tarihinde vadesi yaklaşan 31.500,00 TL tutarındaki alacak senedi tahsil edilmek üzere bankaya verilmiştir.
3. 01.02.20XX tarihinde alınan banka dekontundan, senedin tahsil edilmiş olduğu ve işletmenin bankadaki hesabına aktarıldığı anlaşılmıştır (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.).
4. L ticaret işletmesi, 03.04.20XX tarihinde 64.000,00 TL tutarındaki alacak senedini M işletmesine teminat olarak vermiştir.

İstenen

a) Senetli mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Alacak senedinin bankaya tahsile gönderilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Alacak senedinin tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) Alacak senedinin teminat olarak verilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (121 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

d) 03.04.20XX tarihli 121 ALACAK SENETLERİ hesabının yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

Çözüm

a) Ticari malın satılması

Madde No.	01.01.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
52	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	95.500,00	
	121.01 Cüzdandaki Senetler 95.500,00		
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		95.500,00
	V-851 No.lu fatura ile senetli mal satışı		
	//		

b) Alacak senedinin bankaya tahsile gönderilmesi

Madde No.	30.01.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
60	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	31.500,00	
	121.02 Tahsildeki Senetler 31.500,00		
Mahsup Fişi	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		31.500,00
	121.01 Cüzdandaki Senetler 31.500,00		
	Cüzdandaki senedin tahsile gönderilmesi		
	//		

c) Alacak senedinin tahsil edilmesi

Madde No.	01.02.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
72	102 BANKALAR HESABI	31.500,00	
	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		31.500,00
Mahsup Fişi	121.02 Tahsildeki Senetler 31.500,00		
	Alacak senedinin tahsil edilmesi		
	//		

ç) Alacak senedinin teminata verilmesi

Madde No.	03.04.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
98	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	64.000,00	
	121.03 Teminattaki Senetler 64.000,00		
Mahsup Fişi	121 ALACAK SENETLERİ HESABI		64.000,00
	121.01 Cüzdandaki Senetler 64.000,00		
	Alacak senedinin teminata verilmesi		
	//		

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
95.500,00	31.500,00
31.500,00	31.500,00
64.000,00	64.000,00
191.000,00	127.000,00

Yardımcı Hesap Defterikebirleri

121.01 Cüzdandaki Senetler

BORÇ	ALACAK
95.500,00	31.500,00
	64.000,00
95.500,00	95.500,00

121.02 Tahsildeki Senetler

BORÇ	ALACAK
31.500,00	31.500,00

121.03 Teminattaki Senetler

BORÇ	ALACAK
64.000,00	

03.04.20XX TARİHLİ 121 ALACAK SENETLERİ HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI

ALACAK SENETLERİ	BORÇ	ALACAK	KALAN
121.01 Cüzdandaki Senetler	95.500,00	95.500,00	
121.02 Tahsildeki Senetler	31.500,00	31.500,00	
121.03 Teminattaki Senetler	64.000,00		64.000,00
TOPLAM	**191.000,00**	**127.000,00**	64.000,00

121 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
95.500,00	31.500,00
31.500,00	31.500,00
64.000,00	64.000,00
191.000,00	127.000,00
Borç Kalanı 64.000,00	

121 ALACAK SENETLERİ hesabının yardımcı defter mizanının borç tutarı, alacak tutarı ve borç kalanı ile 121 ALACAK SENETLERİ hesabının borç tutarı toplamı, alacak tutarı toplamı ve borç kalanının birbirlerine eşit olduğu görülmektedir.

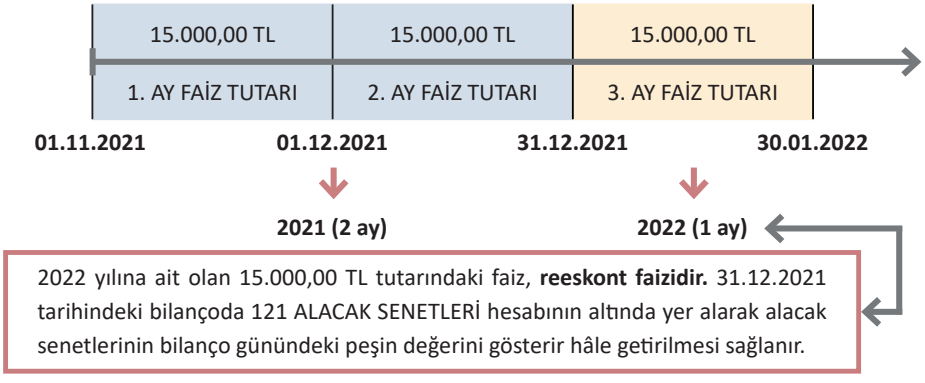
c) 121 Alacak Senetleri Hesabının Envanteri: Dönem sonu itibarıyla işletme, elinde bulunan alacak senetlerini fiilî olarak sayar ve 121 ALACAK SENETLERİ hesabı ile karşılaştırır. Bu karşılaştırma sonucunda tutarların aynı olması gerekir. Eğer farklılık varsa düzeltme kayıtları yapılır.

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

a) Niteliği: Bilanço gününde, senetli alacakların tasarruf değeri ile değerlenmesini sağlamak üzere alacak senetleri için ayrılan reeskont faiz tutarlarının izlenmesinde kullanılır. Alacak senetleri üzerindeki yazılı değer işletmenin vade sonundaki alacak hakkını ifade etmektedir. Yazılı değer, belirli bir sürede ortaya çıkan vade farkından kaynaklı faizi kapsamaktadır. Alacak senetleri nominal (üzerinde yazılı olan) değere vade sonunda ulaşır. Alacak senetleri düzenlenirken vade sonuna kadar olan reeskont faizi alacak senedine eklenmiş olur. Dolayısıyla alacak senetlerinin vade tarihinden önceki bir tarihteki tasarruf değeriyle alacak senedi üzerindeki nominal değeri birbirinden farklıdır.

Dönem sonunda, vadesi gelmemiş olan alacak senetlerinin değerleme günündeki (31.12.20XX) değerine indirgenmesi işlemine **reeskont** denir. Başka bir ifadeyle, yıl sonunda bilançoda alacak senetlerinin tasarruf değeriyle gösterilmesi durumunda, nominal değer ile tasarruf değeri arasındaki fark (vadeye kadar olan faiz tutarları) bu hesapta izlenir. Senetler üzerinde yazılı olan nominal değere vade sonunda ulaşır.

Örneğin 01.11.2021 tarihinde düzenlenen 3 ay vadeli bir alacak senedinin nominal değeri 345.000,00 TL'dir. 345.000,00 TL'nin 45.000,00 TL'si üç aylık faizdir. Dönemsellik kavramı gereğince üç aylık faiz şema üzerinde gösterildiğinde gelecek döneme ait bir aylık reeskont faizi olduğu görülür.

b) İşleyişi: Bu hesap bilançonun aktifinde yer alan pasif karakterli aktifi düzenleyici bir hesaptır. Dönem sonunda hesaplanan reeskont faizi tutarları, hesabın alacak tarafına; 657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-) hesabının borç tarafına kaydedilir. İzleyen dönem başında hesaplanan reeskont faizi, 122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-) hesabının borç tarafına; 647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ hesabının alacak tarafına kaydedilerek hesap kapatılır.

BORÇ	122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)	ALACAK
• İzleyen dönemin başında hesabın kapatılması		• Dönem sonunda hesaplanan reeskont faizi tutarları
-		+

Örnek: H ticaret işletmesinin 31.12.2021 tarihi itibarıyla alacak senedinin vadesine göre dökümü aşağıda verilmiştir.

SENEDİN NOMİNAL DEĞERİ	VADE TARİHİ	KALAN VADESİ
442.800,00 TL	31.03.2022	90 Gün

Reeskont faiz oranı %10'dur.

Not: Reeskont faiz oranı her yıl Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenir. Sorudaki oran örnek olarak verilmiştir. https://www.tcmb.gov.tr/ adresinde güncel reeskont faiz oranlarına ulaşılabilir.

İstenen

a) Reeskont faizi tutarını hesaplayınız.

b) 31.12.2021 tarihi itibarıyla envanter işlemleri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yaparak 122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-) hesabını bilançoda gösteriniz.

c) 01.01.2022 tarihi itibarıyla reeskont faizinin kapatılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

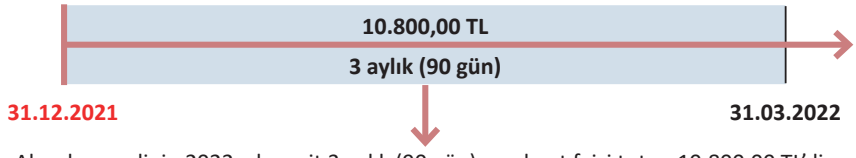
Çözüm

a) Reeskont faizi tutarı 31.12.2021 tarihinden itibaren alacak senetlerinin vadesine kadar olan faiz tutarını ifade eder. Reeskont faizinin hesaplanmasında aşağıdaki formülden yararlanılır.

$$\text{Reeskont faizi tutarı} = \frac{\text{Nominal değer} \times \text{Vadeye kadar gün sayısı} \times \text{Reeskont faiz oranı}}{36.000 + (\text{Vadeye kadar gün sayısı} \times \text{Reeskont faiz oranı})}$$

$$\text{Senet için reeskont faizi tutarı} = \frac{442.800{,}00\ \text{TL} \times 90 \times 10}{36.000 + (90 \times 10)} = 10.800{,}00\ \text{TL}$$

b) Reeskont işlemi ve bilançoda gösterilmesi

Alacak senedinin 2022 yılına ait 3 aylık (90 gün) reeskont faizi tutarı 10.800,00 TL'dir.

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
254	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)	10.800,00	
Mahsup Fişi	122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)		10.800,00
	Reeskont kaydı		
	//		

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HS. (-)

BORÇ	ALACAK
	10.800,00

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
10.800,00	

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-) hesabı, aktifi düzenleyici bir hesap olarak bilançoda aşağıdaki gibi yer alır:

AKTİF (VARLIKLAR)	H TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.2021 TARİHLİ BİLANÇOSU		PASİF (KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR		**432.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**	--
12 Ticari Alacaklar	432.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**	--
121 Alacak Senetleri	442.800		**V. ÖZ KAYNAKLAR**	**432.000**
122 Alacak Senetleri Reeskontu (-)	(10.800)		50 Ödenmiş Sermaye	432.000
			500 Sermaye	432.000
II. DURAN VARLIKLAR		--		
		432.000		**432.000**

c) 122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-) hesabında bulunan 10.800,00 TL, 01.01.2022 tarihinde dönem başı açılış kaydından sonra 647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ hesabına aktarılarak hesap kapatılır. Böylece 2022 mali yılına ait faiz o yıl içinde gelir gösterilmiş olur.

Madde No.	01.01.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
3	122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)	10.800,00	
Mahsup Fişi	647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI		10.800,00
	Reeskontun 2022 döneminde gelir hesabına aktarılması		
	//		

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HS. (-)

BORÇ	ALACAK
10.800,00	10.800,00

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
	10.800,00

126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

a) Niteliği: Verilen depozito ve teminatlar, işletmenin alacağı niteliğindedir. İşletmenin üçüncü kişilere (işletme dışındaki kişiler) karşı bir işin yapılmasının üstlenilmesi ya da diğer işlemlerin karşılığında geri alınmak üzere verilmiş olan, depozito ve teminat niteliğine sahip değerlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Depozito ve teminat verildiğinde verilen tutar, hesabın borç tarafına kaydedilir. Geri alınan veya tahsili mümkün olmayan durumlarda ise tutar, hesabın alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	ALACAK
• Depozito ve teminat verilmesi		• Depozito ve teminatın geri alınması
• İhale için teminat verilmesi		• İhalenin kazanılamaması
• Depozito ödenmesi		• Depozito olarak ödenen değerin geri alınması
		• İhaleyle ilgili sözleşme hükümlerinin yerine getirilmemesi
+		-

Örnek

1. N ticaret işletmesi, 19.09.20XX tarihinde bir ihaleye katılmak için 4.000,00 TL nakit teminat yatırmıştır.
2. 25.09.20XX tarihinde ihale için verilen 4.000,00 TL tutarındaki teminat, ihalenin işletmeye kalmaması üzerine geri alınmıştır.

İstenen

a) Teminatın verilmesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Teminatın geri alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Teminatın verilmesi

Madde No.	19.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
157	126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	4.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		4.000,00
	Nakdî teminat verilmesi		
	//		

b) Teminatın geri alınması

Madde No.	25.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
170	100 KASA HESABI	4.000,00	
Tahsil Fişi	126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI		4.000,00
	Teminatın geri alınması		
	//		

100 KASA HS.

BORÇ	ALACAK
10.000,00	4.000,00
4.000,00	
14.000,00	

126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEM. HS.

BORÇ	ALACAK
4.000,00	4.000,00

4.1.4. Diğer Alacaklar

Herhangi bir ticari nedene dayanmayan ve en fazla bir yıl içinde tahsil edilmesi düşünülen senetli ve senetsiz alacaklar bu grupta izlenir.

13 Diğer Alacaklar grubundaki hesapların işleyişi diğer varlık hesapları ile aynıdır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

13 DİĞER ALACAKLAR
- 131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR HESABI
- 132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR HESABI
- 133 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR HESABI
- 135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI
- 136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI
- 137 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
- 138 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR HESABI
- 139 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmede çalışan personelin işletmeyle ilgili olarak yaptığı bazı işlemlerden (ödünç para verilmesi, kasanın açık vermesi vb.) dolayı personelden olan alacakların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Personelden alacaklar ortaya çıktığında alacak tutarı, bu hesabın borç tarafına, alacak tahsil edildiğinde ise tahsil edilen tutar, alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ — 135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI — ALACAK

• Personelden alacağın doğması	• Personelden alacağın azalması
• Personele ödünç para verilmesi	• Ödünç verilen paranın tahsil edilmesi
• Personelin kasada açık vermesi	• Kasa noksanından dolayı ortaya çıkan alacağın personelin maaşından karşılanması
• Kasa noksanının personelden tahsil edilmesine karar verilmesi	
+	-

Örnek: M ticaret işletmesi, 23.11.20XX tarihinde personeli XY'ye 6.000,00 TL borç para vermiştir.

İstenen: İşletmenin personeli XY'ye borç vermesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	23.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
185	135 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI	6.000,00	
	135.01 XY 6.000,00		
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		6.000,00
	İşletme personeli XY'ye borç para verilmesi		
	//		

100 KASA HS.

BORÇ	ALACAK
30.000,00	6.000,00

135 PERSONELDEN ALACAKLAR HS.

BORÇ	ALACAK
6.000,00	

Sıra Sizde

A) H ticaret işletmesine ait işlemler aşağıda verilmiştir:

1. 12.06.20XX tarihinde, alıcılarından LM'ye 140.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satmıştır [A-336 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
2. 19.06.20XX tarihinde, alıcı LM'den olan 90.000,00 TL'lik alacak çekle tahsil edilmiştir.
3. 21.06.20XX tarihinde, alıcılarından YZ'ye 32.500,00 TL tutarındaki ticari malı 1 ay vadeli senet karşılığında satmıştır [B-254 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
4. 28.06.20XX tarihinde, işletme 29.000,00 TL tutarındaki ticari malı 4 ay vadeli senet karşılığında alıcı MN'ye satmıştır [Z-954 No.lu fatura, (KDV dikkate alınmamıştır.)].
5. 21.07.20XX tarihinde, vadesi gelen 32.500,00 TL tutarındaki alacak senedini banka aracılığıyla tahsil etmiştir.
6. 28.10.20XX tarihinde, vadesi gelen 29.000,00 TL tutarındaki alacak senedini çekle tahsil etmiştir.
7. 28.11.20XX tarihinde, işletme bir ihaleye katılmak için 14.500,00 TL tutarındaki teminatı banka hesabından ödemiştir.
8. 30.11.20XX tarihinde, ihale için verilen 14.500,00 TL tutarındaki teminat, ihalenin işletmeye kalmaması üzerine işletmenin banka hesabına iade edilmiştir.

İstenen: Yukarıdaki işlemlerle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

B) K ticaret işletmesinin 31.12.2021 tarihinde alacak senetlerinin vadelerine göre dökümü aşağıda verilmiştir:

SIRA NO.	SENEDİN NOMİNAL DEĞERİ		VADE TARİHİ	KALAN VADESİ
1	136.125,00 TL		28.02.2022	59 Gün
2	161.050,00 TL		30.04.2022	120 Gün
	TOPLAM	**297.175,00 TL**		

Reeskont faiz oranı %10'dur.

İstenen

a) Her bir senet için reeskont faizi tutarını hesaplayınız.

b) 31.12.2021 tarihi itibarıyla envanter işlemleri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yaparak 122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-) hesabını bilançoda gösteriniz.

c) 01.01.2022 tarihi itibarıyla reeskont faizinin kapatılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.5. Stoklar

Stoklar; işletmenin gelecekte kullanmak veya satmak üzere elinde bulundurduğu ham madde, yarı mamul, mamul ya da varlıklardır. Satmak, üretim ya da diğer işletme faaliyetlerinde kullanmak veya tüketmek için alınan stoklar bu grupta incelenir. Bir yıl içinde tüketilmesi düşünülen stoklarıdır. Hesapların işleyişi diğer varlık hesapları gibidir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

15 STOKLAR
150 İLK MADDE VE MALZEME HESABI
151 YARI MAMULLER - ÜRETİM HESABI
152 MAMULLER HESABI
153 TİCARİ MALLAR HESABI
157 DİĞER STOKLAR HESABI
158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI (-)
159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

Yukarıda yer alan stok hesaplarından olan 150 İLK MADDE VE MALZEME hesabı, 151 YARI MAMULLER-ÜRETİM hesabı ve 152 MAMULLER hesabı, maliyet muhasebesi dersinde değinilecektir.

153 TİCARİ MALLAR HESABI

a) Niteliği: Bu hesapta ticari mal hareketleri izlenir. Ticari mal Arapça kökenli bir kelime olan **emtia** olarak da ifade edilmektedir. İşletmenin ana faaliyet konusu ile ilgili olarak üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan satmak amacıyla satın aldığı ticari malların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesaba kaydedilen artışlar ve azalışlar maliyet fiyatı üzerinden yapılır. Ticari mal satın alındığında maliyet fiyatı ile bu hesabın borç tarafına, ticari mal satıldığında ise yine maliyet fiyatı üzerinden bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Borç kalanını verir ya da hiç kalan vermez. Hesabın borç kalanı vermesi, işletmenin elinde bulunan ticari mal tutarını gösterir.

BORÇ	153 TİCARİ MALLAR HESABI	ALACAK
• Ticari mal girişi		• Ticari mal çıkışı
• Ticari mal satın alınması		• Ticari malın satılması (maliyet fiyatı üzerinden)
• Ticari malın alımıyla ilgili alış giderleri		• Ticari malın fire vermesi
• Ticari mal sayım fazlaları		• Ticari malın kaybolması
		• Mal alış iadeleri ve iskontosu
+		-

Alış İşlemleri: Alış bedeli ile alış giderleri (taşıma sigortası, nakliye gideri, komisyon, hamaliye gideri, gümrük vergileri vb.) 153 TİCARİ MALLAR hesabının borç tarafına kaydedilir. Bir ticari malın satın alınma bedeli ile alış için yapılan tüm giderler, o ticari malın alış maliyetini oluşturmaktadır. Ticari mal satın alınırken ödenen **Katma Değer Vergisi,** 3065 sayılı KDV Kanunu gereğince malın maliyetine eklenmez. Ortaya çıkan KDV tutarı, bu durum için ayrı bir hesap olan 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının borç tarafına kaydedilir.

Örnek

1. 25.06.20XX tarihinde işletme, BCD işletmesinden %18 KDV hariç tanesi 2.000,00 TL'den 200 adet ticari malı satın almış, bedelini banka hesabından ödemiştir (H-652 No.lu fatura).
2. 25.06.20XX tarihinde, satın alınan ticari malın taşınması için nakliye firmasına %18 KDV hariç 4.000,00 TL'yi peşin ödemiştir (N-745 No.lu taşıma irsaliyesi).

İstenen

a) Ticari malın alımıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Ticari malın taşınmasıyla ilgili oluşan nakliye gideri ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	25.06.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
204	153 TİCARİ MALLAR HESABI	400.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	72.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		472.000,00
Mahsup Fişi	H-652 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	2.000,00 TL x 200 adet = 400.000,00 TL mal bedeli		
	400.000,00 TL x 0,18 = 72.000,00 TL KDV tutarı		
	472.000,00 TL ödenen tutar		
	//		

b) Nakliye giderinin ödenmesi

Madde No.	25.06.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
205	153 TİCARİ MALLAR HESABI	4.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	720,00	
	100 KASA HESABI		4.720,00
Tediye Fişi	N-745 No.lu taşıma irsaliyesi ile nakliye giderinin ödenmesi		
	4.000,00 TL x 0,18 = 720,00 TL KDV tutarı		
	4.000,00 TL + 720,00 TL = 4.720,00 TL nakit ödenen tutar		
	//		

100 KASA HESABI

BORÇ	ALACAK
10.000,00	4.720,00

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
600.000,00	472.000,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
400.000,00	
4.000,00	
404.000,00	

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
72.000,00	
720,00	
72.720,00	

Alış İskontosu (İndirimi) İşlemleri: İşletmenin ticari mal alımları dolayısıyla satıcı tarafından yapılan iskontodur. Alış iskontosu miktar ya da kasa iskontalarını kapsamaktadır. Alış iskontosunda, iskontoyu yapan taraf satıcı iken iskonto yapılan yani iskontodan faydalanan taraf işletmedir. Dolayısıyla alış iskontosunun oluşması hâlinde iskonto tutarı ticari malların maliyetini azaltan bir unsur olduğu için bu tutar, 153 TİCARİ MALLAR hesabının alacak tarafına kaydedilir. Borçlu hesap ise 100 KASA hesabı veya 320 SATICILAR hesabı olabilir.

Kasa iskontosu: Kredili satışlarda alıcının mal bedelini vadesinden önce ödemesi sebebiyle satıcı tarafından alıcıya belirli oran ya da tutarlarda yapılan indirimdir.

Miktar iskontosu: Alıcının belli tutarlar üzerinde alım yapması durumunda satıcı tarafından alıcıya belli oran ya da tutarlarda yapılan indirimdir.

Örnek

1. 01.04.20XX tarihinde işletme, N işletmesinden %18 KDV hariç 20.000,00 TL tutarındaki ticari malı 6 ay vadeli veresiye olarak satın almıştır (D-897 No.lu fatura).
2. 01.07.20XX tarihinde işletme, satıcı N işletmesine olan borcunun tamamını ödeyeceğini bildirmiştir. Satıcı N işletmesi 3 ay erken ödeme yapılması sebebiyle fatura karşılığında %18 KDV hariç 2.000,00 TL iskonto yapmıştır. İskonto yapıldıktan sonra kalan borcun tamamı banka hesabından ödenmiştir (L-258 No.lu fatura).

İstenen

a) Ticari malın alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Alış iskontosu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	01.04.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
62	153 TİCARİ MALLAR HESABI	20.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.600,00	
	320 SATICILAR HESABI		23.600,00
Mahsup Fişi	320.01 N İşletmesi 23.600,00		
	D-897 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	20.000,00 TL x 0,18 = 3.600,00 TL KDV tutarı		
	20.000,00 TL + 3.600,00 TL = 23.600,00 TL satıcıya olan borç tutarı		
	//		

b) Alış iskontosu

Madde No.	01.07.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
70	320 SATICILAR HESABI	23.600,00	
	320.01 N İşletmesi 23.600,00		
	102 BANKALAR HESABI		21.240,00
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		2.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		360,00
Mahsup Fişi	391.99 Alıştan İade ve İskonto KDV 360,00		
	L-258 No.lu fatura ile alış iskontosu		
	2.000,00 TL x 0,18 = 360,00 TL KDV tutarı		
	2.000,00 TL + 360,00 TL = 2.360,00 TL KDV'li iskonto tutarı		
	23.600,00 TL - 2.360,00 TL = 21.240,00 TL banka hesabından ödenen		
	//		

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
50.000,00	21.240,00

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
20.000,00	2.000,00

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
3.600,00	

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
23.600,00	23.600,00

391 HESAPLANAN HESABI

BORÇ	ALACAK
	360,00

Alıştan İade İşlemleri: İşletmenin satın aldığı ticari malların tamamı ya da bir bölümü, nitelik (ölçü, renk, tip vb.), zamanlama ve nicelik (adet, kg vb.) gibi bazı koşullara uymadığı takdirde iade edilir. İade edilen malın satın alınan mal bedelinden düşülmesi gerekir. Alış iadesi gerçekleştiği zaman iade tutarı, 153 TİCARİ MALLAR hesabının alacak tarafına kaydedilir.

Örnek

1. AB ticaret işletmesi, 01.11.20XX tarihinde B işletmesinden %18 KDV hariç 70.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır (C-285 nolu fatura).
2. 03.11.20XX tarihinde işletme, satıcı B işletmesinden satın aldığı ticari malın tamamını sözleşme şartlarına uymadığı için iade bedelini satıcının cari hesabından düşmüştür.

İstenen

a) Ticari malın alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153 ve 320 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

b) Alış iadesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153 ve 320 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	01.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
521	153 TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	12.600,00	
	320 SATICILAR HESABI		82.600,00
	320.02 B İşletmesi 82.600,00		
Mahsup Fişi	C-285 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	70.000,00 TL x 0,18 = 12.600,00 TL KDV tutarı		
	70.000,00 TL + 12.600,00 TL = 82.600,00 TL satıcıya olan borç tutarı		
	//		

b) Alış iadesi

Madde No.	03.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
540	320 SATICILAR HESABI	82.600,00	
	320.02 B İşletmesi 82.600,00		
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		70.000,00
Mahsup Fişi	391 HESAPLANAN KDV HESABI		12.600,00
	391.99 Alıştan İade ve ve İsk. KDV 12.600,00		
	Alış iadesi		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
70.000,00	70.000,00

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
82.600,00	82.600,00

Satış İşlemleri: Bir ticari mal satıldığında satış kaydı, faturanın düzenlendiği tarihte yapılır. Satış kaydı satışa ilişkin ticari belgenin düzenlenmesinden sonra yapılır. KDV hariç satış tutarı, 600 YURTİÇİ SATIŞLAR hesabının alacak tarafına; KDV tutarı, 391 HESAPLANAN KDV hesabının alacak tarafına kaydedilir. Satılan ticari mallar, maliyet değeri ile 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ hesabının borç tarafına; 153 TİCARİ

MALLAR hesabının ise alacak tarafına kaydedilir. Satılan ticari malların maliyet değeriyle ilgili kaydın yapılma zamanı, işletmenin uyguladığı yönteme göre değişir. İşletmeler genellikle ticari mal hareketlerini iki yöntemle izler. Bu yöntemler sürekli envanter yöntemi ve aralıklı envanter yöntemidir.

Sürekli Envanter Yöntemi: Bu yöntemde, ticari mal satışı gerçekleştiği zaman satış kaydının hemen ardından maliyet kaydı yapılır. Bu yöntemi, genellikle birim değeri yüksek olan malları satan (otomobil vb.) veya toptan satış yapan işletmeler uygulamaktadır.

Örnek

1. 05.12.20XX tarihinde T ticaret işletmesi, %18 KDV hariç 10 adet otomobili, tanesi 70.000,00 TL'den satın almış, bedelini banka hesabından ödemiştir (N-348 No.lu fatura).
2. 29.12.20XX tarihinde T ticaret işletmesi, %18 KDV hariç 2 adet otomobilin tanesini 80.000,00 TL'den çek karşılığında satmıştır [P-985 No.lu fatura, (Özel Tüketim Vergisi dikkate alınmamıştır.)].

İstenen

a) Otomobil alımıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Otomobil satışıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (600 ve 621 No.lu hesaplar) kayıtlarını sürekli envanter yöntemine göre yapınız.

c) Satış faaliyetine ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	05.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
421	153 TİCARİ MALLAR HESABI	700.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	126.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		826.000,00
Mahsup Fişi	N-348 No.lu fatura ile mal alımı		
	70.000,00 TL x 10 adet = 700.000,00 TL mal bedeli		
	700.000,00 TL x 0,18 = 126.000,00 TL KDV tutarı		
	826.000,00 TL banka hesabından ödenen tutar		
	//		

b) Ticari malın satılması

Madde No.	29.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
442	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	188.800,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		160.000,00
Mahsup Fişi	391 HESAPLANAN KDV HESABI		28.800,00
	P-985 No.lu fatura ile çek karşılığı mal satışı		
	80.000,00 TL x 2 adet = 160.000,00 TL satış tutarı		
	160.000,00 TL x 0,18 = 28.800,00 TL KDV tutarı		
	188.800,00 TL alıcıdan alınan bedel		
	//		

Madde No.	29.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
423	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	140.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		140.000,00
Mahsup Fişi	Maliyet Kaydı 70.000,00 TL x 2 adet = 140.000,00 TL //		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
700.000,00	140.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	160.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
140.000,00	

c) Gelir tablosunun düzenlenmesi

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	=	160.000,00 TL	Satış Fiyatı
621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	=	- 140.000,00 TL	Alış Fiyatı
		20.000,00 TL	**BRÜT SATIŞ KÂRI**

İki kayıt incelediğinde kâr tutarı görülmektedir.

Satış Kârı: Satış fiyatı, maliyet fiyatından büyük ise oluşan farktır.

Satış Zarar: Satış fiyatı, maliyet fiyatından küçük ise oluşan farktır.

Gelir tablosunda satış faaliyetinin gösterilmesi aşağıdaki gibidir:

T TİCARET İŞLETMESİ
05.12.20XX - 29.12.20XX DÖNEMİ
GELİR TABLOSU

A - BRÜT SATIŞLAR		160.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	160.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		160.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(140.000.00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(140.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		20.000,00

Aralıklı Envanter Yöntemi: Bu yöntemde, satılan malların maliyeti dönem sonlarında yapılan fiilî stok sayımı sonuçlarına göre belirlenir. Küçük partiler hâlinde çok çeşitli mal ticareti yapan işletmelerde, sürekli envanter yönteminin kullanılması çok zor hatta imkânsızdır. Örneğin bir markette küçük miktarlarda gün içinde binlerce müşteriye satış yapan bir işletmede, her satış sonrasında maliyet değerinin hesaplanması olanaksızdır. Bu durumda maliyet değeri belirli aralıklarla veya dönem sonlarında toplu olarak kaydedilir. Satılan ticari malların maliyet değeri aşağıdaki gibi hesaplanır:

SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİNİN HESAPLANMASI

Dönem Başı Ticari Mal Mevcudu			.....
Dönem İçi Net Ticari Mal Alışı	(+)		.....
• Dönem İçi Alışlar	(+)	.....	
• Dönem içi Alış Giderleri	(+)	.....	
• Alış İadeleri	(-)	(.....)	
• Alış İskontoları	(-)	(.....)	
Dönem Sonu Ticari Mal Mevcudu	(-)		(.....)
Satılan Ticari Mallar Maliyeti			.....

Örnek: N ticaret işletmesinin Aralık ayı faaliyet döneminde stok hareketlerine ilişkin bilgileri aşağıdaki gibidir:

1. İşletmenin dönem başı ticari mal mevcudu 10.000,00 TL'dir.
2. 12.08.20XX tarihinde %18 KDV hariç 900,00 TL tutarındaki ticari malı peşin almıştır (Y-532 No.lu fatura).
3. 14.08.20XX tarihinde %18 KDV hariç 600,00 TL tutarındaki ticari malı çek karşılığı satmıştır (Z-632 No.lu fatura).
4. 18.08.20XX tarihinde %18 KDV hariç 400,00 TL tutarındaki ticari malı iki ay vadeli senet karşılığında satmıştır (Z-700 No.lu fatura).
5. 31.12.20XX tarihinde yapılan sayım sonucu işletmede 10.100,00 TL tutarında dönem sonu mal mevcudu olduğu belirlenmiştir.

İstenen

a) 12.08.20XX tarihli mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) 14.08.20XX tarihli mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (600 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) 18.08.20XX tarihli mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (600 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.20XX tarihinde aralıklı envanter yöntemine göre satılan ticari malların maliyetini hesaplayarak maliyet kaydının yevmiye defteri ve defterikebir (153 ve 600 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

d) Satış faaliyetlerine ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

a) Ticari malın alınması

Madde No.	12.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
263	153 TİCARİ MALLAR HS.	900,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HS.	162,00	
	100 KASA HS.		1.062,00
Tediye Fişi	Y-532 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	900,00 TL mal bedeli		
	900,00 TL x 0,18 = 162,00 TL KDV tutarı		
	1.062,00 TL nakit ödenen tutar		
	//		

b) Ticari malın satılması

Madde No.	14.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
279	101 ALINAN ÇEKLER HS.	708,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.		600,00
	391 HESAPLANAN KDV HS.		108,00
Mahsup Fişi	Z-632 No.lu fatura ile çek karşılığı mal satılması		
	600,00 TL satış tutarı		
	600,00 TL x 0,18 = 108,00 TL KDV tutarı		
	708,00 TL alınan çek bedeli		
	//		

c) Ticari malın satılması

Madde No.	18.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
282	121 ALACAK SENETLERİ HS.	472,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.		400,00
	391 HESAPLANAN KDV HS.		72,00
Mahsup Fişi	Z-700 No.lu fatura ile senetli mal satışı		
	400,00 TL satış tutarı		
	400,00 TL x 0,18 = 72,00 TL KDV tutarı		
	472,00 TL senet tutarı		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ	ALACAK
10.000,00	
900,00	
10.900,00	

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
	600,00
	400,00
	1.000,00

ç) Satılan ticari mallar maliyetinin hesaplanması ve maliyet kaydının yapılması

SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİNİN HESAPLANMASI		
Dönem Başı Ticari Mal Mevcudu		10.000,00
Dönem İçi Net Ticari Mal Alışı	(+)	900,00
Dönem Sonu Ticari Mal Mevcudu	(-)	(10.100,00)
Satılan Ticari Mallar Maliyeti		**800,00**

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
487	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS. (-)	800,00	
Mahsup Fişi	153 TİCARİ MALLAR HS.		800,00
	Maliyet kaydı		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ	ALACAK
10.000,00	800,00
900,00	
10.900,00	800,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
800,00	

d) Gelir tablosunun düzenlenmesi

N TİCARET İŞLETMESİ 01.08.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		1.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	1.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		1.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(800.00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(800.00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		200,00

Satış İadesi İşlemleri: Satılan malın tamamı ya da bir kısmı bazı sebepler ile alıcı tarafından işletmeye iade edilebilir. İade, bir düzeltme işlemidir. Satış iadesinde, iade tutarı 610 SATIŞTAN İADELER hesabının borç tarafına kaydedilir. Kayıtlar aralıklı ve sürekli envanter yöntemine göre farklılık gösterir. Aralıklı envanter yöntemini kullanan işletmeler sadece satış iadesine ilişkin kaydı yaparken sürekli envanter yöntemini kullanan işletmeler ise iade kaydı ile birlikte iade edilen kısma ilişkin maliyet kaydının iptaline ilişkin kaydı da yapar.

Örnek: BCD ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 12.10.20XX tarihinde işletme, maliyet değeri 100.000,00 TL olan ticari malı %18 KDV hariç 110.000.00 TL'ye veresiye satmıştır (K-524 No.lu fatura).
2. 18.10.20XX tarihinde alıcı, satılan malın %18 KDV hariç 22.000.00 TL tutarındaki kısmını iade etmiştir. İşletme, iade tutarını alıcının hesabından düşmüştür. İade edilen malın maliyet değeri 20.000,00 TL'dir (K-965 No.lu fatura).

İstenen: Sürekli envanter ve aralıklı envanter yöntemine göre aşağıdaki kayıtları yapınız.

a) Mal satışıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153, 600, 621 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

b) Müşterinin yaptığı satış iadesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (153, 610, 621 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Sürekli Envanter Yöntemine Göre Çözüm

a) Ticari malın satılması

Madde No.	12.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
321	120 ALICILAR HESABI	129.800,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		110.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		19.800.00
Mahsup Fişi	K-524 No.lu fatura ile veresiye mal satışı 110.000,00 TL x 0,18 = 19.800,00 TL KDV tutarı 110.000,00 TL + 19.800,00 TL = 129.800,00 TL alıcıdan alınacak tutar		
	12.10.20XX		
322	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	100.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI		100.000,00
Mahsup Fişi	Maliyet kaydı		
	//		

b) Satış iadesi

Madde No.	18.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
340	610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)	22.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.960,00	
	191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV 3.960,00		
	120 ALICILAR HESABI		25.960,00
Mahsup Fişi	K-965 No.lu fatura ile satış iadesi kaydı 22.000,00 TL x 0,18 = 3.960,00 TL KDV tutarı 22.000.00 TL + 3.960,00 TL = 25.960,00 TL iade tutarı		
	18.10.20XX		
341	153 TİCARİ MALLAR HESABI	20.000,00	
	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		20.000,00
Mahsup Fişi	Maliyet kaydının iptali		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ	ALACAK
200.000,00	100.000,00
20.000,00	
220.000,00	100.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
	110.000,00

610 SATIŞTAN İADELER HS. (-)

BORÇ	ALACAK
22.000,00	

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
100.000,00	20.000,00

Aralıklı Envanter Yöntemine Göre Çözüm

Aralıklı envanter yönteminde her satışın ardından maliyet kaydı yapılmaz. 130. sayfadaki örnekte, yıl sonunda (31.12.20XX) satılan ticari malların maliyeti hesaplanarak maliyet kaydı yapılır. Bu nedenle yukarıda sürekli envanter yöntemine göre yapılan çözümde sadece 321 ve 340 numaralı yevmiye kayıtları aynı şekilde yapılacaktır. Satış sonrası maliyet kaydı (322 No.lu kayıt) ve maliyet düzeltme kaydı (341 No.lu kayıt) yapılmayacaktır.

a) Ticari malın satılması

Madde No.	12.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
321	120 ALICILAR HESABI	129.800,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		110.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		19.800.00
Mahsup Fişi	K-524 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	110.000,00 TL x 0,18 = 19.800,00 TL KDV tutarı		
	110.000,00 TL + 19.800,00 TL = 129.800,00 TL alıcıdan alınacak tutar		
	//		

b) Satış iadesi

Madde No.	18.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
322	610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)	22.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.960,00	
	191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV 3.960,00		
	120 ALICILAR HESABI		25.960,00
Mahsup Fişi	K-965 No.lu fatura ile satış iadesi kaydı		
	22.000,00 TL x 0,18 = 3.960,00 TL KDV tutarı		
	22.000.00 TL + 3.960,00 TL = 25.960,00 TL iade tutarı		
	//		

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	110.000,00

610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
22.000,00	

Satış İskontosu İşlemleri: Alış iskontosunda belirtildiği gibi satış iskontosunda da işletme satış yaptığı alıcıya kasa iskontosu ya da miktar iskontosu yapabilmektedir. Satış iskontosu durumunda 611 SATIŞ İSKONTOLARI (-) hesabı kullanılır.

Örnek: Aralıklı envanter yöntemini kullanan K ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 10.10.20XX tarihinde %18 KDV hariç 2.800,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satmıştır (A-847 No.lu fatura).
2. 20.10.20XX tarihinde alıcı erken ödeme yapacağını bildirmiştir. Alıcıya %18 KDV hariç 300,00 TL tutarında indirim yapılarak kalan tutar peşin tahsil edilmiştir (A-985 No.lu fatura).

İstenen

a) Veresiye mal satışıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (600 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Alıcının erken ödeme yapması sebebiyle yapılan satış iskontosu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (611 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın veresiye satılması

Madde No.	10.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
124	120 ALICILAR HESABI	3.304,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		2.800,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		504,00
Mahsup Fişi	A-847 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	2.800,00 TL x 0,18 = 504,00 TL KDV tutarı		
	2.800,00 TL + 504,00 TL = 3.304,00 TL alıcıdan alınacak tutar		
	//		

b) Satış iskontosu

Madde No.	20.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
142	100 KASA HESABI	2.950,00	
	611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)	300,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	54,00	
	191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV 54,00		
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI		3.304,00
	A-985 No.lu fatura ile satış iskontosu		
	300,00 TL x 0,18 = 54,00 TL KDV tutarı		
	300,00 TL + 54,00 TL = 354,00 TL		
	3.304,00 TL - 354,00 TL = 2.950,00 TL nakit tahsil edilen tutar		
	//		

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	2.800,00

611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
300,00	

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

a) Niteliği: Satın alınmak üzere sipariş verilen stoklar için ödenen avansların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Avans olarak satıcılara ödenen tutarlar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Verilen sipariş teslim alındığında ise satın alınan ticari malın tutarından avans tutarı mahsup edilerek (düşülerek) bulunan tutar, bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI	ALACAK
• Ödenen sipariş avansları		• Verilen siparişin teslim alınması
+		-

Örnek

1. XYZ ticaret işletmesi, 23.11.20XX tarihinde, sipariş verilen 300.000,00 TL tutarındaki ticari mal karşılığında satıcıya banka hesabından 50.000,00 TL avans ödenmiştir.
2. 31.12.20XX tarihinde satıcıya sipariş verilen ticari mal %18 KDV hariç teslim alınmıştır. Alınan ticari mal bedeli karşılığında, daha önce ödenen avans mahsup edildikten sonra kalan tutar için çek keşide edilmiştir (L-563 No.lu fatura).

İstenen

a) Sipariş avansı ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (159 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Ticari malın teslim alınarak avansın mahsup edilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (159 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Sipariş avansı verilmesi

Madde No.	23.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
325	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HS.	50.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HS.		50.000,00
	Sipariş avansının ödenmesi		
	//		

b) Ticari malın teslim alınması

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
396	153 TİCARİ MALLAR HS.	300.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HS.	54.000,00	
	103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HS. (-)		304.000,00
	159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HS.		50.000,00
Mahsup Fişi	L-563 No.lu fatura ile ticari malın teslim alınması		
	300.000,00 TL x 0,18 = 54.000,00 TL KDV tutarı		
	300.000,00 TL + 54.000,00 TL = 354.000,00 TL KDV'li satış tutarı		
	354.000,00 TL - 50.000,00 TL = 304.000,00 TL çek tutarı		
	//		

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI HS.

BORÇ	ALACAK
50.000,00	50.000,00

Sıra Sizde

A) Z ticaret işletmesinin 20XX faaliyet dönemine ait stok hareketlerine ilişkin bilgileri aşağıdaki gibidir:

1. İşletmenin dönem başı mal mevcudu 105.000,00 TL'dir.

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Sıra Sizde

2. 23.03.20XX tarihinde L işletmesinden %18 KDV hariç tanesi 6.000,00 TL'den 70 adet ticari malı çek keşide ederek satın almıştır (C-329 No.lu fatura).
3. 25.03.20XX tarihinde satın alınan 70 adet ticari malın taşınması için nakliye firmasına %18 KDV hariç 18.000,00 TL banka hesabından ödenmiştir (A-452 No.lu fatura).
4. 20.04.20XX tarihinde Y işletmesinden %18 KDV hariç 390.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır (A-124 No.lu fatura).
5. 21.06.20XX tarihinde işletme, satıcı Y işletmesine olan borcunun 300.000,00 TL'lik kısmını vadeden önce ödeyeceğini bildirmiştir. Satıcı Y işletmesi erken ödeme sebebiyle fatura karşılığında %18 KDV hariç 6.000,00 TL iskonto yapmıştır. İskonto düşüldükten sonra kalan borcun tamamı çekle ödenmiştir.
6. 23.07.20XX tarihinde işletme, satıcı Y işletmesinden %18 KDV hariç satın aldığı ticari malın 90.000,00 TL tutarındaki kısmını sözleşme şartlarına uymadığı için satıcıya iade etmiştir. Satıcı iade bedelini cari hesabından düşmüştür.
7. 30.08.20XX tarihinde işletme, alıcı MN'ye %18 KDV hariç 330.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satmıştır (Z-615 No.lu fatura).
8. 08.09.20XX tarihinde alıcı MN erken ödeme yapacağını bildirmiş ve işletme tarafından %18 KDV hariç 1.200,00 TL tutarında indirim yapılarak kalan tutar banka aracılığıyla tahsil edilmiştir (N-524 No.lu banka dekontu).
9. 31.12.20XX tarihinde yapılan sayım sonucu işletmede 510.000,00 TL tutarında dönem sonu mal mevcudu olduğu tespit edilmiştir.

İstenen

a) Yukarıdaki faaliyetlerle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 31.12.20XX tarihinde ticari malın maliyetini hesaplayarak maliyet kaydını yapınız.

c) Satış faaliyetlerine ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

B) Sürekli envanter yöntemini uygulayan BCD ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 11.11.20XX tarihinde işletme, %18 KDV hariç 40.000,00 TL tutarındaki ticari malı satın almış, bedelini banka hesabından ödemiştir (B-398 No.lu fatura).
2. 26.11.20XX tarihinde işletme, ticari malın tamamını %18 KDV hariç 60.000,00 TL'ye veresiye satmıştır (L-245No.lu fatura).
3. 30.11.20XX tarihinde alıcı aldığı malın %18 KDV hariç 4.000,00 TL tutarındaki kısmını iade etmiştir. İşletme iade tutarını alıcının hesabından düşmüştür. İade edilen malın maliyet değeri 3.000,00 TL'dir.

İstenen

a) Yukarıdaki faaliyetlerin sürekli envanter yöntemine göre ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Satış faaliyetlerine ilişkin gelir tablosunu düzenleyiniz.

C) N ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 20.10.20XX tarihinde, sipariş verilen 600.000,00 TL tutarındaki ticari mal karşılığında, satıcı T'ye 6.000,00 TL avansı nakit ödemiştir.
2. 29.10.20XX tarihinde, satıcı T'ye sipariş verilen ticari mal %18 KDV hariç teslim alınmıştır. Alınan ticari mal bedeli, avans mahsup edildikten sonra çekle ödenmiştir (V-582 No.lu fatura).

İstenen

a) Siparişin verilmesi ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Siparişin teslim alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.6. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri

Bu hesap grubu, yıllara yaygın inşaat ve onarım işleri yapan işletmelerin bu işleri nedeniyle yaptıkları harcamaların izlendiği hesapları kapsar.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

17 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
170-177 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ HESABI
179 TAŞERONLARA VERİLEN AVANSLAR HESABI

4.1.7. Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları

Bu hesap grubu, içinde bulunulan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek aylara ait olan giderler ile içinde bulunulan döneme ait olup kesin borç kaydı sonra yapılacak olan gelirlerden oluşur.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI
181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI

a) Niteliği: Gelecek döneme ait olduğu hâlde peşin ödenmiş giderlerin ait oldukları döneme kadar bekletildikleri hesaptır. Dönemsellik kavramı gereğince giderlerin ait oldukları dönemde gider olarak kaydedilmesi esastır. Bundan dolayı gelecek dönemlere ait olan gider peşin ödendiği takdirde, ödenen tutar ait olduğu döneme kadar bu hesapta bekletilir. Eğer peşin ödenen gider, gelecek yıllara ait olan bir gider ise duran varlıklar sınıfındaki 280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER hesabında takip edilmesi gerekmektedir.

b) İşleyişi: Gelecek döneme ait olan, peşin ödenen giderler ait oldukları dönem gelinceye kadar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu hesapta takip edilen, peşin ödenen giderler, ait olduğu ay geldiğinde bu hesabın alacak tarafına; ilgili gider hesabının borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI	ALACAK
• Gelecek aylara ait giderin gerçekleşmesi • Kira veya sigorta bedeline peşin ödeme yapılması		• Gelecek aylara ait gider ilgili hesaba aktarılması • Gelecek aylar içinde yer alan kira giderinin ilgili olduğu hesaba aktarılması • Gelecek aylar içinde yer alan sigorta giderinin ilgili olduğu hesaba aktarılması
+		-

Ülkemizde geçici vergi uygulaması nedeniyle Gelir ve Kurumlar Vergisinin üç ayda bir hesaplanması zorunlu olduğu için, gelir ve giderler açısından yıllık dönem uygulaması mümkün değildir. Üç aylık ya da aylık dönemler itibarıyla giderleri dönemlerle ilişkilendirmede bu hesap kullanılmaktadır.

Örnek: İşletme, 01.07.2021 tarihinde 18 aylık 36.000,00 TL tutarında kira giderini banka hesabından ödemiştir. İşletme üçer aylık dönemler itibarıyla mali tablolarını düzenlemektedir (584 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Dönemler itibarıyla kira giderini hesaplayınız.

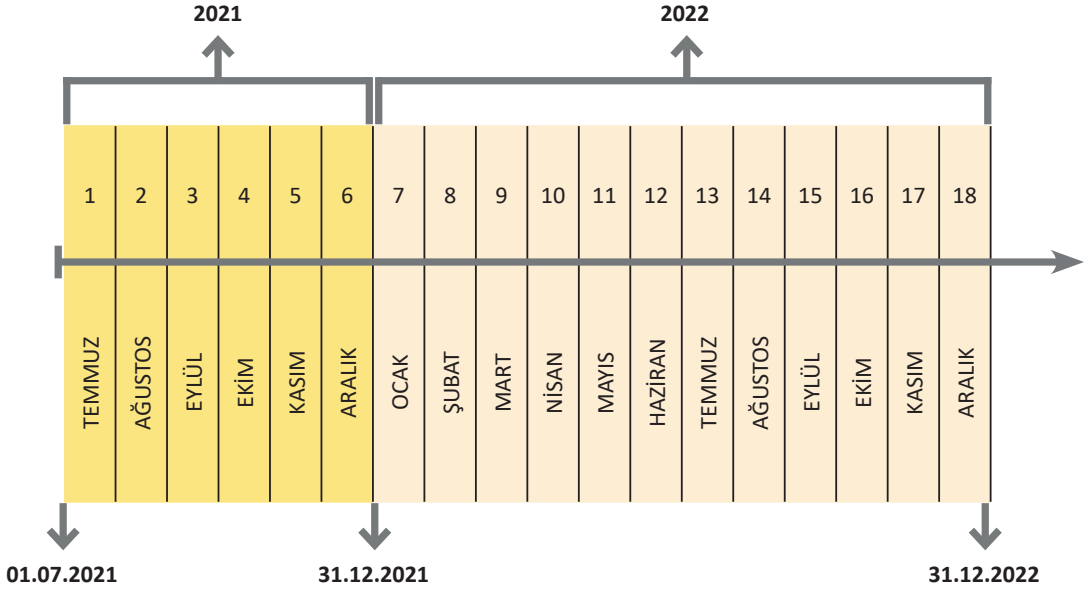
b) 01.07.2021 tarihinde 18 aylık peşin ödenen kira gideri ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 01.10.2021 tarihinde, ikinci üç aylık dönem için aktarma ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.2021 tarihinde, kira giderinin bir yılın altına düşen kısmı için aktarma ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Kira giderinin hesaplanması

Aylık kira gideri tutarı = 36.000,00 TL / 18 ay = 2.000,00 TL

2.000,00 TL x 3 ay = 6.000,00 TL 3 ay Temmuz, Ağustos, Eylül 2021 dönemine aittir.

2.000,00 TL x 3 ay = 6.000,00 TL 3 ay Ekim, Kasım, Aralık 2021 dönemine aittir.

2.000,00 TL x 12 ay = 24.000,00 TL 12 ay 2022 dönemine aittir.

b) 2021 dönemine ait olan ilk 3 aylık kısmı 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabına, ikinci 3 aylık kısmı 180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER hesabına, 2022 dönemine ait olan 12 aylık kısmı ise 280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER hesabına ve giderlerde artış olduğu için borç tarafına kaydedilir.

Madde No.	01.07.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
474	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	6.000,00	
	770.01 Kira Gideri 6.000,00		
	180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI	6.000,00	
	180.01 Kira Gideri 6.000,00		
Mahsup Fişi	280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HESABI	24.000,00	
	280.01 Kira Gideri 24.000,00		
	102 BANKALAR HESABI		36.000,00
	584 No.lu banka dekontu ile 18 aylık kira giderinin ödenmesi		
	//		

c) 01.10.2021 tarihinde ikinci üç aylık dönem için 180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER hesabındaki tutar 770 GENEL YÖNETİM GİDERİ hesabına aktarılır.

Madde No.	01.10.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
502	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	6.000,00	
	770.01 Kira Gideri 6.000,00		
Mahsup Fişi	180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI		6.000,00
	180.01 Kira Gideri 6.000,00		
	Aktarma kaydı		
	//		

ç) 31.12.2021 tarihinde 280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER hesabındaki tutarın sonraki yıla ait kısmı, dönem sonunda 180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER hesabına aktarılır.

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
503	180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HESABI	24.000,00	
	180.01 Kira Gideri 24.000,00		
Mahsup Fişi	280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HESABI		24.000,00
	280.01 Kira Gideri 24.000,00		
	Aktarma kaydı		
	//		

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
50.000,00	36.000,00

180 GELECEK AYLARA AİT GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
6.000,00	6.000,00
24.000,00	
30.000,00	6.000,00

280 GELECEK YILLARA AİT GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
24.000,00	24.000,00

770 GENEL YÖNETİM GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
6.000,00	
6.000,00	
12.000,00	

181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

a) Niteliği: İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkmış ancak üçüncü kişilerden tahsili ya da bunların adına borç kaydı gelecek hesap döneminde yapılacak gelirlerin izlendiği hesaptır (kira gelirleri, banka faizi gelirleri gibi). Bu tür gelirler, bilanço tarihi itibarıyla tahakkuk etmesine rağmen istenebilir durumda değildir. Ancak muhasebenin dönemsellik kavramı gereğince; içinde bulunulan döneme ait olan gelirlerin o dönemin gelirleri arasında gösterilebilmesi için bu hesap kullanılmaktadır.

b) İşleyişi: Yıl sonlarında, döneme ait olan gelirler, bu hesabın borç tarafına; ilgili gelir hesabının ise alacak tarafına kaydedilir. Daha sonraki dönemlerde, gelir tahsil edildiğinde veya alacaklar kesinleştiğinde söz konusu tutar, bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

Tahakkuk: Gerçekleştirme, yerine getirme.

BORÇ	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	ALACAK
• Döneme ait gelirin gerçekleşmesi		• Döneme ait gelirin istenebilir duruma gelmesi • Sonraki dönemlerde gelirin tahsil edilmesi
+		-

Dönemsellik ilkesi gereği tahakkuk eden gelirin kaydedilmemesi ile vergi kaybına sebep olmuş ise vergi ziyaı cezası kesilecektir. Ayrıca Tek Düzen Hesap Planına uyulmadığı için VUK'de öngörülen özel usulsüzlük cezası uygulanır.

Örnek: L ticaret işletmesi, 01.12.2021 tarihinde aktifinde kayıtlı bir taşıtı üç aylığına kiraya vermiştir. Üç aylık kira bedeli 12.000,00 TL'dir. Kira tutarı üç ayın sonunda (28.02.2022) banka aracılığıyla tahsil edilecektir.

İstenen

a) Aralık ayı sonundaki gelir tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 28.02.2022 tarihine ait kira tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

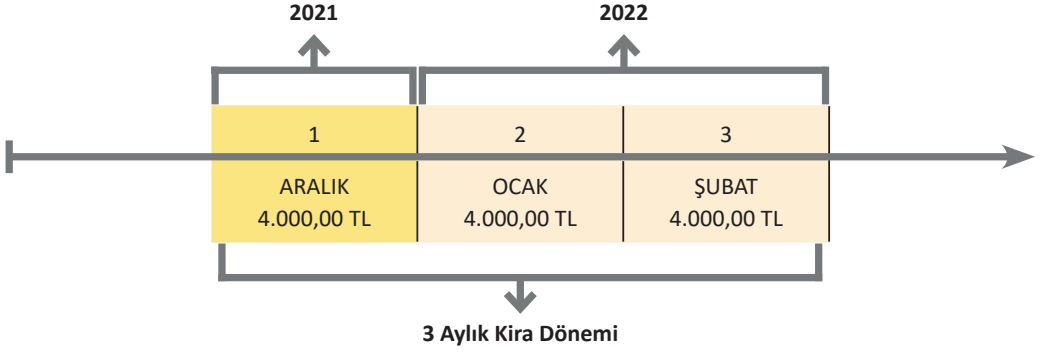
Çözüm

a) Aralık ayı sonu gelir tahakkuku

12.000,00 TL / 3 Ay = 4.000,00 TL Aylık kira bedeli

4.000,00 TL X 1 Ay = 4.000,00 TL Aralık ayı (2021)

4.000,00 TL X 2 Ay = 8.000,00 TL Ocak ve Şubat ayları (2022)

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
420	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	4.000,00	
Mahsup Fişi	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		4.000,00
	Gelir tahakkuku		
	//		

Dönemsellik kavramı gereğince; 2021 yılında kira geliri doğmuş ancak istenebilir duruma gelmemiştir.

181 GELİR TAHAKKUKLARI HS.

BORÇ	ALACAK
4.000,00	

649 DİĞER OLAĞAN GEL. KÂR. HS.

BORÇ	ALACAK
	4.000,00

b) Taşıt kirasının tahsili

Madde No.	28.02.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
128	102 BANKALAR HESABI	12.000,00	
Mahsup Fişi	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI		4.000,00
	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		8.000,00
	Taşıt kirasının tahsili		
	//		

Tahsilat yapıldığında 181 GELİR TAHAKKUKLARI hesabı kapatılır. 2022 yılına ait 2 aylık gelir, 649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR hesabına aktarılır.

102 BANKALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
12.000,00	

181 GELİR TAHAKKUKLARI HS.

BORÇ	ALACAK
4.000,00	4.000,00

649 DİĞER OLAĞAN GEL. KÂR. HS.

BORÇ	ALACAK
	8.000,00

Sıra Sizde

K ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 01.10.2022 tarihinde bir taşıtını beş aylığına kiraya vermiştir. Beş aylık kira bedeli 25.000,00 TL'dir. Kira tutarı beş ayın sonunda (28.02.2023) banka aracılığıyla tahsil edilecektir.
2. 01.11.2022 tarihinde, kiralanan depoya ait 6 aylık kira gideri tutarı olan 27.000,00 TL'yi banka hesabından ödemiştir (M-748 No.lu makbuz).

İstenen

a) Aralık ayı sonundaki gelir tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 28.02.2023 tarihine ait kira tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Kiralanan depoya ait 6 aylık kira bedelinin ödemesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.2022 tarihinde üç aylık dönem için aktarma ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

d) 31.12.2022 tarihinde kira giderinin bir yılın altına düşen kısmı için aktarma ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.1.8. Diğer Dönen Varlıklar

Bir yıl içinde işlem görecek olan ve buraya kadar değinilmeyen dönen varlıklar, bu grupta yer alır. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR
- 190 DEVREDEN KDV HESABI
- 191 İNDİRİLECEK KDV HESABI
- 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HESABI
- 195 İŞ AVANSLARI HESABI
- 196 PERSONEL AVANSLARI HESABI
- 197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI HESABI

190 DEVREDEN KDV HESABI

a) Niteliği: Ay sonlarında indirilemeyen ve izleyen aya devreden KDV'lerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Her ayın sonunda 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının borç kalanı ile 391 HESAPLANAN KDV hesabının alacak kalanı karşılaştırılır. 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının kalanı 391 HESAPLANAN KDV hesabının kalanından büyük ise aradaki fark, 190 DEVREDEN KDV hesabının borç tarafına kaydedilir. Bu hesaba alınan tutar, izleyen aylarda 391 HESAPLANAN KDV hesabıyla karşılaştırılmak suretiyle kapatılır.

BORÇ	190 DEVREDEN KDV HESABI	ALACAK
• 191 No.lu hs. borç kalanı > 391 No.lu hs. alacak kalanı arasındaki fark, bu hesabın borç tarafına kaydedilir.		• 391 No.lu hesapla mahsup edilmesi
+		-

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

a) Niteliği: İşletmenin satın aldığı mal ve hizmetlerden dolayı satıcılara ödenen veya borçlanılan ve indirilmesi kanuni açıdan mümkün olan KDV bedellerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İndirilecek KDV ortaya çıktığında KDV tutarı, bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Her ayın sonunda bu hesap, 391 HESAPLANAN KDV hesabıyla karşılaştırılarak kapatılır. Bununla beraber mevzuat gereği yapılabilecek indirimler, yapılan düzeltmelerde bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	ALACAK
• İndirilecek KDV'nin ödenmesi • Mal ve hizmet alımlarında ödenen KDV • Duran varlık alımlarında ödenen KDV • Mal satış iade ve iskontosu düzeltme nedeniyle		• Hesabın borç kalanının 391 No.lu hesapla mahsup edilmesi
+		-

İşletmeler, her ayın sonunda KDV ile ilgili hesapları karşılaştırmak zorundadır.

Daha önce yapılan bazı örneklerde mal alışında 191 İNDİRİLECEK KDV hesabı, mal satışında 391 HESAPLANAN KDV hesabı kullanılmıştır. Her ayın sonunda yapılacak KDV mahsubunda, envanter işlemlerinde 191 İNDİRİLECEK KDV hesabı ile 391 HESAPLANAN KDV hesabı karşılaştırılır. İki KDV hesabı da her ayın sonunda kapatılır ve aradaki fark aşağıdaki durumlara göre belirtilen hesaplara aktarılır.

İNDİRİLECEK KDV HESABI'nın borç kalanı	>	HESAPLANAN KDV HESABI'nın alacak kalanı	⇨ Fark 190 DEVREDEN KDV
İNDİRİLECEK KDV HESABI'nın borç kalanı	<	HESAPLANAN KDV HESABI'nın alacak kalanı	⇨ Fark 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
İNDİRİLECEK KDV HESABI'nın borç kalanı	=	HESAPLANAN KDV HESABI'nın alacak kalanı	⇨ Sadece mahsup kaydı yapılır.

Örnek: K ticaret işletmesinin 31.10.20XX tarihinde 191 İNDİRİLECEK KDV hesabı ve 391 HESAPLANAN KDV hesabının kalanları aşağıdaki gibidir:

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
8.000,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	7.000,00

İstenen: Ekim ayı sonunda yapılması gereken KDV mahsubuyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
625	391 HESAPLANAN KDV HESABI	7.000,00	
	190 DEVREDEN KDV HESABI	1.000,00	
Mahsup Fişi	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		8.000,00
	Ekim ayı KDV tahakkuku kaydı		
	//		

Her iki KDV hesabının defterikebir kalanları tutarı kadar ters tarafına kayıt yapılarak kapatılır. Aradaki fark olan 1.000,00 TL ise 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının kalanı daha büyük olduğu için 190 DEVREDEN KDV hesabına kaydedilir. Bu durumda defterikebir kayıtlarının son durumu aşağıdaki gibi olacaktır:

190 DEVREDEN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
1.000,00	

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
8.000,00	8.000,00

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
7.000,00	7.000,00

190 DEVREDEN KDV hesabı ise bir sonraki aya (kasım) devreder ve o ayın 191 İNDİRİLECEK KDV hesabı ve 391 HESAPLANAN KDV hesabı ile karşılaştırılır.

Örnek: K ticaret işletmesinin 31.10.20XX tarihinde 191 İNDİRİLECEK KDV hesabı ve 391 HESAPLANAN KDV hesabının kalanları aşağıdaki gibidir:

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
14.000,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	20.000,00

İstenen

a) Ekim ayı sonunda yapılması gereken KDV mahsubu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 26.11.20XX tarihinde KDV'nin nakit ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (360 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ekim ayı KDV mahsubu

Madde No.	31.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
721	391 HESAPLANAN KDV HESABI	20.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		14.000,00
Mahsup Fişi	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		6.000,00
	Ekim ayı KDV tahakkuku kaydı		
	//		

KDV hesapları ters kayıt yapılarak kapatılmıştır. Bu örnekte 391 HESAPLANAN KDV hesabının kalanı, 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının kalanından daha fazla olduğu için aradaki fark, 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR hesabına kaydedilmiştir. Son duruma göre defterikebir kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

191 İNDİRİLECEK KDV HS.

BORÇ	ALACAK
.....	
14.000,00	14.000,00

360 ÖDENECEK VER. VE FON. HS.

BORÇ	ALACAK
	6.000,00

391 HESAPLANAN KDV HS.

BORÇ	ALACAK
	.....
20.000,00	20.000,00

b) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR hesabındaki tutar, takip eden ayın (kasım) 26. günü akşamına kadar işletmenin bağlı bulunduğu vergi dairesine KDV Beyannamesi ile beyan edilerek (3065 sayılı KDV kanununun 41. maddesinde beyanname verme zamanı ve 46. maddesinde verginin ödeme zamanı belirtilmiştir.) ödenir. Ödendiği takdirde aşağıdaki yevmiye kaydı yapılır.

Madde No.	26.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
915	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	6.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		6.000,00
	Ekim ayına ait KDV'nin nakit ödenmesi		
	//		

360 ÖDENECEK VER. VE FON. HS.

BORÇ	ALACAK
6.000,00	6.000,00

Sıra Sizde

A) XYZ ticaret işletmesi, 01.12.20XX tarihinde aşağıdaki değerler ile ticari faaliyetine başlamıştır:

100 KASA HS.	100.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	20.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	50.000,00 TL	321 BORÇ SENETLERİ HS.	40.000,00 TL
120 ALICILAR HS.	30.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?
153 TİCARİ MALLAR HS	150.000,00 TL		

İşletmenin aralık ayında yapmış olduğu işlemler aşağıda verilmiştir:

1. 03.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç 20.000,00 TL tutarındaki ticari malı, 5.000,00 TL'si peşin; kalanı çek karşılığı olacak şekilde satmıştır (A-245 No.lu fatura).
2. 10.12.20XX tarihinde tanesi 1.000,00 TL olan 30 adet hisse senedini banka aracılığıyla almıştır [R- 854 No.lu dekont, (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.)].
3. 15.12.20XX tarihinde alıcıdan olan alacağın 5.000,00 TL'lik kısmını nakit tahsil etmiştir.
4. 17.12.20XX tarihinde işletme personeline iki ay sonra geri ödenmek üzere 1.000,00 TL avans para vermiştir.
5. 20.12.20XX tarihinde daha önce tanesi 1.000,00 TL'den alınan hisse senetlerinden 20 adedini tanesi 1.200,00 TL'den banka aracılığıyla satmıştır [U-548 No.lu dekont, (Komisyon gideri dikkate alınmamıştır.)].
6. 23.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç 5.000,00 TL tutarında ticari malı peşin almıştır (E-813 No.lu fatura).
7. 31.12.20XX tarihinde KDV hesaplarının mahsubu yapılmıştır.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyerek açılış kaydını yapınız.

b) Aralık ayına ait yukarıda verilen işlemlerin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

B) K ticaret işletmesinin 31.05.20XX tarihinde 191 İNDİRİLECEK KDV hesabı ve 391 HESAPLANAN KDV hesabının kalanları aşağıdaki gibidir:

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
300.000,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	750.000,00

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Sıra Sizde

İstenen

a) 31.05.20XX yapılması gereken KDV mahsubu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 26.06.20XX tarihinde KDV'nin banka hesabından ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.2. DURAN VARLIKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Bir yıl veya normal faaliyet döneminden daha uzun süre işletme faaliyetlerinde kullanmak amacı ile edinilen varlıklar ile bir yıldan daha uzun sürede paraya çevrilmesi, tahsili, tüketilmesi öngörülen varlıklar duran varlıklar içerisinde yer alır.

Duran varlıklardaki hesap grupları aşağıdaki gibidir:

2 DURAN VARLIKLAR
22 TİCARİ ALACAKLAR
23 DİĞER ALACAKLAR
24 MALİ DURAN VARLIKLAR
25 MADDİ DURAN VARLIKLAR
26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
27 ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR

4.2.1. Ticari Alacaklar

Bir yıldan daha uzun vadeli senetli ve senetsiz alacaklar bu hesap grubunda yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

22 TİCARİ ALACAKLAR
220 ALICILAR HESABI
221 ALACAK SENETLERİ HESABI
222 ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI
229 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

Bu grupta yer alan hesapların işleyişi dönen varlık sınıfı ile aynıdır. Hesapların isimleri dönen varlık grubundakilerle aynıdır yalnızca kod numaraları 2 ile başlamaktadır.

22 Ticari Alacaklar grubundaki hesaplardan, 31.12.20XX tarihinde vadesi bir yılın altına düşenler ilgili dönen varlık hesabına kaydedilir.

Örnek: BCD ticaret işletmesinin Aralık ayı faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

1. 07.12.2021 tarihinde %18 KDV hariç 4.000,00 TL tutarında mal satılmış, karşılığında 26.12.2022 vadeli alacak senedi alınmıştır (M-254 No.lu fatura).
2. 18.12.2021 tarihinde %18 KDV hariç 3.000,00 TL tutarındaki ticari malı 15 ay vadeli olarak veresiye satmıştır (L-325 No.lu fatura).
3. 28.12.2021 tarihinde işletmeye doğal gaz sayacı bağlatmak için 1.000,00 TL depozito banka hesabından ödenmiştir. Depozitonun bir yıldan önce geri alınacağı düşünülmemektedir (344 No.lu dekont).

İstenen

a) Senetli mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (221 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Veresiye mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (220 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Depozito verilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.2021 tarihindeki 221 ALACAK SENETLERİ hesabı envanterine ilişkin ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (221 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın senet karşılığı satılması

Madde No.	07.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
396	221 ALACAK SENETLERİ HESABI	4.720,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		4.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		720,00
Mahsup Fişi	M-254 No.lu fatura ile senetli mal satışı		
	4.000,00 TL x 0,18 = 720,00 TL KDV tutarı		
	4.000,00 TL + 720,00 TL = 4.720,00 TL senet tutarı		
	//		

Senetli alacağın vadesi bir yılın üzerinde olduğu için 221 ALACAK SENETLERİ hesabına kaydedilmiştir.

b) Ticari malın veresiye satılması

Madde No.	18.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
421	220 ALICILAR HESABI	3.540,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		3.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		540,00
Mahsup Fişi	L-325 No.lu fatura ile veresiye mal satışı		
	3.000,00 TL x 0,18 = 540,00 TL KDV tutarı		
	3.000,00 TL + 540,00 TL = 3.540,00 TL veresiye tutarı		
	//		

Senetsiz alacağın vadesi bir yılın üzerinde olduğu için 220 ALICILAR hesabı kullanılmıştır.

c) Depozito verilmesi

Madde No.	28.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
442	226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	1.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		1.000,00
	Depozitonun 344 No.lu dekont ile ödenmesi		
	//		

ç) Alacak senedinin vadesinin bir yılın altına düşmesi

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
460	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	4.720,00	
Mahsup Fişi	221 ALACAK SENETLERİ HESABI		4.720,00
	Aktarma kaydı		
	//		

31.12.2021 tarihinde vade bir yılın altına düştüğü için 221 ALACAK SENETLERİ hesabından 121 ALACAK SENETLERİ hesabına aktarılmıştır.

220 ALICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
3.540,00	

221 ALACAK SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
4.720,00	4.720,00

Sıra Sizde

K ticaret işletmesinin kasım ayı faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

1. 05.11.2021 tarihinde %18 KDV hariç 60.000,00 TL tutarındaki ticari malı satmış, karşılığında 05.10.2021 tarihine kadar vadeli alacak senedi almıştır (L-225 No.lu fatura).
2. 11.11.2021 tarihinde %18 KDV hariç 66.000,00 TL tutarındaki ticari malı 16 ay vadeli olarak veresiye satmıştır (C-227 No.lu fatura).
3. 25.11.2021 tarihinde işletmeye elektrik sayacı bağlatmak için 3.000,00 TL depozito, nakit ödenmiştir. Depozitonun bir yıldan önce geri alınacağı düşünülmemektedir (A-341 No.lu dekont).

İstenen: Yukarıdaki faaliyetlerle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.2.2. Diğer Alacaklar

İşletmenin ticari olmayan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ve bir yıldan uzun vadeli alacakların oluşturduğu hesap grubudur.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

23 DİĞER ALACAKLAR
- 231 ORTAKLARDAN ALACAKLAR HESABI
- 232 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR HESABI
- 233 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR HESABI
- 235 PERSONELDEN ALACAKLAR HESABI
- 236 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR HESABI
- 237 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
- 239 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

Bu gruptaki hesapların işleyişi dönen varlıklar grubunda bulunan 13 DİĞER ALACAKLAR ile aynıdır. Tek farkı vadenin bir yılın üzerinde olması ve hesap numaralarının 2 ile başlamasıdır. Bu hesaplarda vade bir yılın altına düştüğü zaman dönen varlıklar grubundaki 1 kod numarası ile başlayan ve aynı adı taşıyan ilgili hesaplara devredilir.

4.2.3. Mali Duran Varlıklar

Uzun vadeli amaçlarla veya yasal zorunluluklar nedeniyle elde tutulan ya da bir yıllık süre içinde paraya dönüşmeyecek menkul kıymetler bu grupta izlenir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

24 MALİ DURAN VARLIKLAR
- 240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI
- 242 İŞTİRAKLER HESABI
- 245 BAĞLI ORTAKLIKLAR HESABI
- 248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR HESABI

4.2.4. Maddi Duran Varlıklar

İşletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilen ve tahmini kullanma süresi bir yıldan fazla olan varlıklar bu hesap grubunda izlenir.

Bir varlığın maddi duran varlık olması için bazı şartları taşıması gerekir. Bunlar:

- Maddi bir yapıya sahip olmalıdır.
- İşletmeye ait ve işletme faaliyetlerinde kullanmak için alınmış olmalıdır.
- Kullanımı boyunca satışı düşünülmemelidir.
- Kullanım ömrü bir yıldan fazla olmalıdır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

25 MADDİ DURAN VARLIKLAR
250 ARAZİ VE ARSALAR HESABI
251 YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ HESABI
252 BİNALAR HESABI
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI
254 TAŞITLAR HESABI
255 DEMİRBAŞLAR HESABI
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI
259 VERİLEN AVANSLAR HESABI

252 BİNALAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin her türlü binaları ve bunların ayrılmaz parçalarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bina, herhangi bir nedenle elde edildiğinde bu hesabın borç tarafına elden çıkarıldığında bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	252 BİNALAR HESABI	ALACAK
• Hazır bina satın alınması • İşletmenin aktifinde kayıtlı binanın ekonomik değerini artırıcı harcama yapılması • Yapımı devam eden binanın tamamlanması		• Bina satıldığında veya herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında
+		-

Örnek: HT ticaret işletmesi, 15.04.20XX tarihinde faaliyetlerinde kullanmak üzere % 18 KDV hariç 300.000,00 TL tutarındaki bir binayı banka hesabından ödeme yaparak satın almıştır (K-341 No.lu fatura).

İstenen: Bina alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (252 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	15.04.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
240	252 BİNALAR HESABI	300.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	54.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		354.000,00
Mahsup Fişi	K-341 No.lu fatura ile bina satın alınması		
	300.000,00 TL x 0,18 = 54.000,00 TL KDV tutarı		
	300.000,00 TL + 54.000,00 TL = 354.000,00 TL bankadan ödenen tutar		
	//		

252 BİNALAR HESABI

BORÇ	ALACAK
300.000,00	

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI

a) Niteliği: Üretimde kullanılan her türlü tesis, makine ve cihazlar ile bunların eklentileri ve bu maksatla kullanılan gereçlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme tarafından imal edilen ya da ettirilen veya satın alınan tesis, makine ve cihazlar bu hesabın borç tarafına; herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında ise alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	ALACAK
• Tesis, makine veya cihaz satın alınması • İşletme tarafından imal edilmesi veya ettirilmesi		• Tesis, makine ve cihazlar satılması veya herhangi bir nedenle elden çıkarılması
+		-

Örnek: ACB ticaret işletmesi, 26.02.20XX tarihinde üretim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 400.000,00 TL tutarındaki makineyi satın almıştır. Bedeli işletmenin banka hesabından ödenmiştir (R-365 No.lu fatura).

İstenen: Makine alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (253 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	26.02.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
132	253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	400.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	72.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		472.000,00
Mahsup Fişi	R-365 No.lu fatura ile makine satın alınması		
	400.000,00 x 0,18 = 72.000,00 KDV tutarı		
	400.000,00 + 72.000,00 = 472.000,00 Bankadan ödenen tutar		
	//		

253 TESİS, MAK. VE CİHAZLAR HS.

BORÇ	ALACAK
400.000,00	

254 TAŞITLAR HESABI

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerinde kullanılan tüm taşıtların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme tarafından imal edilen ya da ettirilen veya satın alınan taşıtlar, alış maliyetleri ile bu hesabın borç tarafına, satıldığında veya herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında ise alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	254 TAŞITLAR HESABI	ALACAK
• Taşıt satın alınması • İşletme tarafından imal edilmesi veya ettirilmesi		• Taşıt satılması veya herhangi bir nedenle elden çıkarılması
+		-

Örnek: RS ticaret işletmesi, 21.04.20XX tarihinde pazarlama faaliyetlerinde kullanılmak üzere %18 KDV hariç 600.000,00 TL tutarındaki bir kamyoneti banka hesabından ödeme yaparak satın almıştır (S-542 No.lu fatura).

İstenen: Kamyonet alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (254 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	21.04.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
358	254 TAŞITLAR HESABI	600.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	108.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		708.000,00
Mahsup Fişi	S-542 No.lu fatura ile kamyonet satın alınması		
	600.000,00 TL x 0,18 = 108.000,00 TL KDV tutarı		
	600.000,00 TL + 108.000,00 TL = 708.000,00 TL bankadan ödenen		
	//		

254 TAŞITLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
600.000,00	

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makine ve cihazları (bilgisayar, yazıcı vb.) ile masa, dolap, döşeme, mobilya, koltuk gibi maddi duran varlıkların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Demirbaş satın alındığında veya işletme tarafından imal ettirildiğinde bu hesabın borç tarafına, satıldığında ya da herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında bu hesabın alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	ALACAK
• Demirbaş satın alınması • İşletme tarafından imal edilmesi veya ettirilmesi		• Demirbaş satılması veya herhangi bir nedenle elden çıkarılması
+		-

Örnek: MN ticaret işletmesi, 29.12.20XX tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 4.000,00 TL tutarındaki bir bilgisayarı nakit satın almıştır (D-546 No.lu fatura).

İstenen: Bilgisayar alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (255 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	29.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
684	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	4.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	720,00	
	100 KASA HESABI		4.720,00
Tediye Fişi	D-546 No.lu fatura ile bilgisayar satın alınması		
	4.000,00 TL x 0,18 = 720,00 TL KDV tutarı		
	4.000,00 TL + 720,00 TL = 4.720,00 TL nakit ödenen tutar		
	//		

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
4.000,00	

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

a) Niteliği: Amortisman, varlıkların eskime payını ifade etmektedir. Maddi duran varlık bedellerinin, kullanılabilecekleri süre içerisinde hesaben yok edilebilmesini sağlamak amacıyla kullanılan hesaptır. Başka bir ifadeyle, maddi duran varlıkların amortismanlarının kaydedildiği hesaptır.

b) İşleyişi: Maddi duran varlıklar için ayrılan amortismanlar, ilgili gider hesabının borç tarafına, bu hesabın ise alacak tarafına kaydedilir. Maddi duran varlık satıldığında, devredildiğinde, kullanılma yetisini kaybettiğinde ise ilgili tutar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bilançonun aktifinde yer alır ancak işleyişi pasif karakterli hesaplar gibidir. İlk kayıt ve artış yaratan işlemler, hesabın alacak tarafına; azalış yaratan işlemler ise hesabın borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	ALACAK
• Maddi duran varlığın satılması veya herhangi bir nedenle elden çıkarılması		• Hesaplanan amortisman tutarları
-		+

Maddi Duran Varlıklarda Amortisman: Amortisman, maddi duran varlıklarda, aşınma, yıpranma veya eskime payı anlamında kullanılmaktadır. İşletmeler faaliyetlerinde kullanmak üzere satın aldıkları maddi duran varlıkları normal şartlarda bir yıldan daha uzun sürede kullanmak amacıyla alırlar. Maliyet bedelleri ile işletmenin aktifine kaydedilir. Ekonomik ömürleri boyunca da giderleştirilir. Muhasebenin dönemsellik kavramı gereği maddi duran varlık satın alma bedelleri kullanıldığı (yararlı ömrü) muhasebe dönemlerine dağıtılarak gider yazılmış olur.

Amortisman ayrılması ile ilgili şartlar (VUK 313. madde) aşağıdaki gibidir:

- İktisadi kıymetin değerinin **fatura düzenleme sınırını** aşması
- İşletmede bir yıldan fazla kullanılabilir olması
- Bilanço tarihi itibarıyla değerleme gününde envantere dâhil ve kullanıma hazır olması
- Yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunması

Amortisman ayırmada alt sınır https://www.gib.gov.tr/ sayfasında yayımlanmaktadır.

Amortisman tutarının hesaplanmasında işletmeler tarafından genellikle iki yöntem kullanılır: Bunlar, normal amortisman yöntemi ve azalan bakiyeler yöntemidir. Dönem içinde yöntemler arasında geçiş yapılamaz.

Normal Amortisman Yöntemi: Eşit tutarlı amortisman yöntemi olarak bilinmektedir. VUK'un 315. maddesindeki normal amortisman yöntemine göre amortisman tutarı, maddi duran varlığın tutarına sabit bir amortisman oranı uygulanarak bulunur veya tutarın maddi duran varlığın ekonomik ömrüne bölünmesiyle hesaplanır.

Amortisman oranları https://www.gib.gov.tr/ sayfasında yayımlanmaktadır.

Örnek: MN ticaret işletmesi, 16.06.2021 tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 40.000,00 TL değerinde bir demirbaşı bedelini banka hesabından ödeyerek satın almıştır. Makinenin ekonomik ömrü 5 yıldır (H-225 No.lu fatura).

İstenen:

a) Demirbaş alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (253 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Normal amortisman yöntemine göre amortisman tutarını hesaplayarak 31.12.2021 tarihindeki amortismana ait ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Demirbaşın satın alınması

Madde No.	16.06.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
658	255 DEMİRBAŞLAR HESABI	40.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	7.200,00	
	102 BANKALAR HESABI		47.200,00
Mahsup Fişi	H-225 No.lu fatura ile demirbaş alınması		
	40.000,00 TL x 0,18 = 7.200,00 TL KDV tutarı		
	40.000,00 TL + 7.200,00 TL = 47.200,00 TL bankadan ödenen tutar		
	//		

255 DEMİRBAŞLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
40.000,00	

b) Normal amortisman yöntemine göre amortismanın hesaplanması ve amortisman kaydı

Amortisman oranı = 1 / Ekonomik ömür

= 1 / 5 yıl = 0,20 %20'dir. Bir yıllık amortisman oranıdır.

40.000,00 x %20 = **8.000,00 TL** yıllık amortisman tutarı

veya

Amortisman tutarı = Tutar / Ekonomik ömür

40.000,00 / 5 yıl = **8.000,00 TL** yıllık amortisman tutarı

Amortisman tablosu aşağıdaki gibi olacaktır:

YILLAR	YILLIK AMORTİSMAN TUTARI	BİRİKMİŞ AMORTİSMAN	KALAN TUTAR
2021	8.000,00	8.000,00	32.000,00
2022	8.000,00	16.000,00	24.000,00
2023	8.000,00	24.000,00	16.000,00
2024	8.000,00	32.000,00	8.000,00
2025	8.000,00	40.000,00	0

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
820	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	8.000,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)		8.000,00
Mahsup Fişi	Amortisman kaydı		
	//		

257 BİR. AMORTİSMANLAR HS.(-)

BORÇ	ALACAK
	8.000,00

770 GENEL YÖNETİM GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
8.000,00	

Azalan Bakiyeler Yöntemi: Kalan değerler üzerinden amortisman yöntemi olarak adlandırılmaktadır. VUK'un 315. maddesine göre, normal amortisman oranının 2 katı alınır, ancak bu oran %50'yi geçemez. Amortisman tutarı net değer üzerinden hesaplanır, başka ifadeyle duran varlığın tutarından ayrılmış birikmiş amortismanlar çıkarılmak suretiyle hesaplanır. Son yılda ise kalan tutarın tamamı amortisman olarak kaydedilir.

Örnek: RS ticaret işletmesi, 03.10.2021 tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 40.000,00 TL tutarında bir bilgisayarı çek keşide ederek satın almıştır. Bilgisayarın ekonomik ömrü 5 yıldır (L-256 No.lu fatura).

İstenen

a) Bilgisayar alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (255 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman tutarını hesaplayarak 31.12.2021 tarihindeki amortismana ilişkin ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Bilgisayar satın alınması

Madde No.	03.10.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
658	255 DEMİRBAŞLAR HS.	40.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HS.	7.200,00	
	103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HS. (-)		47.200,00
Mahsup Fişi	L-256 No.lu fatura ile çek keşide edilerek bilgisayar satın alınması		
	40.000,00 TL x 0,18 = 7.200,00 TL KDV tutarı		
	40.000,00 TL + 7.200,00 TL = 47.200,00 TL çekle ödenen tutar		
	//		

255 DEMİRBAŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
40.000,00	

b) Azalan bakiyeler yöntemine göre amortismanın hesaplanması ve amortisman kaydı

$$\text{Amortisman oranı} = \frac{1}{\text{Ekonomik ömür}} = \frac{1}{5} = 0{,}20$$

0,20 x 2 (İki katı alınır.) = 0,40 → %40 şeklinde ifade edilir.

40.000,00 x %40 = **16.000,00 TL** Birinci yılın amortisman tutarı

Amortisman tablosu aşağıdaki gibi olacaktır:

YILLAR	MADDİ DURAN VARLIĞIN NET DEĞERİ	YILLIK AMORTİSMAN TUTARI	BİRİKMİŞ AMORTİSMAN TUTARI
2021	40.000,00	**(40.000,00 x %40)** 16.000,00	16.000,00
2022	**(40.000,00 - 16.000,00)** 24.000,00	**(24.000,00 x %40)** 9.600,00	**(16.000,00 + 9.600,00)** 25.600,00
2023	**(40.000,00 - 25.600,00)** 14.400,00	**(14.400,00 x %40)** 5.760,00	**(25.600,00 + 5.760,00)** 31.360,00
2024	**(40.000,00 - 31.360,00)** 8.640,00	**(8.640,00 x %40)** 3.456,00	**(31.360,00 + 3.456,00)** 34.816,00
2025	**(40.000,00 - 34.816,00)** 5.184,00	**5.184,00**	**(34.816,00 + 5.184,00)** 40.000,00

31.12.2021 tarihindeki amortisman kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
687	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	16.000,00	
Mahsup Fişi	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HS. (-)		16.000,00
	Amortisman kaydı		
	//		

257 BİR. AMORTİSMANLAR HS.(-)

BORÇ	ALACAK
	16.000,00

770 GENEL YÖNETİM GİD. HS.

BORÇ	ALACAK
16.000,00	

Maddi Duran Varlıkların Satış İşlemleri: VUK'un 328. maddesine göre maddi duran varlık satıldığında, maddi duran varlığa ilişkin daha önceden ayrılmış bulunan amortismanların yer aldığı 257 BİRİKMİŞ AMOR- TİSMAN-LAR (-) hesabı da kapatılır. Varlığın satışından zarar meydana gelirse 689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZA-RARLAR hesabının borç tarafına, kâr elde edilirse 679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR hesabının alacak tarafına kaydedilir.

Örnek: Z ticaret işletmesi, 31.12.20XX tarihinde aktifinde kayıtlı değeri 38.000,00 TL olan ve 16.000,00 TL birikmiş amortismanı bulunan demirbaşı, %18 KDV hariç 40.000,00 TL tutarla satmıştır. Satış bedeli bankaya yatırılmıştır (D-555 No.lu fatura).

İstenen: Demirbaşın satılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (255, 257, 679 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
874	102 BANKALAR HS.	47.200,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HS. (-)	16.000,00	
	255 DEMİRBAŞLAR HS.		38.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HS.		7.200,00
Mahsup Fişi	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HS.		18.000,00
	D-555 No.lu fatura demirbaş satışı		
	40.000,00 TL X 0.18 = 7.200,00 TL KDV tutarı		
	40.000,00 TL + 7.200,00 TL = 47.200,00 TL bankaya aktarılan tutar		
	40.000,00 TL - (38.000,00 TL - 16.000,00 TL) = 18.000,00 TL kâr tutarı		
	//		

255 DEMİRBAŞLAR HS.

BORÇ	ALACAK
38.000,00	38.000,00

257 BİR.AMORTİSMANLAR HS. (-)

BORÇ	ALACAK
16.000,00	16.000,00

679 DİĞER OL. DIŞI GEL. VE KÂR. HS.

BORÇ	ALACAK
	18.000,00

Sıra Sizde

A) K ticaret işletmesine ait işlemler aşağıdaki gibidir:

1. 23.09.20XX tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 175.000,00 TL tutarındaki bir cihazı satın almış ve bedelini banka hesabından ödemiştir (T-574 No.lu fatura).
2. 27.09.20XX tarihinde yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 16.000,00 TL tutarında bir fotokopi makinesini senet ciro ederek satın almıştır (M-411 No.lu fatura).

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Sıra Sizde

İstenen

a) Duran varlık alımları ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Normal amortisman yöntemine göre duran varlıkların amortisman tutarını hesaplayarak amortismana ait dönem sonunda yapılacak ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Azalan bakiyeler yöntemine göre duran varlıkların amortisman tutarını hesaplayarak amortismana ait dönem sonunda yapılacak ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

B) K ticaret işletmesi, kayıtlı değeri 360.000,00 TL, birikmiş amortismanı 144.000,00 TL olan taşıtı 30.09.20XX tarihinde %18 KDV hariç 300.000,00 TL tutarla çek karşılığı satmıştır (Y-531 No.lu fatura).

İstenen: Taşıtın satılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

4.2.5. Maddi Olmayan Duran Varlıklar

Fiziksel bir varlığı olmayan, işletmenin yararlandığı, kullanımı sonucu gelirlerde artış meydana getiren şerefiye, haklar ve özel maliyetler bu hesap grubunda izlenir. Bu varlıklar ya bir bedel karşılığı elde edilir ya da işletme çalışmaları sonucu ortaya çıkar. Maddi olmayan duran varlıklar yararlanma süresi içinde amortismana tabi tutulur. Tek Düzen Muhasebe Sistemine göre maddi olmayan duran varlıklar için ilgili gider hesabına karşılık 268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-) hesabı kullanılır.

26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
260 HAKLAR HESABI
261 ŞEREFİYE HESABI
262 KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ HESABI
263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI
264 ÖZEL MALİYETLER HESABI
267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR HESABI
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)
269 VERİLEN AVANSLAR HESABI

260 HAKLAR HESABI

a) Niteliği: Patent, ticari marka, unvan, lisans ve imtiyaz gibi bir bedel ödenerek elde edilen bazı hukuki tasarruflar ile kamu otoritelerinin işletmeye belirli alanlarda sunduğu kullanma, yararlanma gibi yetkiler dolayısıyla yapılan harcamaların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Elde edilen haklar, maliyet bedelleri ile bu hesabın borç tarafına; yararlanma süreleri bittiğinde alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	260 HAKLAR HESABI	ALACAK
• Hakların elde edilmesi (Maliyet fiyatları ile kaydedilir.)		• Hakların yararlanma süresinin sona ermesi
+		-

Örnek: K ticaret işletmesi, 14.10.20XX tarihinde kullanacağı patent hakkını lisans anlaşmasıyla H işletmesinden 2 yıl için %18 KDV hariç 12.000,00 TL'ye satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir (C-425 No.lu fatura).

İstenen: Patent hakkının ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (260 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	14.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
247	260 HAKLAR HESABI	12.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	2.160,00	
	102 BANKALAR HESABI		14.160,00
Mahsup Fişi	C-425 No.lu fatura ile banka hesabından patent hakkı ödemesi		
	12.000,00 TL x 0,18 = 2.160,00 TL KDV tutarı		
	12.000,00 TL + 2.160,00 TL = 14.160,00 TL bankadan ödenen tutar		
	//		

260 HAKLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
12.000,00	

264 ÖZEL MALİYETLER HESABI

a) Niteliği: Kiralanan gayrimenkullerin geliştirilmesi ya da ekonomik değerinin devamlı olarak artırılması maksadıyla yapılan giderler ile (normal bakım onarım giderleri hariç) bu gayrimenkulün kullanılması için yapılan, kira süresinin bitiminde mal sahibine bırakılacak olan varlıkların bedellerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Yapılan harcamalar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu harcamalar kira süresi içinde, kira süresinin 5 yıldan uzun olması hâlinde beş yılda eşit tutarlarla amorti edilir. Kiralanan gayrimenkullerden yıl içinde kira süresinden önce boşaltılanlar varsa bunlara ait özel maliyet, bedeli kalanı zarar yazılarak özel maliyet kayıtlardan düşülür.

BORÇ	264 ÖZEL MALİYETLER HESABI	ALACAK
• Yapılan harcamalar		• İtfa edilmesi (aktifleştirilen son kıymetlerin değerlerinin yıllara bölünerek yok edilmesi) 5 yıl içinde eşit taksitlerle yapılır.
+		-

268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

a) Niteliği: Maddi olmayan duran varlıklar üzerinden hesaplanan amortisman ve tükenme paylarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Hesaplanan amortisman ve tükenme payları, ilgili gider hesabı karşılığında bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Maddi olmayan duran varlığın kullanım hakkının sona ermesi veya elden çıkarılması durumunda amortisman ve tükenme payları bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	ALACAK
• Maddi olmayan duran varlık satıldığında veya herhangi bir nedenle elden çıkarıldığında		• Hesaplanan amortisman tutarları
-		+

4.2.6. Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar

Belli bir rezervin (petrol, maden vb.) kullanılması için yapılan ve rezervin tükenmesi ile değerini yitirecek olan giderler bu grupta izlenir. Örneğin bir maden çıkarmak için birçok arama, hazırlık ve geliştirme faaliyeti yapılır. Ancak yapılan harcamaların yararı oradan çıkarılacak maden miktarı ile sınırlıdır. Bu nedenle bu tür harcamalar özel tükenmeye tabidir.

Bu grupta yer alan hesaplar yandaki gibidir:

27 ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR
- 271 ARAMA GİDERLERİ HS.
- 272 HAZIRLIK VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS.
- 277 DİĞER ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR HS.
- 278 BİRİKMİŞ TÜKENME PAYLARI HS. (-)
- 279 VERİLEN AVANSLAR HS.

4.2.7. Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları

İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek yıllara ait olan giderler ile faaliyet dönemine ait olup kesin borç kaydı ya da tahsili sonraki yıllarda yapılacak gelirler bu grupta yer alır.

Bu hesap grubunda yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER HESABI
281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

281 GELIR TAHAKKUKLARI HESABI

a) Niteliği: İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkan fakat gelecek yıllarda tahsil edilecek olan gelirlerin cari döneme ait kısımlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem sonlarında, döneme ait olarak hesaplanan tutarlar ilgili hasılat ve gelirlerin karşılığı bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Sonraki yıllarda alacakların kesinleşmesiyle hesaptaki tutarlar, bu hesabın alacağına karşılık üçüncü kişi hesaplarının borcuna aktarılarak kapatılır. İstenebilme süresi bir yılın altına düşen gelirler bu hesaptan alınarak dönen varlıklardaki 181 GELİR TAHAKKUKLARI hesabına aktarılır.

BORÇ	281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	ALACAK
• Gelecek yıllara ait gelirin gerçekleşmesi • Gelecek yıllara ait gelirin hesaplanması		• Gelecek yıllara ait gelirin dönem sonunda bir yılın altına düşmesi
+		-

Örnek: BCD ticaret işletmesi, 01.10.2021 tarihinde L Anonim Şirketi'ne ait 2 yıl vadeli %50 net faizli tahvili 24.000,00 TL'yi banka hesabından ödeyerek satın almıştır (K-225 No.lu dekont).

İstenen

a) Tahvil alımı ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

b) Tahvilin faizini hesaplayınız.

c) 31.12.2021 tarihindeki faiz gelirinin tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 31.12.2022 tarihindeki faiz geliri ve vadenin bir yılın altına düşmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

d) 30.09.2023 tarihinde faiz gelirinin banka aracılığıyla tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (181 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Tahvil alımı

Madde No.	01.10.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
127	240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI	24.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		24.000,00
	K-225 No.lu dekont ile tahvilin banka aracılığıyla alınması		
	//		

240 Bağlı Menkul Kıymetler Hesabı: İştiraklerdeki sermaye payları hesabında aranan asgari şartları taşımadığı için iştirakler hesabında izlenmeyen, ancak uzun vadede elde tutulması amaçlanan menkul kıymetler bu hesaba kaydedilir. İşletmenin elinde bulunan, başka anonim şirketler tarafından çıkarılan ve %10'un altında sermaye payı ve oy hakkını temsil eden menkul kıymetlerin izlendiği hesaptır.

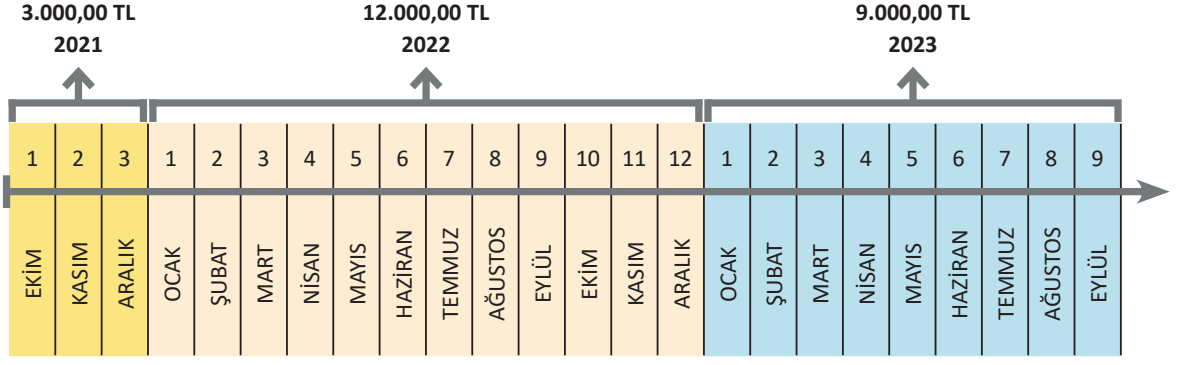
b) Tahvil faizinin hesaplanması

$$\text{Faiz} = \frac{\text{Anapara x Faiz oranı x Süre}}{100} = \frac{24.000{,}00 \times 50 \times 2}{100} = 24.000{,}00 \text{ (İki yıllık faiz)}$$

İki yılda 24 ay vardır. Bu durumda 24.000,00 TL 24'e bölünerek bir aylık faizi hesaplanır.
24.000,00 / 24 ay = 1.000,00 TL (Bir aylık faiz)
İki yıllık faiz gelirinin yıllara göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

2021 yılı 3 aylık faiz (Ekim, Kasım, Aralık)	3.000,00 TL
2022 yılı 12 aylık faiz (Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık)	12.000,00 TL
2023 yılı 9 aylık faiz (Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül)	9.000,00 TL
Toplam 24 aylık faiz tutarı	**24.000,00 TL**

Muhasebenin dönemsellik kavramı gereğince; faiz gelirinin muhasebe dönemlerine düşen bölümleri sayı doğrusu üzerinde aşağıdaki biçimde gösterilebilir:

c) Faiz gelirinin tahakkuku

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
201	281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	3.000,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		3.000,00
	2021 yılı 3 aylık faiz gelirinin tahakkuk kaydı		
	//		

281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
3.000,00	

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	3.000,00

3 aylık faiz geliri bu yıla ait olduğundan ilgili gelir hesabına kaydedilirken 3.000,00 TL gelecek dönemde kapatılmak üzere 281 GELİR TAHAKKUKLARI hesabına kaydedilir.

ç) 2022 yılına ait faiz gelirinin oluşması ve vadenin bir yılın altına düşmesi

Madde No.	31.12.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
507	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	12.000,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		12.000,00
	2022 yılı 12 aylık faiz geliri		
	//		

12 aylık faiz geliri bu yıla ait olduğundan ilgili gelir hesabına kaydedilirken tutar, gelecek dönemde kapatılmak üzere 181 GELİR TAHAKKUKLARI hesabına kaydedilir.

Madde No.	31.12.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
587	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI	3.000,00	
Mahsup Fişi	281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI		3.000,00
	Aktarma kaydı		
	//		

2022 yıl sonunda 2021 yılı sonundaki 281 GELİR TAHAKKUKLARI hesabına kaydedilen 3.000,00 TL'nin vadesi bir yılın altına düştüğü için bu tutarın 181 GELİR TAHAKKUKLARI hesabına aktarılması gerekir.

181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
12.000,00	
3.000,00	
15.000,00	

281 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
3.000,00	3.000,00

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	12.000,00

d) Faiz gelirinin tahsili

Madde No.	30.09.2023	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
603	102 BANKALAR HESABI	24.000,00	
Mahsup Fişi	181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI		15.000,00
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		9.000,00
	Faiz gelirinin tahsili		
	//		

181 GELİR TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
12.000,00	15.000,00
3.000,00	
15.000,00	15.000,00

Faiz gelirlerinde 181 GELİR TAHAKKUKLARI hesabında biriken tutar kapatılarak banka hesabına aktarılır ve 2023 mali dönemine ait 9 aylık faiz geliri 642 FAİZ GELİRLERİ hesabına kaydedilir. Böylece dönemsellik kavramı gereği her dönemin faiz geliri ait olduğu döneme kaydedilmiş olacaktır.

4.2.8. Diğer Duran Varlıklar

Buraya kadar incelenen duran varlıkların kapsamına girmeyen diğer duran varlıklar, bu hesap grubunda incelenir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

29 DİĞER DURAN VARLIKLAR
- 291 GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KDV HESABI
- 293 GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR HESABI
- 294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI
- 295 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HESABI
- 297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR HESABI
- 298 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI (-)
- 299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)

Bu grupta yer alan hesaplar da diğer dönen ve duran varlık hesaplarının işleyiş kuralları ile aynıdır.

Sıra Sizde

A) BCD ticaret işletmesinin yapmış olduğu işlemler aşağıda verilmiştir:

1. 09.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç 8.000,00 TL tutarında ticari malı satmış, karşılığında iki yıl vadeli alacak senedi almıştır (B-528 No.lu fatura).
2. 11.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç 6.000,00 TL tutarında ticari malı 16 ay vadeli veresiye satmıştır (Z-248 No.lu fatura).
3. 16.12.20XX tarihinde işletmeye su aboneliği için 2.000,00 TL depozito verilmiştir. Depozitonun bir yıldan önce geri alınacağı düşünülmemektedir.

İstenen

a) Uzun vadeli senet karşılığı ticari mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Uzun vadeyle veresiye ticari mal satışı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Bir yıldan daha uzun süreli depozito verilmesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

B) H ticaret işletmesinin yapmış olduğu bazı işlemler aşağıda verilmiştir:

1. 09.09.20XX tarihinde işletme faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 12.000,00 TL tutarında bir bilgisayarı çek keşide ederek satın almıştır (C-892 No.lu fatura).
2. 12.10.20XX tarihinde işletme faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 400.000,00 TL tutarında bir taşıtı banka hesabından satın almıştır (S-256 No.lu fatura).
3. 24.11.20XX tarihinde pazarlama faaliyetlerinde kullanmak üzere %18 KDV hariç 800.000,00 TL tutarında bir kamyoneti senet karşılığında satın almıştır (P-851 No.lu fatura).
4. 31.12.20XX tarihinde demirbaşlar için 2.400,00 TL amortisman hesaplamıştır.
5. 07.02.20XX tarihinde kayıtlı değeri 12.000,00 TL, birikmiş amortismanı 2.400,00 TL olan demirbaşı %18 KDV hariç 8.000,00 TL'ye senet karşılığı satmıştır.

İstenen: Yukarıdaki işlemlere ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

C) Z ticaret işletmesi, 01.11.2021 tarihinde elinde bulundurduğu bir binayı 16 aylığına 80.000,00 TL'ye kiraya vermiştir. Bedeli kira dönemi sonunda banka hesabına yatırılmıştır.

İstenen

a) Kira gelirinin dönemlere ait olan tutarını hesaplayınız.

b) 31.12.2021 tarihindeki kira gelirinin tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 31.12.2022 tarihindeki kira geliri ve vadenin bir yılın altına düşmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) 28.02.2023 tarihinde kira gelirinin banka hesabına yatırılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

D) L ticaret işletmesi, 15.09.20XX tarihinde kullanacağı patent hakkını lisans anlaşmasıyla K işletmesinden 3 yıl için %18 KDV hariç 60.000,00 TL'ye satın almıştır. Bedelini banka hesabından ödemiştir (M-854 No.lu fatura).

İstenen: Patent hakkının ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

1. İşletmenin 2 yıl vadeli senet karşılığında yaptığı bir satışa ilişkin yevmiye defterine yapılan kayıtta senetli alacak, ... hesabının borç tarafına kaydedilir.
2. Veresiye bir alacağa karşılık alınan senede ilişkin yevmiye defterine yapılan kayıtta alacak tarafına kaydedilen ..... hesabıdır.
3. 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının borç kalanı 391 HESAPLANAN KDV hesabının alacak kalanından büyük ise aradaki fark, ... hesabının borç tarafına kaydedilir.
4. Peşin mal alımında yapılacak olan yevmiye defteri kaydında ..... KDV hesabı alacaklandırılır.
5. 25 Maddi Duran Varlıklar için ayrılan amortismanlar, ... hesabının alacak tarafına kaydedilir.

B) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

6. Bir işletmenin faaliyetlerinde kullanmak üzere bilgisayar satın alması durumunda kullanılacak hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 153 TİCARİ MALLAR
B) 252 BİNALAR
C) 253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
D) 254 TAŞITLAR
E) 255 DEMİRBAŞLAR

7. Bir işletmenin üretim faaliyetlerinde kullanmak amacıyla makine satın alması durumunda ortaya çıkan KDV aşağıdaki hesaplardan hangisine kaydedilir?

A) 191 İNDİRİLECEK KDV
B) 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR
C) 253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
D) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
E) 391 HESAPLANAN KDV

8. Aşağıdakilerden hangisi Maddi Duran Varlıklar grubunda değildir?

A) 220 ALICILAR
B) 252 BİNALAR
C) 250 ARAZİ VE ARSALAR
D) 253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
E) 255 DEMİRBAŞLAR

9. Aşağıdakilerden hangisinde Maddi Duran Varlıklara ilişkin amortisman kayıtlarının zamanı doğru olarak verilmiştir?

A) Dönem başında
B) Duran varlık satıldığında
C) Duran varlık satın alındığında
D) Dönem sonunda
E) Duran varlık devredildiğinde

10. Bir yıldan kısa süre için satıcılara verilen ticari mal siparişlerinde aşağıdaki hesaplardan hangisi kullanılır?

A) 100 KASA
B) 153 TİCARİ MALLAR
C) 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI
D) 191 İNDİRİLECEK KDV
E) 259 VERİLEN AVANSLAR

11. Vadesi bir yıldan uzun alıcılardan olan senetsiz alacakların izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 110 HİSSE SENETLERİ
B) 120 ALICILAR
C) 121 ALACAK SENETLERİ
D) 220 ALICILAR
E) 221 ALACAK SENETLERİ

12. İşletme faaliyetlerinde bir yıldan daha uzun sürelerde kullanılmak üzere satın alınan demirbaşların izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 100 KASA
B) 153 TİCARİ MALLAR
C) 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI
D) 255 DEMİRBAŞLAR
E) 259 VERİLEN AVANSLAR

13. İçinde bulunulan dönemde ortaya çıkan fakat gelecek yıllarda tahsil edilecek olan gelirlerin cari döneme ait kısımlarının izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 120 ALICILAR
B) 180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
C) 181 GELİR TAHAKKUKLARI
D) 280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER
E) 281 GELİR TAHAKKUKLARI

14. Maddi duran varlıklar için kalan değerler üzerinden hesaplanan amortisman yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Normal amortisman
B) Artan oranlı amortisman
C) Çoğalan bakiyeler
D) Azalan bakiyeler
E) Birikmiş amortisman

15. Belirli bir zaman ölçütü açısından duran varlıkların kullanım ömürleri hakkında aşağıdakilerden hangisi doğru değildir?

A) Bir yıldan fazla kullanma süresine sahip olmaları
B) Beş yıldan fazla kullanma süresine sahip olmaları
C) On yıldan fazla kullanma süresine sahip olmaları
D) Bir yıllık süre içinde eskimeleri ve aşınmaları
E) Yirmi yıldan fazla kullanma süresine sahip olmaları

16. Aşağıdaki işlemlerden hangisi kasa noksanının sebepleri arasında yer almaz?

A) Ödeme kaydının unutulması
B) Kasadan izinsiz para alınması
C) Fazla tahsilat yapılması
D) Eksik tahsilat yapılması
E) Fazla ödeme yapılması

17. Aşağıdakilerden işlemlerden hangisi 121 ALACAK SENETLERİ hesabının alacak tarafına kaydedilmez?

A) Alıcıdan olan alacağa karşılık bono alınması
B) Bononun ciro edilmesi
C) Bononun tahsil edilmesi
D) Bononun iskonto ettirilmesi (kırdırılması)
E) Bononun teminat olarak verilmesi

18. Aşağıdakilerden hangisi aktif karakterli hesaplar arasında yer almaz?

A) 100 KASA
B) 120 ALICILAR
C) 252 BİNALAR
D) 121 ALACAK SENETLERİ
E) 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

5. Öğrenme Birimi

Pasif Karakterli Hesaplar

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak kısa vadeli yabancı kaynaklar hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak uzun vadeli yabancı kaynaklar hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne uygun olarak öz kaynaklar hesap hareketlerini ve envanter işlemlerini yaparak kaydedilmesini

TEMEL KAVRAMLAR

kısa vadeli yabancı kaynak, öz kaynak, uzun vadeli yabancı kaynak

KONULAR

5.1. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

5.2. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

5.3. ÖZ KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Tek düzen hesap planında yer alan pasif karakterli hesapları ve kod numaralarını sınıfta inceleyiniz.**
2. **Kısa vadeli yabancı kaynaklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynak hesaplarının işleyiş kurallarını sınıfta arkadaşlarınızla inceleyiniz.**

5.1. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

Pasif karakterli hesaplar (kaynak hesapları); bilançonun pasif tarafını oluşturan, işletmenin sahip olduğu varlıkların elde edilmesi için üçüncü kişilerden alınan borçlar ve sermayenin izlendiği hesaplardır.

BORÇ	PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR (KAYNAK HESAPLARI) (III, IV, V)	ALACAK
Azalış yaratan işlemler borç tarafına kaydedilir.	İlk kayıt alacak tarafına yapılır. Artış yaratan işlemler alacak tarafına kaydedilir.	
-	+	

Pasif karakterli hesaplar, 4. öğrenme birimindeki aktif karakterli hesapların işleyişinin tam tersi şekilde çalışır. Kaynak hesaplarında ilk kayıt ve artış yaratan işlemler, ilgili hesabın alacak tarafına; azalış yaratan işlemler, hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu hesaplar ya alacak kalanı verir ya da hiç kalan vermez.

Pasif karakterli hesapların yer aldığı hesap sınıfları bilançoda aşağıdaki gibidir (Görsel 5.1):

AKTİF (VARLIKLAR)	XYZ TİCARET İŞLETMESİNİN 01.01.20XX TARİHLİ BİLANÇOSU		PASİF (KAYNAKLAR)
I. DÖNEN VARLIKLAR	XXXXXX	III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
II. DURAN VARLIKLAR	XXXXXX	IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
		V. ÖZ KAYNAKLAR	XXXXXX
AKTİF TOPLAMI	XXXXXX	PASİF TOPLAMI	XXXXXX

Dipnotlar
1) .....
2) .....

Görsel 5.1: Pasif karakterli hesapların bilançoda gösterilmesi

Tek düzen hesap planında pasif karakterli hesaplar üç sınıfa ayrılır:

- III. Kısa vadeli yabancı kaynaklar (Kısa vadeli borçlar)
- IV. Uzun vadeli yabancı kaynaklar (Uzun vadeli borçlar)
- V. Öz kaynaklar

Kısa vadeli yabancı kaynaklar hesap sınıfı, bilanço tarihi itibarıyla işletmenin en çok bir yıl veya normal faaliyet dönemi sonuna kadar ödeyeceği veya ödemeyi öngördüğü yabancı kaynakları kapsamaktadır.

Kısa vadeli yabancı kaynaklar aşağıdaki hesap gruplarına ayrılmıştır:

3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
30 MALİ BORÇLAR
32 TİCARİ BORÇLAR
33 DİĞER BORÇLAR
34 ALINAN AVANSLAR
35 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAK EDİŞLERİ
36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER (-)
37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

5.1.1. Mali Borçlar

İşletmelerin faaliyetlerini yürütebilmeleri için kaynaklarının yetersiz kaldığı durumlarda işletme, dışarıdan borç almaya ihtiyaç duyabilir. Kredi kuruluşlarından sağlanan, en fazla bir yıl içinde geri ödenecek olan borçların anapara, taksit ve faizleri mali borçlar hesap grubunda izlenir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıda verilmiştir:

30 MALİ BORÇLAR
300 BANKA KREDİLERİ HESABI
303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİT VE FAİZLERİ HESABI
304 TAHVİL ANAPARA BORÇ, TAKSİT VE FAİZLERİ HESABI
305 ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER HESABI
306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER HESABI
308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI HESABI (-)
309 DİĞER MALİ BORÇLAR HESABI

Mali borçlar grubu hesaplarında artış olduğu zaman artan tutar, hesabın alacak tarafına; azalış olduğu zaman azalan tutar, hesabın borç tarafına kaydedilir.

300 BANKA KREDİLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin banka veya diğer finans kuruluşlarından bir yıldan daha kısa vadeli aldığı kredilerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Banka veya diğer finans kuruluşlarından kısa vadeli olarak alınan krediler ve bu kredilere işletilen faizler, bu hesabın alacak tarafına; kredinin banka veya diğer finans kuruluşlarına geri ödenmesi hâlinde ise ödenen tutar, bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bununla beraber bankalar, mudilerine (banka müşterisi) önceden belirlenmiş olan bir süre için veya herhangi bir süre belirlemeksizin borç verebilmektedir. Bu biçimde verilen borca **nakit kredisi** denir. Nakit kredisi; kredili mevduat hesabı, borçlu cari hesap, açık kredi vb. şeklinde olabileceği gibi avans biçiminde de olabilmektedir.

Kredili Mevduat: Mevduat sahibinin sahip olduğu vadesiz hesapta para olmasa da kullanabilmesi için tahsis edilmiş limittir. Kullanılması hâlinde, ücret ve/veya faiz ödemek durumunda kalınır.

BORÇ	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	ALACAK
• Krediye ilişkin ödeme yapılması • Kredi anapara ödemesi		• Kredi alınması
-		+

Örnek

1. K ticaret işletmesi, 02.10.20XX tarihinde M Bankası'ndan 200.000,00 TL tutarında 3 ay vadeli, %10 faiz oranıyla işletme kredisi almış ve kredi tutarı işletmenin banka hesabına aktarılmıştır.
2. 30.12.20XX tarihinde işletme, kredinin 3 aylık faiz tutarı toplamı olan 5.000,00 TL'yi anapara ile birlikte banka hesabından geri ödemiştir.

İstenen

a) Bankadan kredi alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (300 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Anapara ve faizinin bankaya geri ödenmesiyle ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (300 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Bankadan kredi alınması

Madde No.	02.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
354	102 BANKALAR HESABI	200.000,00	
Mahsup Fişi	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		200.000,00
	Bankadan kredi alınması		
	//		

b) Anapara ve faizinin ödenmesi

Madde No.	30.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
383	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	200.000,00	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	5.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		205.000,00
Mahsup Fişi	Kredi tutarı ve faizinin ödenmesi		
	Faiz tutarı = $\frac{\text{Anapara x Süre x Faiz oranı}}{1.200}$		
	Faiz tutarı = $\frac{200.000,00\ TL \times 3 \times 10}{1.200}$ = 5.000,00 TL kredi faizi		
	//		

300 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
200.000,00	200.000,00

5.1.2. Ticari Borçlar

İşletmenin ticari işlemleri sonucu ortaya çıkan, bir yıla kadar vadeli, senetli ve senetsiz borçları bu hesap grubunda yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıda verilmiştir:

32 TİCARİ BORÇLAR
- 320 SATICILAR HESABI
- 321 BORÇ SENETLERİ HESABI
- 322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
- 326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI
- 329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR HESABI

320 SATICILAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili olarak her türlü mal veya hizmet alımlarından kaynaklanan, vadesi bir yılın altında olan, senetsiz (veresiye, kredili) borçlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili ticari ilişkilerinden kaynaklanan senetsiz borcu ortaya çıktığında borç tutarı, bu hesabın alacak tarafına; borcun ödenmesi hâlinde ödenen tutar, hesabın borç tarafına kaydedilir. Dönem sonlarında ise satıcılar ile mutabakat sağlanarak envanter işlemleri gerçekleştirilir.

BORÇ	320 SATICILAR HESABI	ALACAK
• Senetsiz borcun ödenmesi • Senetsiz borca karşılık çek keşide edilmesi • Satıcıya ticari malın iade edilmesi • Satıcının iskonto yapması • Senetsiz borca karşılık senet düzenlenmesi		• Ticari mal ve hizmetin senetsiz satın alınması
-		+

Örnek: XYZ ticaret işletmesine ait faaliyetler aşağıda verilmiştir:

1. 10.09.20XX tarihinde işletme, satıcı Z ticaret işletmesinden %18 KDV hariç 100.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır (K-854 No.lu fatura).
2. 14.10.20XX tarihinde işletme, satıcı C ticaret işletmesinden %18 KDV hariç 40.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır (L-777 No.lu fatura).
3. 02.12.20XX tarihinde işletme, satıcı Z işletmesine olan borcun 10.000,00 TL'si keşide edilen çekle; satıcı C ticaret işletmesine olan borcun 32.500,00 TL'si banka hesabından ödemiştir (N-855 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Satıcı Z ticaret işletmesinden veresiye mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (320 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Satıcı C ticaret işletmesinden veresiye mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (320 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Satıcılara olan borçların ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (320 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

ç) 02.12.20XX tarihli 320 SATICILAR hesabının yardımcı defter mizanını düzenleyiniz.

Çözüm

a) Satıcı Z ticaret işletmesinden veresiye mal alınması

Madde No.	10.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
115	153 TİCARİ MALLAR HESABI	100.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	18.000,00	
	320 SATICILAR HESABI		118.000,00
Mahsup Fişi	320.01 Z Ticaret İşletmesi 118.000,00		
	K-854 No.lu fatura ile veresiye mal alımı 100.000,00 TL x 0,18 = 18.000,00 TL KDV tutarı 100.000,00 TL + 18.000,00 TL = 118.000,00 TL satıcıya olan toplam borç tutarı		
	//		

b) Satıcı C ticaret işletmesinden veresiye mal alınması

Madde No.	14.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
125	153 TİCARİ MALLAR HESABI	40.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	7.200,00	
	320 SATICILAR HESABI		47.200,00
Mahsup Fişi	320.02 C Ticaret İşletmesi 47.200,00		
	L-777 No.lu fatura ile veresiye mal alımı 40.000,00 TL x 0,18 = 7.200,00 TL KDV tutarı 40.000,00 TL + 7.200,00 TL = 47.200,00 TL satıcıya olan toplam borç tutarı		
	//		

c) Satıcılara olan borcun ödenmesi

Madde No.	02.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
170	320 SATICILAR HESABI	42.500,00	
	320.01 Z Ticaret İşletmesi 10.000,00		
	320.02 C Ticaret İşletmesi 32.500,00		
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		32.500,00
	103 VER. ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HESABI (-)		10.000,00
	N-855 No.lu banka dekontu ve çekle satıcılara olan borcun ödenmesi		
	//		

320 SATICILAR HESABI

BORÇ	ALACAK
42.500,00	118.000,00
	47.200,00
42.500,00	165.200,00

165.200,00 TL - 42.500,00 TL = 122.700,00 TL
Alacak kalanı (Satıcılara olan borcu gösterir.)

320.01 Z Ticaret İşletmesi

BORÇ	ALACAK
10.000,00	118.000,00

320.02 C Ticaret İşletmesi

BORÇ	ALACAK
32.500,00	47.200,00

ç) 320 SATICILAR hesabının yardımcı defter mizanının düzenlenmesi

02.12.20XX TARİHLİ 320 SATICILAR HESABI YARDIMCI DEFTER MİZANI			
320 SATICILAR HESABI	**BORÇ**	**ALACAK**	**KALAN**
320.01 Z Ticaret İşletmesi	10.000,00	118.000,00	108.000,00
320.02 C Ticaret İşletmesi	32.500,00	47.200,00	14.700,00
TOPLAM	**42.500,00**	**165.200,00**	122.700,00

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili olarak her türlü mal veya hizmet alımlarından kaynaklanan, vadesi bir yılın altında olan, senetli borçlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletmenin esas faaliyet konusuyla ilgili ticari ilişkilerinden kaynaklanan senetli borç ortaya çıktığında borç tutarı, bu hesabın alacak tarafına; senetli borcun ödenmesi veya ortadan kalkması hâlinde ödenen tutar bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu hesap alacak kalanını verir ya da hiç kalan vermez. Alacak kalanı ise işletmenin senetli borçlarını gösterir. Yıl sonunda senetler, reeskont işlemine tabi tutulur.

BORÇ	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	ALACAK
• Senetli borcun ödenmesi • Senetli borca karşılık çek keşide edilmesi -		• Ticari mal veya hizmet satın alınarak bono keşide edilmesi +

Örnek: Z ticaret işletmesine ait faaliyetler aşağıda verilmiştir:

1. 22.09.20XX tarihinde işletme, %18 KDV hariç 150.000,00 TL tutarındaki ticari malı satın almıştır. Karşılığında 1 ay vadeli 100.000,00 TL ve 3 ay vadeli 77.000,00 TL değerindeki senetleri keşide etmiştir (A-247 No.lu fatura).
2. 22.10.20XX tarihinde işletme, vadesi gelen 100.000.00 TL değerindeki senedi banka hesabından ödemiştir.

İstenen

a) Senetli ticari mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (321 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Senetli borcun ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (321 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ticari malın senet karşılığı satın alınması

Madde No.	22.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
288	153 TİCARİ MALLAR HESABI	150.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	27.000,00	
	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		177.000,00
Mahsup Fişi	A-247 No.lu fatura ile borç senedi karşılığı mal alınması		
	150.000,00 x 0,18 = 27.000,00 KDV tutarı		
	150.000,00 + 27.000,00 = 177.000,00 Borç senetleri tutarı		
	//		

b) Senetli borcun ödenmesi

Madde No.	22.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
340	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	100.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		100.000,00
	Borç senedinin ödenmesi		
	//		

321 BORÇ SENETLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
100.000,00	177.000,00

177.000,00 TL - 100.000,00 TL = 77.000,00
Alacak kalanı (Senetli borçları gösterir.)

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

a) Niteliği: Borç senetleri için hesaplanan reeskont faizi tutarlarının izlendiği hesaptır. Aktif karakterli bir hesaptır. Düzenleyici hesap olarak bilançonun pasifinde yer alır.

b) İşleyişi: Dönem sonunda, vadesi gelmemiş olan borç senetlerinin değerleme günündeki (31.12.20XX) değerine indirgenmesi işlemine **reeskont** denir. Hesaplanan reeskont faizi tutarları bu hesabın borç tarafına; 647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ hesabının alacak tarafına kaydedilir. İzleyen yıl dönem başında 657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ hesabına devredilerek hesap kapatılır.

BORÇ	322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)	ALACAK
• Dönem sonunda reeskont faizi hesaplanması		• Yeni dönem başında reeskont faizinin iptal edilmesi
+		-

Örnek: K ticaret işletmesinin 31.12.2021 tarihi itibarıyla borç senedinin durumu aşağıdaki gibidir:

BELGE TÜRÜ	TUTAR	KALAN GÜN SAYISI	VADE
Bono	100.000,00 TL	60	01.03.2022

Reeskont faiz oranı %10'dur.

> Reeskont faiz oranı, her yıl Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ilan edilmektedir. Soruda verilen reeskont faizi oranı, örnek olarak verilmiştir.

İstenen

a) Borç senedine ilişkin reeskont faizi tutarını hesaplayınız.

b) 31.12.2021 tarihindeki envanter ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) 322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-) hesabını bilançoda gösteriniz.

ç) 01.01.2022 tarihindeki faaliyetlere ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

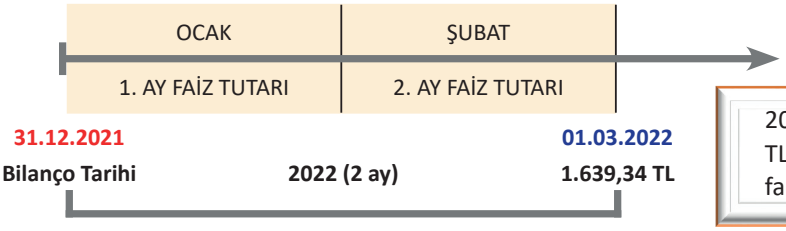
Çözüm

a) Reeskont faizi tutarı, 31.12.2021 tarihinden borç senedinin vadesine kadar olan faiz tutarı demektir. Reeskont faizinin hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılır:

$$\text{Reeskont faiz tutarı} = \frac{\text{Nominal değer} \times \text{Vadeye kadar gün sayısı} \times \text{Reeskont faiz oranı}}{36.000 + (\text{Vadeye kadar kalan gün sayısı} \times \text{Reeskont faiz oranı})}$$

$$\text{Senedin reeskont faiz tutarı} = \frac{100.000{,}00\ \text{TL} \times 60 \times 10}{36.000 + (60 \times 10)} = \mathbf{1.639{,}34\ TL}$$

Senedin bilanço tarihi itibarıyla reeskont faizinin çizelge üzerinde gösterilmesi aşağıdaki gibidir:

2022 yılına ait olan 1.639,34 TL tutarındaki faiz, reeskont faizidir.

b) Reeskont kaydı

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
524	322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HS. (-)	1.639,34	
Mahsup Fişi	647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HS.		1.639,34
	Reeskont kaydı		
	//		

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HS. (-)

BORÇ	ALACAK
1.639,34	

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ	ALACAK
	1.639,34

c) 322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-) hesabının bilançoda gösterilmesi

K TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.2021 TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)		PASİF (KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	**100.000,00**	**III. KISA VADELİ YAB. KAY.**	**98.360,66**
II. DURAN VARLIKLAR	**98.360,66**	32 Ticari Borçlar	98.360,66
		321 Borç Senetleri	100.000,00
		322 Borç Senetleri Reeskontu(-)	(1.639,34)
		IV. UZUN VADELİ YAB. KAY.	--
		V. ÖZ KAYNAKLAR	**100.000,00**
	198.360,66		**198.360,66**

ç) 322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-) hesabında bulunan 1.639,34 TL, 01.01.2022 tarihinde yapılan dönem başı açılış kaydından sonra 657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-) hesabına aktarılarak hesap kapatılır. Böylece 2022 mali yılına ait faiz, o yıl içinde gider gösterilmiş olur.

Madde No.	01.01.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
25	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HS. (-)	1.639,34	
Mahsup Fişi	322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HS. (-)		1.639,34
	Önceki yılda hesaplanan reeskont faizinin ilgili hesaba devri		
	//		

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HS. (-)

BORÇ	ALACAK
1.639,34	1.639,34

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
1.639,34	

326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI

a) Niteliği: Üçüncü kişilerin işletme ile belli bir işi yapmalarını, aldıkları bir değeri geri vermelerini sağlamak amacıyla ve belli sözleşmeler nedeniyle gerçekleşecek bir alacağın karşılığı olarak alınan depozito ve teminat niteliğindeki değerlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Alınmış olan depozito ve teminatlar, bu hesabın alacak tarafına; geri verilenler veya gelir kaydedilen ya da mahsup edilenler, bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	ALACAK
• Teminat ve depozito iade edilmesi • Teminat ve depozito gelir olarak kaydedilmesi		• Depozito alınması • Teminat alınması
-		+

Örnek

1. H ticaret işletmesi, 02.11.20XX tarihinde bir taşeron firmaya iş devretmiş ve bu iş karşılığında teşeron firma, 200.000,00 TL tutarındaki teminatı işletmenin banka hesabına yatırmıştır (S-854 No.lu banka dekontu).
2. H ticaret işletmesi, 02.12.20XX tarihinde taşeronluk yapan firmanın taahhütlerini yerine getirmemesi sebebiyle 200.000,00 TL tutarındaki teminatı kendi hesabına gelir olarak kaydetmiştir.

İstenen

a) Teminat alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (326 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Teminatın gelir kaydedilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (326 ve 679 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Teminat alınması

Madde No.	02.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
741	102 BANKALAR HS.	200.000,00	
	326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HS.		200.000,00
	S-854 No.lu banka dekontu ile taşeron firmanın işletmenin banka hesabına teminat olarak para yatırması		
	//		

b) Teminatın gelir kaydedilmesi

Madde No.	02.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
810	326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HS.	200.000,00	
Mahsup Fişi	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HS.		200.000,00
	Alınan teminatın gelir kaydedilmesi		
	//		

326 ALINAN DEPOZİTO VE TEM. HS.

BORÇ	ALACAK
200.000,00	200.000,00

679 DİĞER OL. DIŞI GEL. VE KÂR. HS.

BORÇ	ALACAK
	200.000,00

5.1.3. Diğer Borçlar

İşletmenin ticari işlemleri dışında ortaya çıkan senetli veya senetsiz borçları bu hesap grubunda yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

33 DİĞER BORÇLAR
- 331 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI
- 332 İŞTİRAKLERE BORÇLAR HESABI
- 333 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR HESABI
- 335 PERSONELE BORÇLAR HESABI
- 336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI
- 337 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)

335 PERSONELE BORÇLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin personeline olan ücret, prim, ikramiye, kıdem tazminatı, temettü (kâr payı), toplu sözleşme farkları, nakdî olarak ödenecek olan diğer sosyal yardımlar vb. borçlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Personele borç ortaya çıktığında borç tutarı, bu hesabın alacak tarafına; bu borç ödendiğinde ise ödenen tutar, borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI	ALACAK
• Personele olan borcun ödenmesi • Ücret ödemesi yapılması		• Personele borç ortaya çıkması • Ücret tahakkuk etmesi
-		+

İşyerleri ve işletmelerinde İş Kanunu hükümlerinin uygulandığı işverenler ile üçüncü kişiler, Türkiye genelinde çalıştırdıkları işçi sayısının en az beş olması halinde, çalıştırdıkları işçiye o ay içinde yapacakları her türlü ödemenin kanuni kesintiler düşüldükten sonra kalan net tutarını, bankalar aracılığıyla ödemekle yükümlüdürler (18.11.2008 tarih ve 27058 sayılı Resmi Gazete). Ancak personelin işletme adına yaptığı harcamalarından dolayı ortaya çıkan alacağı kasadan ödenebilir.

Örnek: 16.09.20XX tarihinde T ticaret işletmesinin %18 KDV hariç 3.000,00 TL tutarındaki elektrik faturası muhasebe müdürü tarafından ödenmiştir (K-525 No.lu elektrik faturası).

İstenen: Personelin işletmeye ait elektrik faturasını ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (335 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	16.09.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
338	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	3.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	540,00	
	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI		3.540,00
Mahsup Fişi	K-525 No.lu elektrik faturasının personel tarafından ödenmesi		
	3.000,00 TL x 0,18 = 540,00 TL KDV tutarı		
	3.000,00 TL + 540,00 TL = 3.540,00 TL personelin ödediği tutar		
	//		

335 PERSONELE BORÇLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
	3.540,00

5.1.4. Alınan Avanslar

Çeşitli nedenler ile üçüncü kişilerden alınan kısa vadeli avansların izlendiği hesap grubudur. Alınan avanslar, bir para ödeme sorumluluğundan önce bir mal veya hizmet teslim etme yükümlülüğünü ifade eder.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

34 ALINAN AVANSLAR
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI
349 ALINAN DİĞER AVANSLAR HESABI

Bu grupta yer alan hesaplar da diğer kısa vadeli hesaplar gibi çalışmaktadır. Avans alındığında avans tutarı, hesabın alacak tarafına; satış işlemi tamamlandığında ise toplam tutar, borç tarafına yazılır.

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin ileride yapacağı mal veya hizmet teslimlerinden önce, satış sözleşmesine dayanarak alıcılardan tahsil edilen ve ardından satılan mal veya hizmet bedelinin karşılığında mahsup edilecek tutarların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Müşterilerden alınan avanslar, bu hesabın alacak tarafına; malın teslimi ya da hizmetin görülmesi hâlinde alınan avans tutarı, borç tarafına kaydedilir. Sözleşmenin feshedilmesi (geçersiz kılınması, kaldırılması, bozulması vb.) sebebiyle iade edilen avanslar bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI	ALACAK
• Avansın mahsup edilmesi • Mal veya hizmetin teslim edilmesi • Avansın iade edilmesi		• Avansın tahsil edilmesi (alınması)
-		+

Örnek

1. AB ticaret işletmesi, 06.06.20XX tarihinde iki ay sonra teslim edeceği mallar için 3.250,00 TL'lik avansı nakit almıştır.
2. 06.08.20XX tarihinde maliyet bedeli 100.000,00 TL olan bu mallar %18 KDV hariç 150.000,00 TL'ye müşteriye teslim edilmiştir. Avans tutarı mahsup edildikten sonra kalan tutar, işletmenin bankadaki hesabına yatırılmıştır [H-447 No.lu fatura, (İşletme sürekli envanter yöntemini uygulamaktadır.)].

İstenen

a) Alıcıdan sipariş avansı alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (340 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Ticari malın teslimi ve avansın mahsup edilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (340 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) Satılan ticari malların maliyeti ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (340 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Alıcıdan sipariş avansı alınması

Madde No.	06.06.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
102	100 KASA HESABI	3.250,00	
Tahsil Fişi	340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI		3.250,00
	Alıcıdan sipariş avansı alınması		
	//		

b) Ticari malın teslimi ve avansın mahsup edilmesi

Madde No.	06.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
115	102 BANKALAR HESABI	173.750,00	
	340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI	3.250,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		150.000,00
Mahsup Fişi	391 HESAPLANAN KDV HESABI		27.000,00
	H-447 No.lu fatura ile mal satışı ve avansın mahsubu		
	150.000,00 TL x 0,18 = 27.000,00 TL KDV tutarı		
	150.000,00 TL + 27.000,00 TL = 177.000,00 TL fatura tutarı		
	//		

c) Satılan ticari malların maliyeti kaydı

Madde No.	06.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
116	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	100.000,00	
Mahsup Fişi	153 TİCARİ MALLAR HESABI		100.000,00
	Maliyet kaydı		
	//		

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
3.250,00	3.250,00

Sıra Sizde

Aşağıda C ticaret işletmesine ait faaliyetler verilmiştir:

1. C işletmesi; 02.03.20XX tarihinde D Bankası'ndan 180.000,00 TL tutarında, 6 ay vadeli, %10 faiz oranıyla banka hesabına aktarılmak üzere işletme kredisi almıştır (B-747 No.lu banka dekontu).
2. 09.05.20XX tarihinde işletme, satıcı E ticaret işletmesinden %18 KDV hariç 80.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır (K-854 No.lu fatura).
3. 31.08.20XX tarihinde işletme, alınan kredinin 6 aylık faizi olan 9.000,00 TL'yi anapara ile birlikte vadenin bitiminde banka hesabından ödemiştir (N-854 No.lu banka dekontu).

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Sıra Sizde

4. 13.09.20XX tarihinde işletme, vadesi gelen senedinin 50.000.00 TL'lik kısmını banka hesabından ödemiştir (M-254 No.lu banka dekontu).
5. 06.10.20XX tarihinde işletme, bir ay sonra teslim edeceği mallar için 30.000,00 TL tutarında avans almıştır. Avans bedeli, işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (Z-254 No.lu banka dekontu).
6. 06.11.20XX tarihinde işletme, 120.000,00 TL tutarındaki malı alıcıya teslim etmiştir. Avans tutarı mahsup edildikten sonra kalan tutar için alıcıdan çek alınmıştır (L-885 No.lu fatura).

İstenen: Yukarıdaki işlemlere ait yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.1.5. Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri

Bu hesap grubu, yıllara yaygın taahhüt işleri yapan işletmelerin üstlenmiş olduğu işlerden tamamladıkları iş karşılığı kadar aldıkları hakedişlerin izlendiği hesapları kapsamaktadır.

35 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ
350 – 358 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞ BEDELLERİ

5.1.6. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler

İşletmenin mükellef veya vergi sorumlusu sıfatı ile ödeyeceği vergi, resim, harç, sigorta primi, sendika aidatı vb. borçların izlendiği hesaplar bu grupta yer alır.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI
368 VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI
369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

a) Niteliği: Yasa hükümleri gereğince; işletmenin üçüncü kişilere ve personeline yaptığı ödemelerden vergi mükellefi sıfatı ile yaptığı stopaj kesintileri veya ödemek üzere tahakkuk ettirdiği vergi ve fonların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Vergi, resim, harç ve fonların tahakkuk ettirilmiş olan tutarları, bu hesabın alacak tarafına; bunların ödenmesi ya da herhangi bir nedenle hesaptan çıkarılması durumunda tutar, bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	ALACAK
• Vergi ve fon borcunun ödenmesi veya ertelenmesi		• Vergi ve fon borcunun ortaya çıkması
• KDV borcunun ödenmesi		• KDV borcunun ortaya çıkması
• Kurumlar vergisi borcunun ödenmesi		• Kurumlar vergisi borcunun ortaya çıkması
		• Gelir vergisi borcunun ortaya çıkması
-		+

Örnek

1. H ticaret işletmesi, 16.07.20XX tarihinde mali müşavirlik ücreti olarak %18 KDV hariç 1.750,00 TL'yi %20 stopaj düşüldükten sonra kalan net ücreti banka hesabından ödemiştir (K-547 No.lu serbest meslek makbuzu).
2. Mali müşavirlik ücreti ile ilgili olarak ortaya çıkan vergi 26.08.20XX tarihinde peşin olarak vergi dairesine ödenmiştir.

İstenen

a) Mali müşavirlik ücretinin ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (360 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

b) Verginin nakit ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (360 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Mali müşavirlik ücretinin ödenmesi

Madde No.	16.07.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
189	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	1.750,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	315,00	
	102 BANKALAR HESABI		1.715,00
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		350,00
Mahsup Fişi	K-547 No.lu makbuz ile mali müşavirlik ücretinin banka hesabından ödenmesi		
	1.750,00 TL x 0,20 = 350,00 TL gelir vergisi stopajı		
	1.750,00 TL - 350,00 TL = 1.400,00 TL net ücret		
	1.750,00 TL x 0,18 = 315,00 TL KDV tutarı		
	1.400,00 TL + 315,00 TL = 1.715,00 TL net tutar (Bankadan ödenen tutar)		
	//		

b) Verginin nakit ödenmesi

Madde No.	26.08.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
201	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	350,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		350,00
	Gelir vergisi stopajının nakit ödenmesi		
	//		

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
350,00	350,00

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin personeline ödediği ücretlerden sosyal güvenlik mevzuatı hükümleri doğrultusunda sorumlu bulunduğu sosyal güvenlik kesintileri (sigorta primleri ve emeklilik aidatı vb.) ve bunlara ilişkin olarak işveren katılma payları ile sosyal güvenlik kuruluşlarına ödenmesi gereken diğer yükümlülüklerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Yapılan sosyal güvenlik kesintileri, bu hesabın alacak tarafına; kesinti tutarları ödendiğinde ise ödenen tutar, bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI	ALACAK
• Kesinti veya işveren payının ödenmesi		• SGK kesintilerinin ortaya çıkması • SGK işçi payı • SGK işveren payı • İşsizlik sigortası işveren payı • İşsizlik sigortası işçi payı
-		+

Örnek: H ticaret işletmesinin mart ayına ait işlemleri aşağıdaki gibidir:

1. 01.03.20XX tarihinde iş yerinde çalışan işçi MN'nin ücret tahakkuku yapılmıştır. İşçinin brüt ücreti 6.000,00 TL'dir. SGK işçi payı oranı %14, işsizlik sigortası işçi payı oranı %1, gelir vergisi oranı %14, damga vergisi oranı ‰7,59, SGK işveren payı oranı %20,5, işsizlik sigortası işveren payı oranı %2'dir.
2. 01.03.20XX tarihinde tahakkuku yapılan ücret işçiye banka hesabından ödenmiştir.
3. 26.03.20XX tarihinde ücrete ait gelir ve damga vergisi, muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile vergi dairesine ödenmiştir.
4. 31.03.20XX tarihinde ücrete ait işçi ve işveren primleri aylık sigorta primleri bildirgesi ile sosyal güvenlik kurumuna ödenmiştir.

İstenen

a) İşçi MN'nin net ücretini hesaplayınız.

b) İşçi MN'nin ücretine ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir (360, 361 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Ücret hesaplaması

Vergi İstisnası Tutarı Hesaplama (2022 yılı brüt asgari ücret tutarı kullanılmıştır.)		
Hesaplama Unsurları	**Hesaplama İşlemi**	**Sonuç**
SGK İşçi Payı Tutarı	Brüt Asgari Ücret Tutarı x SGK İşçi Payı Oranı	
	5.004,00 x 0,14	700,56 TL
İşsizlik Sigortası İşçi Payı Tutarı	Brüt Asgari Ücret Tutarı x İşsizlik Sigortası İşçi Payı Oranı	
	5.004,00 x 0,01	50,04 TL
Gelir Vergisi Matrahı	Brüt Asgari Ücret Tutarı – (SGK İşçi Payı Tutarı + İşsizlik Sigortası İşçi Payı Tutarı)	
	5.004,00 – (700,56 + 50,04)	4.253,40 TL
Gelir Vergisi İstisna Tutarı	Gelir Vergisi Matrahı x Gelir Vergisi Oranı	
	4.253,40 x 0,15	638,01 TL
Damga Vergisi İstisna Tutarı	Brüt Asgari Ücret Tutarı x Damga Vergisi Oranı	
	5.004,00 x 0,00759	37,98 TL

İşçi Ücretine Ait Hesaplama		
Hesaplama Unsurları	**Hesaplama İşlemi**	**Sonuç**
SGK İşçi Payı Tutarı	Brüt Ücret x SGK İşçi Payı Oranı	
	6.000,00 x 0,14	840,00 TL
İşsizlik Sigortası İşçi Payı Tutarı	Brüt Ücret x İşsizlik Sigortası İşçi Payı Oranı	
	6.000,00 x 0,01	60,00 TL
Gelir Vergisi Matrahı	Brüt Ücret – (SGK İşçi Payı + İşsizlik Sigortası İşçi Payı)	
	6.000,00 - (840,000 + 60,00)	5.100,00 TL
Gelir Vergisi Tutarı	Gelir Vergisi Matrahı x Gelir Vergisi Oranı	
	5.100,00 x 0,15	765,00 TL
Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı	Gelir Vergisi Tutarı – Gelir Vergisi İstisna Tutarı	
	765,00 - 638,01	126,99 TL
Damga Vergisi Tutarı	Brüt Ücret x Damga Vergisi Oranı	
	6.000,00 x 0,00759	45,54 TL
Ödenecek Damga Vergisi Tutarı	Damga Vergisi Tutarı – Damga Vergisi İstisna Tutarı	
	45,54 - 37,98	7,56 TL
Kesintiler Toplamı	SGK İşçi Payı Tutarı + İşsizlik Sigortası İşçi Payı Tutarı + Ödenecek Gelir Vergisi Tutarı + Ödenecek Damga Vergisi Tutarı	
	840,00 + 60,00 + 126,99 + 7,56	1.034,55 TL
Net Ücret	Brüt Ücret – Kesintiler Toplamı	
	6.000,00 - 1.034,55	4.965,45 TL

İşverene Maliyet		
Hesaplama Unsurları	**Hesaplama İşlemi**	**Sonuç**
SGK İşveren Payı Tutarı	Brüt Ücret x SGK İşveren Payı Oranı	
	6.000,00 x 0,205	1.230,00 TL
İşsizlik Sigortası İşveren Payı Tutarı	Brüt Ücret x İşsizlik Sigortası İşveren Payı Oranı	
	6.000,00 x 0,02	120,00 TL
Toplam Maliyet	Brüt Ücret + SGK İşveren Payı Tutarı + İşsizlik Sigortası İşveren Payı Tutarı	
	6.000,00 + 1.230,00 + 120,00	7.350,00 TL

b) İşçi MN'nin ücretine ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtları

Madde No.	01.03.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
485	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	7.350,00	
	770.01 Brüt Ücret 6.000,00		
	770.02 SGK İşveren Payı 1.230,00		
	770.03 İşsizlik Sig. İşv. Payı 120,00		
	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI		4.965,45
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		134,55
Mahsup Fişi	360.01 Ödenecek Gelir Vergisi 126,99		
	360.02 Ödenecek Damga Vergisi 7,56		
	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜV. KES. HESABI		2.250,00
	361.01 SGK İşçi Payı 840,00		
	361.02 SGK İşveren Payı 1.230,00		
	361.03 İşsizlik Sig. İşçi Payı 60,00		
	361.04 İşsizlik Sig. İşv. Payı 120,00		
	Ücret tahakkuku		
	01.03.20XX		
486	335 PERSONELE BORÇLAR HESABI	4.965,45	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		4.965,45
	Personele net ücretinin ödenmesi		
	26.03.20XX		
563	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	134,55	
	360.01 Ödenecek Gelir Vergisi 126,99		
Tediye Fişi	360.02 Ödenecek Damga Vergisi 7,56		
	100 KASA HESABI		134,55
	Vergi kesintilerinin ödenmesi		
	31.03.20XX		
572	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI	2.250,00	
	361.01 SGK İşçi Payı 840,00		
	361.02 SGK İşveren Payı 1.230,00		
Tediye Fişi	361.03 İşsizlik Sig. İşçi Payı 60,00		
	361.04 İşsizlik Sig. İşv. Payı 120,00		
	100 KASA HESABI		2.250,00
	SGK kesintilerinin ödenmesi		
	//		

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI

BORÇ	ALACAK
134,55	134,55
134,55	134,55

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜV. KES. HESABI

BORÇ	ALACAK
2.250,00	2.250,00

Sıra Sizde

K ticaret işletmesine ait faaliyetler aşağıda verilmiştir:

1. 15.03.20XX tarihinde işletme, 20XX Mart ayı kirası olan 3.200,00 TL'yi, %20 stopaj kestikten sonra, banka hesabından ödemiştir (D-231 No.lu gider pusulası). Kira ödeme kaydını yapınız.
2. 10.04.20XX tarihinde iş yerinde çalışan işçi PR'nin ücret tahakkuku yapılmıştır. İşçinin brüt ücreti 9.000,00 TL'dir. SGK işçi payı oranı %14, işsizlik sigortası işçi payı oranı %1, gelir vergisi oranı %14, damga vergisi oranı ‰7,59, SGK işveren payı oranı %20,5, işsizlik sigortası işveren payı oranı %2'dir. Güncel brüt asgari ücreti dikkate alarak ücret tahakkuk kaydını yapınız.
3. 15.04.20XX tarihinde tahakkuku yapılan ücret, işçiye işletmenin banka hesabından ödenmiştir.
4. 20.05.20XX tarihinde mali müşavirlik ücreti %18 KDV hariç brüt 3.700,00 TL'dir. %20 stopaj kesildikten sonra kalan net ücret ve KDV tutarı banka hesabından ödenmiştir (S-89 No.lu serbest meslek makbuzu).
5. 30.06.20XX tarihinde işletmenin KDV hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

   İNDİRİLECEK KDV hesabı borç tutarı : 7.540,00 TL

   HESAPLANAN KDV hesabı alacak tutarı : 10.280,00 TL

İstenen: Verilen bilgilere göre yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.1.7. Borç ve Gider Karşılıkları

Bilanço tarihi itibarıyla ortaya çıkan, ancak tutarı ve tahakkuk zamanı kesin olarak bilinmeyen kısa vadeli borç ve giderler bu grupta yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıda verilmiştir:

37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HESABI

371 DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ HESABI (-)

372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI

373 MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI HESABI

379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI HESABI

5.1.8. Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları

Cari dönemde ortaya çıkan ve peşin tahsil edilen ancak gelecek aylara ait olan gelirler ile cari döneme ait olup gelecek aylarda ödenecek giderler bu hesap grubunda yer alır.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıda verilmiştir:

38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI

381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI

380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI

a) Niteliği: Gelecek bilanço dönemlerine ait olan ancak peşin olarak tahsil edilen gelirlerin bir yıldan kısa süreyi kapsayan kısımlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Peşin tahsil edilmiş ancak aslında gelecek döneme ait olan gelirler, bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Ait olduğu dönem geldiğinde ise ilgili gelir hesabının alacak tarafına; bu hesabın ise borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI	ALACAK
• İlgili gelir hesabına aktarılması • Faiz, kira vb. gelirlerin 649 No.lu hesaba aktarılması		• Gelecek aylara ait gelirin peşin tahsil edilmesi • Faiz, kira vb. gelirlerin tahsil edilmesi
-		+

Örnek: K ticaret işletmesi, aktifinde kayıtlı bulunan bir depoyu 01.10.2021 tarihinde 15 aylığına kiraya vermiştir. Aylık kira bedeli 5.000,00 TL'dir. Kira bedeli banka hesabından tahsil edilmiştir (K-854 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Kira gelirinin hesaplanması ve tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) 31.12.2021 tarihinde 2022 yılına ait olan gelirin bir yılın altına düşmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (480 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) 31.03.2022 tarihinde elde edilen gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (380 ve 480 No.lu hesaplar) kayıtlarını yapınız.

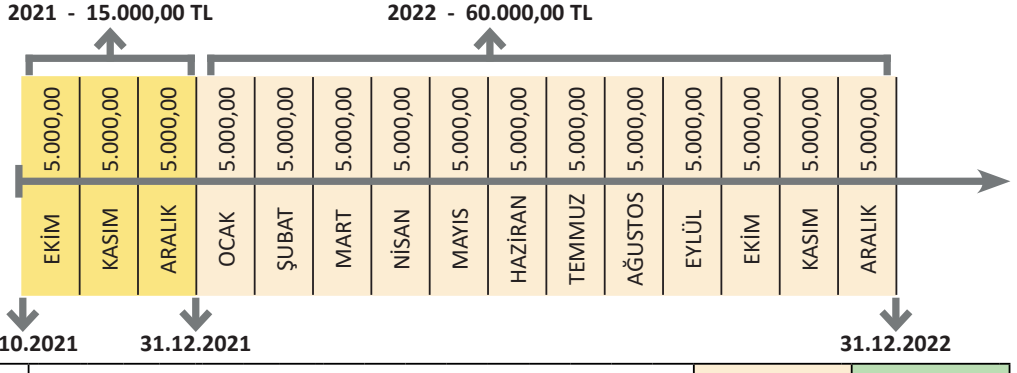
ç) 30.06.2022 tarihinde elde edilen gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (380 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

d) 30.09.2022 tarihinde elde edilen gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (380 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

e) 31.12.2022 tarihinde elde edilen gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (380 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Kira gelirinin hesaplanması ve tahsili

Madde No.	01.10.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
110	102 BANKALAR HESABI	75.000,00	
	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI		60.000,00
Mahsup Fişi	480.01 2022 Yılı Kira Geliri 60.000,00		
	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		15.000,00
	649.01 2021 Yılı Kira Geliri 15.000,00		
	K-854 No.lu banka dekontu ile tahsil edilen kira geliri		
	//		

b) 31.12.2021 tarihinde 2022 yılına ait olan kira gelirinin bir yılın altına düşmesi

Madde No.	31.12.2021	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
121	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI	60.000,00	
Mahsup Fişi	480.01 2022 Yılı Kira Geliri 60.000,00		
	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI		60.000,00
	2022 yılına ait olan gelirin bir yılın altına düşmesi		
	//		

c) 31.03.2022 tarihinde tahsil edilen kira gelirinin ilgili gelir hesabına aktarılması

Madde No.	31.03.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
244	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI	15.000,00	
Mahsup Fişi	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		15.000,00
	Ocak, Şubat, Mart dönemine ait gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması		
	//		

ç) 30.06.2022 tarihinde tahsil edilen kira gelirinin ilgili gelir hesabına aktarılması

Madde No.	30.06.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
254	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI	15.000,00	
Mahsup Fişi	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		15.000,00
	Nisan, Mayıs, Haziran dönemine ait gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması		
	//		

d) 30.09.2022 tarihinde tahsil edilen kira gelirinin ilgili gelir hesabına aktarılması

Madde No.	30.09.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
261	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI	15.000,00	
Mahsup Fişi	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		15.000,00
	Temmuz, Ağustos, Eylül dönemine ait gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması		
	//		

e) 31.12.2022 tarihinde tahsil edilen kira gelirinin ilgili gelir hesabına aktarılması

Madde No.	31.12.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
325	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI	15.000,00	
Mahsup Fişi	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		15.000,00
	Ekim, Kasım, Aralık dönemine ait gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması		
	//		

380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HESABI

BORÇ	ALACAK
15.000,00	
15.000,00	
15.000,00	
15.000,00	60.000,00
60.000,00	60.000,00

480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI

BORÇ	ALACAK
60.000,00	60.000,00

381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI

a) Niteliği: İçinde bulunulan mali yılda ortaya çıkan fakat ödemesi gelecek aylarda yapılacak olan giderlerin takip edildiği hesaptır. Bu hesap, dönemsellik kavramı gereği; bilanço tarihi itibarıyla gerçekleşmiş fakat alacaklısı tarafından istenilebilir hâlde olmayan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Giderlerin tahakkuk ettirilmesi hâlinde, ilgili gider ve zarar hesaplarının borç tarafına kaydedilirken bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Ödeme yapıldığında ise borç tarafına kaydedilerek hesap kapatılır.

381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI

BORÇ	ALACAK
• Ödeme yapılması • Faiz, kira vb. giderlerin ödenmesi	• Giderin tahakkuk etmesi • Faiz, kira vb. giderlerin tahakkuk etmesi
-	+

Örnek

1. H ticaret işletmesi, 01.11.2021 tarihinde K bankasından 6 ay vadeli, yıllık %6 faiz oranlı 100.000,00 TL tutarında kredi almıştır. Kredi tutarı banka hesabına aktarılmıştır (K-858 No.lu banka dekontu).
2. Kredi anaparası faiziyle birlikte vade sonu olan 30.04.2022 tarihinde işletmenin banka hesabından ödenmiştir (Y-145 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Banka kredisinin alınması ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

b) Faiz tutarını hesaplayarak 31.12.2021 tarihindeki faiz giderinin tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (381 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

c) 30.04.2022 tarihindeki anapara ve faiz ödemesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (381 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Banka kredisinin alınması

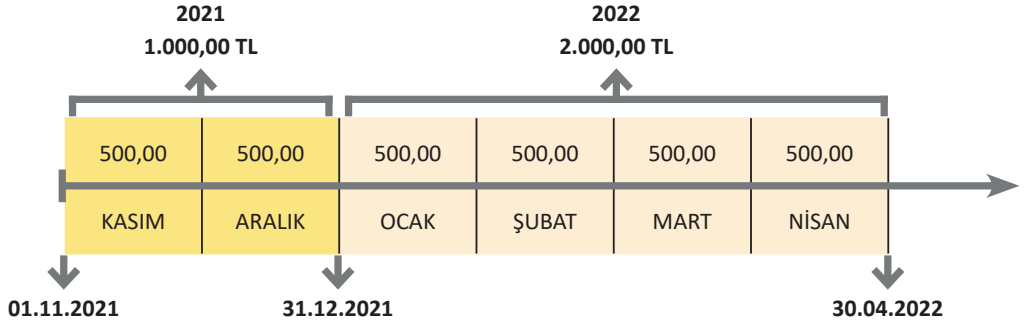
Madde No.	01.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
411	102 BANKALAR HESABI	100.000,00	
Mahsup Fişi	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		100.000,00
	K-858 No.lu banka dekontu ile bankadan kredi çekilmesi		
	//		

b) Faiz tutarını hesaplanması ve 31.12.2021 tarihindeki faiz giderinin tahakkuku

$$\text{Aylık kredi faizi} = \frac{\text{Anapara x Süre x Faiz oranı}}{1.200}$$

$$\text{6 aylık kredi faizi} = \frac{100.000{,}00 \times 6 \times 6}{1.200} = 3.000{,}00 \text{ TL}$$

3.000,00 TL / 6 ay = **500,00 TL** Aylık faiz tutarı

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
412	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	1.000,00	
Mahsup Fişi	381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI		1.000,00
	Faiz giderinin tahakkuku		
	//		

c) 30.04.2022 tarihindeki anapara ve faiz ödemesi

Madde No.	30.04.2022	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
344	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	100.000,00	
	381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI	1.000,00	
Mahsup Fişi	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	2.000,00	
	102 BANKALAR HESABI		103.000,00
	Y-145 No.lu banka dekontu ile kredinin anapara ve faizinin banka hesabından ödenmesi		
	//		

381 GİDER TAHAKKULARI HESABI

BORÇ	ALACAK
1.000,00	1.000,00

Sıra Sizde

Aşağıda K ticaret işletmesine ait faaliyetler aşağıdaki gibidir:

1. İşletme, 01.11.20XX tarihinde aktifinde kayıtlı bulunan bir işyerini 6 aylığına kiraya vermiştir. Aylık kira bedeli 5.000,00 TL'dir. Kira bedeli işletmenin bankadaki hesabına yatırılmıştır (M-854 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Kira gelirinin tahsil kaydını yapınız.

Devamı için sayfayı çeviriniz.

Sıra Sizde

b) 31.12.20XX tarihinde elde edilen gelirin ilgili gelir hesabına aktarma kaydını yapınız.

2. 01.08.20XX tarihinde C bankasından 6 ay vadeli, yıllık %10 faiz oranlı 80.000,00 TL tutarında kredi almıştır. Kredi tutarı banka hesabına aktarılmıştır (L-344 No.lu banka dekontu).

İstenen

a) Banka kredisinin alınması kaydını yapınız.

b) Faiz tutarını hesaplayarak 31.12.20XX tarihindeki faiz giderinin tahakkuk kaydını yapınız.

5.1.9. Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Yukarıda yer alan "yabancı kaynaklar hesapları" arasında yer almayan diğer kısa vadeli yabancı kaynaklar, bu hesap grubunda yer alır. Bu giderlerin kesinlikle belgeye dayanması gerekmektedir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıda verilmiştir:

39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
391 HESAPLANAN KDV HESABI
397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI HESABI
399 DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR HESABI

391 HESAPLANAN KDV HESABI

a) Niteliği: İşletmenin her türlü mal veya hizmet satışında alıcılardan tahsil ettiği Katma Değer Vergilerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Mal veya hizmet satışları sırasında tahsil edilen KDV tutarı, bu hesabın alacak tarafına; vergi mevzuatı gereğince yapılan düzeltmeler ise bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Bu hesap, her ayın sonunda 191 İNDİRİLECEK KDV hesabı varsa 190 DEVREDEN KDV hesabı ile karşılaştırılır. Bu karşılaştırma işlemine "Aktif Karakterli Hesaplar" öğrenme birimindeki "Dönen Varlıklar" konusunda ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

BORÇ	391 HESAPLANAN KDV HESABI	ALACAK
• Ay sonunda 191/190 No.lu hesaplar ile karşılaştırılması		• Mal ve hizmet satışında tahsil edilen KDV • Alış iade ve iskontosu olması durumunda ortaya çıkan KDV
-		+

Örnek: R ticaret işletmesinin 20XX Mayıs ayına ait tahsil ettiği, ödediği ve önceki aydan devreden KDV hesapları ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir:

190 DEVREDEN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
12.500,00	

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
87.500,00	

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
	125.000,00

İstenen: 31.05.20XX tarihindeki KDV hesaplarının mahsubu ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.05.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
185	391 HESAPLANAN KDV HESABI	125.000,00	
Mahsup Fişi	190 DEVREDEN KDV HESABI		12.500,00
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		87.500,00
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		25.000,00
	Mayıs ayı KDV mahsup kaydı		
	//		

190 DEVREDEN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
12.500,00	12.500,00

191 İNDİRİLECEK KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
.....	
87.500,00	87.500,00

360 ÖDENECEK VER. VE FON. HESABI

BORÇ	ALACAK
	25.000,00

391 HESAPLANAN KDV HESABI

BORÇ	ALACAK
	.....
125.000,00	125.000,00

Sıra Sizde

XYZ ticaret işletmesi aşağıdaki varlık ve kaynaklarla 01.01.2022 tarihinde yeni döneme başlamıştır:

100 KASA HS.	150.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	75.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	600.000,00 TL	320 SATICILAR HS.	25.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HS.	400.000,00 TL	321 BORÇ SENETLERİ HS.	160.000,00 TL
255 DEMİRBAŞLAR HS.	360.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?

İşletmeye ait faaliyetler aşağıdaki gibidir:

1. İşletme, 03.01.2022 tarihinde daha önce kullandığı 75.000,00 TL tutarında krediye ait 2 aylık 9.375,00 TL'lik faizi, vade bitiminde banka hesabından ödemiştir (K-885 No.lu banka dekontu).
2. 06.04.2022 tarihinde satıcı K ticaret işletmesinden %18 KDV hariç 25.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satın almıştır (Z-336No.lu fatura).
3. 07.04.2022 tarihinde %18 KDV dâhil 177.000,00 TL tutarındaki ticari malı satın almıştır. Karşılığında 3 ay vadeli borç senedi vermiştir.
4. 07.04.2022 tarihinde vadesi gelen 150.000,00 TL tutarındaki borç senedi banka hesabından ödenmiştir (L-554 No.lu banka dekontu).
5. 30.04.2022 tarihinde işletmenin Nisan ayına ait 31.500,00 TL tutarında indirilecek KDV'si olduğu tespit edilmiştir.
6. 30.06.2022 tarihinde taşerona devredilen bir iş için, 22.500,00 TL tutarındaki teminat karşılığında çek alınmıştır.
7. 01.08.2022 tarihinde iş yerinde çalışan işçi MN'nin ücret tahakkuku yapılmıştır. İşçinin brüt ücreti 8.000,00 TL'dir. İş yeri, %20,5 tehlike oranı ile "az tehlikeli iş yeri" sınıfındadır. Gelir vergisi oranı %15, damga vergisi ‰7,59'dur.
8. 01.08.2022 tarihinde tahakkuku yapılan ücret, işçinin bankadaki hesabına aktarılmıştır.
9. İşletme, aktifinde kayıtlı bulunan bir işyerini 01.09.2022 tarihinde 14 aylığına kiraya vermiştir. Aylık kira bedeli 3.500,00 TL'dir. Kira bedelinin tamamı işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (D-474 No.lu banka dekontu).
10. 26.09.2022 tarihinde ücrete ait gelir ve damga vergisi; muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile vergi dairesine ödenmiştir.
11. Ücrete ait işçi ve işveren primleri, 30.09.20XX tarihinde aylık sigorta primleri bildirgesi ile Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenmiştir.
12. 31.12.2022 tarihi itibarıyla işletmenin portföyünde vadesi 01.04.2023 tarihinde dolacak olan 10.000,00 TL tutarında borç senedi olduğu tespit edilmiştir. Reeskont faizi oranı %10'dur.

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Sıra Sizde

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyerek açılış kaydı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Banka kredisinin ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Veresiye mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ç) Senetli mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

d) Senetli borcun ödenmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

e) Nisan ayı KDV tahakkuku ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

f) Teminat alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

g) İşçi MN'nin net ücretini hesaplayınız.

ğ) İşçi MN'nin ücretine ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

h) Kira gelirinin tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

ı) 31.12.2022 tarihinde borç senetlerinin reeskontuna ilişkin yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.2. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

İşletmenin bir yıldan daha uzun vadeli borçları bu grupta yer alır. Bu grupta yer alan hesapların bir kısmı "Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar" kazanımında örneklendirilmiş olup bu başlıkta genel olarak hesapların tanımı ve çalışma biçimleri açıklanmaktadır.

Uzun vadeli yabancı kaynaklar sınıfında bulunan hesap grupları aşağıdaki gibidir:

4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
40 MALİ BORÇLAR
42 TİCARİ BORÇLAR
43 DİĞER BORÇLAR
44 ALINAN AVANSLAR
47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

5.2.1. Mali Borçlar

Bir yıldan uzun vadeli alınan krediler ve ihraç edilen menkul kıymetler bu grupta yer alır. Bu gruptaki hesapların işleyişi kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişi gibidir.

Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

40 MALİ BORÇLAR
400 BANKA KREDİLERİ HESABI
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HESABI
407 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER HESABI
408 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI HESABI (-)
409 DİĞER MALİ BORÇLAR HESABI

Örnek: H ticaret işletmesi, 01.06.20XX tarihinde K bankasından 2 yıl vadeli, %15 faiz oranlı 120.000,00 TL tutarında kredi almıştır. Kredi tutarı, işletmenin banka hesabına aktarılmıştır. Faiz anapara ile birlikte ödenecektir (B-225 No.lu banka dekontu).

İstenen: Bankadan kredi alınmasıyla ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (400 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	01.06.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
65	102 BANKALAR HESABI	120.000,00	
Mahsup Fişi	400 BANKA KREDİLERİ HESABI		120.000,00
	B-225 No.lu banka dekontu ile kredi alınması		
	//		

400 BANKA KREDİLERİ HESABI

BORÇ	ALACAK
	120.000,00

5.2.2. Ticari Borçlar

Bilanço tarihi itibarıyla vadesi bir yıldan uzun süreli ticari borçlar, bu hesap grubunda yer alır. İşleyişi, kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişine benzer niteliktedir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

42 TİCARİ BORÇLAR
- 420 SATICILAR HESABI
- 421 BORÇ SENETLERİ HESABI
- 422 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
- 426 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI
- 429 DİĞER TİCARİ BORÇLAR HESABI

5.2.3. Diğer Borçlar

Ticari olmayan, bir yıldan daha uzun vadeli borçlar bu hesap grubunda yer alır. İşleyişi, kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişine benzer niteliktedir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

43 DİĞER BORÇLAR
- 431 ORTAKLARA BORÇLAR HESABI
- 432 İŞTİRAKLERE BORÇLAR HESABI
- 433 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR HESABI
- 436 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI
- 437 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)
- 438 KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ BORÇLAR HESABI

5.2.4. Alınan Avanslar

İşletmenin çeşitli nedenler ile üçüncü kişilerden aldığı uzun vadeli avanslar bu hesap grubunda yer alır. Bu gruptaki hesapların işleyişi kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişine benzer niteliktedir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

44 ALINAN AVANSLAR
- 440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HESABI
- 449 ALINAN DİĞER AVANSLAR HESABI

5.2.5. Borç ve Gider Karşılıkları

Bilanço tarihi itibarıyla ortaya çıkan ancak tutarı ve ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen uzun vadeli borç ve gider karşılıkları, bu hesap grubunda izlenir. İşleyişi, kısa vadeli yabancı kaynaklar hesaplarının işleyişine benzer niteliktedir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI HESABI
479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI HESABI

5.2.6. Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları

İçinde bulunulan dönemde tahsil edilen ancak gelecek yıllara ait olan gelirler ile içinde bulunulan döneme ait olup uzun vadede ödenecek giderler, bu hesap grubunda izlenir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI
481 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI

5.2.7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Yukarıda belirtilen hesap gruplarına girmeyen diğer uzun vadeli yabancı kaynaklar bu hesap grubunda yer alır. İşleyişi, kısa vadeli yabancı kaynaklar sınıfındaki hesapların işleyişi gibidir.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
492 GELECEK YILLARA ERTELENEN VEYA TERKİN EDİLECEK KDV HESABI
493 TESİSE KATILMA PAYLARI HESABI
499 DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR HESABI

Sıra Sizde

MN ticaret işletmesine ait faaliyetler aşağıda verilmiştir:

1. İşletme, 10.04.20XX tarihinde %8 KDV hariç 250.000,00 TL tutarındaki ticari malı BCD işletmesinden 2 yıl vadeli olarak veresiye satın almıştır (D-854 No.lu fatura).
2. İşletme, 03.06.20XX tarihinde E bankasından 2 yıl vadeli, %15 faiz oranlı 240.000,00 TL tutarında kredi almıştır. Faiz anapara ile birlikte ödenecektir (H-854 No.lu banka dekontu).
3. İşletme, aktifinde kayıtlı bulunan bir işyerini 01.10.2022 tarihinde 12 aylığına kiraya vermiştir. Aylık kira bedeli 4.000,00 TL'dir. Kira bedelinin tamamı işletmenin banka hesabına aktarılmıştır.

İstenen

a) Ticari mal alımı ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Bankadan kredi alınması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

c) Kira gelirinin tahsili ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

5.3. ÖZ KAYNAKLAR VE ENVANTER İŞLEMLERİ

İşletme sahibi ya da ortaklarının sermaye olarak verdikleri değerler ile faaliyetler sonucu sağlanan ve henüz işletmeden çekilmemiş olan kârlardan oluşan unsurlar bu grupta yer alır.

Öz kaynaklar sınıfında yer alan hesap grupları aşağıdaki gibidir:

5 ÖZ KAYNAKLAR
50 ÖDENMİŞ SERMAYE
52 SERMAYE YEDEKLERİ
54 KÂR YEDEKLERİ
57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI
59 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

5.3.1. Ödenmiş Sermaye

Şirket ana sözleşmesinde ortakların taahhüt ettiği sermayeden henüz ödenmemiş sermaye düşüldüğünde ödenmiş sermaye bulunur.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

50 ÖDENMİŞ SERMAYE
500 SERMAYE HESABI
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI (-)

500 SERMAYE HESABI

a) Niteliği: İşletme sahibi ya da sahipleri tarafından işletmeye tahsis edilen ve "ticaret siciline" tescil edilmiş (kaydedilmiş) sermayenin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme sahip ya da ortakları tarafından taahhüt edilen sermaye tutarı, bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Bununla birlikte işletme sermaye artırımına gittiğinde artan tutar, yine bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Sermaye azaltımında ise azalan tutar, bu hesabın borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	500 SERMAYE HESABI	ALACAK
• Sermaye azaltılması • Sermaye azaltımı sebebiyle ortaklara ödeme yapılması • Ortakların şirketten ayrılması		• Dönen veya duran varlıkların sermaye olarak konulması • Sermaye taahhüt edildiğinde ya da sermaye artırılması
-		+

Örnek: K ticaret işletmesi, 31.10.20XX tarihinde 45.000,00 TL tutarında nakit, 60.000,00 TL tutarında banka mevduatını sermaye olarak koymuş ve bir şahıs işletmesi kurmuştur.

İstenen: Sermaye konulması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (500 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
1	100 KASA HESABI	45.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	60.000,00	
Mahsup Fişi	500 SERMAYE HESABI		105.000,00
	Sermaye konulması		
	//		

500 SERMAYE HESABI

BORÇ	ALACAK
	105.000,00

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI (-)

a) Niteliği: Bu hesap, ortaklar tarafından taahhüt edilmiş ve henüz yerine getirilmemiş ya da ödenmemiş sermaye tutarlarının izlendiği hesaptır. Bu hesap; pasifi düzenleyici bir hesaptır ve aktif karakterli hesaplar gibi işler. 500 SERMAYE hesabının kalanı ile 501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-) hesabının kalanı karşılaştırıldığında ortaya çıkan fark, ödenmiş sermayedir.

b) İşleyişi: İşletme sahip ya da ortakları tarafından taahhüt edilen sermaye tutarı, bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Taahhüt yerine getirildiğinde ise alacak tarafına kaydedilir.

BORÇ	501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI (-)	ALACAK
• Sermayenin taahhüt edilmesi		• Sermaye taahhüdünün yerine getirilmesi
+		-

5.3.2. Sermaye Yedekleri

Sermaye hareketleri dolayısı ile ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarların izlendiği hesaplar, bu grupta yer alır.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

52 SERMAYE YEDEKLERİ
520 HİSSE SENETLERİ İHRAÇ PRİMLERİ HESABI
521 HİSSE SENEDİ İPTAL KÂRLARI HESABI
522 MADDİ DURAN VARLIK YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI HESABI (-)
523 İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI HESABI
524 MALİYET ARTIŞLARI FONU HESABI
529 DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ HESABI

5.3.3. Kâr Yedekleri

Sermaye şirketlerinde kârın gelecekte ortaya çıkacak riskleri karşılamak amacı ile dağıtılmayarak şirkette bırakılması ile ilgili hesaplar, bu grupta yer alır.

Bu grupta bulunan hesaplar aşağıdaki gibidir:

54 KÂR YEDEKLERİ
540 YASAL YEDEKLER HESABI
541 STATÜ YEDEKLERİ HESABI
542 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER HESABI
548 DİĞER KÂR YEDEKLERİ HESABI
549 ÖZEL FONLAR HESABI

5.3.4. Geçmiş Yıllar Kârları

Öz kaynakların geçmiş dönemler kârlarından oluşan ve tek hesabın yer aldığı hesap grubudur.

Bu grupta bulunan hesap aşağıdaki gibidir:

57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI HESABI

570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI HESABI

a) Niteliği: Geçmiş faaliyet dönemlerinde işletme ortaklarına dağıtılmayan veya ilgili yedek hesaplarına aktarılmayan kârların kaydedildiği hesaptır.

b) İşleyişi: İçinde bulunulan dönemin (cari yıl) kâr tutarı 590 DÖNEM NET KÂRI hesabında gösterilmektedir. Bununla beraber kâr tutarı, izleyen yılın dönem başında yevmiye defterine yapılan açılış kaydından sonra 590 DÖNEM NET KÂRI hesabının borç tarafına; bu hesabın ise alacak tarafına kaydedilir.

Burada önceki yıllarda elde edilmiş olan kâr, kümülatif (birbirine eklenen toplam, birikmeli, gittikçe artan) olarak bu hesap ile bilançoda gösterilmeye devam eder. Hesap, söz konusu geçmiş yıllar kârının ortaklara dağıtılması ya da sermayeye eklenmesi hâlinde borç tarafına kaydedilerek kapatılır.

BORÇ	570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI HESABI	ALACAK
• Kârın ortaklara dağıtılması • Kârın sermayeye eklenmesi		• Dönem başında önceki yılın kârının aktarılması
-		+

5.3.5. Geçmiş Yıllar Zararları

İşletmenin geçmiş faaliyet dönemlerinde ortaya çıkan zararının yer aldığı hesap grubudur.
Bu grupta bulunan hesap aşağıdaki gibidir:

58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI
580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI HESABI (-)

580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin geçmiş faaliyet dönemlerinde oluşmuş dönem net zararının karşılanmadığı müddetçe kümülatif olarak takip edildiği hesaptır. Bu hesap, bilançonun pasifinde yer almasına rağmen aktif karakterli bir hesaptır. Bilançoda öz kaynakları azaltıcı bir özelliğe sahiptir.

İşleyişi: İçinde bulunulan dönemin zarar tutarı, 591 DÖNEM NET ZARARI (-) hesabında izlenir. Bununla beraber zarar tutarı, izleyen yılın dönem başında yevmiye defterine yapılan açılış kaydından sonra 591 DÖNEM NET ZARARI (-) hesabının alacak tarafına; bu hesabın ise borç tarafına kaydedilir.

Önceki yıllarda oluşmuş zarar, kümülatif olarak bu hesap ile bilançonun pasif tarafında (-) olarak gösterilmeye devam eder. Hesap; söz konusu geçmiş yıllar zararının ortaklardan tahsil edilmesi, sermayeden indirilmesi ya da yedeklerden karşılanması vb. şeklinde alacak tarafına kaydedilerek kapatılır.

BORÇ	580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI HESABI (-)	ALACAK
• Dönem başında önceki yıl zararının aktarılması		• Zararın sermayeden karşılanması • Zararın ortaklardan karşılanması • Zararın yedeklerden karşılanması
+		-

5.3.6. Dönem Net Kârı (Zararı)

İşletmenin cari yıla ait kâr ya da zararının yer aldığı hesaplar bu grupta yer alır.
Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

59 DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)
590 DÖNEM NET KÂRI HESABI
591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)

590 DÖNEM NET KÂRI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin cari yıla ait vergi sonrasındaki net kârının izlendiği hesaptır. Yıl sonunda, faaliyet sonucu oluşan kârdan, vergi karşılıkları ayrıldıktan sonra kalan tutar, işletmenin cari yıla ait vergi sonrası net kârıdır.

b) İşleyişi: Net kâr, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının borç tarafına; 590 DÖNEM NET KÂRI hesabının alacak tarafına kaydedilerek bilançoda görünmesi sağlanır. Bu hesap, izleyen yılda geçmiş yıllar kârlarına devredilerek borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI	ALACAK
• Dönem başında geçmiş yıllar kârlarına aktarılması		• Dönem sonunda 690 No.lu hesaptan devir yapılması
-		+

Örnek: L ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının defterikebir görünümü aşağıdaki gibidir:

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
100.000,00	300.000,00

İstenen: Dönem kârının ilgili hesaba devredilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (590 No.lu hesap) kayıtlarını yapınız.

Çözüm

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	
ALACAK TOPLAMI	300.000,00
BORÇ TOPLAMI	100.000,00
ALACAK KALANI	**200.000,00** → KÂR

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
742	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.	200.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HS.		200.000,00
	Dönem net kârının ilgili hesaba devri		
	//		

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ	ALACAK
	200.000,00

591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin cari yıla ait net zararının izlendiği hesaptır. Bilançonun pasifinde bulunan aktif karakterli bir hesaptır.

b) İşleyişi: Net zarar, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının alacak tarafına; bu hesabın borç tarafına kaydedilir ve bilançoda görünmesi sağlanır. Bu hesap, yedek akçelerden mahsup edildiğinde veya izleyen yılda geçmiş yıllar zararlarına aktarıldığında alacak tarafına kaydedilir.

591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda 690 No.lu hesaptan devir yapılması	• Dönem başında geçmiş yıllar zararlarına devredilmesi
+	-

Örnek: Y ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihi itibarıyla 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının defterikebir görünümü aşağıdaki gibidir:

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
350.000,00	225.000,00

İstenen: Dönem zararının ilgili hesaba devredilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir (591 No.lu hesap) kaydını yapınız.

Çözüm

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	
ALACAK TOPLAMI	225.000,00
BORÇ TOPLAMI	350.000,00
BORÇ KALANI	**125.000,00** → ZARAR

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
695	591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)	125.000,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		125.000,00
	Dönem net zararının ilgili hesaba devri		
	//		

591 DÖNEM NET ZARARI HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
125.000,00	

Sıra Sizde

A) MNO ticaret işletmesine ait faaliyetler aşağıda verilmiştir:

1. İşletme, 11.09.20XX tarihinde 15.000,00 TL tutarında banka mevduatı, 100.000,00 TL tutarında taşıt, 85.000,00 TL tutarında demirbaşı sermaye olarak koyarak şahıs işletmesi kurmuştur.
2. İşletmenin 31.12.20XX tarihi itibarıyla 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının defterikebir durumu aşağıdaki gibidir:

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
400.000,00	700.000,00

İstenen

a) Sermaye konması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Dönem kârının ilgili hesaba aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

B) XYZ ticaret işletmesine ait faaliyetler aşağıda verilmiştir:

1. İşletme, 02.03.20XX tarihinde 20.000,00 TL tutarında nakit, 200.000,00 TL tutarında bina, 130.000,00 TL tutarında taşıtı sermaye olarak koyarak şahıs işletmesi kurmuştur.
2. İşletmenin 31.12.20XX tarihi itibarıyla 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının defterikebir durumu aşağıdaki gibidir:

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
.....	.....
350.000,00	300.000,00

İstenen

a) Sermaye konması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

b) Dönem zararının ilgili hesaba aktarılması ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

1. İşletmenin senet karşılığı satın aldığı mal ile ilgili yevmiye defteri kaydı yapılırken senetli borç tutarı, ... hesabının alacak tarafına kaydedilir.
2. ..... hesabı; işletmenin çalışanlarına olan ücret, prim, ikramiye, kıdem tazminatı, temettü (kâr payı), nakdî olarak ödenecek olan diğer sosyal yardımlar vb. borçların kaydedildiği hesaptır.
3. ..... hesabı, işletmenin Sosyal Güvenlik Mevzuatı hükümleri doğrultusunda personeline ödediği ücretlerden yaptığı sosyal güvenlik kesintilerinin kaydedildiği hesaptır.
4. Satıcılara olan 3 ay vadeli keşide edilen senetle ilgili yapılan yevmiye defteri kaydında borçlu hesap, ... hesabıdır.
5. "322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)" hesabı, bilançonun ..... yer alan düzenleyici bir hesaptır.

B) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

6. **191 İNDİRİLECEK KDV hesabının borç kalanı 391 HESAPLANAN KDV hesabının alacak kalanından küçük ise aradaki fark, aşağıdaki hesaplardan hangisine kaydedilir?**

   A) 190 DEVREDEN KDV
   B) 191 İNDİRİLECEK KDV
   C) 193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR
   D) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
   E) 391 HESAPLANAN KDV

7. **İşletme sahibi ya da ortaklarının sermaye olarak koydukları değerler ile faaliyetler sonucu sağlanan ve henüz işletmeden çekilmemiş olan kârlardan oluşan unsurlar bilançonun aşağıda verilen sınıflardan hangisinde yer alır?**

   A) Dönen Varlıklar
   B) Duran Varlıklar
   C) Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
   D) Öz Kaynaklar
   E) Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

8. **Aşağıdaki hesaplardan hangisi şirket ana sözleşmesinde ortakların taahhüt ettiği sermayeden, ödenmeyen sermaye düşüldüğünde bulunan gruptur?**

   A) Ödenecek sermaye
   B) Ödenmemiş sermaye
   C) Ödenmiş sermaye
   D) Sermaye
   E) Verilmemiş sermaye

9. **Geçmiş faaliyet dönemlerinde işletme ortaklarına dağıtılmayan veya ilgili yedek hesaplarına aktarılmayan kârlar aşağıdaki hesaplardan hangisinde takip edilir?**

   A) 180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
   B) 570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
   C) 649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR
   D) 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI
   E) 692 DÖNEM NET KÂRI VE ZARARI

10. **Aşağıdakilerden hangisi pasif karakterli hesapların işleyiş kuralını açıklar?**

    A) İlk kayıt, hesabın borç tarafına yapılır.
    B) Artış yaratan işlemler, hesabın borç tarafına kaydedilir.
    C) İlk kayıt ve artışlar, hesabın borç tarafına; azalışlar, alacak tarafına kaydedilir.
    D) İlk kayıt ve artışlar, hesabın alacak tarafına; azalışlar, borç tarafına kaydedilir.
    E) Azalış yaratan işlemler, hesabın alacak tarafına yazılır.

11. Aşağıdakilerden hangisi Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar sınıfında yer almaz?

A) 22 Ticari Alacaklar
B) 30 Mali Borçlar
C) 32 Ticari Borçlar
D) 33 Diğer Borçlar
E) 34 Alınan Avanslar

12. Sermaye hareketleri dolayısı ile ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarların izlendiği hesapların yer aldığı hesap grubu aşağıdakilerden hangisidir?

A) 50 Ödenmiş Sermaye
B) 52 Sermaye Yedekleri
C) 54 Kâr Yedekleri
D) 57 Geçmiş Yıllar Kârları
E) 58 Geçmiş Yıllar Zararları

13. Aşağıdakilerden hangisi asli hesapları etkileyen, asli hesapların temsil ettiği aktif ve pasiflerin gerçek değerleriyle bilançoda gösterilmesini sağlayan hesaplardır?

A) Bilanço hesapları
B) Düzenleyici hesaplar
C) Gelir Tablosu hesapları
D) Nazım hesaplar
E) Serbest hesaplar

14. Aşağıdakilerden hangisi dönem sonunda, vadesi gelmemiş olan borç senetlerinin değerleme günündeki (31.12.20XX) değerine indirgenmesi işlemini tanımlar?

A) Tediye işlemi
B) Mahsup işlemi
C) Reel işlemler
D) Reeskont işlemi
E) Sayım işlemi

15. Bir işletmenin ay sonu itibarıyla KDV hesaplarının durumu aşağıdaki gibidir:

191 İNDİRİLECEK KDV HESABININ BORÇ KALANI	**104.000,00**
391 HESAPLANAN KDV HESABININ ALACAK KALANI	**120.000,00**
190 DEVREDEN KDV HESABININ BORÇ KALANI	**8.000,00**

Yukarıdaki bilgilere göre; ay sonunda yapılacak kayıtla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) 16.000,00 TL, 190 DEVREDEN KDV hesabının borç tarafına kaydedilir.
B) 104.000,00 TL, 191 İNDİRİLECEK KDV hesabının borç tarafına kaydedilir.
C) 8.000,00 TL, 190 DEVREDEN KDV hesabının borç tarafına kaydedilir.
D) 8.000,00 TL, 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLARhesabının alacak tarafına kaydedilir.
E) 16.000,00 TL, 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR hesabının borç tarafına kaydedilir.

16. İşletmelerin sattığı ticari mallara ilişkin müşteriden tahsil edilen KDV tutarı, aşağıdaki hesaplardan hangisinde takip edilir?

A) 120 ALICILAR
B) 190 DEVREDEN KDV
C) 191 İNDİRİLECEK KDV
D) 360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
E) 391 HESAPLANAN KDV

17. "320 SATICILAR" hesabı, tek düzen hesap planında aşağıdaki gruplardan hangisinde yer alır?

A) 30 Mali Borçlar
B) 32 Ticari Borçlar
C) 33 Diğer Borçlar
D) 36 Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler (-)
E) 37 Borç ve Gider Karşılıkları

18. Aşağıdakilerden hangisi bilançonun pasifini düzenleyici bir hesaptır?

A) 103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)

B) 121 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

C) 129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

D) 257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

E) 321 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

19. İşletmenin ilerleyen tarihlerde yapacağı mal ya da hizmet teslimlerinden önce alıcılardan tahsil ettiği avanslar, aşağıdaki hesaplardan hangisinde takip edilir?

A) 100 KASA

B) 120 ALICILAR

C) 153 TİCARİ MALLAR

D) 340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI

E) 381 GİDER TAHAKKUKLARI

20. İşletmenin cari yıla ait net zararı, aşağıdaki hesaplardan hangisinde takip edilir?

A) 300 BANKA KREDİLERİ

B) 380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER

C) 381 GİDER TAHAKKUKLARI

D) 590 DÖNEM NET KÂRI

E) 591 DÖNEM NET ZARARI (-)

21. Aşağıdakilerden hangisi uzun vadeli yabancı kaynaklara ait bir hesap <u>değildir?</u>

A) 321 BORÇ SENETLERİ

B) 400 BANKA KREDİLERİ

C) 421 BORÇ SENETLERİ

D) 480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER

E) 440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI

22. İşletmenin 2 yıl vadeli, %10 faiz oranıyla Z Bankasından almış olduğu 180.000,00 TL tutarındaki kredinin vadesinde faizinin ödenmesiyle ilgili olarak yapılan kayıtta aşağıda verilen hesaplardan hangisi kullanılmalıdır?

A) 102 BANKALAR hesabı borçlandırılır.

B) 300 BANKA KREDİLERİ hesabı alacaklandırılır.

C) 381 GİDER TAHAKKUKLARI hesabı alacaklandırılır.

D) 400 BANKA KREDİLERİ hesabı alacaklandırılır.

E) 780 FİNANSMAN GİDERLERİ hesabı borçlandırılır.

23. 01.08.2021 tarihinde 18 aylığına aylık 800,00 TL ile kiraya verilen bir daire için yapılacak olan kayıt; aşağıdaki hesaplardan hangisine yapılır?

A) 380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER

B) 381 GİDER TAHAKKUKLARI

C) 480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER

D) 481 GİDER TAHAKKUKLARI

E) 689 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

24. İçinde bulunulan döneme ait olan 6 aylık kredi faizinin ödemesinin gelecek aylarda yapılacak olması dolayısıyla yapılan tahakkuk kaydında aşağıdaki hesaplardan hangisi kullanılmalıdır?

A) 380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER

B) 381 GİDER TAHAKKUKLARI

C) 480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER

D) 481 GİDER TAHAKKUKLARI

E) 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

6. Öğrenme Birimi

Gelir Tablosu Hesapları

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Gelir hesapları ile ilgili kayıtları
- Gider hesapları ile ilgili kayıtları

TEMEL KAVRAMLAR

bilanço, brüt satış, gelir, gelir hesapları, gelir tablosu, gider, gider hesapları, kâr, net satış, zarar

KONULAR

6.1. GELİR HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

6.2. GİDER HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **İşletmenin gelirlerini arttırmak için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **İşletmenin giderlerini azaltmak için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.**

6.1. GELİR HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

Gelir tablosu hesapları, işletmenin dönem içinde elde ettiği gelirler ile işletme faaliyetlerinin yürütülmesi için yapılan giderlerin izlendiği hesaplardır. Gelir tablosu hesapları, 6 kodu ile başlar ve temel mali tablo olan gelir tablosunda yer alır.

İşletmenin faaliyeti sonucunda öz kaynaklarında artış yaratan mali nitelikteki işlemlere **gelir** denir. İşletme gelirleri, esas olarak işletmenin faaliyet konuları içinde yer alan mal ve hizmet satışlarından elde edilen gelirler ile işletmenin faaliyet konuları dışındaki işlerden elde ettiği faiz, komisyon, kira vb. gelirlerden oluşur. Bunlar, gelir hesaplarında izlenir.

Gelir hesaplarına ilk kayıt, her zaman alacak tarafına yapılır. Gelirin oluşması, artışı veya tahakkuku durumlarında tutarlar; ilgili gelir hesabının alacak tarafına kaydedilir. Gelir azalışı veya gelir hesaplarının sonuç hesaplarına devrinde tutarlar, hesabın borç tarafına kaydedilir.

BORÇ	..... (GELİR) HESABI	ALACAK
	İlk Kayıt	
Azalış yaratan işlemler	Artış yaratan işlemler	
-		+

6.1.1. Brüt Satışlar

İşletmenin esas faaliyetleri içinde bulunan mal veya hizmetlerin satışı karşılığında alınan veya tahakkuk ettirilen toplam değerlerin yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

60 BRÜT SATIŞLAR
- 600 YURTİÇİ SATIŞLAR
- 601 YURTDIŞI SATIŞLAR
- 602 DİĞER SATIŞLAR

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI

a) Niteliği: Yurt içindeki gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam tutarların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde mal veya hizmet satışı gerçekleştiğinde veya tahakkuk ettiğinde bunlara ilişkin tutarlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları		• Dönem içinde satışı yapılan mal ve hizmetlerin satış tutarları
-		+

Örnek: İşletme, 05.10.20XX tarihinde A işletmesine %18 KDV hariç 12.000,00 TL tutarındaki ticari malın 8.000,00 TL'lik kısmı veresiye; geri kalanını ise peşin satmıştır (B-200 No.lu fatura).

İstenen: Ticari malın satışı ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	05.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
112	100 KASA HESABI	6.160,00	
	120 ALICILAR HESABI	8.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		12.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		2.160,00
	B-200 No.lu fatura ile mal satışı		
	//		

601 YURTDIŞI SATIŞLAR HESABI

a) Niteliği: Yurt dışına satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan veya alınacak olan toplam tutarların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde yurt dışına mal veya hizmet satışı gerçekleştiğinde veya tahakkuk ettiğinde bunlara ilişkin tutarlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	601 YURTDIŞI SATIŞLAR HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -	• Dönem içinde yurt dışına satışı yapılan mal ve hizmetlerin satış tutarları +	

Örnek: İşletme, 06.10.20XX tarihinde Belçika'daki alıcıya 10.000,00 avro karşılığında ticari mal satmıştır (avro kuru: 9,00 TL), (Y-21014 No.lu fatura). Ticari mal, gümrükten geçirilmiş ve 16.10.20XX tarihinde alıcıya teslim edilmiştir. Alıcı, ticari mal bedelini aynı tarihte işletmenin banka hesabına aktarmıştır (avro kuru: 9,10 TL). (3065 sayılı Kanunun (11/1-a) maddesine göre, ihracat teslimleri ve bu teslimlere ilişkin hizmetler KDV'den muaftır.)

İstenen: Yurt dışına ticari mal satışı ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	06.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
110	120 ALICILAR HESABI	90.000,00	
	120.0010 Yurtdışı Alıcılar 90.000,00		
Mahsup Fişi	601 YURTDIŞI SATIŞLAR HESABI		90.000,00
	601.01 Yurtdışı Ticari Mal Satışları 90.000,00		
	10.000,00 avro x 9,00 TL = 90.000,00 TL satış tutarı		
	Y-21014 No.lu fatura ile yurt dışı alıcıya mal satışı		
	//		

Madde No.	16.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
118	102 BANKALAR HESABI	91.000,00	
	120 ALICILAR HESABI		90.000,00
	120.0010 Yurtdışı Alıcılar 90.000,00		
Mahsup Fişi	601 YURTDIŞI SATIŞLAR HESABI		1.000,00
	601.90 İhracattan Doğan Kur Farkları 1.000,00		
	10.000,00 avro x 0,10 TL = 1.000,00 TL kur farkı		
	Yut dışı satış bedelinin banka hesabına aktarılması		
	//		

6.1.2. Diğer Faaliyetlerden Elde Edilen Olağan Gelir ve Kârlar

İşletmenin esas faaliyeti dışında yer alan iştirakler ve bağlı ortaklıklardan elde edilen temettü geliri ile faiz gelirleri, kambiyo kârları, kira gelirleri, menkul kıymet satış kârları gibi diğer faaliyetlerden elde edilen gelirlerin yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR
640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ HESABI
641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ HESABI
642 FAİZ GELİRLERİ HESABI
643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI
644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI
646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI
647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI

642 FAİZ GELİRLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin mevduattan elde ettiği faiz, devlet tahvili, hazine bonoları gibi kısa ve uzun vadeli yatırım araçlarından elde edilen faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde faiz gelirlerinin elde edilmesi, işletme hesabına aktarılması ve faiz tahakkuk işlemleri; bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları		• Dönem içinde kısa ve uzun vadeli yatırım araçlarından elde edilen faiz geliri tutarları
-		+

Örnek: İşletmenin bankada bulunan mevduat hesabına 08.10.20XX tarihinde 2.800,00 TL tutarında faiz tahakkuk ettirildiği ve faiz tutarının banka hesabına aktarıldığı tespit edilmiştir.

İstenen: Faiz gelirinin işletme hesabına aktarılması ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	08.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
113	102 BANKALAR HESABI	2.800,00	
Mahsup Fişi	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI		2.800,00
	Banka hesabına faiz gelirinin aktarılması		
	//		

643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet konuları dışında gerçekleşen aracılık, danışmanlık gibi olağan işlerinden dolayı tahakkuk eden komisyon gelirlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletmenin dönem içinde aldığı komisyon gelirleri, işletme adına tahakkuk ettirilen komisyon gelirleri, bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları		• Dönem içinde elde edilen komisyon geliri tutarları
-		+

Örnek: İşletme, 15.10.20XX tarihinde A işletmesinin mal satışına aracılık yapmış ve bunun karşılığında %18 KDV hariç 3.000,00 TL tutarında komisyon almıştır. Komisyon tutarı, A işletmesi tarafından işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (A-123 No.lu fatura).

İstenen: Komisyon geliri ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	15.10.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
119	102 BANKALAR HESABI	3.540,00	
	643 KOMİSYON GELİRLERİ HESABI		3.000,00
Mahsup Fişi	391 HESAPLANAN KDV HESABI		540,00
	A-123 No.lu fatura ile komisyon geliri		
	//		

644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin aktifinde bulunan alacakların tahsilinin şüpheli hâle gelmesi ya da tahsilinin mümkün olmaması gibi nedenler ile ayrılan karşılıkların karşılık nedenlerinin ortadan kalkması sonucu oluşan tutarların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme aktifinde yer alan şüpheli alacaklar için ayrılan karşılıkların karşılık nedeninin ortadan kalkması sonucu oluşan tutarlar, bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları		• Dönem içinde ayrılan karşılıkların karşılık nedeninin ortadan kalkması ile oluşan tutarlar
-		+

645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin aktifinde kayıtlı hisse senedi, tahvil, hazine bonosu gibi menkul kıymetlerin satışından elde edilen kârların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Menkul kıymet satışında, menkul kıymetin satış bedeli ile kayıtlı değeri arasında oluşan olumlu fark (kâr), bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları		• Dönem içinde menkul kıymetlerin satışından oluşan kâr tutarları
-		+

Örnek: İşletme, aktifinde kayıtlı değeri 32.000,00 TL olan hisse senedini 01.11.20XX tarihinde 35.000,00 TL tutarla satmıştır. Banka, ‰2 komisyon kesintisi yaptıktan sonra kalan tutarı işletmenin hesabına aktarmıştır.

İstenen: Hisse senedi satışı ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	01.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
126	102 BANKALAR HESABI	34.930,00	
	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	70,00	
	110 HİSSE SENETLERİ HESABI		32.000,00
Mahsup Fişi	645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI HESABI		3.000,00
	Hisse senedi satışı		
	35.000,00 x 0,002 = 70,00 TL komisyon tutarı		
	//		

646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin varlık hesaplarında kayıtlı bulunan yabancı paralar ile ilgili dönem içinde oluşan olumlu kur farkı (kâr), yabancı para satışlarından elde edilen satış kârı gibi kambiyo işlemlerinden elde edilen kâr tutarlarının izlendiği hesaptır (Görsel 6.1).

Görsel 6.1: Yabancı paralar

b) İşleyişi: Kambiyo işlemleri nedeniyle oluşan kârlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları		• Dönem içinde kambiyo işlemleri nedeniyle oluşan kâr tutarları
-		+

Kambiyo: İki farklı ülke parasının karşılıklı değiştirilmesidir.

Örnek: İşletme, 05.11.20XX tarihinde daha önce 14,80 TL alış kuruyla aldığı 7.000,00 avroyu 15,30 TL satış kuruyla bankaya satmıştır.

İstenen: Yabancı para satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	05.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
128	100 KASA HESABI	107.100,00	
	100.01 TL Kasa 107.100,00		
	100 KASA HESABI		103.600,00
	100.02 Avro Kasa 103.600,00		
Mahsup Fişi	646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI		3.500,00
	Yabancı para satışı		
	7.000,00 avro x 15,30 TL = 107.100,00 TL satış tutarı		
	7.000,00 avro x 14,80 TL = 103.600,00 TL alış tutarı		
	Satış tutarı - alış tutarı = 3.500,00 TL kambiyo kârı		
	//		

647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin senetli borçlarının reeskont faizleri ile geçmiş dönemde kaydedilen alacak senetleri reeskontunun yeni dönem başında iptal edilmesi ile oluşan reeskont faizi gelirlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Borç senetleri reeskont işlemi sonucu hesaplanan ve 322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-) hesabına kaydedilen faizler ile önceki dönem 122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-) hesabının yeni dönem başında iptal edilmesinden oluşan reeskont gelirleri, hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -		• Borç senetleri reeskont faizi tutarı • Önceki dönem alacak senetleri reeskontunun iptal edilmesi ile oluşan reeskont faizi tutarı +

Örnek: İşletmenin 31.12.20XX tarihinde yaptığı envanter işlemi sonucunda borç senetleri için 3.500,00 TL reeskont faizi geliri hesaplanmıştır.

İstenen: Reeskont işlemi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
269	322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)	3.500,00	
Mahsup Fişi	647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ HESABI		3.500,00
	Borç senedi reeskont işlemi		
	//		

649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet konusu dışında olan ancak işletme için olağan sayılan faaliyetler ile ilgili yukarıda yer alan hesaplar alanına girmeyen diğer olağan faaliyetlerden sağlanan gelir ve kârların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Diğer olağan gelir ve kârlar ortaya çıktığında bunlar, hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -		• İşletmenin esas faaliyetleri dışında elde ettiği olağan gelirlerin tutarları +

Reeskont: Kelime anlamı, yeniden iskonto etmektir. Vadesi gelmemiş senede bağlı borç ve alacakların değerleme günündeki gerçek değerlerine indirgenmesi işlemidir.

Örnek: İşletme, 10.11.20XX tarihinde aktifinde bulunan ancak atıl durumda olan taşıtı %18 KDV hariç 3.250,00 TL tutarla 1 aylığına kiraya vermiştir. Kira bedeli banka hesabına yatırılmıştır (A-130 No.lu fatura).

İstenen: Kira geliri ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	10.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
130	102 BANKALAR HESABI	3.835,00	
	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI		3.250,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		585,00
Mahsup Fişi	A-130 No.lu fatura ile kira tahsilatı		
	3.250,00 TL X 1 Ay = 3.250,00 TL Kira tutarı		
	3.250,00 TL X 0,18 = 585,00 TL KDV tutarı		
	//		

6.1.3. Olağandışı Gelir ve Kârlar

İşletmenin olağan faaliyetleri dışında yer alan, süreklilik göstermeyen, öngörülemeyen işler nedeniyle oluşan gelir ve kârların yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

67 OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KÂRLARI HESABI
679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI

679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI

a) Niteliği: İşletme için sürekli olmayan, öngörülemeyen, geçici işler nedeniyle oluşan olağandışı gelir ve kârların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Diğer olağandışı gelir ve kârlar oluştukça bunlara ilişkin tutarlar, bu hesabın alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI	ALACAK
• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları -	• İşletme için sürekli olmayan, öngörülmemiş olağandışı gelir tutarları +	

Örnek: 14.11.20XX tarihinde 6 ay önce ödenen 8.500,00 TL tutarındaki vergi cezası, vergi mahkemesine yapılan itirazın kabul edilmesi sonucu iptal edilmiştir. İptal edilen vergi cezasının tutarı, işletmenin banka hesabına aktarılmıştır (C-412210 No.lu dekont).

İstenen: Vergi cezasının iptali ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	14.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
134	102 BANKALAR HESABI	8.500,00	
Mahsup Fişi	679 DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR HESABI		8.500,00
	Vergi cezasının iptal edilerek tahsil edilmesi		
	//		

Sıra Sizde

D İşletmesinin belirtilen tarihler arasındaki işlemlerine ait bilgiler aşağıda verilmiştir:

1. 12.02.20XX tarihinde banka tarafından işletmeye gönderilen hesap özetinde 4.800,00 TL tutarında faiz tahakkuku yapıldığı ve faizin işletme hesabına aktarıldığı tespit edilmiştir (454778 No.lu dekont).
2. İşletme, 14.03.20XX tarihinde R işletmesine %18 KDV hariç 21.000,00 TL tutarındaki ticari malı çek karşılığı satmıştır (N-220 No.lu fatura).

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Sıra Sizde

3. İşletme, 15.04.20XX tarihinde mal satışı için aracılık yaptığı Y işletmesinden %18 KDV hariç 3.800,00 TL tutarındaki komisyonu nakit olarak almıştır (A-2121 No.lu fatura).
4. İşletme, 05.05.20XX tarihinde 18.500,00 TL yazılı değer ile kayıtlı hisse senedini 21.500,00 TL tutarla satmıştır. Banka, bu işlem için ‰2 komisyon kesintisi yapmış ve kalan tutarı işletmenin banka hesabına aktarmıştır.
5. İşletme, 05.07.20XX tarihinde daha önce 15,20 TL alış kuru ile aldığı 6.000,00 avroyu 16,30 TL satış kuru ile yetkili döviz işletmesine satmıştır (124510 No.lu satış belgesi).
6. İşletme, 08.08.20XX tarihinde %18 KDV hariç 8.000,00 TL tutarında ticari mal satmış ve karşılığında senet almıştır (A-324 No.lu fatura).
7. İşletme, 11.09.20XX tarihinde kayıtlı değeri 4.000,00 TL olan ve 1.800,00 TL birikmiş amortismanı bulunan bilgisayarı %18 KDV hariç 2.500,00 TL tutarla nakit olarak satmıştır (A-342 No.lu fatura).
8. İşletme, 15.10.20XX tarihinde kullanılmayan işletme binasına ait depoyu %18 KDV hariç 2.750,00 TL tutarla 1 aylığına kiraya vermiştir. Kira bedeli nakit olarak tahsil edilmiştir (A-390 No.lu fatura).
9. İşletme, 05.11.20XX tarihinde %18 KDV hariç 13.750,00 TL tutarında ticari malı satmıştır. Satış tutarı, kredi kartı ile tahsil edilmiştir (A-401 No.lu fatura).
10. 31.12.20XX tarihinde işletmede envanter yapılmış ve envanter sonucunda işletme kayıtlarında yer alan 32.000,00 TL tutarındaki borç senedi için 3.200,00 TL tutarında reeskont faizi hesaplanmıştır.

İstenen: Yukarıda verilen işlemlere ait yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

6.2. GİDER HESAPLARININ İŞLEYİŞİ

İşletmenin faaliyetlerini sürdürmek ve gelir elde etmek için yaptığı harcamalara **gider** denir. Satılan mal ve hizmetlerin maliyet tutarları ile pazarlama, araştırma, geliştirme, yönetim ve finansman giderleri vb. (elektrik, su, reklam, ulaşım, ısıtma, kira, iletişim, kırtasiye) gider hesaplarında izlenir.

Giderler gerçekleştiğinde veya tahakkuk ettiğinde bu giderler, ilgili gider hesabının borç tarafına kaydedilir. Giderlerin doğru bir şekilde kaydedilmesi, doğru yerde ve ölçülü kullanılması işletme maliyetlerinin azaltılması için önemli olduğu kadar ülke kaynaklarının verimli kullanılması bakımından da oldukça önemlidir. Gider hesapları, dönem sonunda sonuç hesaplarına devredilerek kapatılır.

BORÇ	..... (GİDER) HESABI	ALACAK
İlk Kayıt		
Artış yaratan işlemler		Azalış yaratan işlemler
+		-

6.2.1. Satış İndirimleri (-)

Net satış tutarına ulaşmak için brüt satışlardan indirilmesi gereken tutarların yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
- 610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)
- 611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)
- 612 DİĞER İNDİRİMLER HESABI (-)

610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)

a) Niteliği: İşletme tarafından satışı gerçekleştirilen ancak siparişe uygun olmaması, niteliğinin farklı olması gibi nedenlerle iade edilen mallardan ortaya çıkan iade tutarlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Satılan malların iade edilen tutarları, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)	ALACAK
• Satılan malların iade edilen bölümünün tutarları		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

Örnek: İşletmenin 16.11.20XX tarihinde veresiye sattığı malların %18 KDV hariç 8.000,00 TL tutarındaki kısmı, alıcı tarafından siparişe uygun olmadığı gerekçesiyle beş gün sonra işletmeye iade edilmiştir (B-321 No.lu fatura), (İşletme aralıklı envanter yöntemini kullanmaktadır.).

İstenen: Satılan malın iadesi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	21.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
139	610 SATIŞTAN İADELER HESABI (-)	8.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.440,00	
Mahsup Fişi	191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV 1.440,00		
	120 ALICILAR HESABI		9.440,00
	B-321 No.lu fatura ile satılan malın iade alınması		
	//		

611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin satışını yaptığı ve faturasını düzenlediği mal ve hizmetler için sonradan yaptığı her türlü kasa ve miktar iskontolarının (indirimlerinin) izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme tarafından mal ve hizmet satışı sonrası yapılan indirimler, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	611 SATIŞ İSKONTOLARI HESABI (-)	ALACAK
• Mal ve hizmetlerin satışı sonrası yapılan indirim tutarları		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

Örnek: İşletme, 10.11.20XX tarihinde alıcı LS'ye 1 ay vade ile %18 KDV hariç 10.000,00 TL tutarındaki ticari malı veresiye satmıştır. Alıcı LS, borcunu erken ödeyeceğini bildirmiştir. İşletme, erken ödeme yapacağı için alıcıya %18 KDV hariç 300,00 TL iskonto uygulamıştır. Alıcı 22.11.20XX tarihinde borcun tamamını banka hesabına yatırmıştır.

İstenen: Satış iskontosu ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	22.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
141	102 BANKALAR HS.	11.446,00	
	611 SATIŞ İSKONTOLARI HS. (-)	300,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	54,00	
Mahsup Fişi	191.99 Satıştan İade ve İskonto KDV 54,00		
	120 ALICILAR HESABI		11.800,00
	Alıcı LS'nin borcu üzerine iskonto uygulanması ve alacağın tahsili		
	300,00 TL x 0,18 = 54,00 TL KDV tutarı		
	//		

6.2.2. Satışların Maliyeti (-)

İşletmenin dönem içinde sattığı mamul, yarı mamul, ilk madde malzeme, ticari mallar ve hizmetlere ait maliyetlerinin yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ HESABI (-)
621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)
622 SATILAN HİZMET MALİYETİ HESABI (-)
623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ HESABI (-)

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletme tarafından satılmak üzere alınan ve üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan satılan ticari malların maliyet tutarlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletmenin satışını gerçekleştirdiği ticari malların maliyeti, hesabın borç tarafına; 153 TİCARİ MALLAR hesabının alacak tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	ALACAK
• Satılan ticari malların maliyet tutarları		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

Örnek: BC ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihindeki 153 TİCARİ MALLAR hesabının durumu aşağıdaki gibidir (İşletme maliyet kayıtlarında aralıklı envanter yöntemini kullanmaktadır.):

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ		ALACAK	
DBMM	25.000,00	İade	12.000,00
Alış	115.000,00		
	140.000,00		12.000,00

Dönem sonunda yapılan envanter sonucunda, işletmede maliyet değeri 58.000,00 TL tutarında ticari mal mevcudu tespit edilmiştir.

İstenen: İşletmenin belirtilen tarihte satılan ticari mallarının maliyetini hesaplayarak ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm:

Dönem Başı Mal Mevcudu (DBMM)	:	25.000,00 TL
Dönem İçi Mal Alışları	:	115.000,00 TL
İade Edilen Mallar	:	(12.000,00) TL
Dönem Sonu Mal Mevcudu (DSMM)	:	(58.000,00) TL
Satılan Ticari Mallar Maliyeti	:	**70.000,00** TL

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
180	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	70.000,00	
Mahsup Fişi	153 TİCARİ MALLAR HESABI		70.000,00
	Satılan ticari malın maliyet kaydı		
	//		

153 TİCARİ MALLAR HESABI

BORÇ			ALACAK
DBMM	25.000,00	İade	12.000,00
Alış	115.000,00		70.000,00
	140.000,00		82.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ	ALACAK
70.000,00	

140.000,00 TL - 82.000,00 TL = 58.000,00 TL Dönem sonu mal mevcudu

6.2.3. Faaliyet Giderleri (-)

İşletmenin esas faaliyetleri ile ilgili olan ancak üretim maliyetlerine yüklenemeyen giderlerin yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

63 FAALİYET GİDERLERİ (-)
- 630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)
- 631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)
- 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: Satışların arttırılması, mal ve hizmet üretim maliyetlerinin düşürülmesi, üretimde yeni teknoloji kullanılması gibi nedenler ile yapılan ve henüz aktifleştirilmeyen giderler ile aktifleştirilen giderlerin içinde bulunulan döneme ait gider paylarının izlendiği hesaptır (Görsel 6.2).

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili giderler dönem içinde 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ hesabına kaydedilir. Bu giderler; dönem sonunda 751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA hesabı kullanılarak 630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ hesabının borcuna devredilir. Hesap, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

Görsel 6.2: Araştırma ve geliştirme giderleri

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI (-)

BORÇ	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+	-

631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin satışını yaptığı mal ve hizmetlerin satış, dağıtım faaliyetlerine ait giderler ile dışarıdan sağlanan reklam, tanıtım vb. türden giderlerin izlendiği hesaptır (Görsel 6.3).

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili giderler; dönem içinde 760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ hesabına kaydedilir. Bu giderler; dönem sonunda 761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA hesabı kullanılarak 631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ hesabının borcuna devredilir. Hesap, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

Görsel 6.3: Dağıtım giderleri

BORÇ	631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI (-)	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletme tarafından üretimi gerçekleştirilen ve satılan mal veya hizmetlerin maliyeti ile doğrudan ilişkisi bulunmayan daha çok işletmenin yönetim, büro, organizasyon işleri ile ilgili yapılan giderlerin izlendiği hesaptır (Görsel 6.4).

Görsel 6.4: Yönetim giderleri

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili giderler, dönem içinde 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabına kaydedilir. Bu giderler, dönem sonunda 771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA hesabı kullanılarak 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabının borcuna devredilir. Hesap, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

6.2.4. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar (-)

İşletmenin esas faaliyetleri dışında kalan olağan faaliyetlerle ilgili gider ve zararların yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)
653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)
654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI (-)
655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)
656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI (-)
657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin esas faaliyet alanı dışında kalan olağan faaliyetleri ile ilgili temsilcilik, aracılık vb. işlemler için ödediği komisyon giderlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme tarafından bu hesapla ilgili dönem içinde ödenen veya tahakkuk ettirilen komisyon giderleri, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	ALACAK
• İşletme tarafından ödenen komisyon gideri tutarları		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

Örnek: İşletme, 23.11.20XX tarihinde borsada işlem gören hisse senetlerinden 150 adedini birim fiyatı 170,00 TL'den satın almıştır. ‰2 banka komisyonu ve hisse senedi tutarı, işletmenin banka hesabından ödenmiştir.

İstenen: Hisse senedi alım işlemi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	23.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
144	100 HİSSE SENETLERİ HESABI	25.500,00	
	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	51,00	
	102 BANKALAR HESABI		25.551,00
Mahsup Fişi	Hisse senedi satın alınması		
	170,00 TL X 150 adet = 25.500,00 TL hisse senedi tutarı		
	25.500,00 TL X 0,002 = 51,00 TL komisyon gideri		
	//		

654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin aktifinde kayıtlı menkul kıymetler, alacaklar, ticari mallar gibi varlıkların tahsilinin şüpheli hâle gelmesi ve imkânsızlaşması gibi riskler nedeniyle bunlara ayrılan karşılık giderlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletme aktifinde kayıtlı değerler için ayrılan karşılıklar, ilgili karşılık hesabının alacak tarafına; bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	654 KARŞILIK GİDERLERİ HESABI (-)	ALACAK
• Şüpheli alacaklar için ayrılan karşılık tutarları		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin aktifinde bulunan menkul kıymetlerin kayıtlı değeri ile satış değeri arasında oluşabilecek olumsuz fark nedeniyle oluşan zararların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşletmenin elinde bulunan menkul kıymetlerin satış değeri ile kayıtlı değeri arasında olumsuz fark (zarar) ortaya çıkarsa oluşan fark, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)	ALACAK
• Menkul kıymet satış zararı tutarları		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

Örnek: İşletme, 30.11.20XX tarihinde aktifinde 30.500,00 TL değerle kayıtlı bulunan hisse senedini banka aracılığıyla 28.000,00 TL tutarla satmıştır. Banka, ‰2 oranında komisyon ücretini kesmiş ve kalan tutarı işletmenin banka hesabına aktarmıştır.

İstenen: Hisse senedi satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	30.11.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
151	102 BANKALAR HESABI	27.944,00	
	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)	56,00	
	655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI HESABI (-)	2.500,00	
	110 HİSSE SENETLERİ HESABI		30.500,00
Mahsup Fişi	Hisse senedi satışı		
	28.000,00 x 0,002 = 56,00 TL banka komisyonu		
	Hisse senedi kayıtlı değeri : 30.500,00 TL		
	Hisse senedi satış değeri : 28.000,00 TL		
	Fark : (2.500,00) TL zarar		
	//		

656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin yabancı para alım satım (kambiyo) işlemlerinde kur farkı nedeniyle oluşan zararlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Yabancı para alım satım işlemleri ile ilgili oluşan olumsuz kur farkı zararları, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI (-)	ALACAK
• Yabancı para satışı ile oluşan zarar tutarı	• Dönem sonu hesap kapanış tutarları	
	• Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları	
+	-	

Örnek: İşletme, 01.12.20XX tarihinde daha önce 13,70 TL alış kuru ile aldığı 9.000,00 doları güncel satış kuru ile 13,10 TL'den yetkili döviz işletmesine satmıştır.

İstenen: Döviz satış işlemi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	01.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
163	100 KASA HESABI	117.900,00	
	100.01 Türk Lirası Kasası 117.900,00		
	656 KAMBİYO ZARARLARI HESABI(-)	5.400,00	
	100 KASA HESABI		123.300,00
Mahsup Fişi	100.02 Dolar Kasası 123.300,00		
	Döviz satış işlemi		
	9.000,00 dolar x 13,70 TL = 123.300,00 TL dolar alış tutarı		
	9.000,00 dolar x 13,10 TL = 117.900,00 TL dolar satış tutarı		
	Fark = **(5.400,00) TL zarar**		
	//		

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletme aktifinde bulunan alacak senetlerinin dönem sonunda hesaplanan reeskont faiz giderleri ile borç senetlerinin önceki dönemde hesaplanan reeskontunun takip eden dönem başında iptal edilmesiyle oluşan faiz giderlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Reeskont hesaplaması işlemiyle oluşan faiz giderleri, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)	ALACAK
• Reeskont hesaplaması ile oluşan faiz gideri tutarları		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

Örnek:

1. 31.12.20XX tarihinde işletme aktifinde kayıtlı olan alacak senetleri için 8.500,00 TL tutarında reeskont faizi gideri hesaplamıştır.
2. Önceki dönemde borç senetleri için hesaplanan 3.000,00 TL tutarındaki reeskont faizi, izleyen dönem başında iptal edilmiştir.

İstenen

a) Dönem sonu alacak senetleri reeskont kaydını yapınız.

b) Dönem başı borç senetleri reeskont iptal kaydını yapınız.

Çözüm

a) Alacak senedi reeskont kaydı

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
194	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)	8.500,00	
Mahsup Fişi	122 ALACAK SENETLERİ REESKONT HESABI (-)		8.500,00
	Dönem sonu alacak senetleri reeskont hesaplaması		
	//		

b) Önceki dönem borç senetleri reeskontunun dönem başı iptal kaydı

Madde No.	01.01.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
5	657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ HESABI (-)	3.000,00	
Mahsup Fişi	322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU HESABI (-)		3.000,00
	Borç senetleri reeskontunun dönem başında iptal edilmesi		
	//		

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin asıl faaliyetleri içinde bulunmayan ancak yukarıda bahsi geçen hesaplar alanına girmeyen diğer olağan faaliyetlerle ilgili gider ve zararların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Ortaya çıkan diğer olağan gider ve zararlar, bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)	ALACAK
• İşletmenin esas faaliyeti dışında kalan olağan giderlerin tutarları		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

Örnek: 04.12.20XX tarihinde işletme aktifinde kayıtlı değeri 10.000,00 TL olan ve 2.000,00 TL birikmiş amortismanı bulunan bilgisayar, tamiri mümkün olmayacak şekilde bozulmuştur.

İstenen: Bilgisayarın bozulması ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	04.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
166	659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)	8.000,00	
	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	2.000,00	
Mahsup Fişi	255 DEMİRBAŞLAR HESABI		10.000,00
	Bilgisayarın bozulması		
	//		

6.2.5. Finansman Giderleri (-)

İşletme ihtiyaçlarının karşılanması için işletmenin borçlandığı tutarlar ile ilgili oluşan faiz, kur farkları, kredi komisyonları vb. giderlerin yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-)

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin vadesi 1 yıla kadar olan borç (kredi) tutarları, borçların kaynak olarak kullanıldığı varlıkların maliyetine eklenmemiş faiz giderleri gibi borçlanma ile ilgili giderlerin kaydedildiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili giderler, dönem içinde 780 FİNANSMAN GİDERLERİ hesabına kaydedilir. Dönem sonunda, 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA hesabı kullanılarak 660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-) hesabının borç tarafına devredilir. Hesap, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin vadesi 1 yıldan fazla olan borçlarına ait tutarlar, borçların kaynak olarak kullanıldığı varlıkların maliyetine eklenmemiş faiz giderleri gibi borçlanma ile ilgili giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili giderler, dönem içinde 780 FİNANSMAN GİDERLERİ hesabına kaydedilir. Dönem sonunda, 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA hesabı kullanılarak 661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-) hesabının borç tarafına devredilir. Hesap, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HESABI (-)	ALACAK
• Dönem sonunda hesap ile ilgili maliyet yansıtma hesabından devredilen tutarlar		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

6.2.6. Olağandışı Gider ve Zararlar (-)

İşletmenin esas faaliyetleri dışında kalan, öngörülemeyen, süreklilik göstermeyen olağandışı gider ve zararların yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

68 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)
680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI HESABI (-)
681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI HESABI (-)
689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)

a) Niteliği: İşletmenin olağan faaliyetleri sonucu ortaya çıkmayan, ortaya çıkması öngörülemeyen ve süreklilik arz etmeyen olağandışı gider ve zararlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Olağandışı gider ve zararlar, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)	ALACAK
• İşletmenin esas faaliyeti dışında kalan olağandışı giderlerin tutarları		• Dönem sonu hesap kapanış tutarları • Yanlış yapılmış kayıtların düzeltme tutarları
+		-

Örnek: İşletme, 10.12.20XX tarihinde elektrik tesisatında çıkan yangın sonucu oluşan arızanın giderilmesi için %18 KDV hariç 3.400,00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (N-171 No.lu fatura).

İstenen: Elektrik tesisat arızasının giderilmesi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	10.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
171	689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR HESABI (-)	3.400,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	612,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		4.012,00
	N-171 No.lu fatura ile elektrik arıza gideri		
	//		

6.2.7. Dönem Net Kârı veya Zararı

İşletmenin faaliyetleri sonucu oluşan kâr veya zararın yer aldığı hesap grubudur. Bu grupta yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

69 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI
690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI
691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI HESABI (-)
692 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI HESABI

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI

a) Niteliği: İşletmenin dönem sonunda sonuç hesaplarında yer alan gelir ve gider hesaplarına ait kalan tutarların devredildiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem sonunda gelir hesaplarının kalan tutarları, hesabın alacak tarafına; gider hesaplarının kalan tutarları ise borç tarafına kaydedilir. Hesabın alacak kalanı, dönemin kârını; hesabın borç kalanı ise dönemin zararını gösterir. Hesap, alacak kalanı vermiş ise 590 DÖNEM NET KÂRI hesabına; borç kalanı vermiş ise 591 DÖNEM NET ZARARI (-) hesabına devredilerek kapatılır.

BORÇ	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	ALACAK
• Dönem sonunda gider hesaplarının kalan tutarları		• Dönem sonunda gelir hesaplarının kalan tutarları

Örnek: CD ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihinde 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının defterikebir kalanları aşağıdaki gibidir:

690 DÖN. KÂRI VEYA ZAR. HS.

BORÇ	ALACAK
45.000,00	99.000,00

İstenen: CD ticaret işletmesinin 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabı kalanının sonuç hesaplarına devredilmesi ile ilgili yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
211	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	54.000,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		54.000,00
	Dönem kârı veya zararı hesabı kalanının sonuç hesabına devri		
	//		

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
45.000,00	99.000,00
54.000,00	
99.000,00	99.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ	ALACAK
	54.000,00

6.2.8. Gelir Tablosu Hesaplarının Bilanço Hesaplarına Devri

Dönem sonunda, gelir tablosu hesaplarına ait envanter işlemleri ve maliyet hesaplarının yansıtma kayıtları yapılır. Gelir tablosu düzenlendikten sonra gelir tablosu hesapları, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır. (Maliyet hesapları, maliyet yansıtma hesapları ve kayıtları konularına kitabın 7. Öğrenme Birimi olan "Maliyet Hesapları" başlığında değinilecektir.)

Gelir tablosu hesaplarının bilanço hesaplarına devredilmesi için yapılması gereken işlemler, sırasıyla aşağıda verilmiştir:

- Gelir tablosu hesaplarında toplanan gelir ve giderler, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilerek kapatılır. Gelirler, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının alacak tarafına; giderler ise borç tarafına kaydedilir.
- 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabı, alacak kalanı vermiş ise bilanço hesaplarından 590 DÖNEM NET KÂRI hesabına devredilerek hesap kapatılır.
- 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabı, borç kalanı vermiş ise bilanço hesaplarından 591 DÖNEM NET ZARARI (-) hesabına devredilerek hesap kapatılır.

Örnek: BC ticaret işletmesinin 31.12.20XX tarihli sonuç hesaplarının kalan tutarları aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir (Maliyet hesapları yansıtma kayıtları yapılmıştır.):

HESAP KODU	HESAP ADI	BORÇ KALANI	ALACAK KALANI
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.		81.000,00
621	SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS. (-)	41.000,00	
630	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS. (-)	11.000,00	
632	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS. (-)	7.000,00	
642	FAİZ GELİRLERİ HS.		4.750,00
646	KAMBİYO KÂRLARI HS.		5.000,00
649	DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HS.		8.000,00
653	KOMİSYON GİDERLERİ HS. (-)	4.000,00	
660	KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ HS. (-)	3.500,00	
689	DİĞER OLAĞANDIŞI GİD. VE ZARARLAR HS. (-)	3.750,00	

İstenen

a) Gider hesaplarının 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilmesi kaydını yapınız.

b) Gelir hesaplarının 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilmesi kaydını yapınız.

c) 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının bilanço hesaplarından 590 DÖNEM NET KÂRI veya 591 DÖNEM NET ZARARI (-) hesabına devredilmesi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

a) Gider hesaplarının 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
207	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	70.250,00	
	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		41.000,00
	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. HESABI (-)		11.000,00
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)		7.000,00
Mahsup Fişi	653 KOMİSYON GİDERLERİ HESABI (-)		4.000,00
	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİD. HESABI (-)		3.500,00
	689 DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZAR. HESABI (-)		3.750,00
	Gider hesaplarının sonuç hesabına devredilmesi		
	//		

b) Gelir hesaplarının 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
208	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	81.000,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	4.750,00	
	646 KAMBİYO KÂRLARI HESABI	5.000,00	
Mahsup Fişi	649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR HESABI	8.000,00	
	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		98.750,00
	Gelir hesaplarının sonuç hesabına devredilmesi		
	//		

c) Gider hesaplarının 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına devredilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
209	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	28.500,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		28.500,00
	Dönem kârının bilanço hesabına devredilmesi		
	//		

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ	ALACAK
70.250,00	98.750,00
28.500,00	
98.750,00	98.750,00

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ	ALACAK
	28.500,00

Sıra Sizde

A ticaret işletmesinin belirtilen tarihler arasındaki işlemlerine ait bilgiler aşağıda verilmiştir:

1. Önceki dönemde borç senetleri için hesaplanan 4.500,00 TL tutarındaki reeskont faizi, 01.01.20XX tarihinde iptal edilmiştir.
2. 03.05.20XX tarihinde işletmenin daha önce peşin olarak sattığı ticari mallardan %18 KDV hariç 7.000,00 TL tutarındaki kısmı, alıcı tarafından işletmeye iade edilmiş ve işletme, iade karşılığında çek keşide etmiştir (B-2145 No.lu fatura).
3. 30.06.20XX tarihinde yapılan envanter sonucunda, 153 TİCARİ MALLAR hesabının borç kalanının 47.000,00 TL; dönem sonu mal mevcudunun 12.000,00 TL olduğu tespit edilmiştir (Aralıklı envanter yöntemine göre envanter sayımı yapılmıştır.).
4. İşletme, 05.08.20XX tarihinde banka hesabına 19.000,00 TL ödeme yapan alıcı MK'ye vadeden önce ödeme yaptığı için %18 KDV hariç 1.000,00 TL indirim yapmıştır (B-1454 No.lu fatura).
5. İşletme, 06.09.20XX tarihinde 180 adet hisse senedini birim fiyatı 220,00 TL'den satın almıştır. Senet tutarı ve ‰2 alım komisyonunu işletmenin banka hesabından ödemiştir (250014 No.lu banka dekontu).
6. İşletme, 08.10.20XX tarihinde daha önce 15,60 TL alış kuru ile satın aldığı 5.000,00 avroyu 14,90 TL satış kuru ile yetkili döviz işletmesine satmıştır (3601 No.lu döviz satış belgesi).
7. İşletme, 09.11.20XX tarihinde daha önce 12,80 TL alış kuru üzerinden satın aldığı 8.000,00 doların tamamını güncel satış kuru olan 13,70 TL'den satmıştır (4001 No.lu döviz satış belgesi).
8. İşletme, 30.11.20XX tarihinde yönetim biriminde kullanılan fotokopi makinesinin tamiri için %18 KDV hariç 1.600,00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (BF-2130 No.lu fatura).
9. İşletme, 18.12.20XX tarihinde su tesisatının delinmesi sonucu çıkan arızanın onarımı için %18 KDV hariç 1.350.00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (BC-2219 No.lu fatura).
10. İşletme, 31.12.20XX tarihinde aktifinde kayıtlı alacak senetleri için 3.500,00 TL tutarında reeskont faizi hesaplamıştır.

İstenen: Yukarıdaki işlemlere ait gerekli hesaplamaları yaparak yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

1. Bir işletmenin belirli bir dönemde elde ettiği gelirlerin ve gerçekleşen giderlerinin yer aldığı temel mali tabloya ..... adı verilir.
2. Gider hesaplarında ilk kayıt ilgili hesabın, ... tarafına yapılır.
3. Gelir elde etmek için yapılan harcamalara, ... adı verilir.
4. Uzun vadeli borçlanma giderleri, gerçekleştiğinde ..... hesabının borç tarafına kaydedilir.
5. 591 DÖNEM NET ZARARI hesabı, temel mali tablolardan ..... yer alır.

B) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

6. İşletmenin öz kaynakları üzerinde artış yaratan işlemlerin izlendiği hesaplar, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aktif hesaplar
B) Gelir hesapları
C) Gider hesapları
D) Maliyet hesapları
E) Pasif hesaplar

7. İşletmenin öz kaynakları üzerinde azalışa neden olan işlemlerin izlendiği hesaplar, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gelir hesapları
B) Gider hesapları
C) Nazım hesaplar
D) Serbest hesaplar
E) Varlık hesapları

8. Aşağıdaki hesaplardan hangisi, ticari mal satış işleminin yevmiye defteri kayıtlarında 600 YURTİÇİ SATIŞLAR hesabı ile birlikte <u>kullanılmaz?</u>

A) 102 BANKALAR
B) 120 ALICILAR
C) 191 İNDİRİLECEK KDV
D) 391 HESAPLANAN KDV
E) 100 KASA

9. Satılan ticari mallar maliyeti tutarlarının izlendiği hesap aşağıdakilerden hangisidir?

A) 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ
B) 653 KOMİSYON GİDERLERİ
C) 654 KARŞILIK GİDERLERİ
D) 656 KAMBİYO ZARARLARI
E) 689 OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR

10. İşletmenin esas faaliyeti dışında kalan ancak işletme için olağan sayılan faaliyetler sonucu oluşan gelir ve kârlar aşağıdaki hesaplardan hangisinde izlenir?

A) 644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR
B) 645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI
C) 646 KAMBİYO KÂRLARI
D) 647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ
E) 649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

7. Öğrenme Birimi

Maliyet Hesapları

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- 7/A Seçeneğindeki maliyet hesapları ile ilgili kayıtları
- 7/B Seçeneğindeki maliyet hesapları ile ilgili kayıtları
- Gelir ve gider hesaplarının maliyet hesapları ile ilişkisiyle ilgili kayıtları

TEMEL KAVRAMLAR

7/A seçeneği, 7/B seçeneği, maliyet, maliyet hesapları, yansıtma hesabı

KONULAR

7.1. 7/A ŞEÇENEĞİ

7.2. 7/B ŞEÇENEĞİ

7.3. GELİR VE GİDER HESAPLARININ MALİYET HESAPLARI İLE İLİŞKİSİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Ticari bir ürünün satış fiyatı nasıl belirlenir? Bu konu ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Zarar kavramı sizin için ne ifade ediyor? İşletme için neler zarar sayılır? Bu konu ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

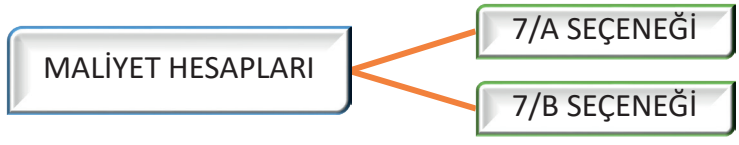
7.1. 7/A SEÇENEĞİ

İşletmenin faaliyetleri içinde yer alan mal ve hizmetlerin üretilmesi, satılması, dağıtımı, pazarlanması vb. süreçlerde yapılan harcamaların toplamına **maliyet** denir. Mal ve hizmetlerin üretilmesi sürecinde ortaya çıkan giderlerin her biri maliyet unsurudur.

Örneğin mobilya üreten bir işletmenin maliyetini kereste, boya, yapıştırıcı, vida vb. malzeme gideri, işçilik gideri, makinelerin çalışması için elektrik gideri, makine bakım gideri vb. mobilyanın üretilip satılabilir bir ürün hâline gelmesine kadar gerçekleşen giderler oluşturur. Mal ve hizmetlerin üretiminde doğa kirliliğine neden olmayacak teknolojileri kullanmak; yaşadığımız çevreye, ülkemize ve dünyaya karşı sorumluluğumuzu yerine getirmekte oldukça önemlidir.

Maliyet hesapları, mal ve hizmetlerin işletme amaçları için istenen şekil ve niteliğe getirilmesi sürecinde ortaya çıkan, oluşan giderlerin ya da yapılan harcamaların sınıflandırılarak toplandığı ve maliyet unsurlarına dönüştürülerek izlendiği hesaplardır.

Maliyet hesaplarında 7/A seçeneği ve 7/B seçeneği olmak üzere iki seçenek kullanılır (Görsel 7.1).

Görsel 7.1: Maliyet hesapları seçenekleri

7/A seçeneğinde giderlerin belirlenmesi, defterikebir düzeyinde işletme fonksiyonlarına (üretim, araştırma ve geliştirme, pazarlama, yönetim, finansman) göre yapılır.

Vergi Usul Kanunu'na göre her yıl belirlenecek aktif toplamı ve net satışlar toplamı belli bir tutarın üzerinde olan işletmeler, 7/A seçeneğini kullanmak zorundadır. Bunun dışında kalan işletmeler, maliyet kayıtlarında isterlerse 7/B seçeneği hesaplarını kullanabilir.

7.1.1. 7/A Seçeneği Maliyet Hesapları

7/A seçeneği maliyet hesaplarını kullanan işletmelerin dönem içinde bu hesaplar ile ilgili ortaya çıkan veya tahakkuk eden giderleri, aşağıda yer alan hesaplarda izlenir (Görsel 7.2):

7/A SEÇENEĞİ MALİYET HESAPLARI	İŞLETME FONKSİYONU
710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİD. HS. 720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ HS. 730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS.	**MAMUL ÜRETİMİ**
740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ HS.	**HİZMET ÜRETİMİ**
750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS.	**ARAŞTIRMA , GELİŞTİRME**
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.	**PAZARLAMA**
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	**YÖNETİM**
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	**FİNANSMAN**

Görsel 7.2: 7/A seçeneği maliyet hesapları

750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: Dönem içinde üretimi devam eden ürünlerin maliyetinin azaltılması, satışının artırılması, yeni üretim teknolojilerinin alınması ve yeni üretim tekniklerinin kullanılması ile ilgili yapılan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde bu hesap ile ilgili oluşan giderler, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: İşletme, 15.04.20XX tarihinde üretimini yaptığı ürünlerin maliyetini azaltmak için bir araştırma firmasına %18 KDV hariç 10.000,00 TL tutarında ödemeyi banka hesabından yapmıştır (B-282 No.lu fatura).

İstenen: İşletmenin araştırma geliştirme gideri ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	15.04.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
81	750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HESABI	10.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.800,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		11.800,00
	B-282 No.lu fatura ile araştırma giderinin ödenmesi		
	//		

760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: Dönem içinde satılan mal ve hizmetlerin pazarlanması, tanıtımı, dağıtımı gibi ürünlerin alıcılara teslimine kadarki süreçte oluşan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde bu hesap ile ilgili oluşan giderler, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: İşletme, 20.04.20XX tarihinde ürettiği ürünlerin satışını artırmak için bir reklam firmasına %18 KDV hariç 8.000,00 TL tutarında banka hesabından ödeme yapmıştır (A-255 No.lu fatura).

İstenen: İşletmenin reklam gideri ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	20.04.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
83	760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HESABI	8.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.440,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		9.440,00
	A-255 No.lu fatura karşılığı reklam giderinin ödenmesi		
	//		

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: Dönem içinde satılan mal veya hizmetlerin maliyeti ile doğrudan ilişkisi bulunmayan daha çok işletmenin idari işleri, büro işleri, hukuk hizmetleri, temsil, organizasyon işleri ile ilgili yapılan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde bu hesap ile ilgili oluşan giderler, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: İşletme, 02.05.20XX tarihinde yönetim birimine ait %18 KDV hariç 6.000,00 TL tutarındaki elektrik faturasını banka hesabından ödemiştir (N-251 No.lu fatura).

İstenen: Yönetim birimi elektrik faturası ödemesi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	02.05.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
85	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	6.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	1.080,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		7.080,00
	N-251 No.lu fatura karşılığı elektrik gideri ödemesi		
	//		

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin faaliyetlerini yürütmesi ile ilgili ihtiyaç duyduğu borçlanma tutarlarına ait faiz, kur farkı, komisyon gideri vb. giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde bu hesap ile ilgili oluşan giderler, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: İşletme, 19.06.20XX tarihinde daha önce kullandığı 20.000,00 TL banka kredisi anapara ödemesi ve 2.000,00 TL kredi faizini banka hesabından ödemiştir.

İstenen: Banka kredisi anapara ve faiz ödemesi ile ilgili yevmiye defteri kaydını yapınız.

Çözüm

Madde No.	19.06.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
111	300 BANKA KREDİLERİ HESABI	20.000,00	
	780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI	2.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		22.000,00
	Banka kredisi anapara ve faizinin ödenmesi		
	//		

Sıra Sizde

E işletmesinin bazı ticari faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

1. 05.04.20XX tarihinde üretimini yaptığı ürünlerin maliyetini azaltmak için bir araştırma işletmesine %18 KDV hariç 9.500,00 TL tutarında çek keşide etmiştir (R-212 No.lu fatura).
2. 15.05.20XX tarihinde satışını yaptığı ürünlerin pazarlaması için bir reklam işletmesine %18 KDV hariç 5.500,00 TL tutarında banka hesabından ödeme yapmıştır (R-4250 No.lu fatura).
3. 16.06.20XX tarihinde yönetim binası ısıtmasında kullanılan doğalgaz için %18 KDV hariç 4.000,00 TL tutarında nakit ödeme yapmıştır (D-5566 No.lu fatura).
4. 10.08.20XX tarihinde 30.000,00 TL kredi kullanmıştır. 1.880,00 TL tutarındaki kredi kullanım komisyonu banka hesabından ödemiştir (2454 No.lu dekont).

İstenen: Yukarıda verilen faaliyetlere ait yevmiye defteri ve defterikebir kayıtlarını yapınız.

7.2. 7/B SEÇENEĞİ

7/B seçeneğinde giderler, defterikebirde çeşit esasına göre belirlenir. Vergi Usul Kanunu'na göre; aktif büyüklüğü ve net satışları belli bir tutarın altında olan üretim, hizmet ve ticaret işletmeleri 7/B seçeneğini kullanabilir.

7.2.1. 7/B Seçeneği Maliyet Hesapları

7/B seçeneğinde giderler, aşağıda yer alan maliyet hesaplarına kaydedilerek izlenir:

790	İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI
791	İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI
792	MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI
793	DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HESABI
794	ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI
795	VERGİ, RESİM VE HARÇLAR HESABI
796	AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI HESABI
797	FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI
798	GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI
799	ÜRETİM MALİYET HESABI

790 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: Mal ve hizmetlerin üretilmesini ve işletme faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak amacıyla tüketilen her türlü direkt ilk madde ve malzeme, endirekt malzeme ve işletmenin dışarıya yaptırdığı işler ile ilgili giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Daha önce satın alınan hammadde ve malzemelerden üretimde kullanılanların tutarları, bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerini yürütmek, üretim ve hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla çalıştırılan işçiler için tahakkuk ettirilen işçilik ücretleri ile ilgili her türlü gider tutarlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: İşçilik ücretleri ile ilgili giderler, tahakkuk ettikçe bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

792 MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerini yürütmek, üretim ve hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla çalıştırılan aylıklı yönetici, memur, büro personeli için tahakkuk ettirilen giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Memur ücretleri ile ilgili giderler, tahakkuk ettikçe hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HESABI

a) Niteliği: İşletme faaliyetlerini yürütmek, üretim, pazarlama, dağıtım ve diğer hizmetleri gerçekleştirmek için dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler (elektrik, su, kırtasiye, bakım ve onarım, haberleşme, ulaşım vb.) için yapılan giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili oluşan giderler, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI

a) Niteliği: İşletmenin yukarıda belirtilen giderleri dışında oluşan sigorta, kira, yolluk, dava, icra ve noter giderleri ile iştirak payı ve aidat giderleri gibi işletme faaliyetlerini sürdürmek için yapılması gerekli olan çeşitli giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili oluşan giderler, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

795 VERGİ, RESİM VE HARÇLAR HESABI

a) Niteliği: Yürürlükte olan kanunlar ve mevzuat gereğince işletme faaliyetleri ile ilgili tahakkuk ettirilen gider niteliğindeki vergi, resim ve harçların izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap kapsamında tahakkuk eden vergi, resim, harç tutarları; hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

796 AMORTİSMANLAR VE TÜKENME PAYLARI HESABI

a) Niteliği: Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ve özel tükenmeye tabi varlıklar için ayrılan amortisman ve tükenme payları ile ilgili giderlerin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde ayrılan amortisman giderlerine ilişkin tutarlar, hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

797 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI

a) Niteliği: İşletmenin yatırım sermayesi, işletme sermayesi gibi finansman ihtiyacını karşılamak üzere yaptığı kısa veya uzun vadeli borçlanmaların faiz, komisyon ve kur farkı giderlerinin izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Bu hesap ile ilgili tahakkuk ettirilen faiz, komisyon gideri ve kur farkı tutarları; hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabı aracılığıyla ilgili bilanço ve gelir tablosu hesabına devredilerek kapatılır.

798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI

a) Niteliği: Dönem içinde 7/B seçeneği çeşit esası hesaplarında (790-797) biriken giderlerin dönem sonunda yansıtıldığı hesaptır.

b) İşleyişi: Dönem içinde 7/B seçeneği çeşit esasına göre bölümlenmiş hesapların borç tarafına kaydedilen giderler, dönem sonunda bu hesapların alacak tarafına; 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabının ise borç tarafına kaydedilir ve hesaplar kapatılır.

799 ÜRETİM MALİYET HESABI

a) Niteliği: Üretim yapan ve hizmet sunan işletmelerde, maliyet çıkarma dönemlerinde düzenlenen gider dağıtım tablosu sonucu fonksiyonlarına ve gider yerlerine göre gruplanan çeşit hesaplarının toplam tutarlarının izlendiği hesaptır.

b) İşleyişi: Maliyet hesaplama dönemi içinde üretim ile ilgili çeşit hesaplarının toplam tutarları, 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabının alacağına karşılık olarak bu hesabın borç tarafına kaydedilir. Hesap, dönem sonunda ilgili bilanço ve gelir tablosu hesaplarına devredilerek kapatılır.

Örnek: Maliyet kayıtlarını 7/B seçeneğine göre yapan YL işletmesinin dönem içinde gerçekleşen bazı ticari faaliyetleri aşağıdaki gibidir:

1. İşletme, 20.06.20XX tarihinde %18 KDV hariç 2.500,00 TL tutarındaki elektrik faturasını banka hesabından ödemiştir (E-06214 No.lu fatura).
2. İşletme, 30.07.20XX tarihinde %18 KDV hariç 1.500,00 TL tutarındaki noter işlemi giderini nakit olarak ödemiştir (N-0214510 No.lu makbuz).

İstenen: YL işletmesinin yukarıda verilen işlemlerine ait yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.

Çözüm

a) Elektrik faturasının ödenmesi

Madde No.	20.06.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
116	793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HESABI	2.500,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	450,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		2.950,00
	E-06214 No.lu fatura ile elektrik faturasının ödenmesi		
	//		

b) Noter masrafının ödenmesi

Madde No.	30.07.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
140	794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI	1.500,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	270,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		1.770,00
	N-0214510 No.lu makbuz ile noter masrafının ödenmesi		
	//		

7.3. GELİR VE GİDER HESAPLARININ MALİYET HESAPLARI İLE İLİŞKİSİ

Dönem içinde 7/A seçeneği fonksiyon esası ve 7/B seçeneği çeşit esası hesaplarında izlenen maliyet kayıtları, dönem sonunda maliyet yansıtma hesapları aracılığıyla bilanço ve gelir tablosu hesaplarına devredilir.

7.3.1. 7/A Maliyet Hesaplarının Gelir Tablosu Hesaplarına Devri ve Yansıtılması

Dönem içinde 750-760-770-780 kodlu 7/A seçeneği maliyet hesaplarının borç tarafına kaydedilen giderler, dönem sonunda ilgili maliyet yansıtma hesaplarının alacak tarafına; 630-631-632-660-661 kodlu gelir tablosu hesaplarının ise borç tarafına kaydedilerek hesaplar kapatılır (Görsel 7.3).

7/A MALİYET HESAPLARI

MALİYET HESAPLARI	YANSITMA HESAPLARI	GELİR TABLOSU HESAPLARI
750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS.	751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA HS.	630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS. (-)
760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.	761 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ YANSITMA HS.	631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS. (-)
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HS.	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS. (-)
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HS.	660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİD.HS.(-) 661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİD.HS. (-)

Görsel 7.3: Maliyet hesaplarının yansıtılması

Örnek: GH işletmesinin 31.12.20XX tarihli genel geçici mizanında yer alan maliyet hesaplarının tutarları aşağıdaki gibidir:

GH İŞLETMESİ 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
750	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ HS.	5.250,00		5.250,00	
760	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ HS.	7.250,00		7.250,00	
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	8.400,00		8.400,00	
TOPLAM		**20.900,00**		**20.900,00**	

İstenen

a) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması kaydını yapınız.

b) Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması kaydını yapınız.

c) Gider hesaplarını sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

Çözüm

a) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
303	630 ARAŞTIRMA VE GEL. GİD. HESABI (-)	5.250,00	
	631 PAZARLAMA, SAT. VE DAĞ. GİD. HESABI (-)	7.250,00	
	632 GENEL YÖNETİM GİD. HESABI (-)	8.400,00	
Mahsup Fişi	751 ARAŞTIRMA VE GEL. GİD. YAN. HESABI		5.250,00
	761 PAZARLAMA, SAT. VE DAĞ. GİD. YAN. HESABI		7.250,00
	771 GENEL YÖNETİM GİD. YAN. HESABI		8.400,00
	Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması		
	//		

b) Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
304	751 ARAŞTIRMA VE GEL. GİD. YAN. HESABI	5.250,00	
	761 PAZARLAMA, SAT. VE DAĞ. GİD. YAN. HESABI	7.250,00	
	771 GENEL YÖNETİM GİD. YAN. HESABI	8.400,00	
Mahsup Fişi	750 ARAŞTIRMA VE GEL. GİD. HESABI		5.250,00
	760 PAZARLAMA, SAT. VE DAĞ. GİD. HESABI		7.250,00
	770 GENEL YÖNETİM GİD. HESABI		8.400,00
	Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması		
	//		

c) Gider hesaplarının sonuç hesaplarına devri

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
305	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	20.900,00	
Mahsup Fişi	630 ARAŞTIRMA VE GEL. GİD. HESABI (-)		5.250,00
	631 PAZARLAMA, SAT. VE DAĞ. GİD. HESABI (-)		7.250,00
	632 GENEL YÖNETİM GİD. HESABI (-)		8.400,00
	Gider hesaplarının sonuç hesaplarına devredilmesi		
	//		

7.3.2. 7/B Maliyet Hesaplarının Gelir Tablosu Hesaplarına Devri

Dönem içinde 7/B seçeneği çeşit esasına göre gruplanmış hesaplarda toplanan giderler, dönem sonunda düzenlenen gider dağıtım tablosu ile önceden belirlenen esaslara göre fonksiyonlarına dönüştürülür ve 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA hesabı kullanılarak ilgili gelir tablosu hesaplarına yansıtılır.

Örnek: DE işletmesinin 31.12.20XX tarihine ait gelir gider hesaplarının tutarları aşağıdaki gibidir:

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR	
		BORÇ	ALACAK
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.		252.000,00
621	SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HS. (-)	170.000,00	
791	İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	30.000,00	
793	DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HS.	11.000,00	
794	ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	9.500,00	

Giderlerin fonksiyonlara göre yapılan dağılımı aşağıdaki gibidir:

GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM GİDERLER	İŞLETME FONKSİYONU	
		PAZARLAMA	YÖNETİM
791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	**30.000,00**	20.000,00	10.000,00
793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER HS.	**11.000,00**	7.000,00	4.000,00
794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	**9.500,00**	6.000,00	3.500,00
TOPLAM	**50.500,00**	**33.000,00**	**17.500,00**

İstenen

a) Gider çeşitlerini, gelir tablosu hesaplarına yansıtınız.

b) Gider hesaplarını ve yansıtma hesabını kapatınız.

c) Gider hesaplarını, sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

ç) Gelir hesaplarını, sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

d) Dönem kârı veya zararını, bilanço hesaplarına devrederek hesabı kapatınız.

Çözüm

a) Gider çeşitlerini, gelir tablosu hesaplarına yansıtma

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
320	631 PAZARLAMA, SAT. VE DAĞ. GİD. HESABI (-)	33.000,00	
	632 GENEL YÖNETİM GİD. HESABI (-)	17.500,00	
Mahsup Fişi	798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI		50.500,00
	Gider çeşitlerinin gelir tablosu hesaplarına yansıtılması		
	//		

b) Gider ve yansıtma hesaplarının kapatılması

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
321	798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI	50.500,00	
	791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HESABI		30.000,00
	793 DIŞARIDAN SAĞ. FAYDA VE HİZ. HESABI		11.000,00
Mahsup Fişi	794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HESABI		9.500,00
	Gider çeşitlerinin yansıtma hesabına devredilerek kapatılması		
	//		

c) Gider hesaplarının sonuç hesaplarına devredilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
322	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	220.500,00	
	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		170.000,00
Mahsup Fişi	631 PAZARLAMA, SAT. VE DAĞ. GİD. HESABI (-)		33.000,00
	632 GENEL YÖNETİM GİD. HESABI (-)		17.500,00
	Gider hesaplarının sonuç hesaplarına devri		
	//		

ç) Gelir hesaplarının sonuç hesaplarına devredilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
323	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	252.000,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		252.000,00
	Gelir hesaplarının sonuç hesaplarına devri		
	//		

d) Dönem kârı veya zararının bilanço hesaplarına devredilmesi

Madde No.	31.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
324	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	31.500,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI		31.500,00
	Dönem kârının bilanço hesabına devri		
	//		

Sıra Sizde

A) Maliyet kayıtlarında 7/A seçeneğini kullanan H işletmesine ait 31.12.20XX tarihli mizanda yer alan maliyet hesaplarının tutarları aşağıdaki gibidir:

H İŞLETMESİ 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
750	ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİD. HS.	19.000,00		19.000,00	
760	PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞ. GİD. HS.	22.000,00		22.000,00	
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.	16.000,00		16.000,00	
780	FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	4.000,00		4.000,00	
TOPLAM		**61.000,00**		**61.000,00**	

İstenen

a) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması kaydını yapınız.

b) Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması kaydını yapınız.

c) Gider hesaplarını, sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Sıra Sizde

B) Maliyet kayıtlarında 7/B seçeneğini kullanan Z işletmesine ait 31.12.20XX tarihli mizanda yer alan maliyet hesaplarının tutarları aşağıdaki gibidir:

Z İŞLETMESİ 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
791	İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	27.000,00		27.000,00	
793	DIŞARIDAN SAĞ. FAYDA VE HİZ. HS.	21.500,00		21.500,00	
794	ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	15.000,00		15.000,00	
795	VERGİ, RESİM VE HARÇLAR HS.	6.000,00		6.000,00	
796	AMORTİSMANLAR VE TÜK. PAYLARI HS.	4.000,00		4.000,00	
797	FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	4.500,00		4.500,00	
TOPLAM		**78.000,00**		**78.000,00**	

Giderlerin fonksiyonlara göre yapılan dağılımı aşağıdaki gibidir:

GİDER ÇEŞİTLERİ	TOPLAM GİDERLER	İŞLETME FONKSİYONU	
		PAZARLAMA	YÖNETİM
791 İŞÇİ ÜCRET VE GİDERLERİ HS.	**27.000,00**	20.000,00	7.000,00
793 DIŞARIDAN SAĞ. FAYDA VE HİZ. HS.	**21.500,00**	11.500,00	10.000,00
794 ÇEŞİTLİ GİDERLER HS.	**15.000,00**	9.000,00	6.000,00
795 VERGİ, RESİM HARÇLAR HS.	**6.000,00**	3.500,00	2.500,00
796 AMORTİSMANLAR VE TÜK. PAYLARI HS.	**4.000,00**	2.500,00	1.500,00
797 FİNANSMAN GİDERLERİ HS.	**4.500,00**	2.500,00	2.000,00
TOPLAM	**78.000,00**	**49.000,00**	**29.000,00**

İstenen

a) Gider çeşitlerini, gelir tablosu hesaplarına yansıtınız.

b) Gider hesaplarını ve yansıtma hesabını kapatınız.

c) Gider hesaplarını, sonuç hesaplarına devrederek kapatınız.

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

1. 7/A seçeneğinde giderlerin belirlenmesi, ... esasına göre yapılır.
2. Vergi Usul Kanunu'na göre; aktif büyüklüğü ve net satışları ne olursa olsun bütün ticaret işletmeleri maliyet kayıtlarında, ... seçeneğini kullanabilir.
3. İşletmenin faaliyet amaçlarını gerçekleştirebilmesi için mal veya hizmetlerin istenen şekil ve niteliğe getirilmesi ile ilgili yapılan giderlerin toplamına, ... denir.
4. Mal ve hizmetlerin üretilmesi sürecinde ortaya çıkan giderlerin sınıflandırılarak toplandığı ve izlendiği hesaplara, ... denir.
5. 7/B seçeneğinde işletmenin sigorta, kira, yolluk, icra ve noter giderleri gibi giderler; ..... hesabında izlenir.

B) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

6. **Aşağıdakilerden hangisi 7/A seçeneği maliyet hesaplarından biri <u>değildir?</u>**
   A) 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
   B) 760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
   C) 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
   D) 659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR
   E) 780 FİNANSMAN GİDERLERİ

7. **7/B seçeneğinde maliyet hesapları, dönem sonunda aşağıdaki hesaplardan hangisine yansıtılır?**
   A) 771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
   B) 792 MEMUR ÜCRET VE GİDERLERİ
   C) 793 DIŞARIDAN SAĞLANAN FAYDA VE HİZMETLER
   D) 794 ÇEŞİTLİ GİDERLER YANSITMA HESABI
   E) 798 GİDER ÇEŞİTLERİ YANSITMA HESABI

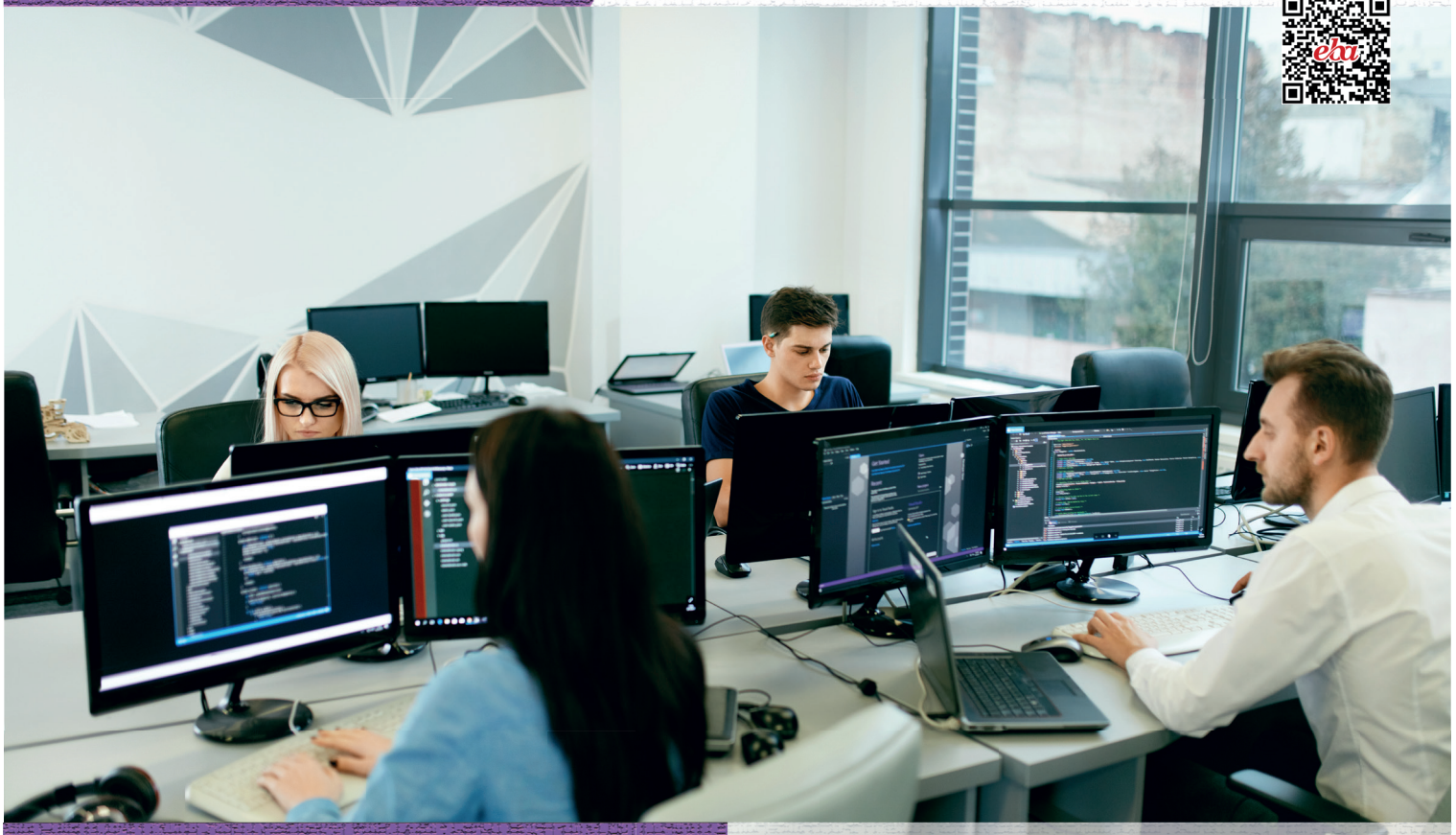
8. **Satılan malların pazarlanması, dağıtımı ile ilgili yapılan giderler, aşağıda verilen 7/A seçeneği hesaplarından hangisinde izlenir?**
   A) 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
   B) 760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
   C) 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
   D) 780 FİNANSMAN GİDERLERİ
   E) 794 ÇEŞİTLİ GİDERLER

9. **7/A seçeneğinde işletmenin yönetim işleri ile ilgili ortaya çıkan giderler, aşağıdaki hesaplardan hangisine kaydedilir?**
   A) 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
   B) 760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
   C) 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
   D) 771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
   E) 780 FİNANSMAN GİDERLERİ

10. **Aşağıdakilerden hangisi 7/B seçeneği çeşit esası giderlerinden biri değildir?**
    A) İşçi ücret ve giderleri
    B) Genel yönetim giderleri
    C) Memur ücret ve giderleri
    D) Çeşitli giderler
    E) Finansman giderleri

8. Öğrenme Birimi

Nazım Hesaplar

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Nazım hesaplar ile ilgili genel bilgileri açıklamayı
- Nazım hesapların işleyişi ile ilgili kayıtları yapmayı

TEMEL KAVRAMLAR

konsinye mal, mülkiyet, nazım hesap

KONULAR

8.1. NAZIM HESAPLARLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

8.2. NAZIM HESAPLARIN İŞLEYİŞİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bir işletmeniz olsaydı mülkiyetinizde olmayan değerlerin takibi için nasıl bir yol izlerdiniz?**
2. **Tekdüzen hesap planından nazım hesapları inceleyiniz ve hesap isimleri ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

8.1. NAZIM HESAPLARLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Tek düzen hesap planında hesap kodu 9 ile başlayan, işletmenin sahip olmadığı ancak işletme tarafından izlenmeye ihtiyaç duyulan değerlerin kaydedildiği hesaplardır.

İşletmenin varlık ve kaynaklarında değişime neden olmayan faaliyetlerin izlenmesinde kullanılır.

İşletmeler, nazım hesapları;

- İşletmenin mülkiyetinde olmayan, üçüncü şahıslara ait değerlerin ve kıymetlerin izlenmesinde,
- İleriki zamanlarda, işletmenin varlık ve kaynakları üzerinde hesaplara etki edebilecek faaliyetlerinde kullanır.

Örneğin işletme, kullandığı teminat mektuplarını nazım hesaplarda takip eder.

Nazım hesapların kullanımı yasal bir zorunluluk olmamakla birlikte işletmeler, bu hesapları muhasebenin ilke ve kuralları gereği; bilgi hesabı olarak kullanır.

Nazım hesaplar aşağıdaki işlemlerde kullanılabilir:

- Emanet mallarla ilgili iş ve işlemler
- Konsinye mallarla ilgili iş ve işlemler
- Rehin mallarla ilgili iş ve işlemler
- Teminatlarla ilgili iş ve işlemler
- Konulan ipotek ile ilgili iş ve işlemler
- Nedeni belirlenmeyen kayıplarla ilgili iş ve işlemler
- Kanunen kabul edilmeyen giderlerle ilgili iş ve işlemler
- Menkul kıymet değer düşüklüğü işlemleri
- Ayrılan kıdem tazminatları
- Çeklere uygulanan reeskontlar
- Yabancı para kasasındaki Türk lirası karşılığının döviz değeri
- Değer artışından elde edilen kazançlar

Teminat, tahsilat vb. işlemler sebebiyle alacak senetlerinin mülkiyetten çıkması durumunda işletmeler; bu işlemleri nazım hesaplarda izleyebileceği gibi tali hesaplarda da izleyebilir.

İşletmeler, nazım hesapları işlemlerinin özelliğini göz önünde bulundurarak bölümlere ayırır. Örneğin bir ticari işletme ile bir hizmet işletmesinin nazım hesapları birbirinden farklıdır. Nazım hesap kullanacak işletmeler, ihtiyaçlarına ve işletme yapısına uygun olarak nazım hesap grubu oluşturur.

8.2. NAZIM HESAPLARIN İŞLEYİŞİ

Nazım hesaplar, bir varlık veya kaynağı ifade etmediğinden aynı anda hem borçlu hem alacaklı olarak kaydedilir. Başka bir ifadeyle bir nazım hesap borçlandırılırken başka bir nazım hesap alacaklandırılır. Nazım hesaplar; hiçbir zaman varlık, kaynak ve sonuç hesaplarıyla karşılaştırılmaz. Nazım hesaplar sadece kendileriyle karşılaştırılır.

Örnek: 16.02.20XX tarihinde, satışının yapılması amacıyla 50.000,00 TL tutarında ticari mal A işletmesinden konsinye olarak satın alınmıştır.

İstenen: İşletmenin yevmiye defteri kayıtlarını yapınız.

Çözüm

Madde No.	16.02.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
77	900 BORÇLU NAZIM HESAPLAR	50.000,00	
	900.01 Emanete Alınan Kıymetler 50.000,00		
Mahsup Fişi	901 ALACAKLI NAZIM HESAPLAR		50.000,00
	901.01 Emanet Verenler 50.000,00		
	Emanete alınan mallar		
	//		

8.2.1. Nazım Hesapların Bilançodaki Yeri

Nazım hesaplar, işletmede gerçek bir varlık veya kaynağı göstermediğinden varlık ve kaynak hesapları arasında yer almaz. Muhasebenin "tam açıklama" kavramı gereğince nazım hesaplar, bilançonun dipnot kısmında gösterilebilir.

Z TİCARET İŞLETMESİNİN ..... TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)		PASİF (KAYNAKLAR)	
I. DÖNEN VARLIKLAR	XXXXXX	III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
II. DURAN VARLIKLAR	XXXXXX	IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR	XXXXXX
		V. ÖZ KAYNAKLAR	XXXXXX
AKTİF TOPLAMI	XXXXXX	PASİF TOPLAMI	XXXXXX

DİPNOTLAR:
1) Maddi duran varlıklar üzerinde 300.000,00 TL rehin vardır.
2) Alacak senetlerinin 45.000,00 TL' lik tutarı teminata verilmiştir.
3) Stoklarda 50.000,00 TL tutarında konsinye mal mevcuttur.

Sıra Sizde

Aşağıdaki işlemlerin yevmiye kayıtlarını yapınız.

1. İşletme, 20.10.20XX tarihinde 40.000,00 TL değerinde bir alacak senedini B Bankasına teminat olarak vermiştir.
2. İşletme, 25.10.20XX tarihinde alıcı A'dan 20.000,00 TL değerinde bir teminat mektubu almıştır.

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

1. İşletmenin varlık ve ..... değişime neden olmayan işlemler, nazım hesaplarda izlenir.
2. Muhasebenin ..... kavramı gereğince nazım hesaplar, bilançonun dipnot kısmında gösterilebilir.
3. Nazım hesapları kullanmak isteyen işletmeler, ... uygun olarak nazım hesap grubu oluşturur.

B) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

4. **Aşağıdaki iş ve işlemlerin hangisinde nazım hesapların kullanımı uygun <u>değildir?</u>**
   A) Emanet mal girişi
   B) Ticari mal alımı
   C) Konsinye mal girişi
   D) Rehin mal girişi
   E) Teminat alınması

5. **Aşağıdakilerden hangisi bilanço ve gelir tablosu hesaplarında artış ve azalış yaratmayan işlemlerin izlendiği hesaplardır?**
   A) Düzenleyici hesaplar
   B) Geçici hesaplar
   C) Maliyet hesapları
   D) Nazım hesaplar
   E) Yardımcı hesaplar

6. **Aşağıdakilerden hangisinde nazım hesaplarla ilgili doğru bir bilgi verilmiştir?**
   A) Nakit akışlarında kullanılır.
   B) Gelir tablosunda yer alır.
   C) Kullanılması işletmenin isteğine bağlıdır.
   D) Kullanılması zorunludur.
   E) Maliyet hesaplarındandır.

7. **Nazım hesapların işleyiş kuralı aşağıdakilerden hangisidir?**
   A) İşletmenin sadece parayla ifade edilen değerleri için kullanılır.
   B) Yevmiye kaydında en az bir nazım hesap kullanılır.
   C) Azalış yaratan işlemler, hesabın borç tarafına kaydedilir.
   D) Hesapta artış yaratan işlemler alacaklandırılır.
   E) Bir nazım hesap borçlandırılırken diğeri alacaklandırılır.

8. **Nazım hesaplar bilançonun aşağıda verilen kısımlarından hangisinde gösterilir?**
   A) Bilanço dipnotlarında
   B) Aktif tarafta
   C) Pasif tarafta
   D) Bilanço başlığında
   E) Kaynak tarafında

9. Öğrenme Birimi

Muhasebe Uygulamaları

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ ?

- Bilançonun düzenlenmesini
- Mizan düzenlenmesini
- Gelir tablosu düzenlenmesini

TEMEL KAVRAMLAR

bilanço, gelir tablosu, muhasebe süreci, mizan

KONULAR

9.1. BİLANÇONUN DÜZENLENMESİ

9.2. MİZAN DÜZENLENMESİ

9.3. GELİR TABLOSU

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bir işletmenin sahibi olsaydınız hesaplarınızı nasıl takip ederdiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**
2. **Bir işletmenin bir mali döneminde yapılan işlemlerinin neler olabileceğini arkadaşlarınızla tartışınız.**

9.1. BİLANÇONUN DÜZENLENMESİ

Muhasebe uygulamaları, işletmenin kuruluşundan itibaren başlar. Mali nitelikteki işlem ve olaylar, mali dönem boyunca tarih sırasına göre belirli bir düzen dâhilinde belgelere dayalı olarak defterlere ve mali tablolara kaydedilir. Dönem sonunda işlemler sonuçlandırılarak hesaplar kapatılır.

İşletmenin varlık ve kaynaklarındaki değişikliklerin bir dönem boyunca takip edildiği işlem aşamalarına **muhasebe süreci** denir (Görsel 9.1). Muhasebe süreci; öteden beri ticari faaliyete devam eden işletmeler için 1 Ocak'ta, işe yeni başlayanlar için ise ticari faaliyete başladıkları tarihte başlar ve 31 Aralık'ta sona erer.

1. Açılış Bilançosunun Düzenlenmesi
2. Muhasebe Defterlerine Kayıt
3. Aylık Mizanların Düzenlenmesi
4. Genel Geçici Mizanın Düzenlenmesi
5. Envanter İşlemlerinin Yapılması
6. Gelir Tablosunun Düzenlenmesi
7. Gelir ve Gider (Sonuç) Hesaplarının Kapatılması
8. Kesin Mizanın Düzenlenmesi
9. Kapanış Bilançosunun Düzenlenmesi
10. Bilanço Hesaplarının Kapatılması
11. Yeni Dönem Hesaplarının Açılması

Görsel 9.1: Muhasebe süreci

Muhasebe işlemlerinde bilgisayar kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte muhasebe süreci kapsamında yapılan işlemlerin bazıları, kullanılan muhasebe programlarınca otomatik olarak yapılmaktadır. Ancak bu öğrenme biriminde muhasebe süreci aşamalarının tamamının anlaşılabilmesi açısından kayıtların elle tutulması esasına göre hareket edilmiştir.

Bilanço, işletmenin belli bir tarihteki varlıklarını ve bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren temel mali tablodur. İşe yeni başlayan işletmeler, ticari faaliyetine başladıkları tarihte; öteden beri ticari faaliyetini sürdüren işletmeler ise mali dönemin başında açılış bilançosu düzenler.

İşletmenin faaliyet dönemi sonundaki varlık ve kaynaklarının gösterildiği bilanço, **kapanış bilançosudur.** Kapanış bilançosunda yer alan hesaplar, kesin mizanın borç ve alacak kalanı tutarlarından alınan hesaplardır. Öteden beri ticari faaliyetine devam eden işletmelerde bir önceki mali dönemin kapanış bilançosu, izleyen mali dönemin açılış bilançosudur. Muhasebe süreci, izleyen mali dönemde hesapların tekrar açılmasıyla her hesap döneminde devamlılık gösteren bir süreçtir.

Örnek: ABC ticaret işletmesi, 01.01.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır:

100 KASA HS.	40.000,00 TL	255 DEMİRBAŞLAR HS.	15.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	25.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	30.000,00 TL
120 ALICILAR HS.	18.000,00 TL	320 SATICILAR HS.	22.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HS.	37.500,00 TL	500 SERMAYE HS.	?

İstenen: ABC ticaret işletmesinin 01.01.20XX tarihli açılış bilançosunu düzenleyiniz.

Çözüm

ABC TİCARET İŞLETMESİNİN 01.01.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**120.500**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**52.000**
10 Hazır Değerler		65.000	30 Mali Borçlar		30.000
100 Kasa	40.000		300 Banka Kredileri	30.000	
102 Bankalar	25.000		32 Ticari Borçlar		22.000
12 Ticari Alacaklar		18.000	320 Satıcılar	22.000	
120 Alıcılar	18.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
15 Stoklar		37.500	**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**83.500**
153 Ticari Mallar	37.500		50 Ödenmiş Sermaye		83.500
II. DURAN VARLIKLAR		**15.000**	500 Sermaye	83.500	
25 Maddi Duran Varlıklar		15.000			
255 Demirbaşlar	15.000				
		135.500			**135.500**

9.2. MİZAN DÜZENLENMESİ

Mizan, yevmiye defterine kaydedilen işlemlerin defterikebire ve yardımcı defterlere doğru kaydedilip kaydedilmediğinin kontrolünü sağlayan tablodur. Mizanlar; aylık mizan, genel geçici mizan ve kesin mizan olmak üzere üçe ayrılır:

- **Aylık Mizan:** Yevmiye defterine kaydedilen işlemler defterikebirlere aktarıldıktan sonra her ayın sonunda düzenlenen mizandır.
- **Genel Geçici Mizan:** Aralık ayı sonunda düzenlenen aralık ayı mizanı, aynı zamanda genel geçici mizandır. Envanter işlemleri yapılmadan önce düzenlenen mizandır.
- **Kesin Mizan:** Aralık ayı sonunda envanter kayıtları sonrasında gelir tablosu düzenlenerek sonuç hesapları kapatılır. Bu işlemlerden sonra yevmiye defteri ve defterikebir toplamlarına göre düzenlenen mizandır.

Örnek: BD ticaret işletmesi, 01.02.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır. İşletme, aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Maliyet kayıtlarını 7/A seçeneğine göre yapmaktadır.

100 KASA HS.	50.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	36.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	48.000,00 TL	320 SATICILAR HS.	23.000,00 TL
153 TİCARİ MALLAR HS.	52.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?

Dönem İçi İşlemler

1. 03.02.20XX tarihinde M işletmesinden %18 KDV hariç 30.000,00 TL tutarındaki ticari mal, çek keşide edilerek satın alınmıştır (F-02 No.lu fatura).
2. 10.02.20XX tarihinde D işletmesine %18 KDV hariç 20.000,00 TL tutarında ticari mal satılmıştır. KDV tutarı peşin tahsil edilmiştir ve kalan tutar veresiyedir (M-07 No.lu fatura).
3. 15.02.20XX tarihinde A Bankasındaki mevduat hesabına kasadan 6.000,00 TL yatırılmıştır (D-01 No.lu dekont).
4. 18.02.20XX tarihinde alıcıdan olan alacağın 5.000,00 TL'sine karşılık senet alınmıştır.

5. 20.02.20XX tarihinde yönetim binasına ait şubat ayı kira bedeli olarak brüt 1.500,00 TL, %20 gelir vergisi kesildikten sonra nakden ödenmiştir (G-05 No.lu gider pusulası).
6. 25.02.20XX tarihinde V Bankasından 6 ay vadeli 18.000,00 TL tutarında banka kredisi alınmış, kredi tutarı işletmenin banka hesabına yatırılmıştır (D-14 No.lu dekont).
7. 27.02.20XX tarihinde 4.000,00 TL tutarındaki çek, işletmenin bankadaki hesabından ödenmiştir (D-06 No. lu dekont).

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.

b) Açılış kaydını yevmiye defterine ve defterikebire aktarınız.

c) Dönem içi işlemleri, yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.

ç) Şubat ayına ait mizanı düzenleyiniz.

Çözüm

a) Açılış bilançosunun düzenlenmesi

BD TİCARET İŞLETMESİNİN 01.02.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**150.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**59.000**
10 Hazır Değerler	98.000		30 Mali Borçlar	36.000	
100 Kasa	50.000		300 Banka Kredileri	36.000	
102 Bankalar	48.000		32 Ticari Borçlar	23.000	
15 Stoklar	52.000		320 Satıcılar	23.000	
153 Ticari Mallar	52.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
II. DURAN VARLIKLAR		--	**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**91.000**
			50 Ödenmiş Sermaye	91.000	
			500 Sermaye	91.000	
		150.000			**150.000**

b) Açılış kaydının yevmiye defterine aktarılması

Madde No.	01.02.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
1	100 KASA HESABI	50.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	48.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	52.000,00	
Mahsup Fişi	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		36.000,00
	320 SATICILAR HESABI		23.000,00
	500 SERMAYE HESABI		91.000,00
	Açılış kaydı		
	// **Toplam**	150.000,00	150.000,00

c) Dönem içi işlemlerin yevmiye defteri kayıtları

Madde No.	03.02.20XX		
	Devreden Toplam	150.000,00	150.000,00
2	153 TİCARİ MALLAR HESABI	30.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	5.400,00	
Mahsup Fişi	103 VER. ÇEK. VE ÖDM. EMR. HESABI (-)		35.400,00
	F-02 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	// **Sayfa Toplamı**	185.400,00	185.400,00

Madde No.			
	10.02.20XX **Devreden Toplam**	185.400,00	185.400,00
3	100 KASA HESABI	3.600,00	
	120 ALICILAR HESABI	20.000,00	
Mahsup Fişi	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		20.000,00
	391 HESAPLANAN KDV HESABI		3.600,00
	M-07 No.lu fatura ile ticari malın satılması		
	15.02.20XX		
4	102 BANKALAR HESABI	6.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		6.000,00
	D-01 No.lu dekontla bankaya para yatırılması		
	18.02.20XX		
5	121 ALACAK SENETLERİ HESABI	5.000,00	
Mahsup Fişi	120 ALICILAR HESABI		5.000,00
	Alıcıdan olan alacağın tahsili		
	20.02.20XX		
6	770 GENEL YÖNETİM GİDERLER HESABI	1.500,00	
	100 KASA HESABI		1.200,00
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		300,00
Mahsup Fişi	G-05 No.lu dekont ile şubat ayı kira bedelinin ödenmesi		
	G.V. Stopajı: 1.500,00 TL x 0,20 = 300,00 TL		
	1.500,00 - 300,00 = 1.200,00 net ödenen tutar		
	25.02.20XX		
7	102 BANKALAR HESABI	18.000,00	
Mahsup Fişi	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		18.000,00
	D-15 No.lu dekont ile V Bankasından kredi alınması		
	27.02.20XX		
8	103 VER.ÇEK.VE ÖDM.EMR. HESABI(-)	4.000,00	
Mahsup Fişi	102 BANKALAR HESABI		4.000,00
	D-06 No.lu dekont ile satıcıya verilen çekin bankadan ödenmesi		
	// **Toplam**	243.500,00	243.500,00

100 KASA HS.

BORÇ		ALACAK	
(1)	50.000,00	(4)	6.000,00
(3)	3.600,00	(6)	1.200,00
	53.600,00		7.200,00

102 BANKALAR HS.

BORÇ		ALACAK	
(1)	48.000,00	(8)	4.000,00
(4)	6.000,00		
(7)	18.000,00		
	72.000,00		4.000,00

103 VER.ÇEK.VE ÖDM.EMR. HS. (-)

BORÇ		ALACAK	
(8)	4.000,00	(2)	35.400,00
	4.000,00		35.400,00

120 ALICILAR HS.

BORÇ		ALACAK	
(3)	20.000,00	(5)	5.000,00
	20.000,00		5.000,00

121 ALACAK SENETLERİ HS.

BORÇ		ALACAK	
(5)	5.000,00		
	5.000,00		

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ		ALACAK	
(1)	52.000,00		
(2)	30.000,00		
	82.000,00		

191 İNDİRİLECEK KDV HS.

BORÇ		ALACAK	
(2)	5.400,00		
	5.400,00		

300 BANKA KREDİLERİ HS.

BORÇ		ALACAK	
		(1)	36.000,00
		(7)	18.000,00
			54.000,00

320 SATICILAR HS.

BORÇ		ALACAK	
		(1)	23.000,00
			23.000,00

360 ÖDENECEK VER. VE FON. HS.

BORÇ		ALACAK	
		(6)	300,00
			300,00

391 HESAPLANAN KDV HS.

BORÇ		ALACAK	
		(3)	3.600,00
			3.600,00

500 SERMAYE HS.

BORÇ		ALACAK	
		(1)	91.000,00
			91.000,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ		ALACAK	
		(3)	20.000,00
			20.000,00

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS.

BORÇ		ALACAK	
(6)	1.500,00		
	1.500,00		

ç) Şubat ayı mizanının düzenlenmesi

BD TİCARET İŞLETMESİNİN 28.02.20XX TARİHLİ MİZANI

HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	53.600,00	7.200,00	46.400,00	
102	BANKALAR HESABI	72.000,00	4.000,00	68.000,00	
103	VER. ÇEK. ve ÖDEME EMİR. HESABI (-)	4.000,00	35.400,00		31.400,00
120	ALICILAR HESABI	20.000,00	5.000,00	15.000,00	
121	ALACAK SENETLERİ HESABI	5.000,00		5.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	82.000,00		82.000,00	
191	İNDİRİLECEK KDV HESABI	5.400,00		5.400,00	
300	BANKA KREDİLERİ HESABI		54.000,00		54.000,00
320	SATICILAR HESABI		23.000,00		23.000,00
360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		300,00		300,00
391	HESAPLANAN KDV HESABI		3.600,00		3.600,00
500	SERMAYE HESABI		91.000,00		91.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		20.000,00		20.000,00
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	1.500,00		1.500,00	
TOPLAM		**243.500,00**	**243.500,00**	**223.300,00**	**223.300,00**

9.3. GELİR TABLOSU

Gelir tablosu, bir işletmenin belli bir dönemde elde ettiği gelir ve giderleri ile bunların sonucunda ortaya çıkan kâr veya zararını gösteren temel mali tablodur.

Dönem sonunda envanter işlemleri yapıldıktan sonra gelir tablosu düzenlenir. Gelir hesapları, 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının alacak tarafına; gider hesapları ise 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabının borç tarafına devredilerek kapatılır. 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabı da bilanço hesaplarında yer almaz. Bundan dolayı 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabı, alacak kalanı vermiş ise 590 DÖNEM NET KÂRI hesabına; borç kalanı vermiş ise 591 DÖNEM NET ZARARI (-) hesabına devredilerek kapatılır.

Örnek: KR işletmesinin 01.01.20XX-31.12.20XX dönemine ilişkin gelir tablosu hesaplarının borç ve alacak kalanları aşağıdaki gibidir:

HESAP KODU	HESAP ADI	BORÇ KALANI	ALACAK KALANI
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HS.		62.000,00
611	SATIŞ İSKONTOLARI HS. (-)	2.500,00	
621	SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)	55.000,00	
632	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS. (-)	2.300,00	
642	FAİZ GELİRLERİ HS.		1.100,00
643	KOMİSYON GELİRLERİ HS.		1.500,00
655	MEN. KIYMET SATIŞ ZARARLARI HS. (-)	1.700,00	

İstenen: Gelir tablosunu düzenleyiniz.

Çözüm

KR TİCARET İŞLETMESİ 01.01.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		62.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	62.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(2.500,00)
2- Satış İskontoları (-)	(2.500,00)	
C - NET SATIŞLAR		59.500,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(55.000,00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(55.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		4.500,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(2.300,00)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(2.300,00)	
FAALİYET KÂRI		2.200,00
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		2.600,00
3- Faiz Gelirleri	1.100,00	
4- Komisyon Gelirleri	1.500,00	
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(1.700,00)
3- Menkul Kıymet Satış Zararları (-)	(1.700,00)	
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN KÂR		3.100,00
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM KÂRI		3.100,00
K - DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KRŞ. (-)		(--)
DÖNEM NET KÂRI		3.100,00

Gelir tablosu; işletmelerin büyüme ve gelişmelerini sağlamak için yaptıkları planlamalarda, geleceğe yönelik aldıkları kararlarda, faaliyetleri sonucu oluşan kârlılığı belirlemede, yatırımlarını değerlendirmede, sermayenin verimli kullanılmasında büyük önem taşımaktadır. Gelir tablosu, işletmenin kendisi dışında vergi kontrolü için devletin; mali güç açısından diğer işletmelerin incelediği bir tablodur.

Muhasebe Süreci Uygulama Örneği: KL ticaret işletmesi, 01.12.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır. İşletme, aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Maliyet kayıtlarını 7/A seçeneğine göre yapmaktadır.

100 KASA HS.	45.000,00 TL	300 BANKA KREDİLERİ HS.	72.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	55.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?
153 TİCARİ MALLAR HS.	70.000,00 TL		

Dönem İçi İşlemler

1. 03.12.20XX tarihinde B işletmesinden %18 KDV hariç 15.000,00 TL tutarında ticari mal alınmıştır. KDV tutarı peşin ödenmiş, kalan tutar için senet keşide edilmiştir (A-02 No.lu fatura).
2. 07.12.20XX tarihinde %18 KDV hariç 2.300,00 TL tutarındaki yönetim binasına ait elektrik faturası nakden ödenmiştir (F-32 No.lu fatura).
3. 17.12.20XX tarihinde senetli olan borcun 3.000,00 TL tutarındaki kısmı nakden ödenmiştir.
4. 23.12.20XX tarihinde C işletmesine, %18 KDV dâhil 29.500,00 TL tutarındaki ticari mal satılmış, karşılığında çek alınmıştır (C-05 No.lu fatura).
5. 31.12.20XX tarihinde KDV tahakkuk işlemi yapılmıştır.
6. 31.12.20XX tarihinde muhasebe dışı envanter bilgileri aşağıdaki gibi tespit edilmiştir:
   a) Dönem sonunda yapılan envanter sonucundaki dönem sonu mal mevcudu 65.000,00 TL'dir.
   b) Bankadan alınan dekont incelendiğinde, bankadaki mevduat hesabına 1.250,00 TL faiz işlediği anlaşılmıştır (D-21 No.lu dekont).
   c) Diğer varlık ve kaynak kalemleri, işletme kayıtlarında görüldüğü gibidir.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.
b) Açılış kaydını, yevmiye defterine ve defterikebire aktarınız.
c) Dönem içi işlemleri, yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.
ç) Genel geçici mizanı düzenleyiniz.
d) Dönem sonu envanter işlemlerini yapınız.
e) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtma kaydını yapınız. Maliyet ve yansıtma hesaplarını kapatınız.
f) Gelir tablosunu düzenleyiniz.
g) Gelir tablosu hesaplarını kapatınız.
ğ) Kesin mizanı düzenleyiniz.
h) Kapanış bilançosunu düzenleyiniz.
ı) Bilanço hesaplarını kapatınız.

Çözüm

a) Açılış bilançosunun düzenlenmesi

AKTİF (VARLIKLAR)	KL TİCARET İŞLETMESİNİN 01.12.20XX TARİHLİ AÇILIŞ BİLANÇOSU		PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**170.000**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**72.000**
10 Hazır Değerler	100.000		30 Mali Borçlar	72.000	
100 Kasa	45.000		300 Banka Kredileri	72.000	
102 Bankalar	55.000		**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
15 Stoklar	70.000		**V. ÖZ KAYNAKLAR**		**98.000**
153 Ticari Mallar	70.000		50 Ödenmiş Sermaye	98.000	
II. DURAN VARLIKLAR		--	500 Sermaye	98.000	
		170.000			**170.000**

b) Açılış kaydının yevmiye defterine aktarılması

Madde No.	01.12.20XX	BORÇ TUTARI	ALACAK TUTARI
1	100 KASA HESABI	45.000,00	
	102 BANKALAR HESABI	55.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI	70.000,00	
Mahsup Fişi	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		72.000,00
	500 SERMAYE HESABI		98.000,00
	Açılış kaydı		
	// **Toplam**	170.000,00	170.000,00

c) Dönem içi işlemlerin yevmiye defteri kayıtları

Madde No.	03.12.20XX		
	Devreden Toplam	170.000,00	170.000,00
2	153 TİCARİ MALLAR HESABI	15.000,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	2.700,00	
Mahsup Fişi	100 KASA HESABI		2.700,00
	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		15.000,00
	A-02 No.lu fatura ile ticari malın satın alınması		
	07.12.20XX		
3	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	2.300,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI	414,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		2.714,00
	F-32 No.lu elektrik faturasının ödenmesi		
	17.12.20XX		
4	321 BORÇ SENETLERİ HESABI	3.000,00	
Tediye Fişi	100 KASA HESABI		3.000,00
	Senetli borcun ödenmesi		
	23.12.20XX		
5	101 ALINAN ÇEKLER HESABI	29.500,00	
	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		25.000,00
Mahsup Fişi	391 HESAPLANAN KDV HESABI		4.500,00
	C-05 No.lu fatura ile ticari malın satılması		
	KDV Dâhil Tutar = 29.500,00 / 1,18 = 25.000,00 TL		
	31.12.20XX		
6	391 HESAPLANAN KDV HESABI	4.500,00	
	191 İNDİRİLECEK KDV HESABI		3.114,00
Mahsup Fişi	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		1.386,00
	Aralık ayı KDV tahakkuku		
	// **Toplam**	227.414,00	227.414,00

ç) Genel geçici mizanın düzenlenmesi (Genel geçici mizanı oluşturan tutarlar 242. ve 243. sayfadaki defteri-kebir toplamlarından alınmıştır.)

KL TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ GENEL GEÇİCİ MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	45.000,00	8.414,00	36.586,00	
101	ALINAN ÇEKLER HESABI	29.500,00		29.500,00	
102	BANKALAR HESABI	55.000,00		55.000,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	85.000,00		85.000,00	
191	İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.114,00	3.114,00		
300	BANKA KREDİLERİ HESABI		72.000,00		72.000,00
321	BORÇ SENETLERİ HESABI	3.000,00	15.000,00		12.000,00
360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		1.386,00		1.386,00
391	HESAPLANAN KDV HESABI	4.500,00	4.500,00		
500	SERMAYE HESABI		98.000,00		98.000,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI		25.000,00		25.000,00
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	2.300,00		2.300,00	
TOPLAM		**227.414,00**	**227.414,00**	**208.386,00**	**208.386,00**

d) Dönem sonu envanter işlemleri

Madde No.				
	31.12.20XX	**Devreden Toplam**	227.414,00	227.414,00
7	621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		20.000,00	
	153 TİCARİ MALLAR HESABI			20.000,00
Mahsup Fişi	Maliyet kaydı			
	DBMM : 70.000,00 TL			
	Dönem İçi Mal Alışları : 15.000,00 TL			
	DSMM : (65.000,00) TL			
	STMM : 20.000,00 TL			
	31.12.20XX			
8	102 BANKALAR HESABI		1.250,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI			1.250,00
Mahsup Fişi	D-21 No.lu dekont ile banka hesabına faiz tahakkuku			
	//	**Toplam**	248.664,00	248.664,00

e) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması, maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması

Madde No.				
	31.12.20XX	**Devreden Toplam**	248.664,00	248.664,00
9	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)		2.300,00	
	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI			2.300,00
Mahsup Fişi	Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtılması			
	31.12.20XX			
10	771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI		2.300,00	
	770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI			2.300,00
Mahsup Fişi	Maliyet ve yansıtma hesaplarının kapatılması			
	//	**Toplam**	253.264,00	253.264,00

f) Gelir tablosunun düzenlenmesi

KL TİCARET İŞLETMESİ 01.12.20XX - 31.12.20XX DÖNEMİ GELİR TABLOSU		
A - BRÜT SATIŞLAR		25.000,00
1- Yurtiçi Satışlar	25.000,00	
B - SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(--)
C - NET SATIŞLAR		25.000,00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(20.000,00)
2- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(20.000,00)	
BRÜT SATIŞ KÂRI		5.000,00
E - FAALİYET GİDERLERİ (-)		(2.300,00)
3- Genel Yönetim Giderleri (-)	(2.300,00)	
FAALİYET KÂRI		2.700,00
F - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		1.250,00
3- Faiz Gelirleri	1.250,00	
G - DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZAR. (-)		(--)
H - FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(--)
OLAĞAN KÂR		3.950,00
I - OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR		--
J - OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(--)
DÖNEM KÂRI		3.950,00
K - DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KRŞ. (-)		(--)
DÖNEM NET KÂRI		3.950,00

g) Gelir tablosu hesaplarının kapatılması

Madde No.			
	31.12.20XX **Devreden Toplam**	253.264,00	253.264,00
11	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	22.300,00	
Mahsup Fişi	621 SATILAN TİC. MALLAR MALİYETİ HESABI (-)		20.000,00
	632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)		2.300,00
	Gider hesaplarının kapatılması		
	31.12.20XX		
12	600 YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	25.000,00	
	642 FAİZ GELİRLERİ HESABI	1.250,00	
Mahsup Fişi	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI		26.250,00
	Gelir hesaplarının kapatılması		
	31.12.20XX		
13	690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	3.950,00	
Mahsup Fişi	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		3.950,00
	Dönem net kârının bilanço hesabına devredilmesi		
	// **Toplam**	305.764,00	305.764,00

ğ) Kesin mizanın düzenlenmesi (Kesin mizanı oluşturan tutarlar 242. ve 243. sayfadaki defterikebir toplamlarından alınmıştır.)

KL TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KESİN MİZANI					
HESAP KODU	HESAP ADI	TUTAR		KALAN	
		BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100	KASA HESABI	45.000,00	8.414,00	36.586,00	
101	ALINAN ÇEKLER HESABI	29.500,00		29.500,00	
102	BANKALAR HESABI	56.250,00		56.250,00	
153	TİCARİ MALLAR HESABI	85.000,00	20.000,00	65.000,00	
191	İNDİRİLECEK KDV HESABI	3.114,00	3.114,00		
300	BANKA KREDİLERİ HESABI		72.000,00		72.000,00
321	BORÇ SENETLERİ HESABI	3.000,00	15.000,00		12.000,00
360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		1.386,00		1.386,00
391	HESAPLANAN KDV HESABI	4.500,00	4.500,00		
500	SERMAYE HESABI		98.000,00		98.000,00
590	DÖNEM NET KÂRI HESABI		3.950,00		3.950,00
600	YURTİÇİ SATIŞLAR HESABI	25.000,00	25.000,00		
621	SAT. TİC. MALLAR MALİYETİ HESABI (-)	20.000,00	20.000,00		
642	FAİZ GELİRLERİ HESABI	1.250,00	1.250,00		
632	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI (-)	2.300,00	2.300,00		
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HESABI	26.250,00	26.250,00		
770	GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HESABI	2.300,00	2.300,00		
771	GENEL YÖNETİM GİDER. YANS. HESABI	2.300,00	2.300,00		
TOPLAM		**305.764,00**	**305.764,00**	**187.336,00**	**187.336,00**

100 KASA HS.

BORÇ		ALACAK	
(1)	45.000,00	(2)	2.700,00
		(3)	2.714,00
		(4)	3.000,00
	45.000,00		8.414,00
		(14)	36.586,00
	45.000,00		45.000,00

101 ALINAN ÇEKLER HS.

BORÇ		ALACAK	
(5)	29.500,00		
	29.500,00		
		(14)	29.500,00
	29.500,00		29.500,00

102 BANKALAR HS.

BORÇ		ALACAK	
(1)	55.000,00		
	55.000,00		
(8)	1.250,00		
		(14)	56.250,00
	56.250,00		56.250,00

153 TİCARİ MALLAR HS.

BORÇ		ALACAK	
(1)	70.000,00		
(2)	15.000,00		
	85.000,00		
		(7)	20.000,00
	85.000,00		20.000,00
		(14)	65.000,00
	85.000,00		85.000,00

191 İNDİRİLECEK KDV HS.

BORÇ		ALACAK	
(2)	2.700,00		
(3)	414,00	(6)	3.114,00
	3.114,00		3.114,00

300 BANKA KREDİLERİ HS.

BORÇ		ALACAK	
		(1)	72.000,00
			72.000,00
(14)	72.000,00		
	72.000,00		72.000,00

321 BORÇ SENETLERİ HS.

BORÇ		ALACAK	
(4)	3.000,00	(2)	15.000,00
	3.000,00		15.000,00
(14)	12.000,00		
	15.000,00		15.000,00

360 ÖD. VER. VE FON. HS.

BORÇ		ALACAK	
		(6)	1.386,00
			1.386,00
(14)	1.386,00		
	1.386,00		1.386,00

391 HESAPLANAN KDV HS.

BORÇ		ALACAK	
(6)	4.500,00	(5)	4.500,00
	4.500,00		4.500,00

500 SERMAYE HS.

BORÇ		ALACAK	
		(1)	98.000,00
			98.000,00
(14)	98.000,00		
	98.000,00		98.000,00

590 DÖNEM NET KÂRI HS.

BORÇ		ALACAK	
(14)	3.950,00	(13)	3.950,00
	3.950,00		3.950,00

600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS.

BORÇ		ALACAK	
		(5)	25.000,00
(12)	25.000,00		25.000,00
	25.000,00		25.000,00

621 SAT. TİC. MAL. MALİYETİ HS. (-)

BORÇ		ALACAK	
(7)	20.000,00	(11)	20.000,00
	20.000,00		20.000,00

632 GENEL YÖNETİM GİD. HS. (-)

BORÇ		ALACAK	
(9)	2.300,00	(11)	2.300,00
	2.300,00		2.300,00

642 FAİZ GELİRLERİ HS.

BORÇ		ALACAK	
(12)	1.250,00	(8)	1.250,00
	1.250,00		1.250,00

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI HS.

BORÇ		ALACAK	
(11)	22.300,00	(12)	26.250,00
(13)	3.950,00		
	26.250,00		26.250,00

770 GENEL YÖNETİM GİD. HS.

BORÇ		ALACAK	
(3)	2.300,00		
	2.300,00	(10)	2.300,00
	2.300,00		2.300,00

771 GYG. YANSITMA HS.

BORÇ		ALACAK	
(10)	2.300,00	(9)	2.300,00
	2.300,00		2.300,00

h) Kapanış bilançosunun düzenlenmesi

KL TİCARET İŞLETMESİNİN 31.12.20XX TARİHLİ KAPANIŞ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)			PASİF (KAYNAKLAR)		
I. DÖNEN VARLIKLAR		**187.336**	**III. KISA VAD. YAB. KAYNAKLAR**		**85.386**
10 Hazır Değerler		122.336	30 Mali Borçlar		72.000
100 Kasa	36.586		300 Banka Kredileri	72.000	
101 Alınan Çekler	29.500		32 Ticari Borçlar		12.000
102 Bankalar	56.250		321 Borç Senetleri	12.000	
15 Stoklar		65.000	36 Öden. Ver. ve Diğ. Yas.Yük.		1.386
153 Ticari Mallar	65.000		360 Öden. Ver. ve Fonlar	1.386	
II. DURAN VARLIKLAR		--	**IV. UZUN VAD. YAB. KAYNAKLAR**		--
			V. ÖZ KAYNAKLAR		**101.950**
			50 Ödenmiş Sermaye		98.000
			500 Sermaye	98.000	
			59 Dönem Net Kârı (Zararı)		3.950
			590 Dönem Net Kârı	3.950	
		187.336			**187.336**

ı) Bilanço hesaplarının kapatılması

Madde No.				
	31.12.20XX	**Devreden Toplam**	305.764,00	305.764,00
14	300 BANKA KREDİLERİ HESABI		72.000,00	
	321 BORÇ SENETLERİ HESABI		12.000,00	
	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI		1.386,00	
	500 SERMAYE HESABI		98.000,00	
	590 DÖNEM NET KÂRI HESABI		3.950,00	
Mahsup Fişi	100 KASA HESABI			36.586,00
	101 ALINAN ÇEKLER HESABI			29.500,00
	102 BANKALAR HESABI			56.250,00
	153 TİCARİ MALLAR HESABI			65.000,00
	Bilanço hesaplarının kapatılması			
	//	**Toplam**	493.100,00	493.100,00

Sıra Sizde

YX ticaret işletmesi, 01.01.20XX tarihinde aşağıdaki varlık ve kaynaklarla ticari faaliyetine başlamıştır. İşletme, aralıklı envanter yöntemini uygulamaktadır. Maliyet kayıtlarını 7/A seçeneğine göre yapmaktadır.

100 KASA HS.	46.500,00 TL	320 SATICILAR HS.	30.000,00 TL
102 BANKALAR HS.	40.000,00 TL	321 BORÇ SENETLERİ HS.	27.000,00 TL
120 ALICILAR HS.	17.000,00 TL	500 SERMAYE HS.	?
153 TİCARİ MALLAR HS.	35.000,00 TL		

Dönem İçi İşlemler

1. 07.02.20XX tarihinde T işletmesinden %18 KDV hariç 16.000,00 TL tutarında ticari mal satın alınmıştır. KDV tutarı peşin olarak ödenmiştir ve kalan tutar veresiyedir (F-03 No.lu fatura).
2. 13.03.20XX tarihinde K Muhasebe'ye %18 KDV hariç 1.800,00 TL tutarındaki mali müşavirlik ücreti, %20 gelir vergisi kesildikten sonra, işletmenin banka hesabından ödenmiştir (S-23 No.lu serbest meslek makbuzu).
3. 25.05.20XX tarihinde A işletmesine %18 KDV hariç 20.000,00 TL tutarında ticari mal satılmıştır. KDV tutarı peşin olarak tahsil edilmiş, geri kalan tutar için çek alınmıştır (R-12 No.lu fatura).
4. Daha önce, %18 KDV hariç fiyatla satın alınan ticari malın 6.000,00 TL'lik kısmı; satış şartlarına uygun olmadığı için 12.06.20XX tarihinde iade edilmiştir. İade bedeli satıcının cari hesabından düşülmüştür (B-29 No.lu fatura).
5. 20.07.20XX tarihinde satıcıya olan borcun 7.000,00 TL'lik kısmı için senet verilmiştir.
6. 18.08.20XX tarihinde alıcıdan olan alacağa karşılık 4.000,00 TL tutarında senet alınmıştır.
7. 27.09.20XX tarihinde B işletmesinden %18 KDV hariç 8.000,00 TL tutarındaki demirbaş, çek ciro edilerek alınmıştır (A-22 No.lu fatura).
8. 29.10.20XX tarihinde 4.000,00 TL'lik alacak senedi banka tarafından tahsil edilmiştir. Banka, 150,00 TL komisyon kestikten sonra kalanını işletmenin bankadaki hesabına yatırmıştır (D-06 No.lu dekont).
9. 15.11.20XX tarihinde vadesi gelen 4.000,00 TL'lik borç senedi nakden ödenmiştir.

Devamı için yan sayfaya geçiniz.

Sıra Sizde

10. 26.11.20XX tarihinde yapılan kasa sayımı sonucunda kasada 44.000,00 TL olduğu belirlenmiştir. Farkın nedeni aynı gün tespit edilememiş ve araştırılmak üzere ilgili hesaba alınması kararlaştırılmıştır.
11. 31.12.20XX tarihinde KDV tahakkuk işlemi yapılmıştır.
12. 31.12.20XX tarihinde muhasebe dışı envanter işlemleri aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:
    a) Envanter sonucunda dönem sonu mal mevcudu, 26.000,00 TL olarak bulunmuştur.
    b) Bankadan alınan hesap özeti incelendiğinde, bankadaki mevduat hesabına 1.320,00 TL faiz geliri işlendiği belirlenmiştir.
    c) İşletmenin demirbaşlarına %20 oranında normal amortisman uygulanmıştır.
    ç) Kasa sayımı sonucu 397 nolu hesaba alınan kasa fazlası sebebi bulunamadığı için gelir olarak kaydedilmiştir.
    d) Diğer varlık ve kaynak kalemleri, işletme kayıtlarında görüldüğü gibidir.

İstenen

a) Açılış bilançosunu düzenleyiniz.
b) Açılış kaydını, yevmiye defterine ve defterikebire aktarınız.
c) Dönem içi işlemleri, yevmiye defterine ve defterikebire kaydediniz.
ç) Genel geçici mizanı düzenleyiniz.
d) Dönem sonu envanter işlemlerini yapınız.
e) Maliyet hesaplarının gelir tablosu hesaplarına yansıtma kaydını yapınız. Maliyet ve yansıtma hesaplarını kapatınız.
f) Gelir tablosunu düzenleyiniz.
g) Gelir tablosu hesaplarını kapatınız.
ğ) Kesin mizanı düzenleyiniz.
h) Kapanış bilançosunu düzenleyiniz.
ı) Bilanço hesaplarını kapatınız.

A) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

1. Net satış tutarından ..... tutarı çıkarıldığında ortaya çıkan olumlu fark, brüt satış kârını oluşturur.
2. Satın alınan bir malın işletme tarafından iade edilmesi hâlinde iade tutarı, ... hesabının alacak tarafına kaydedilir.
3. Demirbaş satış kaydında 255 DEMİRBAŞLAR hesabı, ... değeri üzerinden alacaklandırılır.
4. Maliyet hesapları, ... aracılığıyla gelir tablosu ve bilanço hesaplarına aktarılır.
5. Bir yıldan uzun vadeli senetli satışlarda ..... hesabı yevmiye defterinin borç tarafına kaydedilir.

B) Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

6. **Aşağıdakilerden hangisi kesin mizan kalanlarına göre düzenlenir?**

   A) Açılış kaydı B) Envanter işlemleri C) Gelir tablosu
   D) Genel geçici mizan E) Kapanış bilançosu

7. **İşletme, ekonomik ömrü 5 yıl olan 15.000,00 TL tutarındaki demirbaşa azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman uygulamıştır. İlk yıl için hesaplanan amortisman tutarı aşağıdakilerden hangisidir?**

   A) 1.500,00 TL B) 3.000,00 TL C) 4.500,00 TL D) 6.000,00 TL E) 7.500,00 TL

8. **%18 KDV dâhil 82.600,00 TL'lik bedelle satışı yapılan bir makinenin KDV tutarı, aşağıdakilerden hangisidir?**

   A) 2.600,00 TL B) 12.000,00 TL C) 12.600,00 TL D) 70.000,00 TL E) 72.000,00 TL

9. **Aşağıdakilerden hangisi bir envanter işlemi <u>değildir?</u>**

   A) Duran varlıkların satış kaydı B) Bankadaki mevduata işleyen faiz geliri kaydı
   C) Senetlere uygulanan reeskont kaydı D) Duran varlıklara uygulanan amortisman kaydı
   E) Ticari malların maliyet kaydı

10. **Aşağıdakilerden hangisi, işletmenin yönetim binasına ait <u>dönem içinde</u> ortaya çıkan elektrik, su, kira, kırtasiye vb. giderlerinin kaydedildiği hesaptır?**

    A) 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)
    B) 771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI
    C) 760 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
    D) 750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
    E) 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

11. **Aşağıdakilerden hangisi genel geçici mizan düzenlendikten sonra yapılan <u>ilk işlemdir?</u>**

    A) Gelir tablosunun düzenlenmesi B) Envanter işlemlerinin yapılması
    C) Gelir tablosu hesaplarının kapatılması D) Kapanış bilançosunun düzenlenmesi
    E) Kesin mizanın düzenlenmesi

12. **Aşağıdaki hesaplardan hangisi bir mal satışının yevmiye kaydında <u>yer almaz?</u>**

    A) 120 ALICILAR B) 121 ALACAK SENETLERİ
    C) 321 BORÇ SENETLERİ D) 391 HESAPLANAN KDV
    E) 600 YURTİÇİ SATIŞLAR

KİTAPLAR

- Akdoğan, N., Aktaş, R., Deran, A., Erhan, D. U. ve Acar, V. (2011). *Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Sektörel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (1992). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdoğan, N. ve Sevilengül, O. (2000). Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aksakaloğlu, H. ve Düzgün, A. (2020). *Genel Muhasebe*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Cemalcilar, Ö. (1987). *Genel Muhasebe Teknik-İlkeler-Uygulama.* İstanbul: Beta Yayınları.
- Çaldağ, Y. ve Ayanoğlu, Y. (2002). *Genel Muhasebe.* Ankara: Gazi Kitabevi.
- Erbaşlar, G. (2018). *Genel Muhasebe.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kizil, A. (1994). *Genel Muhasebe Envanter ve Değerleme.* İstanbul: Der Yayınları.
- Mullis, D. ve Orloff, J. (2008). The Accounting Game Updated&Revised. Illınoıs: Sourcebooks Inc.
- Özulucan, A. (2014). *Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulamaları.* Konya: Dizgi Yayınları.
- Sevilengül, O. (2014). *Çözümlü Genel Muhasebe Problemleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sevilengül, O. (2016). *Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Soğur, M. (1995). *Tek Düzen Muhasebe Sistemi Çözümlü Genel Muhasebe ve Envanter Problemleri*. İstanbul: Der yayınları.
- Taniş, V.N. (2010). *Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar.* Adana: Karahan Yayınları.
- Uçkaç, M. (2003). *Genel Muhasebe.* Trabzon: Dilara Yayıncılık.
- Yıldırım, Ç.Ö. ve Yıldırım, H.A. (2009). *Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı. Ankara.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). Muhasebe ve Finansman Alanı. Genel Muhasebe Ders Bilgi Formu. Ankara.

BİLİMSEL MAKALELER

- Altınkaynak, F. (2020). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Adaptasyonunda Örgüt Kültürünün Rolü. Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, 3 (1), 27-36. DOI: 10.32951/mufider.674888
- Arabacı, H. ve Çavdar, F. (2018). Temel Finansal Tablolar Analizinin Etkin Bir Vergi Denetimi Açısından Önemi. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 7 (4), 172-182. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/ssrj/issue/40567/443296
- Atabey, N. A., Yılmaz, B. ve Yılmaz, H. (2018). Ortaçağ Avrupa'sında İktisadi ve Siyasi Tarih Çerçevesinde Muhasebe İhtiyacı ve Çift Taraflı Kayıt Tekniği: Lisans ve Lisans Üstü Öğrenciler İçin Bir Rehber. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 15, 7-38 . Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/37137/428207
- Bekci, İ. ve Apalı, A. (2015). Manas Destanı'nda İktisadi Hayat ve Muhasebe Bulguları. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 8, 126-157. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30121/324976
- Can, A. V., Karabınar, S. ve Küçüker, M. (2012). Kutadgu Bilig'de Muhasebe, Ticari Hayat ve Etik İle İlgili Beyitler ve Güncel Yorumu. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2, 68-100. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30127/325070
- Çanakçıoğlu, M., Pamukçu, N. ve Bursalı, H. (2016). Dönem Sonu İşlemleri ve Muhasebesi. İstanbul: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası.
- Daştan, A., Bayraktar, Y. ve Bellikli, U. (2015). Muhasebe Mesleğinde Etik İkilem ve Etik Karar Alma Konularında Farkındalık Oluşturma: Trabzon İlinde Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 29 (1), 63-82.
- Demir, Ş., Sağlam, N., Şengel, S. ve Öztürk, B. (2009). TMS Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları (İlişkili Taraf Açıklamaları). Ankara: Maliye Hukuk Yayınları.
- Demir, Ş. (2010). Reeskont İşlemlerinin Muhasebesi ve Vergisel Denetimi. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Asmmmo Yayını, 3 (3), 21-46.
- Dereköy, F. (2020). Muhasebe Manipülasyonları: Toshıba Vakası. Muhasebe ve Finansman Dergisi, 85, 91-110. DOI: 10.25095/mufad.673709
- Dızman, Ş. (2018). Yükseköğretimde Bir Dersin Yapılandırılması ve Sunumunda İdeali Arayış: Muhasebe Dersi Örneği. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 82-107.

- Erdoğan, M. (1988). Bir Bilgi Sistemi Olarak Muhasebe. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6 (2), 107-114. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/anadoluibfd/issue/55077/756113
- Ergul, O. ve Teker, S. (2020). A Comparison of Turkish Accounting Standards-16 and Turkish Tax Law for disposal of tangible fixed assets. PressAcademia Procedia (PAP), 11, 145-149. DOI: http://doi.org/10.17261/Pressacademia.2020.1256
- Erol, M. ve Atmaca, M. (2015). Ticaret Meslek Liselerindeki Muhasebe Eğitiminin Tarihi Gelişimi. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 8, 79-100. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30121/324978
- Erol, M., Elagöz, İ. ve Öztürk, S. (2012). Tarih Boyunca Muhasebe Uygulama ve Eğitim Araçları. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2, 221-232. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30127/325064
- Güvemli, O. (2015). Türk Muhasebe Düşüncesinin Evreleri (Orta Asya Kültüründen – Batılılaşmaya). Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 9, 5-17. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/muftad/issue/30120/324965
- Katkat Özçelik, M. (2017). Türk Muhasebe Sisteminin Gelişiminde Vergi Etkisi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 60, 396-413. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhsbd/issue/32973/366509
- Kızıl, C., Çelik, İ., Akman, V. ve Danışman, D. (2016). Muhasebe Dersini İlk Kez Alan Öğrencilerin Başarısına Etki Eden Faktörler: Yalova Üniversitesi'nde Bir Uygulama. İşletme Bilimi Dergisi, 3 (2), 127-165. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/jobs/issue/22921/245448
- Özdoğan, B., Güleç, T. ve Aktaş, R. (2018). Oyunlaştırmanın Muhasebe Eğitiminde Kullanımı, Pilot Proje: "Hesap Günü". Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi , 20 (1), 179-201. DOI: 10.31460/mbdd.322509
- Sevilengül, O. (2020). Muhasebede Karşılıklar. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 22 (1), 21-37. DOI: 10.31460/mbdd.410916
- Tokay, S.H. ve Deran, A. (2008), Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nda Değerleme Ölçüleri. Mali Çözüm Dergisi, 90, 15-48. Erişim adresi https://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/90malicozum/02%20semih%20tokay.pdf
- Yardımcıoğlu, M. ve Yörük, A. (2019). Küreselleşme Sürecinde Muhasebe Uygulamaları Konusunda Yapılan Çalışmalara Genel Bir Bakış. İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi, 4 (10), 214-223.
- Yaşar, R. Ş. ve Kıymetli Şen, I. (2020). Robinson Muhasebesi ve Homo Economicus. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 22 (Özel Sayı), 214-227. Erişim adresi http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.642101
- Yücenurşen, M. (2020). Çift Taraflı Kayıt Yönteminden Üçlü Kayıt Sistemine Geçiş: Momentum Muhasebesi. Business & Management Studies: An Intarnational Journal, 1008-1025. Erişim adresi https://doi.org/10.15295/bmij.v8i1.1426
- Yükçü, S. ve Yükçü, C. (2019). Bilim, Felsefe, Muhasebe'ye Estetik Bakış. İzmir: Kitapana Yayınevi.

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

- Gelir İdaresi Başkanlığı, https://www.gib.gov.tr/ Erişim tarihi: 05.03.2021 Saat: 14.25
- Mevzuat Bilgi Sistemi, https://www.mevzuat.gov.tr, Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik, https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=10738&MevzuatTertip=5, Erişim tarihi: 24.04.2021 Saat: 10.25
- Mevzuat Bilgi Sistemi, https://www.mevzuat.gov.tr, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Yönetmeliği, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4650&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5 Erişim tarihi: 24.03.2021 Saat: 12.30
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/35788/asgari-ucretin-net-hesabi-ve-isverene-maliyeti Erişim tarihi: 12.04.2021 Saat: 23.02
- TESMER, https://www.tesmer.org.tr/ Erişim tarihi: 05.04.2021 Saat: 18.46
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Temel+Faaliyetler/Para+Politikasi/Reeskont+ve+Avans+Faiz+Oranlari Erişim tarihi: 01.05.2021 Saat: 19.07
- TÜRMOB, https://www.turmob.org.tr/ekutuphane/Read/bab8eb86-ef71-47db-b291-be2424b0f720 Erişim tarihi: 27.04.2021 Saat: 03.19
- TÜRMOB, https://turmob.org.tr/ekutuphane/Read/72ba4a5d-09a9-40f3-9196-728d0a0fbc3d Erişim tarihi: 27.04.2021 Saat: 03.21
- Gelir İdaresi Başkanlığı, http://www.edefter.gov.tr/edeftermevzuat.html Erişim tarihi: 27.04.2021 Saat: 04.26

- Türk Dil Kurumu, https://sozluk.gov.tr/ Erişim tarihi: 01.02.2021-30.04.2021

TEBLİĞLER

- Katma Değer Vergisi Uygulama Genel Tebliği
  https://www.mevzuat.gov.tr/ Erişim tarihi: 24.11.2020 Saat: 14.30
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
  https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21447_1.pdf Erişim tarihi: 01.01.2021 Saat: 10.29
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (SIRA NO: 459)
  https://www.mevzuat.gov.tr/ Erişim tarihi: 14.01.2021 Saat: 23.30
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (SIRA NO: 491)
  https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/01/20180125-11.htm Erişim tarihi: 27.04.2021 Saat: 02.36
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (SIRA NO: 485)
  https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171217-14.htm Erişim tarihi: 27.04.2021 Saat: 02.39
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (SIRA NO: 486)
  https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171217-15.htm Erişim tarihi: 27.04.2021 Saat: 02.40
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (SIRA NO: 487)
  https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171217-16.htm Erişim tarihi: 27.04.2021 Saat: 02.42
- Elektronik Defter Genel Tebliği (SIRA NO: 1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (SIRA NO: 3)
  https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191019-4.htm Erişim tarihi: 27.04.2021 Saat: 04.21
- Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ
  https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16859&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5 Erişim tarihi: 27.04.2021 Saat: 02.52

KANUNLAR

- 193 SAYILI GELİR VERGİ KANUNU
- 213 SAYILI VERGİ USUL KANUNU
- 1319 SAYILI EMLAK VERGİSİ KANUNU
- 3065 SAYILI KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV) KANUNU
- 5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU
- 5941 SAYILI ÇEK KANUNU
- 6098 SAYILI BORÇLAR KANUNU
- 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU
- 6331 SAYILI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU
- 6362 SAYILI SERMAYE PİYASASI KANUNU
- TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf Erişim tarihi: 21.05.2021 Saat: 21.32

GÖRSEL KAYNAKÇASI

http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=1587

Kaynakça APA ölçütlerine göre düzenlenmiştir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ - MUHASEBEYE GİRİŞ

1	2	3	4	5
belgelerin	özetleme	varlıklarını	bilanço dipnotları	sermaye
6	7	8	9	10
C	B	A	D	B

2. ÖĞRENME BİRİMİ - TÜRKİYE'DE TEK DÜZEN MUHASEBE SİSTEMİ

1	2	3	4	5
genel bilgiler	bilanço	dönen varlıklar	kişilik	hesap planı
6	7	8	9	10
E	C	A	B	D

3. ÖĞRENME BİRİMİ - MUHASEBE SÜRECİ

1	2	3	4	5
değerleme	gelir	bilanço	kapanış	açılış
6	7	8	9	10
D	C	C	D	D
11	12	13	14	15
A	A	A	E	B
16	17	18	19	
E	A	C	E	

4. ÖĞRENME BİRİMİ - AKTİF KARAKTERLİ HESAPLAR

1	2	3	4	5
221 ALACAK SENETLERİ	120 ALICILAR	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	100 KASA	257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
6	7	8	9	10
E	A	A	D	C
11	12	13	14	15
D	B	E	D	D
16	17	18		
C	A	E		

5. ÖĞRENME BİRİMİ - PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR

1	2	3	4	5
321 BORÇ SENETLERİ	335 PERSONELE BORÇLAR	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	320 SATICILAR	Pasifinde

5. ÖĞRENME BİRİMİ - PASİF KARAKTERLİ HESAPLAR

6	7	8	9	10
D	D	C	B	D
11	12	13	14	15
A	B	B	D	D
16	17	18	19	20
E	B	E	D	E
21	22	23	24	
A	E	C	B	

6. ÖĞRENME BİRİMİ - GELİR TABLOSU HESAPLARI

1	2	3	4	5
gelir tablosu	borç	gider	780 FİNANSMAN GİDERLERİ	bilanço
6	7	8	9	10
B	B	C	A	E

7. ÖĞRENME BİRİMİ - MALİYET HESAPLARI

1	2	3	4	5
fonksiyon	7/B Seçeneği	maliyet	maliyet hesapları	çeşitli giderler
6	7	8	9	10
D	E	B	C	B

8. ÖĞRENME BİRİMİ - NAZIM HESAPLAR

1	2	3		
kaynaklarında	tam açıklama	İşletmenin yapısına		
4	5	6	7	8
B	D	C	E	A

9. ÖĞRENME BİRİMİ - MUHASEBE UYGULAMALARI

1	2	3	4	5
satışların maliyeti	153 TİCARİ MALLAR	maliyet	yansıtma hesapları	221 ALACAK SENETLERİ
6	7	8	9	10
E	D	C	A	E
11	12			
B	C			